

- 1 (Tayuban ing dhusun Pulung)
Tayuban ing dhusun Pulung
Ing griyanipun mbok randha Sêmbada kawontênakên tayuban, ngormati tamunipun, Ki Kulawirya tuwin Jayèngraga. Mbok randha wontên ing pandhapa ingkang kabladhah kadosdene gadhah damêl mantu. Ronggèng Nyi Madu dhatêng, kasusul para tamu lurah, dêmang, pêtênggi, bundhêl ing dhusun sakiwa-têngênipun sami mangangge warni-warni dipun kêtog sagadhipun. Ing langgar Ki Kulawirya tuwin Jayèngraga kasusul Nyi Kacêr supados enggal lumêbêt ing griya, dipun sêdhiyani santun pangangge ingkang pilihan. Ki pangulu Jabalodin ugi dhatêng sakalihan semahipun. Gamêlan wiwit kaungêlakên. Tiyang ningali sakalangkung kathah, sami pating jalêrit, suk-sukan sakajêng-kajêngipun, kapara wontên ingkang tumindak rêсах. Jayèngraga dados pangalêman bagusipun. Kaum Duljaya dados pangagênging sinoman, Nuripin tumut ngladosi tamu.
Kaca 01 - 06.

Jilid 9 - Kaca : 1

SÊRAT CÊNTHINI IX

507 Jurudêmung

1. Wis Madu mêlbèng wisma |
dandanna kang sarwa luhung |
ayu-ayunên warnamu |
sasênêngira busana |
pilihana ingkang mungguh |
ronggèng (m)Bok Madu turira |
inggi anulya umangsuk ||
2. Yata kang pra tamu prapta |
pra pêtênggi bundhêl umbul |
pamèran panganggenipun |
saduwèk-duwèke samya |
mêtu pasimpênanipun |
berag sajak pêsamowan |
mèrèt-mèrèt saguh-saguh ||
3. Bobote wong pêngunungan |
kathah kang prapta mrêtamu |
Ki Umbul Wiradikewuh |
Suradipa Suradrana |
Suradrêpa Surantanu |
Surakêrta Surarata |

Surantaka Suranêmpuh ||

4. Jatrana Jayadirana |
Wirakarta Mêrga-ewuh |
Ja-mêrjaya Anggaranu |
Wangsapati Wirasraya |
Jagabaya Jagasatru |
Drêpajaya Bayuyuda |
Srang-mênggala Kalamêrcu ||
5. Dhapur pêpêk rupa-rupa |
lêncir dhêdhamplak kang dhuwur |
ingkang untir gagah janggrung |
kang mêtêkêl bèkèl antar |
tan tinggal siguge kidhung |
kang kalung pêdhang myang klewang |
kalung bêstrong kêrbîn masru ||
6. Miwah dèn-irit talêmpak |
myang tamèng towok ing pungkur |
suligi granggang pring ampuh |
kang ngikal bandhol liligan |
practicir pêndhapa lungguh |
asrigrak cara wong kutha |
samyâ berag langguk-langguk ||
7. Tarap lilinggihanira |
ing saundha usukipun |
akapang pêndhapa têtung |
ni randha gapyak pêmbagyan |
kang liningan saur-manuk |
mangsuli ing kalujêngan |
dêmang pra pêtinggi umbul ||
8. Sêdaya punika samya |
kang uwus cicipanipun |
ni randha pindho ping têtlu |
ora-orane nyapisan |
 warta tan ana kantun |
Ki Suradikewuh tanya |
wontên punapa têtarub ||
9. Lir mêmantu traping karya |
ni randha nauri wuwus |
pan kula (m)botên mêmantu |
ngundang-ngundang mêngangguran |
namung ngormati têtamu |
prayayi namur tirakat |
cature putraning guru ||
10. Prêdikan ing Wirasaba |
kang komuk ginuru-guru |
mring pra ngulama sêdarum |
miwah priyayi sudagar |

Jilid 9 - Kaca : 2

angalap janji mêriki |
Ki Gêdhe Bayu Panurta |
ing Wanamarta krajan gung ||

11. Kang liningan amangrêngak |
ting garunêng samya muwus |
ingkang wus padha kêrungu |
durung wruh warnaning warta |
kadi putrane ki guru |
dene tan ana kêtینگal |
ana ling yèn durung rawuh ||
12. Wus pêpak kang ingulêman |
inganti tan ana kantong |
ni randha alon amuwus |
paran wus prapta sêdaya |
Duljaya matur (ng)gih sampun |
(ng)ling malih marang Duljaya |
mara wêtokna gembolmu ||
13. Kang liningan ngrukti gêpah |
ngêtokkên pawohanipun |
gembolan sirih bokor wus |
wêrata kang linadènan |
ni randha (ng)ling mring sêdarum |
samya kantong jagongan |
kula mring wismarsa ewuh ||
14. Sêdaya matur sumangga |
ni randha mundur umasuk |
samya (ng)ling mring rencangipun |
hèh Biyang Kacêr turana |
kang nêng langgar kenthol bagus |
gus Jèngraga Kulawirya |
karone turana kundur ||
15. Kang liningan sigra mentar |
praptèng langgar aturipun |
paduka ngaturan masuk |
marang wisma sêkaliyan |
Jayèngraga lon amuwus |
dene lan aku dèn-undang |
Kacêr matur inggih pêrlu ||
16. Kulawirya ngandikanya |
lah payo bêcik tinurut |
ngawirya karo gya mudhun |
mring wismèng pungkur wus prapta |
lènggah ing klasa lus |
ni randha lon aturira |
lah sumangga sang abagus ||
17. Prayogi salin busana |
punapi sakêrsanipun |
sawontênipun nêng gunung |

mangke yèn sampun busana |
paduka manggihi tamu |
nèng pandhapa dadya sêkar |
sêkare kang samya lungguh ||

18. Wus cinaosan busana |
rong pêtadhahan amunjung |
Ki Kulawirya amuwus |
payo ta kana anakmas |
ni randha pakurmatipun |
sungkusunge pamulanya |
punapa ana kinayun ||

Jilid 9 - Kaca : 3

19. Kang putra alon ngandika |
makatên kewala sampun |
paman piyambak ing ngriku |
pênêt busana kang mobyar |
kang tutuk sakêsanipun |
namung kula ngambil sinjang |
sêkaran kang jingga madu ||

20. Kula-angge ririmongan |
gampil yèn mangke kula yun |
inggih pintên dangunipun |
kang paman mèsêm ris mojar |
ya ta sakêsanirèki |
randha suka tumingal |
mring kang ngrimong jingga madu ||

21. Mandah yèn kêrsa-a dandan |
baya lir mati kêpuyuh |
ni randha tan tanak lungguh |
(m)lêbu mêtù mring pëndhapa |
nudu mring niyaganipun |
kinèn muni kang gêndhingan |
ing sadhengah talunipun ||

22. Yata kang anèng Kauman |
Jayèngrêsmi lan pangulu |
Ki Jamaloddin lon matur |
kawula lamun kalilan |
parêng karsane sang bagus |
jasad kula ingulêman |
kinèn ajagong mêriku ||

23. Mêngetan dhatêng kêrandhan |
Jayèngrêsmi lingira rum |
(ng)gih paman (n)dika mêriku |
ywa susah dening manira |
matur inggih nuwun maklum |
sarat angecani manah |
tiyang rumaos kêduwung ||

24. Wus linilan nulya mentar |
 lan nyaine datan kantun |
 anake prawan tan tumut |
 yata kang anèng pandhapa |
 ni randha agandhang muwus |
 dene pêngulu tan sranta |
 ingkang rinasan mêngcungul ||
25. Ni randha (ng)ling pijêr apa |
 suwe tan têka alungguh |
 matur èwêd kêdhik pèrlu |
 ni randha gumuyu mojar |
 kèh tèmên pawadanipun |
 padune tan kêna pisah |
 kanthètan lan bojonipun ||

508 Kinanthi

1. Yata wau sang abagus |
 Jèngraga Kulawiryèki |
 kang samya lagya busana |
 Ni Kacêr kang (ng)lêladèni |
 marang kenthol Kulawirya |
 nyamping kawung kêmplong mori ||
2. Paningsêt cindhe jalinut |
 ing prada bara rinawis |
 dhêsthi cawat cêmukirang |
 wiron têtèn tinap apik |
 wida jênar gêgarutan |
 dhadhan-dhadhan tapung manis ||
3. Asumping krang mêlok mênur |
 ron pacar tri pinrada sri |
 kris tinatah gajah-singa |
 kang warangka ladrang kèndhat |
 kandêlan buntan mas-tuwa |
 wawrat gangsal reyal ngunir ||
4. Asêsêkar gombyok dhuwung |
 Kulawirya anjêlandhir |
 mèsêm kang putra sarya jar |
 dubilah paman nêmêni |
 pacak mangune amutra |
 priye Cêr apa ya sigid ||
5. Kang liningan mèsêm matur |
 inggih malèpès ambênthing |
 bêsuse jêjaka kalah |
 Kulawirya gumuyu (ng)ling |
 mèlepès mono kaya-pa |
 Ni Kacêr matur wor liring ||
6. Inggih sampun limrahipun |
 bêtasane tiyang ngriki |

Jilid 9 - Kaca : 4

(m)lèpès mèrèt kêt-ikêtan |
(m)lirit kêrakêt ing kulit |
du-mancung mèpèt binêndha |
alatah Ki Jayèngragi ||

7. Bisa parikan si Cêmput |
cèplês lan kang dèn-aranni |
gumuyu Ki Kulawirya |
guyune angumbar liring |
kang putra sangsaya latah |
e paran dene pikolih ||
8. Adu liring lan si Madu |
kang lagya apêpaès alis |
kang paman mèsêm kacupan |
dènnira aningid liring |
yata Ni Randha Sambada |
malbèng wisma ngancarani ||
9. Mring tamune kalhipun |
Ki Kulawirya (ng)ling aris |
payo anakmas umêdal |
kinèn nêmoni têtamu |
kang putra angling sumangga |
ni randha nguwuh Nuripin ||
10. Lah ya Nuripin sirèku |
(ng)ladènana bae bêcik |
dadya lurahing sinoman |
sira kang dadya pangarsi |
lêladènana priyangga |
bêndaranira kêkalih ||
11. Iki kulambi lan sabuk |
sêmbagi cindhe-raras brit |
anggonên iku bur-buran |
pèkên wus aja kuwatir |
ikêtmu bêbêt sêruwal |
prandèn iku mêksih bêcik ||
12. Pawèwèh tinampan sampun |
ambêgènggèng Ki Nuripin |
yata wau Kulawirya |
lan kang putra Jayèngragi |
mijil mring pèndhapa lênggah |
nèng klasa alus aputih ||
13. Mingsêr kang sami alungguh |
cingak sadaya ningali |
lir pêngantyan tinêmbayan |
abagus sêmu mriyayi |
Jayèngraga ngrimong jingga |
pasêmone ngusumani ||

Jilid 9 - Kaca : 5

14. Tur ukur kewala kêmul |
 suprandene angungkuli |
 mring sakèh ingkang pameran |
 wong nonton ujêl-apipit |
 rarywa lit acêrèngèkan |
 kadhêsêg pating jalêrit ||
15. Gumêdêr arêbut aju |
 tuwa ênom jalu èstri |
 kang wus mapan arêrasan |
 anggunggung mring Jayèngragi |
 e kae kang kêmul jingga |
 madu dene langkung sigid ||
16. Abagus jadmika ruruh |
 pêsaja andhêdhèwèki |
 pasang lêkêre wêdana |
 atopèng winulon rawis |
 kadya gambar wêwangunan |
 lir Andaga anèng kêlir ||
17. Mendah yèn busana luhung |
 iba baguse ngêbêki |
 yata kang samya lungguhan |
 tanya sarèng nêmbamani |
 marang awirya kalihnya |
 gumrêmêng atur pêmbagi ||
18. Winangsulan sadaya wus |
 Jèngraga suka ningali |
 sajake wong pêgunungan |
 andhèblèng ambêbanthèngi |
 bènthung sigug kiwa kiwa |
 anjêdhig sêmu (m)bêdhidhig ||
19. Ki Jayèngraga amuwus |
 lah unèkna Gènjong-goling |
 niyaga sigra abuka |
 gamêlan munya ngêrangin |
 ronggèng wus dènnira dandan |
 Ni Madu mijil ing jawi ||
20. Wong nonton umrês kêmrusuk |
 samya gumêdêr ngaruhi |
 ting balêkèr pra jêjaka |
 kuku angakak kêkêlik |
 bêlik alok bilah-bilah |
 Ni Madu lir widadari ||
21. Ronggèng wor dènnira lungguh |
 nèng panggonan amiranti |
 anèng ngarêping niyaga |
 sigra kinèn anyindhèni |
 ngêlik Gènjong-goling laras |

lir mrak nguwuh nyangungongi ||

509 Sinom

1. Yata kang ngrukti sugata |
Duljaya lawan Nuripin |
ngatak kasinomanira |
kinèn mêtalkên tumuli |
rampadan maring ngarsi |
miwah wêwanginganipun |
pratula wêr cêcêp-mas |
myang gogok Palembang Pathi |
kêndhi lênggèk gêronggol langking Jêpara ||

Jilid 9 - Kaca : 6

2. Kawingking angering-nganan |
rampadan samya ngalihi |
wêtara tan ana malang |
sarêng ambuka tup saji |
kang ngulêg sambêl sami |
pan sarêng panyêpêngipun |
lêg-ulêg sinampyêngan |
sing kalindhing sêdayèki |
mangu ngantu-antu nganti ingabanan ||
3. Nulya wau Ki Duljaya |
kêplok tangan saking jawi |
sigra kang ngulêg barêngan |
sampyong klinthing barêng muni |
tan arungwan mêlingi |
kumrumpyung samya ginuyu |
wor thuthuking (n)dhog kamal |
wuwuh ramyanya kapyarsi |
wus antara kinêplok kancêp sadaya ||
4. Samya linadèkkên ngarsi |
wusnya samya mundur sami |
Kulawirya ngling sumangga |
ing ngriku samya awijik |
gupuh kang sinungan ngling |
sêdaya sami awisuh |
Jayèngraga ngandika |
lah payo muniya gèndhing |
Êla-êla kang alon padha kêrasa ||
5. Niyaga matur sandika |
buka rêbab wiwit ngêlik |
kosok ngingkik cara desa |
nga nga ngi ngi dèn-barêngi |
parêng gong ricik muni |
imbal ngapinjal sêdarum |
sêdhêng sru ririhira |
ronggèng anututi ngêlik |
manis arum nganyut-anyut gêtas rênyah ||

6. Ngrês kèrkèl gètèring swara |
 mèthit mèrit mulut rujit |
 rêmèk tyase kang miyarsa |
 kalèlèran (m)bèlèr ati |
 yata kang lèkas bukti |
 mètènggèng sêmbari muluk |
 mêngèngès sarwi mamah |
 kabèh nolèh aningali |
 mring Ni Madu kang mèdeñi wong amangan ||
7. Tan akaur mamah upa |
 kècèr rêbatan pamikir |
 kang kêcakot ilatira |
 pinèlalah (m)brèbès-mili |
 tan rinasa kang sakit |
 lalu andulu Ni Madu |
 Ki Kulawiryana nabda |
 marang pra umbul prètinggi |
 kakang Wiradikewuh kula têtanya ||
8. Dhasar pènèt sindhènira |
 Ni Madu amèmèdeñi |
 sêmbada lan warnanira |
 sarwi sêdhèng aprak-ati |
 Wiradikewuh angling |
 pan inggih sayêktosipun |
 ngriki tan wontèn memba |
 wangkit lampahan sa-ari |
 mung punika pun Madu onjo piyambak ||

2 (Gèndhing mungèl binarung swantèning waranggana)
 Gèndhing mungèl binarung swantèning waranggana, tiyang ningali sangsaya nêsèg. Ladosan unjukan, pakinangan lan panganan mawarni-warni. Duljaya ngèdalakèn inuman arak. Ki Kulawiryana botèn kêrsa nginum. Sadaya tamu radin-radin sami anginum. Duljana miwiti nginum sagèlas kêbak, lajèng nyandra lèlageanipun tiyang nginum arak. Wiwit ngombe sagèlas cinandra: 'eka padma-sari' dumugi sadasa gèlas, candranipun: 'dasa buta mati'. Tamu-tamu rame umyung poyok-pinoyok ngatingalakèn kèkèndèlanipun nginum, wasana wontèn ingkang mèndèm balokekan. Talèdhèk wiwit ngibing, Kulawiryana miwiti bêksa, lajèng kasusul sanès-sanèsipun, sami tombok arta dhatèng ronggèng. Jayèngraga botèn purun bêksa, namung tumut nabuh gamèlan, Kacèr ingkang sampun macak ronggèng ugi lajèng bêksa. Tingkahipun para nayub katingal rêsah, tombokipun arta kasèsèlakèn salèbèting kèmbèn kalihan malintir payudara. Warni-warni solahipun tamu para nayub, sadaya ngumbar kèkajèngan amargi sampun sami kèkathahèn nginum arak. Kathah tamu ingkang ngantos brindhil tèlas-tèlasan. Nyi Randha lajèng lumèbèt, pèrlu ndumugèkakèn nafsu sanggamanipun. Sasampunipun angsal tiyang tiga, lajèng wangsul dhatèng pandhapi
 Kaca 07 - 21.

Jilid 9 - Kaca : 7

509 Sinom

9. Wontèna kang bag-ginèbag |
 dhusun Kèmplèng nanging tèbih |

- lêlampahan tigang dina |
pun Gêndra wastaning ringgit |
rêbat sênêng amilih |
pun Gêndra lawan Ni Madu |
dhengah kaot sausap |
gumuyu Kulawiryèki |
Jayèngraga gumujêng sasmitèng paman ||
10. Ngling bibisik sarwi nadhah |
tan jamak yêkti nglangkungi |
pun Gêndra dènnya kuncara |
lêlampahan tigang ari |
iba komuking ringgit |
tanah ngriki kongsi nyatur |
kang paman mèsêm lingnya |
ya layak jêr dhasar bêcik |
lan si Madu ya êmbuh durung karuhan ||
11. Kang paman malih ngandika |
(m)Bok Madu majuwèng ngarsa |
wong akèh nundha angundang |
lho Madu kinèn mangarsi |
kang liningan mangarsi |
mèsêm anyangkut pêndulu |
wus prapta ngarsanira |
Jèngraga ngandika aris |
lah dèn-cêdhak lungguh lan man Kulawirya ||
12. Nulya ngangsgêg linggihira |
Ki Kulawirya anolih |
maspadakkên warnanira |
Ni Madu mèsêm angliring |
Kulawirya ngênêngi |
dènnya mamah kêpêl gantung |
anjingglêng mandêng muka |
-nira ni Madu mantêsi |
Kulawirya kongsi ngintip kêpêlira ||
13. Jayèngraga galêgêsan |
paman dhahar lawuh liring |
dene tangkêp kamuktyannya |
kang paman kagyat ngèsêmi |
kongsi antara bukti |
adangu sêdaya tuwuk |
Ki Kulawirya gêpah |
mundhut lancar kêtalih |
cinaoskên sêkul lan saulamira ||
14. Sinungkên mring ronggèng sigra |
mangana (m)Bok Madu dhingin |
tinampan anulya nadhah |
tan pati kakèhan bukti |
Kulawirya mèsêm ling |
dene cicik pêmanganmu |
Ni Madu aturira |

pan inggih sampun dumugi |
Kulawirya angling mring sêdayanira ||

15. Yèn sampun sami dumugya |
prayogi sami awijik |
matur kabèh kang liningan |
inggih suwawi umiring |
anulya sêdayèki |
luwaran samya tuturuh |
rampadan cinarikan |
mring wong kasinomanèki |
wus barèsih ingkang rêgêd tinêbahan ||

16. Nulya wedange mangarsa |
wêrata samya ngalihi |
miwah pakinanganira |
myang pêpanganan mangarsi |
samya mangsêgan nyamik |
ni randha anulya mêtù |
alinggih wetanira |
Kulawirya angingsêdi |
sawarnine obah kabèh kang jagongan ||

Jilid 9 - Kaca : 8

17. Mompyor ni randha Sêmbada |
lir lara-bonyo kapencil |
tan wang wang moring akathah |
agandhang dènnira angling |
si anu mau êndi |
Duljaya mreneya gupuh |
kang inguwuh gya prapta |
balênthot kothot mêtèni |
kalung drêbos nyuriga kris nganggar pêdhang ||

18. Nyangking sampluk anjungkelang |
panguthik asabuk bandhil |
sarigak mandhi talêmpak |
brêngose ranggah pinidih |
jènggotira pinuntir |
pinêlawang ngawêng gulu |
untu putih tan nginang |
bêbêt sarung cancut inggil |
egah cèkèh sruwal panjang sangkal abang ||

19. Kadhêmêg sila nèng ngarsi |
gumuyu Kulawiryèki |
bilah ri sang Ngabduljaya |
lir wong usung-usung ngalih |
dhasar nyata mêtèni |
amêmpêng kongsi ambrangkut |
gumujêng Jayèngraga |
kèngêtan kadya Nuripin |
ngling bibisik paman punika Duljaya ||

20. Ngêjori srigake paman |
 dèn-kayang mêksa mêtèni |
 lir wong mêtas mulih ngrayah |
 jadhug-jadhuge wong ngriki |
 kaum dhapur lir wêri |
 wontên wangune ambêrung |
 wandane kiwa-kawak |
 (n)dhagêl tan ana kapilih |
 mung kèpilih guthule kangge ing randha ||
21. Kang paman gumuyu latah |
 kêjaba-a dudu dharik |
 sèjèn prêkaranning wanda |
 gumuyu ujungan liring |
 lan Ni Madu wong kalih |
 yata ni randha amuwus |
 lah ya sira Duljaya |
 mêngko yèn ronggèng anjongkit |
 sira ingkang aglis ngunèkna têngara ||
22. Duljaya saguh asantak |
 tampi parentahe nyai |
 ni randha malih wuwusnya |
 Duljaya sêdhênge iki |
 lah wêtokna kang larik |
 panginumaning anayub |
 arak tampo wêragang |
 sira dadiya pangirit |
 nuli lêkas salin gagrak Lonthang-lonthang ||

510 Lonthang

1. Ki Duljaya anggagrak dhadhag (m)bêdhadhag |
 sigra mundur parentah ing kasinoman |
 pinilihan kang mèbrèt-mèbrèt kewala ||
2. Pra jêjaka kang wire kang antar-antar |
 wus antuk wong anom wolu pilihan |
 ingkang samya mètèk mathênthêng dhèblèngan ||
3. Ingkang sami abêbêt sarung lurik bang |
 acancutan sruwal panji-panji pèthak |
 samya ayon borèh pèthak gêgarutan ||
4. Sêsumpingan krang mêlok asajak-sajak |
 kang (m)bêkta gelas nèng bèri myang kopinya |
 kang cangkir nèng dhulang goci pangiringnya ||
5. Wus samêkta ingatag majêng mangarsi |
 Duljaya kang dadya pangirid sinoman |
 anyaosi marang ing tamu kalihnya ||
6. Kênthol Kulawirya ngling marang Duljaya |
 manira tan nginum lajêngna kewala |

Jilid 9 - Kaca : 9

ingong durung wêruh rasaning inuman ||

7. Aywa susah sadèrènge wus sun-trima |
ngling malih Nuripin dene tan-ana |
tinimbangan tan dangu prapta ing ngarsi ||
8. Sira iku dene tan ngladèni ngarsa |
matur inggih ragi pakèwêt ing manah |
tingkah kidhung amawi arak-èrèkan ||
9. Ki Wiryana nging lah ora têtaka mèluwa |
ngarah apa wong ngêladèni kewala |
ya sok aja mèlu-mèlu ngombe arak ||
10. Sira dadya rakitane Ki Duljaya |
wis ta mara gawanên gêndul si arak |
ngêcurana kewala anglarihana ||
11. Ki Nuripin pinêksa mring Kulawirya |
nulya nyandhak gêndul si arak wêragang |
Ki Duljaya têtas papat anèng talam ||
12. Nora padha dhepok sikil gelasira |
ni randha nging banjurna bae Duljaya |
mring si Surakewuh ing sa-urutira ||
13. Kang liningan anglarih angèring-nganan |
ingkang sami ngingum berag ambabrag |
kang larih wus ambuwêng atêpung-gêlang ||
14. Ni Randha nging lan Duljaya mareneya |
prapta ngarsi mara Duljaya ngombeya |
ngarèni sagêlas kang sêmada kèbak ||
15. Lawan sira nyandra-a wong num-inuman |
kang liningan saguh nulya nyandhak gelas |
sarwi ngidung mêngkana pangidungira ||
16. Eka padma sari eka mring satunggal |
padma kêmbang sari ambu pamaneka |
yèn wong ngombe arak olèh sadhêdhasar ||
17. Lir kêmbang mêkar cahyane ambêngangang |
wusnya ngidung samya kêplok sarwi surak |
ni randha suka mojar marang niyaga ||
18. Èh niyaga yèn wis nyandra ge muniya |
antara rolas gongan lan tibanira |
nuli suwuk ganti nayub kang anyandra ||
19. Ladrang bae ingkang gêlis gong-gongannya |
Lara-nangis awya salin-salin ladrang |
nanging sabên candra gêndhingan mênênga ||

Jilid 9 - Kaca : 10

20. Samangsane kêplok muni kang gamêlan |
lan si Madu ywa kèri anyindhènana |
ririhi bae gêndhinge kang Dhandhanggula ||

511 Dhandhanggula

1. Wong niyaga liningan nulya glis |
muni ladrang Rara-nangis raras |
sêdhêng gêndhing sru lirihe |
kang sindhèn anganyut-anyut |
Jayèngraga ngrasakkên gêndhing |
wong gêndhing awilêtan |
ngêse muthês kalbu |
mêndhêkêl karasèng nala |
kaèngêtan anèng Wanamarta nguni |
panggihe kakangira ||
2. Wibawane kaugung minukti |
sakêsanira nora kêpalang |
mangkya angruruh kadange |
kumêmbêng angêmu luh |
lir winuluh raosing galih |
kadya ginalédhahan |
sêngkêle sinamun |
wuwuh wingite pêsaja |
sumaringah kasêngkut ing gêndhing-gêndhing |
ambêbêsus polatan ||
3. Wus antara rolas gongan larih |
Ki Duljaya ngirit kasinoman |
lir wau têpung gêlange |
kaum ngarèni nginum |
sarwi ngidung duwi martani |
duwi loro lirira |
martani pitutur |
wong nginum olih rong dhasar |
cêtha wuwusira rukêt ngêtrap krami |
liya ingakên kadang ||
4. Wus gya kêplok prêk surak pra sami |
binarêngan Rara-nangis ladrang |
sarta ronggèng pangêlike |
wus rolas gonganipun |
nulya maju kang punang larih |
mubêng atêmu gêlang |
sigra kang angidung |
kang tri kawula-busana |
tri têtêlu kawula wus angarani |
busana kang panganggya ||
5. Kaya ta wong anginginum awis |
yèn lagya olèh têtung dhêdhasar |
tan wang-wang dening pêngangge |
amoh kêlawan wutuh |
ingkang ngangge kêling sarwa-di |

Jilid 9 - Kaca : 11

- kêlawan ingkang gombal |
 samya jagragipun |
 pêngirane nora beda |
 wusnya ngidung nginum ciyu glênggêng nuli |
 kêplok prêk samya surak ||
6. Gya gamêlan ladrang Rara-nangis |
 myang pangliking ronggèng awilêtan |
 antara rolas gongane |
 kang laroh ciyu gupuh |
 angayêngi laroh wêradin |
 samya asuka bungah |
 nulya kang angidung |
 catur wanara rukêm-nya |
 catur papat wênara kêtèk akonyit |
 rukêm kang pêpanganan ||
7. Yèn wong nginum ciyu lagya olih |
 patang dhasar lir-pendah wênara |
 rêbut pangan wre aranne |
 pating caruwèt ibut |
 tinggah rucah ngènthèng-ènthèngi |
 pêpeka pêpoyokan |
 yakmakaning wuwus |
 wus ngidung kêplok sinurak |
 barung gêndhing-gêndhing sarêng dènnya ngêlik |
 wor aloking asurak ||
8. Rolas gongan suwuk gya kang laroh |
 midêr tan ana kêna nampika |
 wus wêrata sêdayane |
 wau ingkang angidung |
 ngathungakên gêlas kang isi |
 bak panca surapanggih |
 lire kang pangidung |
 kang basa panca lilima |
 sura wani panggah tangguh mantêp pati |
 tan ana kinajrihan ||
9. Nora wêgah sakèhing piranti |
 nadyan nyêngka gêdhe dhuwur rosa |
 nora eram wani bae |
 têkèng lampus-linampus |
 ngadhêp sura lêgawèng pati |
 wus ngidung kinêplokkan |
 gya surak gêr umyung |
 kang ngidung anginum arak |
 barung cêngkling gêndhing-gêndhing Lara-nangis |
 anguyu rolas gongan ||
10. Suwuk cêp nulya midêr kang laroh |
 kang angidung sad guna wêweka |
 sad nêm guna bangkitane |
 weka graitanipun |
 salokane wong nginum awis |

yèn lagya (n)tuk nêmbung dhasar |
graitanya mancur |
wong sajroning panayuban |
ginraita kang rêrasan ririh bangkit |
manah asalaha tanpa ||

11. Wusnya kêplok sinurak gora ngrik |
myang gamêlan ngrêrangin araras |
rolas gongan gya kang larèh |
warata samya nginum |
ingkang ngidung sru dènyya rawi |
sapta kukila wrêsa |
kang sapta pipitu |
kukila pêksi ocèhan |
wrêsa udan yèn wong nginum pitung larèh |
lir pêksi karirisan ||

Jilid 9 - Kaca : 12

12. Angathêthêr kawraton ing warèh |
tanpantuk andon mangsèng wowohan |
mung swara mêksih angècèk |
kêplok sinurak umung |
myang gamêlan angrantêg muni |
antara rolas gongan |
nulya larèh maju |
inginuman sadayanya |
wus wêrata sigra kang ngidung angawi |
astha kêcara-cara ||
13. Astha wolu kêcara lirnèki |
polah tingkah ngling sawiyah-wiyah |
nora dadi ngapa kabèh |
nadyan pisuh-pinisuh |
wus tan ana kang miyatani |
sandhang wus samya owah |
bra-ebro tan dhapur |
wusnya nulya kêplok surak |
barung gêndhing gêndhèng rolas gongan larèh |
midêr nginum kabèhnya ||
14. Ingkang ngidung samya piniyarsi |
nawa wagra lapa têngsira |
nawa sêsanga etunge |
wagra pan têngsaka gung |
lupa lêsuh wong nginum awis |
olèh sangang dhêdhasar |
sarwa cape lêsuh |
lir sarpa mêngtas mêngangsa |
barang karêp ras-arasèn ika-iki |
enake mung ngalèmprak ||
15. Kinêplok surak lawan gêndhing |
rolas gongan nulya kang larèhan |
wus mubêng warata kabèh |
wau ta kang angidung |

dasa buta mati anênggih |
wêkasan panginuman |
dasa pan sapuluh |
buta harda galak lirnya |
ngajrih-ajrihi basa mati ngaranni |
yèn wong anginum arak ||

16. Olih sêpuluh dhasar puniki |
pilih kang tahan ujaring candra |
yèn ginêlak panginume |
yata kang samya ngingum |
para umbul bundhêl pêtinggi |
kèh kang samya kêrasa |
linggihane rusuh |
timpuh jegang sila-tumpang |
myang wuwuse ting barêngok tanpa kering |
ambêngkrak cêlangkrakan ||

17. Sumbar-sinumbar ngajak gênti kris |
siji sru mojar mara nyuduka |
blêdhèh ngêplèk-plèk wêtênge |
sinapih rowang lungguh |
Duljaya ngling sarwi nudingi |
apa mêngdêm ta sira |
nauri sru muwus |
e biyang punapa cêcak |
botên mêngdêm ontêna sagênthong malih |
mêksih do huèk mutah ||

Jilid 9 - Kaca : 13

18. Jinaganan rowangira linggih |
pinijêt cêngêle balêkèkan |
ni randha ngling sapa kuwe |
e Ki Ja-mêrjayèku |
(n)dadak mêngdêm wurung angibing |
de adate wêntala |
iku nuli ambruk |
nauri sih mutah-mutah |
èh ih biyang botên mêngdêm kula nyai |
sawêg pintên tomboknya ||

19. Nisthakake angisin-isini |
(m)bok aja jênêng Jaya-mêrjaya |
kari tombok lan wong akèh |
ênnya kiye tombokku |
rong wang picis anyar milihi |
nya Madu tampanana |
sinêbar ing ngayun |
(ng)lêgèyèh sêsèndhèn cagak |
picis pinèt ing badhut sawênèh angling |
jangjèn sêtya supata ||

20. Yèn sudi ngakên sudara-wèdi |
ngisor galêng dhuwur galêng kakang |
mangsa mlèsèda adhine |

kathah solahing wuwus |
ayo manèh arake êndi |
èh larìh kang Duljaya |
kêsuwèn tan nginum |
ting barêngok carèwètan |
lah kang ngucap nyai têtèdhèke pundi |
sêdaya wirangrongan ||

512 Wirangrong

1. Ni Randha nauri aris |
(ng)gih lèrès sêdhênge gambyong |
midêr Ni Sêmbada matur |
mring tamunirèki |
sumangga ing sakarsa |
luware nadar-kawula ||
2. Prayogi paduka ngibing |
supaya tinut punang wong |
sintên papantêsnya kang rumuhun |
suwawi dèn-aglis |
Ki Kulawiryana nabda |
lah payo kono anakmas ||
3. Sumangga kêrsanirèki |
manira anut kemawon |
wau Jayèngraga alon wuwus |
sinamun aririh |
inggih sumangga paman |
kula ras-arasên (m)bêksa ||
4. Mangke yèn kêpengin gampil |
paduka ngibing kang kinon |
kendhol Kulawiryana wuwusipun |
mring ni randha aris |
kula mangke kewala |
yèn sampun para suruhan ||
5. Sintên kang angibing kriyina |
nakmas Jèngraga ayun wruh |
pangibing sanak-sanak tamu |
yèn wis sami ngibing |
têlungane kang emah |
têngah-têngahan kewala ||
6. Ni randha nauri aris |
mangke uga têtah goroh |
ngling Ki Kulawiryana botênipun |
(ng)gih mangke ngong ngibing |
sakêrsane Jèngraga |
pênêt tinurut kewala ||
7. Ni randha wuwuse nguni |
yèn mangkya (n)dika anggambiyong |
kula badhe bêksa ambêdhudhuk |

Jilid 9 - Kaca : 14

- ngong sagêd angibing |
 Ki Kulawirya latah |
 punapa bibi wong Kalang ||
8. Mawi bêdhudhuk angringgit |
 ni randha mèsêm turnya lon |
 (ng)gih uga kawula yêktosipun |
 cêr Kalang sayêkti |
 manthuk-manthuk Ki Wirya |
 bibisik lon Jayèngraga ||
9. Tan nyana iku si bibi |
 jarwane wong Kalang kamplong |
 layak dêrbala-a bandhanipun |
 sasat duwe cicir |
 sapolahe tan lumrah |
 Kalang kalèng kêlanglangan ||
10. Jèngraga angglêgês angling |
 (ng)gih mangke man kula-dêngok |
 ni randha dènnira ambêdhudhuk |
 wong ro ting guligik |
 alon dènnya ngandika |
 Kulawirya mring ni randha ||
11. Kêdangon inganti-anti |
 mring sanak kang samya (n)jagong |
 kula lan anakmas lah nèh tanggung |
 kari-karèn ngibing |
 gya Ni randha Sêmbada |
 ngling ris mring tamu pangarsa ||
12. Wawi pundi kang rumiyin |
 angibing kêlawan gambyong |
 kang liningan mojar pênêdipun |
 sang abagus kalih |
 kang angrumiyinana |
 nuntên kula saurutnya ||
13. Ki Kulawirya nambung ngling |
 botên kang Wiradikewuh |
 kakang rumiyina dadya ngayun |
 sampun walang-ati |
 kadho dening manira |
 mangke kewala manira ||
14. Kang liningan anuruti |
 ni randha anuduh gupoh |
 mring ronggèng lan panjak lah wis Madu |
 ngadêga awiwit |
 gèndhing Kabor janturan |
 wus kêsusu ywa badhudan ||
15. Mung jêjêr janturing ringgit |
 yèn wis Kabor nuli Gondrong |

tibane ambondhan kang kayungyun |
togên ingkang apik |
lah wus mara niyaga |
buka-a Kabor kang raras ||

Jilid 9 - Kaca : 15

16. Niyaga nulya angrawit |
tan rêbab gambang tan kromong |
riciknya lirihan kang pêngayun |
gêndèr lawan suling |
kêthuk kênong binêngkak |
kêndhang gêdhug bêm sêbahan ||
17. Kêcèr ngêcêk angêcicir |
gong anggandhul ukur nyenggol |
pênêrus dèn-imbak lagunipun |
kadêmung kur jawil |
babag pênabuhira |
anganyut-anyut rum raras ||
18. Nyênyêt yakmakaning gêndhing |
ronggèng jèngklèk aririmong |
tumênga rêmbet netra asta ngrajung |
kêjêr kang jariji |
kanan mênthang andhêngklang |
jari gêtêr mawiwilan ||
19. Ngalênggak nênggah mamati |
tan mingsêt lamun tan êgong |
pamujaning tandhak angêngayuh |
mring kang mara-bumi |
sami anêkanana |
mêmanis waris larisan ||
20. Kumêlung kutuk mawangi |
badhude anyabêt gupoh |
pênjalin ing klasa wit anjantur |
asru pangwuhnèki |
swuh rêp data pitana |
anênggih wau kocapa ||
21. Kusuma rêtnaning bumi |
coplok ngêmbanan ngalih (ng)gon |
tibèng ngarcapada kawlas-ayun |
sakèh widadari |
anjujurungi sabda |
sakèh di-adining rupa ||
22. Winongwong jawata adi |
angsung wimbuh ing kêlangon |
Ni Umi Ni Uma paham-pahum |
thiri-thiri guthi |
hong hong ilahèng hong hyang |
nêkakkên sarining gampang ||

23. Sakèhe kang aningali |
 tuwa ênom lanang wadon |
 runtuh trêsnanira têka kerut |
 padha wêlas asih |
 pan sinihan bêthara |
 marang ing asmara tura ||
24. Singa mara lulut asih |
 cak byak pêk hêm hong hong manon |
 gya badhut sasmita sabêtipun |
 jêblès gitik lampit |
 gêndhingira aniba |
 sêsêg anjuru-dêmung ||

Jilid 9 - Kaca : 16

513 Jurudêmung

1. Ronggèng lêkas mingsêr (ng)gènnya |
 larap nilap kadya kupu |
 sisirig mêdêd Ni Madu |
 sakala asalin rupa |
 kêdhanyangan imbuah ayu |
 ambabar mayang mêrdapa |
 sêmi sêmune rumucuh ||
2. Kang tumingal gèdhèg mulat |
 mring (m)Bok Madu dudu-dudu |
 kang nonton usrêg gumuruh |
 samya ngangêsêg ing kalangan |
 uyêl rêbut aju sukup |
 papan jêmbar têmah rupak |
 rarya-lit ting srêngèk umyung ||
3. Wong nonton tan etang sêsak |
 wor winor èstri myang jalu |
 bungah kang olah calimut |
 anyêlêr nyêbrot amilah |
 tungkul-tinungkul arusuh |
 kang kêna krise winilah |
 kur alok nolèh gya muwus ||
4. Kang konangan têtabokan |
 jagur-jinagur tan tutuk |
 saking dhêdhêsêkanipun |
 pipit tan bisa alihan |
 èstri kang kêna rinawuk |
 anjrit karuna kewala |
 tulung-tulung tan rinungu ||
5. Kang kelangan slendhang sêngkang |
 kroncong miwah gêlang kalung |
 kathah tan krasa jinumput |
 kang wruh mung lok am lah tiwas |
 mupus tan bisa amburu |
 mung ukur alok sêpisan |

milalu (n)dulu Ni Madu ||

6. Mangkana Ni Madu (ng)gènnya |
narimpi bêdhayan nutug |
Kabor ngandhêlong gya suwuk |
ngaring-aring pra niyaga |
sinrudhah panganan sêkul |
lèrèn ngacêmil mêmangan |
kang nyêrèt nginang audud ||
7. Lumrah wong sapêjagongan |
samyâ nyêrèt ting prêkungkung |
wusnya aso para cêngkung |
ni randha lon wuwusira |
yèn wus aso payo talu |
unèkna Gondrong kang raras |
lah payo kono (m)Bok Madu ||
8. Agêpah ingkang liningan |
abuka gambang kumlunthung |
lan kêndhang gêdhug angguguk |
tinampan tibaning gongan |
umyung risik imbal barung |
saron bêbanggèn ngêpinjal |
rampak tan ana (m)barênjul ||
9. Kang nabuh padha kêrasa |
sajanturing dhalang manggung |
sêdhêng sru lirik ambyantu |
rêbab ngèng ngèng nga nga ngi nga |
gambang klong-klong rik-thur rik-thur |
suling mêlingi thuthitan |
gêndèrnya myêng kumarumpyung ||
10. Badhude wus lêlerongan |
êgonge lêkas anggamyung |
sarêng gong anggêndhèng ngungkung |
kinipat ing kêpêtira |
swara mëndat mêmbat mëntul |
lir pênjalin ingogotan |
mêthit mêmrit manis arum ||
11. Têtêlon sulingan rêbab |
wilêt ulêt nganyut-anyut |
lir winênnyêd tyas kang ngrungu |
pêthot thêl gugal anganal |
kikinthil marang Ni Madu |
mêndhane anèng kalangan |
bisa ngirup karya ling-lung ||
12. Rong gong pacake acikat |
kêsit mèsat mèsês bêsus |
sirig tungtungan anuntung |
parigêl ukêl cênthungan |

Jilid 9 - Kaca : 17

lêlathènan loilo jangkung |
ambakar kèpèt kampita |
nêngklèk nampèl-nampèl pupu ||

13. Anilap larap wèh ulat |
kang sinung ulat gumuruh |
ting galêmbor samya kukuk |
(m)bèkik ngèrik dhèhèm jawat |
pra jajaka ngaju-aju |
yèn wus winèwèhan ulat |
atine tan ana kantong ||
14. Tan ana duwèk tinisnan |
kudu sinungkèn (m)Bok Madu |
liringe nangèkkèn purus |
wong lanang yèn kinawêtan |
ambadêdêng guthulipun |
kathah ambrawuk sandhingnya |
wong èstri dinudul-dudul ||
15. Gadul bokonge anjola |
ana nosotakèn pisuh |
tangane nyêblèk anggarut |
kang wus tau nincing sinjang |
anjêngking siduwèng dhêngkul |
juwêt kèndêl uga ngangkat |
sabisane anunungkul ||
16. Wènèh nlusur payudara |
pengin sami ngilêripun |
myang ngambung ling-aling undhuk |
ana têngkêm-tinêkêman |
ngayuh siji nyênêng dudul |
kèh tingkahe wong rucahan |
pinindha lawan Ni Madu ||
17. Kang mêtêd nêng ing kalangan |
ukêl sasripèn anutug |
nulya sêsêg gèndhingipun |
Gondrong niba Lela-lela |
Ni Madu anyandhak payung |
sinumpah mungsêr nêng têngah |
tangan (ng)glintir gagang payung ||
18. Munyêt payung ingubêngan |
kêkicatan kèncètipun |
sarwi mingkis-mingkis sinjang |
kempol cingklok akêlaban |
anggonjang wijanganipun |
oyêg payudaranira |
angincang alis narutus ||
19. Kang kêsangkut liringira |
samya angrik surak barung |

Jilid 9 - Kaca : 18

sami nglungkên darbèkipun |
ngêcring-cring arta gêgêman |
myang ngulungkên kêris sabuk |
wênèh kulambi ikêtnya |
kang ngêlungkên bêtêtipun ||

20. Kari sruwal dhogol (n)dhêngal |
dèn-mêg tinawakkên Madu |
sarwi samya sru gumuyu |
latah-latah anjêjawat |
nya kiye Madu tombokku |
mangsa ta silih kuranga |
êntèk golèk ing dêlanggung ||
21. Yèn ijih grêmis pêtêngan |
ngong-rêwangi anjangkrik gung |
nora kudu mèlik utang |
èsêmana bae trima |
Jèngraga suka gumuyu |
(ng)ling punika lan pun Gêndra |
pan kantun kanthèt pun Madu ||

514 Kinanthi

1. Kang pamam mêtênthêng (ng)guguk |
ya iya bènêr sirèki |
kari sausap kabèhnya |
si Gêndra kang sarwa kari |
pasang tandange apacak |
panggambyonge baut iki ||
2. Swarane manis si Madu |
wangune mêngcês mantêsi |
pawakane mêtêt Ni Kilang |
sarwa lus kêngkêng aramping |
lan nom si Madu sausap |
Gêndra sabarange kari ||
3. Ah dhasar bécik si Madu |
kang putra gumuyu angling |
bilah nora jamak paman |
pêngpêngan pêngalêmnèki |
nauri Ki Kulawirya |
tan (ng)gunggung dhasar sayêkti ||
4. Lah mara kae si Madu |
dulunên olèhe srisig |
kaya tan angambah lêmah |
bêlisèn thèthèkan cicir |
o layak Madu komuk-a |
nyata yèn ronggèng prêmati ||
5. Kang ambondhan ngikal payung |
munyêt pinêlangkan wêntis |
sarta sindhène angalap |

Jilid 9 - Kaca : 19

- kalulutan ing pangèksi |
ngêlêtêr mubêng kalangan |
ngêndhuyuk nyêk-nyêk sêrisik ||
6. Mênthang payung mêgar mingkup |
nguntup-untup ngujiwati |
singa kang liniring giyak |
kumrusuk pating barêkik |
kukuk ngakak sumyak-sumyak |
samyà kèdanan ningali ||
7. Dènnya anggondrong Ni Madu |
ngêtog cêlor mrih mêmengin |
ambondhan lagon lampahan |
badhude kalih tut-wuri |
sênggake abêbanggènan |
badhude ingkang sawiji ||
8. Kang minangka bapakipun |
ruruntungan atutwuri |
kang anggambiyong riringgêkan |
sindhènè kaya gulampit |
tindak bakul karainan |
mèh têkan gongan ing gêndhing ||
9. Ngêlayang (n)dheprok sêluku |
sarêng gong cêp suwuk gêndhing |
ronggèng angêlik priyangga |
sêndhon Lasêm lir anangis |
mêngkana sasambatira |
bapa payo têrna mami ||
10. Mring Tandhês nusul si biyung |
numpal-kèli sun-lakoni |
nèng kene nora kêrasan |
tan nyandhang tan bêras pari |
bapa-bapa payo lunga |
marang ing Tandhês Garêsik ||
11. Bapakne anjêlih ngadhuh |
adhuh dhenok anak-mami |
ya payo saparannira |
kewala ingong tut wuri |
nulya (ng)gêndhing Lela-lela |
gya ricik sarêng gong muni ||
12. Ni ` mêtêt anggambiyung |
kêsit lir prênjak tinaji |
sindhèn kadya cala-pita |
ronggèng andheprok alinggih |
cêp mênêng gamêlanira |
ronggèng angêlik pribadi ||
13. Sindhèn Lasêm tangisipun |
sambat ngêlih têtên mami |

tukokna ` janganan |
bapa tukokna dèn-aglis |
bapakne ngling dhuh nak-ingwang |
sêdawir tan duwe picis ||

14. Kêjaba payungmu iku |
urupna manawa olih |
iya tak urupne bapa |
gêndhèng Lela-lela ngêlik |
tibèng ` gamêlan munya |
Ni Madu mungsêr sêsirig ||
15. Sabên rong gongan sêluku |
nangis sêndhon sambat ngêlih |
èsthane sêdalan-dalan |
sabên warung dèn-ampiri |
anangis anjaluk sêga |
sêlendhang kêmbênne kari ||
16. Têlas ingurupkên sêkul |
bêrkate lampahan têbih |
tapih liru sami sinjang |
lèh ciyut luwas paduni |
ingangge ubêt pinjungan |
kêkêmbên ngiras têtapih ||
17. Jinggrang sadhuwuring dhêngkul |
butuhan tan ambrukuti |
sambat adoh têmên bapa |
lawas tan têkan ing Grêsik |
ya mung kari sadungkapan |
lah payo mangkat tumuli ||
18. Anulya (ng)gêndhèng Ni Madu |
ngêlik Lela-lela nuli |
tinampan gêndhing araras |
Ni Madu ngadêg angibing |
kempol pupune anglela |
kuning lir gadhing kinêrik ||
19. Poking payudaranipun |
mênthêg malèthèt pinidih |
ing pinjung kadya nyu wulan |
kèsisan tapas sêpalih |
miwah yèn mêngkang cangklaknya |
pangêsuke tingal kèksi ||
20. Kang myat samya gêdrug-gêdrug |
kairup tyas wlas ningali |
kang nguncali kêmbên sinjang |
sêlendhang miwah kulambi |
wênèh sap-tangan kumbaya |
lan têlkême isi picis ||

Jilid 9 - Kaca : 20

21. Pra bundhêl pêtinggi umbul |
jor-jinoran pawèhnèki |
kang cucul sabuk binucal |
myang bêbêt kongkonan mulih |
kon ngambil duwèking ngomah |
angungun ngawirya kalih ||
22. Myat pigunane Ni Madu |
mèsêm sira Jayèngragi |
Ki Kulawirya anabda |
mring Wiryadikewuh aris |
punapa wus adatira |
Ni Madu lamun angringgit ||
23. Matur Ki Wiradikewuh |
inggih sampun sabênèki |
lamun anggondrong kewala |
yèn tan gondrong tan kadyèki |
manahe wong kang tumingal |
dhuh wikana ingkang mawi ||
24. Tan gêtun têmah bêrundhul |
anak rabi tan tinolih |
bobolèhing bapa biyang |
tan rinèwès dèn-gêbrèsi |
kang sugih tan eman-eman |
kudu andudukwuluhi ||

Jilid 9 - Kaca : 21

515 Mêgatruh

1. Ni (m)Bok Madu andadak kadya duk wau |
sinambi kalih angibing |
pra sinjang pawèwèhipun |
wong nonton kang samya asih |
ginendhong sarya anggamyong ||
2. Mangkul payung anglèngèk lir bakul untung |
ngrêgiyêg anggondhong jarit |
badhut ro bungah tut pungkur |
lir buruh lègèn kikinthal |
sênggak bêbanggèn akêplok ||
3. Wus anutug dènya anggondrong Ni Madu |
sasmita suwuking gêndhing |
anêsêg gamêlanipun |
ricike rikat têrampil |
kêndhang bêm (ng)gandhul ngêndhêlong ||
4. Nulya suwuk gêndhinge Ni Madu lungguh |
ni randha suka ningali |
angling mring niyaganipun |
padha mêmangana macit |
kêsêl sasuwene naboh ||

5. Myang nyarakên dhadharan marang pra tamu |
sadaya samya nginggihi |
ngling malih marang Ni Madu |
dandana manèh kang bêcik |
lawan milih pênganggo ||
6. Matur inggih nulya ni randha umasuk |
mring wisma laju mring wingking |
kêmul kubut anênamun |
ana wong lanang sawiji |
mêntas nonton ngiwa nguyoh ||
7. Thuring nguyuh kumrowok asru adangu |
ni randha mandhêg anolih |
ciptêng tyas sapa kang nguyuh |
abantêr thure kapyarsi |
bangêt unine kumrowok ||
8. Adat gêdhe duwèke tandha yèn nguyuh |
kang nguyuh gya dèn-parani |
sapa kang ngrêgêmêng iku |
kagyat ngadêg kang sinung-ling |
nauri ngong tiyang dhukoh ||
9. Nonton gambyong dènnya anggondrong Ni Madu |
mring kêbon mariki sêni |
ni randha anyandhak sabuk |
wong lanang wus wruh yèn nyai |
anggrayang prênahe dhogol ||
10. Gênyol gêdhe nulya mèn cinêkêl kukuh |
ngling payo anunên mami |
ginèndèng marang kang lindhuk |
kur alingan gêdhèg siji |
gujêngan wit gêdhang jongok ||
11. Dêg-adêgan ting karêsês kalihipun |
ginêjêg ni randha anging |
lo lo aja sêru-sêru |
mêngko barêng bae bêcik |
kang lanang kasêlak jêbrol ||

3 (Anakipun Ki pêngulu wasta Sangidah gandrung dhatêng Jayèngrêsmi)
Ing pêngulon, anakipun Ki pêngulu wasta Sangidah gandrung dhatêng
Jayèngrêsmi, nekad nusul tilêm Jayèngrêsmi. Jayèngrêsmi kêkah botên
anglanggati. Benjing kemawon badhe dipun ampiri sawangsulipun ngupadi
sadhèrèkipun sêpuh. Sangidah botên mangsuli, lajêng kesah ngajak Ni Gritu
ningali gambyong. Ing kalangan tayuban sangsaya rame. Para dê mang,
pêtinggi, bundhêl sami jor-joran nginum, tombok lan ngibing. Ki pêngulu
Jabalodin pinêksa-pêksa ngibing lan nginum, tombok ngantos têlas-têlasan,
kantun sruwal koloran. Nyi randha akên tiyang ing njawi, supados mlêbêt
tumulut nayub, mila sangsaya rame.
Ing satêngahipun tiyang ningali wontên wulanjar nama Tarijah ingkang
tansah pasang ulat dhatêng Jayèngraga. Nuripin kautus Jayèngraga ingkang
ngêrsakakên ni wulanjar, katampi kanthi bingahing manah.

Kulawirya tuwin ronggèng kalih mangangge sarwi gumêbyar, Nyi randha Sêmbada mangangge jalêr sarwi mompyor, adamêl cingakipun para ningali. Kêkalihipun sami ngibing, kinurmatan ungêling drèl. Ronggèng kalih ngibing ngebarakên kasagêdanipun, sadaya ngungun dene ronggèng wau kadosdene santun rupi ayu sangêt.
Kaca 22 - 33.

Jilid 9 - Kaca : 22

515 Mêgatruh

12. Nora kêna dèn-ampêt mêrkungkung mêtu |
ni randha amuring-muring |
o biyang wong apa iku |
wong lanange dèn-gablogi |
luwar dènnira pepeyor ||
13. Samya kesah ni randha marang ing tarub |
luru wong lanang milih |
tan etang gêng alitipun |
anggêr purun-angramuhi |
tan pilih saênggon-ênggon ||
14. Angsal tiyang kalih tiga nulya wangsul |
linggih marang ing pêndhapi |
mêngkana sadangunipun |
sabên wong kang dèn-gagapi |
kèh mungkrêt ana mêtotong ||
15. Cag-cêg mag-mêg ana suka ana jêpluk |
tan tau kang watak tani |
kang purun sami angrubut |
mring ni randha gènti-gènti |
kang ginarap ènca-èncu ||
16. Yata wau anake kyai pêngulu |
si Sangidah ingkang kari |
nèng wisma sasontênipun |
mêsês dènnya arêrêsik |
tan milalu anênonton ||
17. Tan ana kang ka-etang raosing kalbu |
mung sang bagus Jayèngrèsmi |
kang tansah anèng ing tajug |
kari dhewe gêlik-gêlik |
ni rara manahe nêmpoh ||
18. Datan ana sangkribe saking gêng wuyung |
tyas mêmêng tan widak-widik |
sênthot mêtal maring tajug |
anuju Ki Jayèngrèsmi |
nèng suro eca lèlêson ||
19. Ni (m)bok rara ngêngakkên lawange tajug |
masuk kori dèn-kancingi |
mêndhak laku bokong maju |
lêgoso mèlu aguling |

sing pungkur angêkêp boyok ||

20. Jayèngrêsmi kagyat myat ni rara ngrangkul |
winêngkang-wêngkang tan kêni |
sang abagus tyasnya rikuh |
samudana angling ririh |
sirèku anusul turon ||
21. Matur inggih mangsa boronga sang bagus |
awak-kawula puniki |
tan kuwawa wiwal kayun |
mugi paringa jêjampi |
kuwur ing tyas dèrèng gamboh ||

Jilid 9 - Kaca : 23

516 Gambuh

1. Jèngrêsmi ngandika rum |
lah (m)bok rara payo padha lungguh |
priye karêpira sun-arsa udani |
ni rara datan sumaur |
mung mênêng nyênêng kemawon ||
2. Ing sêmu wus kadulu |
pan kumêdah kinarsan pulang hyun |
ngandika tyas Jèngrêsmi lah priye iki |
godhaning setan anêmpuh |
gawe pakewuh ing lakon ||
3. Apa wus tanjêkipun |
desa ing Pulung ulah pulang hyun |
padha ruruh rucah tan ana kang tani |
cacak prawan anak kaum |
tan sangkrib kudu ambêrot ||
4. Wusana ris amuwus |
bêcik padha alungguh karuhun |
nadyan darbe kayun kang rèrèh kariyin |
ni rara nulya anurut |
samyang tangi tata lunggoh ||
5. Lon pangandikanipun |
sun-tuturi kang bêcik sirèku |
iya nora beda sira lawan mami |
padha bae darbe kayun |
nanging mujadah dèn-alon ||
6. Bêcik kèlawan rêmbug |
mring wong tuwa sarana tinêmbung |
aja tingkah jinah têtah nora bêcik |
duraka gêdhe ing ngèlmu |
nglakoni polah tan ilok ||
7. Eman rupamu ayu |
durung mangsa kadhinginan tuwuh |
sumênèkna rara atinira dhingin |

kang jamak ngajiya ngèlmu |
sêmbahyang utamèng wadon ||

8. Yèn kêparêng bêgjamu |
besuk yèn uwus têtug lakuku |
sun-ampiri yèn padha mêksih lêstari |
ngong-têmbunge wong tuwamu |
gampang ewuh datan awon ||
9. Ni rara duk angrungu |
gêla manahe cuwa kêlangkung |
micarèng tyas ya talah tan nyana mami |
ngong sêngguh gèlêm maringsun |
tuwas nora nonton Gondrong ||
10. Ni Sangidah tan wuwus |
rêngu mundur mijil saking tajug |
praptèng wisma angling mring rowangrirèki |
lah payo nini Gêritu |
mring kêrandhan nonton gambyong ||
11. Nauri kang ling nguwuh |
nontona dhewe ingong tan mèlu |
biyang Kêdah gugahên jakên ningali |
gya ginugah tutur ngêlu |
yèn aja lara ya nonton ||
12. Sangidah mangsra-mangsru |
myarsa jumêdhot swara gumuruh |
payo nini Gritu lah nonton dèn-aglis |
pinêksa ni Gritu tumut |
mêngetan anonton gambyong ||
13. Wau ta kang anayub |
kang wiwit ngibing Ki Wiradikewuh |
gêndhing Onang-onang ronggèng ngalik-alik |
bature alok gumuruh |
ni randha nglarihi gupoh ||
14. Galênggêng barêng nginum |
Ki Kulawiryà gèdhèg andulu |
mring polahe ni randha nginum tan wigih |
salang gumun ana muwus |
hèh Kalang gêrang dudu wong ||
15. Dènnya (m)bêksa anutug |
ngadêg tombok sinuwêlkên susu |
jênggung suwuk wus mundur tata alingih |
nulya Surawijayèku |
ni randha marani lunggoh ||
16. Ambêkta gèlas gèndul |
sêg nèng pangkon rêp-arêpan lungguh |
samyà nginum sagèlas edhang randha ngling |

Jilid 9 - Kaca : 24

mara ngombeyan inginum |
kabèh sanak-sanakingong ||

17. Paran gèndhinganipun |
Surawijaya angling Lung-gadhung |
lo lah mara muniya Lung-gadhung aglis |
sigra buka rêbabipun |
ngak ingik ngêng bêm nulya gong ||
18. Ronggèng anggèndhèng ngungkung |
randha ngadêg ngajak nyènèng guthul |
nulya ngadêg Surajaya gumujwa ngling |
biyung êmpun sêru-sêru |
kêbanjur yèn sakit nguyoh ||
19. Ucul panyènèngipun |
ronggèng ngêlik prêpêt maju mundur |
tombok sinuwêlkên kêmbe ngampir-ampir |
sarêng nuju ganganipun |
kluwêng pacak-gulu gelo ||
20. Ni randha ngawe gupuh |
mring Duljaya kèn ngunèkkên drêbus |
kang tinuduh sigra angunèkkên bêdhil |
gêr gya surake gumuruh |
nutug mundur jênggung kang gong ||
21. Nulya saurutipun |
ni randha lungguh anjaluk pangku |
tan prabeda lir wau dènnya alarih |
sagêlas edhang anginum |
(n)jaluk pangku nyènèng dhogol ||
22. Wus wêrata sadarum |
samyang sangêt mêngdêm ting galuyur |
kari siji Ki pêngulu Jabalodin |
ni randha anjaluk pangku |
ki pêngulu rengkat-rengkot ||
23. Payo pêngulu nginum |
sagêlas êdhang ya lawan aku |
ki pêngulu kipa-kiya dèn larihi |
pinêksa dèn-ajak nginum |
ki pêngulu bêkah-bêkoh ||
24. Ngling payo padha nginum |
apa dudu tik-mêlik wong Pulung |
nora gèlêm ngombe arak ngong cêcênggring |
sagêlas thil bae nginum |
mêmucung kalawan ingong ||

Jilid 9 - Kaca : 25

517 Pocung

1. Ki pêngulu pinêksa-pêksa anginum |
ginujêg rinasa |

- yèn kêpatèn sumbêrnèki |
nulya nekat nuruti ngingum sagêlas ||
2. Sarwi muwus pisan niki mawon sampun |
biyang dene sêngak |
sumêgrog rasane pait |
botên ajêng malih-malih ngingum arak ||
3. Sru gumuyu ni randha mring ki pêngulu |
pan kari sêpisan |
nadar-kula nèh lakoni |
ngalêboni têtèdhèk (n)dika ambêkan ||
4. Ngling puniku kula mopo rèh tan patut |
prèhpun pocapannya |
jênêng pêngulu anjongkit |
botên ilok nglampahi pratingkah karam ||
5. Suka muwus botên lan (n)dika anggamyung |
Ki Duljaya mojar |
kathah-kathah kang dèn-pikir |
(m)bok linakon kewala anulya luwar ||
6. Dandan wus kapuwung pênêt anurut |
lir pêngulu kutha |
kathah prabote anyirik |
kaum desa dosane sêdasa siksa ||
7. Wawi sampun punapa gêndhinganipun |
ngling mangsa boronga |
e lah pênêd Talabodin |
gya ingawe niyaga muni gêndhingan ||
8. Sru gumuyu Jèngraga Kulawiryèku |
o lah katiwasan |
ki pêngulu Jabalodin |
sasat kadya omah kobong kêsaladan ||
9. Wong sêdhusun wus (n)dilalah padha kuwur |
kapis nut ing randha |
maksiyat andurakani |
wus katara tan doyan mamah kalimah ||
10. Dhêmên mênçul gêcul kumpul ngulig guthul |
Jèngraga ris nabda |
mring kang paman (ng)guguyoni |
mung kenginga dongane kewala kalal ||
11. Adhuh sampun kathah mikir mindhak wurung |
turene mèt sarat |
ngakali darbèkirèki |
tinarima lothung tombok kêmlaratan ||

Jilid 9 - Kaca : 26

12. Mèsêm muwus e la yan-yanane iku |
mulane anekat |
kucing-kucing ngong-raupi |
iya kuwe sun prih donyane kewala ||
13. Yata wau kang pinêksa ngadêg gambyung |
ginèndèng dhogolnya |
ki pêngulu pringas-pringis |
ngorot-orot mring têngah ngadêg kalangan ||
14. Gya sinindur angêlungkên tombokipun |
ginêgêm rong uwang |
tinampan sarwi ngèsêmi |
ki pêngulu mèlu mèsêm pêpandêngan ||
15. Gêr ginuyu sakèhe kang samya (n)dulu |
ni randha alatah |
dene padha waninèki |
gya ni randha ngrangkul gulune kalihnya ||
16. Wus ginêpyuk ki pêngulu lan Ni Madu |
adu bathuk mênthak |
wong têlu randha bibisik |
yèn barêng gong Madu ngong rika ngambunga ||
17. Gya gong jênggur ki pêngulu sengok ngambung |
sinurak ing kathah |
Duljaya ngunèkkên bêdhil |
Kulawirya Jèngraga gumuyu latah ||
18. Ki pêngulu kaduwêlan mingkang-mingkung |
sajak emprak tanak |
rambah-rambah tomboknèki |
êntèk suku imbuh golok kulambinya ||
19. Bêbêdipun dèn-dhèdhèl marang Ni Madu |
sabuk kari sruwal |
saya nêmên dènnya ngibing |
li-aline soca watu guwa kêna ||
20. Usus-ususing sruwal bêbandhulipun |
rong wang picis kèndhang |
binêthot cathut wus kêni |
sinindhêtan sus-usus cupêt tan kêna ||
21. Koloripun tinêkêm gya jênggung mundur |
ginuyu ing kathah |
ki pêngulu laju mulih |
ingkang jagong salong ming kalih ambêkan ||
22. Pan rinangkul mring ni randha kalhipun |
kinèn angambunga |
yèn wus ngambung mundur gênti |
gênti maju lawan sruwalan kewala ||

23. Kèh kang brundhul wus mëndêm tan etang-etung |
gya lungguh ni randha |
matur mring Kulawiryèki |
sumangga paduka anjurudêmunga ||

Jilid 9 - Kaca : 27

518 Jurudêmung

1. Ki Kulawiryaya ngandika |
lah kula bibi (m)bok sampun |
ni randha angudi atur |
ngaturan malêbèng wisma |
jinawil mring putranipun |
umangsuk kering ni randha |
praptèng panti samya lungguh ||
2. Ni randha suka tyasira |
sasaos sing prabot luhung |
anorog pêthi giwang wus |
ambil pêrabot kuna |
jamang sumping kêlat bau |
anting-anting gêlang kuna |
pamêkak mas akêkalung ||
3. Lur-ulur naga karangsang |
Byang Kêcèr nampani gupuh |
anèng panampan pinanggul |
sinaosakên ing ngarsi |
ni randha aris umatur |
sumangga abusana-a |
cara kina kang abagus ||
4. Ki Kulawiryaya duk mulat |
pêngangge rukmi linuhung |
pinuji ing hèn bang wungu |
micarèng tyas e ya nyata |
wong Kalang sugih kalangkung |
layak kaloka ing kathah |
bandhane wus ngumbruk-umbruk ||
5. Yata kang anèng pandhapa |
kang samya (n)jogêd anayub |
ni randha mêdal anuduh |
wong (n)jaba anglêbonana |
gêndhing Sêkar-gadhung landhung |
iya banjuran kewala |
kang liningan suka gupuh ||
6. Tan susah (n)jaluk gêndhingan |
badhude ngling mara sarsur |
ni randha wusnya gya masuk |
mulat marang kang adandan |
Kulawiryaya winalungsung |
Jèngraga anèng pandhapa |
suka tumingal wong gambyung ||

7. Wontên wulanjar satunggal |
 amèncès rupane ayu |
 akuning bobonyo arum |
 mèsès bèsuse ngayangan |
 akèwès pantès dol ayu |
 dhasar moncol warnanira |
 (m)bok Tarijah namanipun ||
8. Kèkèmbên jingga wêlaka |
 sinjang bathik cêplok rimbung |
 kalung kumbaya kusta lus |
 gèlangan pare kêrantan |
 ragi cèlak dènnya lungguh |
 kèlawan Ki Jayèngraga |
 salirikan ing pandulu ||
9. (m)Bok Tarijah sontên mila |
 kêpara ngarêp (ng)gonnipun |
 nadhah liringe sang bagus |
 lèjème asêsangkutanan |
 ting kèdhuwêt adu sêmu |
 Jèngraga juwêt tumingal |
 mring ni lanjar namur kêmu ||
10. Pinêndir sadangunira |
 sêmangsa lamun dinulu |
 ni lanjar gorèh alungguh |
 kinang têtung poros têtas |
 mèsih ngèngèhakên suruh |
 racikan sêmprit mêngkolan |
 saosan yèn kêrsa mundhut ||
11. Lininting anèng sap-tangan |
 ingudhar uga ginulung |
 jinarag amrih dinulu |
 Jayèngraga kaguguran |
 wulanjar kang jujur kayun |
 mulat Jèngraga abagus |
 sêmbadèng busana wangun ||
12. Ni (m)bok wulanjar Tarijah |
 krêp aliyan dènnya lungguh |
 Ni Sangidah sandhingipun |
 samya gèguyon samuran |
 karone kèdanan (n)dulu |
 mring kang ngrimong jingga mangsa |
 Sangidah tutur wus wêruh ||
13. Dukung sèlagine prapta |
 sakèdhap ing wanci surup |
 kang sawiji mèsih kantun |
 nèng tajugku tanpa rewang |
 malah abagus kang kantun |
 nging tan rêmên balèndèran |

Jilid 9 - Kaca : 28

mogêl kul antêng arêgu ||

14. Ngrangkung kuwe rada ladak |
bêtah ningali wong lungguh |
samyã jorogan gumuyu |
ni lanjar lan (m)bok pêrawan |
sami sasmitêng pandulu |
mara ta gêlungku wudhar |
bangêtên si lanjar iku ||
15. Gêguyon nglêburkên kêmbang |
ni lanjar mojar gumuyu |
ngarah apa bibi iku |
wus ta kae lo wong bêksa |
man Jadrana nganggo ngambung |
ni lanjar ngling cik ora-a |
Jèngraga mèsêm andulu ||
16. Wong ro sabên dinulu-a |
ting jakêthêt awakipun |
Jèngraga angling jro kalbu |
wong iku lègède pasang |
nora kêna wong dudulu |
karone adhêkêsan |
nanging kang dadya tyas-ingsun ||
17. Mung mring ni lanjar Tarijah |
kang balerah netranipun |
alindri liringe mamprung |
Jèngraga tyas darbe karsa |
nulya animbali gupuh |
mring Nuripin praptèng ngarsa |
lah payo Nuripin mêtù ||
18. Ngong arsa sêne sêdhela |
kang santri Nuripin gupuh |
umiring bendaranipun |
Jèngraga (ng)gènnira mèdal |
parèstri anglud andulu |
kabèh lir mèlu-mèlu-a |
mring saparanne sang bagus ||
19. Kang aturas tinuruhan |
Jèngraga ngandika arum |
sapa kae wong (n)dudulu |
lèjème padha mêmasang |
Nuripin alon umatur |
kang lir prawan pun Sangidah |
lanjar Tarijah kang kidul ||
20. Ambibi mring pun Sangidah |
anakipun ki pêngulu |
Ki Jamalodin puniku |
ngling dene sumurup sira |

inggih sumêrêp duk wau |
(m)bok pêrawan wirangrongan |
mring rakanta kang nèng tajug ||

519 Wirangrong

1. Jèngraga ngandika aris |
dhasar ngong tan pati anon |
mung kidule ika kang ko(k)-tutur |
(ng)grêgêdake ati |
sènggane ngong karêpna |
saiki ing ngêndi (ng)gyannya ||
2. Matur gumuyu Nuripin |
inggih mangga dipun-angkah |
ing mangke kewala lingsir dalu |
nèng wismanirèki |
wulanjar ragi kuwat |
agêng wismane prayoga ||
3. Jèngraga mèsêm mangsiti |
iya rah-arahên mêngko |
sandhinga ni lanjar lèhmu lungguh |
bisikana wadi |
yèn kêduga ngong sanja |
mring dhèwèke ngong wèh raras ||
4. Matur sandika Nuripin |
Jèngraga wangsul ing ngênggon |
wong myat mire piyak (ng)guyu-(ng)guyu |
ngèsêmi kang sigid |
wus lênggah ing pëndhapa |
Ripin nèng wuri kilènyya ||
5. Ni wulanjar ngowahi |
gêlung kêmbêne kang kêndho |
pan sandhanganira yèn dinulu |
amaguti liring |
Nuripin namur nabda |
anjaluk gambir bisikan ||
6. Ni wulanjar dèn-jarwani |
bab rêpit guthit wêwados |
ni lanjar trataban ngêlêd idu |
gêgondhange salit |
ambêgane kumrangsang |
sêrêt mêrkutuk swaranya ||
7. Ngalêsik nauri ririh |
inggih sumangga kemawon |
nulya ingulungan dènyya nêmbung |
anjêjaluk gambir |
sarwi lan kang racikan |
kinèn ngaturkên Jèngraga ||

8. Wus tinampun mring Nuripin |
pan angon iriban kang wong |
ingatürkên marang sang abagus |
kang mêngkolan sêmprit |
Jèngraga kawigaran |
miyat adining racikan ||
9. Tyas truh kasêmprot ing sêmprit |
Ki Jayèngraga katujon |
pan lajêng ginantyan asmu (ng)guyu |
tansah angliliring |
mring ni lanjar Tarijah |
ing sêmu samya karênan ||

Jilid 9 - Kaca : 30

10. Kang samya banjuran ngibing |
bancar ro tan ana rusoh |
kathah warnanira tombokipun |
pêngangge myang picis |
kèh brundhul kari sruwal |
prandene bungah akiprah ||
11. Ambêkta arak pribadi |
gêndul gopi guci lodhong |
linangga adêgan ting sêritu |
cêlonasan angling |
cêciyon cowa-cowa |
tingkah rucah dan-edanan ||
12. Yata kang lagya ngrurukti |
ni randha kalawan kenthol |
karone busana sarwa luhung |
ajamang susumping |
kêkalung kêbo mênggah |
lur-ulur naga karangrang ||
13. Gêlang kêlat-bau anting-anting |
pamêkak mas marong |
rapèk pèlung tumpal tèlpoh wungu |
akokonca kalih |
amblarah lir manyura |
awida jênar gèbêgan ||
14. Kris tinatah wrangka kèndhit |
pèndhok buntun ngunir bosok |
akace kumbaya kusta alus |
uncal rante rukmi |
alangkat tutup rasa |
tinarètès intèn mirah ||
15. Ni randha busana rukmi |
angrakit ingkang pênganggo |
jamang mas gugrudhan cara kakung |
gêlang anting-anting |
auncal tutup rasa |

arapèk kris rangka ladrang ||

16. Kewala kaot kulambi |
kotang renda bëludrijo |
sasabing wanita namur kakung |
wus tan kêtarèstri |
sarigak kadya priya |
ni randha lan Kulawirya ||
17. Ni Kacêr dèn-busanani |
kinêmbar kêtawan gambyong |
pinadha kewala lan Ni Madu |
kêpara ngungkuli |
wusnya sami busana |
gya mijil marang pandhapa ||
18. Kagyat kang samya ningali |
mring sang ro katèlu wadon |
jalwèstri gumêrah ngaruh-aruhi |
we bilah si nyai |
dene akayang rambat |
amalih warna ni randha ||
19. Lir dewa lan satriya di |
nganthi widadari kaot |
Biyang Kêcêr ika dhasar ayu |
binusanan ringgit |
manglingi si dipênthang |
yu pendah sêpirang-pirang ||
20. Pating kêtacêr samya nging |
kae pa mêngko anggamyong |
durung tumon bisa bêksa gambyong |
ana kang nauri |
(n)dahneya nora bisa |
mulane kinèn ya bisa ||
21. Wus lungguh anèng pëndhapi |
mingsêr kabèh kang ajagong |
samya eram-eram dènyya (n)dulu |
mring rekane nyai |
randha acara lanang |
giris tamune rinêngga ||

Jilid 9 - Kaca : 31

520 Girisa

1. Jayèngraga mèsêm mulat |
dènyya mërabot kang paman |
lir kinarya pakaulan |
micarèng sajroning nala |
sarwi mëndha dènyya ewa |
mring randha gawok tumingal |
panggihe bandha drêbala |
pradhah bèr mutahkên dunya ||

2. Tan ana kang mêngkono-a |
sajake wong sugih donya |
anêrka wus kalulutan |
ni randha dening donyanya |
wau ni randha Sêmbada |
matur marang Kulawiryia |
sumangga sampun punika |
sakêrsa inggih punapa ||

3. Gêndhingan ingkang kinêrsan |
Kulawiryia mèsêm nabda |
mring kang putra Jayèngraga |
kêpriye kono anakmas |
mangsa bodho-a ngong drêma |
kang putra gumujêng suka |
(ng)gih kêjawi gêndhing adat |
Pêtung-wulung ladrangannya ||

4. Nuntên Genjung-goling minggah |
Ginonjing wêton kêlana |
angglêgês berag kang paman |
ngling mring ni randha Sêmbada |
niku turene anakmas |
gêndhing Genjung-goling minggah |
Ginonjing pathêt manyura |
ni randha gumuyu mojar ||

5. Mring pra jadhug kang jagongan |
kabèh sanak-sanakingwang |
mangke yèn manira (m)bêksa |
lawan kemas Kulawiryia |
kang rame dèn-suka bungah |
sami ngadêga sadaya |
surak kêploke kang rampak |
kang sami (m)bêkta sanjata ||

6. Drèl barêng cara wong kutha |
ngong (n)jaluk lêgane sanak |
kang padha samêkta suka |
kang sinung ujar gembira |
sadaya saur kukila |
punapa sakêrsa (n)dika |
kawula jumurung suka |
ni randha malih lingira ||

7. Lah mara sanak niyaga |
sêndhone pathêt manyura |
yèn uwis nuli lèkasa |
Genjung-goling tibakêna |
Ginonjing kang sarwa berag |
nabuh kang apik atata |
kang liningan tur sandika |
nulya sêsêndhon araras ||

Jilid 9 - Kaca : 32

8. Nutug lih-ulihanira |
laju rêbabe abuka |
Genjung-goling gya tinampan |
ing ricik ngrarangan rampak |
têlèdhèk lêkas atandhak |
Kacêr lan Ni Madu rimbag |
lir Ratih lan Drêsanala |
winahyèng kêlir kêwangwang ||
9. Sarêng gêndhing ngêlik saplak |
anganyut mêthit wilêtan |
manis arum gêtas rênyah |
bêning gumrining ngêmandhang |
rêbut uluk panglikira |
barung swarèng suling rêbab |
lir sundari lan sawangan |
nèng tawang nganggang kapwanan ||
10. Tungtum ngês mêmanisira |
karya rujading pêngrasa |
jalwèstri kènyut kang nala |
nalika myarsa sindhènya |
malah mêdal rahsanira |
ngêmu rêndhêng tan ana sat |
Yèn ta kabèh ginagapa |
kêlêpèh kêpoh anoya ||
11. Ronggèng ro ukêl bêdhayan |
sêsirimpèn tan sulaya |
Ni Kêcêr wasis sêkala |
tan mantra-mantra dadakan |
kadya wus gambuh waunya |
sêdaya gawok tan nyana |
wong lanang marong brangtanya |
sawênèh ngucap mêngkana ||
12. Biyang Kacêr yèn banjura |
dadi gambyong iba-iba |
larise akèh kang nanggap |
malah dadi pakaulan |
akèh kang nauri layak |
wong wis mêngkono entragnya |
kêmanon padha sadhela |
layak pancèn dadi tandhak ||
13. Jèngraga suka tumingal |
myat kang gambyong kalihira |
Ni Madu Kacêr tan beda |
ngling ririh marang kang paman |
gêtun ngong punika paman |
Biyang Kacêr dènya tandhak |
paprigêlane apacak |
sèdhêt kathêt tanjêgira ||

14. Rêbat sênêng piniliha |
kaot wêwajaranira |
pênêd pun Madu warninya |
nanging jêg pêngambyongira |
pênêd pun Kacêr angkatnya |
prêpête pêksi madal pang |
mamprung lumarap arikat |
pun Madu kasoran pacak ||
15. Kacêr kasor wajarannya |
kang paman nauri nabda |
ya bènêr lèhira sojar |
si Kacêr lir kèdhanyangan |
barêng gambyong salin rupa |
amêsthi luwês solahnya |
nadyan rupane prayoga |
mung irunge kang kuciwa ||
16. Irung sunthi rada mungal |
nyuda ati wajarannya |
rupane kabèh prayoga |
yèn ta aja asunthi-a |
lan si Madu bag-ginêbag |
lan anglotèng anggonira |
bisa ngêndhah ing atingkah |
kang putra gumujêng suka ||
17. Kang uwis ngrasakkên paman |
bubuk olèh lèng ngalêmnya |
Ki Kulawirya ris nabda |
wong satêmêne kewala |
nora ngompak dhasar nyata |
ni randha ngalêm cèthinya |
si Di-bênthèt nora jamak |
bisa gambyong baut pelag ||
18. Iku apa kasurupan |
de dadakan bisa tandhak |
lan si Madu nora siwah |
lir dèn-gawèkkên kêmbaran |
Biyang Kacêr si Di-panthi |
anggambyong padha sadhela |
eman tan dadiya tandhak |
si Di-bênjèng salin rupa ||
19. Bakale patut palilan |
bisa amênthung lanangan |
mandhah ting gèlèthêg mana |
jêjakan dhudhan somahan |
ni randha mèsêm turira |
mring awirya kalihira |
pun Biyang Kacêr punika |
kula dadosakên tandhak ||

Jilid 9 - Kaca : 33

20. Kaidèna ing paduka |
 sintèn pantêse namanya |
 paduka paringi nama |
 gumuyu Ki Kulawirya |
 ngandika mring Jayèngraga |
 sapa aranne pantêsnya |
 Kacêr dadi gambyong anyar |
 kang putra mèsêm ngandika ||
21. Yèn kula amêstanana |
 pun Gêndam pêpantêsira |
 kang paman gumujêng mojar |
 mring randha puniku nakmas |
 asung pêparap pun Gêndam |
 ni randha suka tyasira |
 nulya siniratkên kathah |
 yèn Byang Kêcêr ran Ni Gêndam ||
22. Nauri pra bundhêl desa |
 sakèh ingkang nèng pëndhapa |
 saur manuk suka bungah |
 gêmbera asurak-surak |
 sumyah bêngkrak ngumbe arak |
 rame bungah latah-latah |
 myang kang nonton sru gumêrah |
 wong anom samya gêmbera ||

4 (Jayèngraga mituruti panyuwunipun nyi randha, lajêng bêksa Panji)
 Jayèngraga mituruti panyuwunipun nyi randha, lajêng bêksa Panji. Ngalela bagusing warni lan endahing bêksanipun, kinurmatan ungêling drèl dening para tamu ingkang sami mbêkta bêdhil. Nyi randha ugi bêksa lan nginum. Kulawirya ugi lajêng bêksa linarian para ronggèng. Duljaya ewa ningali Kulawirya, lajêng binalang sela, kenging bathukipun saengga bènjut. Jayèngraga nyasmitani wulanjar Tarijah supados ngrumiyini mantuk, lajêng kasusul. Ing griyanipun Nyi Tarijah. Jayèngraga nêdhêngipun karon sih katungka dhatêngipun Janawang bedhangipun Tarijah. Sukunipun Jayèngraga katarik lajêng katilar lumajêng kanthi sêsambar. Jayèngraga sakalangkung kuciwa manahipun, nguman-uman ni wulanjar. Rasukan lan lopak-lopokipun mas kantun, manjing bêgjanipun Ni Tarijah.
 Kaca 34 - 45.

Jilid 9 - Kaca : 34

521 Sinom

1. Wau ni randha Sêm bada |
 matur mring Kulawiryèki |
 punika sampun sumangga |
 kawula aturi ngibing |
 radi kédangon kédhik |
 Jèngraga anjawil dhêngkul |
 wawi ta ingaturan |
 jumênêng paduka ngibing |
 ingkang paman sigra ngadêg ing kalangan ||
2. Sêdaya ingkang linggihan |
 samya ngadêg anjênêngi |

- jumênêng Ki Jayèngraga |
 angrimong jingga rêspati |
 anulya lêkas ngibing |
 anyanguk thêk pacak-gulu |
 bêksa rangin araras |
 mêtènthèng lir Bima-kunthing |
 pan katongton baguse kadya jajaka ||
3. Mênthang asta anêmbirang |
 ronggèng ro nindur mangarsi |
 tumèplok ing wêntis malang |
 barêng ngêlik Genjung-goling |
 lir wulung ro kapipit |
 mêtir anjêlirit runtut |
 angêlik lèlantikan |
 mêtir mêtêt mêtêt ati |
 anêratas lir tinutus tyas kang myarsa ||
4. Ni randha myat bêksanira |
 pacake langkung rêspati |
 sigra anrakiti pasang |
 miwir sondhère kumitir |
 tindak irama sami |
 samêkta sasolahipun |
 ababag kadi bang-bang |
 Pujadewa Pujasêkti |
 para umbul bubundhêl pêtinggi desa ||
5. Sinasmitan ing randha |
 sarêng surake gora ngrik |
 (m)bêkik kukuk akakakan |
 alon huse-huse sami |
 kêploke wanti-wanti |
 bêdhil brondongan kadya rug |
 sapanti ajêdhotan |
 ting barêngok pra pêtinggi |
 nginum arak sasukane dèg-adêgan ||
6. Myang kang larit mring ni randha |
 atur pasihan agênti |
 sarya sru dènya samya jar |
 dubilah dene rêspati |
 pènêt kang tanah ngibing |
 pinuput dèn-kongsi esuk |
 pra jadhug sêdayanya |
 tan ana dhapur dhong sami |
 kèh kathokan anjêbobog reyab-reyab ||
7. Kang udhêng-udhêng kewala |
 ana mung ngangge kulambi |
 kang sabuk-sabuk kewala |
 kotang bae tanpa bènik |
 kêt kacu kêtat gambir |
 (m)bopong bêbêt kalung sarung |
 amoh labêt têtêsan |

8. Dhapure wus lir lèlaran |
dèn-wêdalakên winilis |
ting gèluyur alan-alan |
kèh solah kèh swaranèki |
barêng surak ngrik-angrik |
kêplok sru bêdhil (n)dharudhul |
ni randha dènya-mbêksa |
kêtara pacake èstri |
nanging bisa niru bêksa tan sêlaya ||
9. Ronggèng ro apêpasangan |
kêsit lir prênjak tinaji |
sisirig tapèn ting-tingan |
ngênyêg mèdehi-kèngsêr ngringgit |
mênthang udhêt (n)dhêdhêti |
liru (ng)gon sarêng anindur |
mrêpêt kupu-tarungan |
sarwi ngêlik kumalinthing |
larap tèplék nêngah lambung alilingan ||
10. Lèngèh-lèngèh dalongèhan |
mêjang ngincang-ingcang alis |
ahebat kluwêng kumlepat |
ngêsot-ngêsut asêsirig |
nglêtêt pèncar aminggir |
kakunge mêgêg abêsus |
antara dangunira |
ngrantêg gèndhing Genjung-goling |
nulya niba Ginonjing sêsêg asantak ||
11. Kêndhang kêmpyange angaplak |
anguguk gèdhug magaki |
bêm sêbah rara siblonan |
kosèkan ambêbanggèni |
saron imbal mincati |
bonangane ngênut-ênut |
gambang caruk walikan |
rêbab ngêcêk cêngkèngèng ngik |
kêcèr ngopyok kênonng sungsun kêthuk ngêmprang ||
12. Ambyantu panabuhira |
salin sajak kang angibing |
mirong kunca ing midhangan |
bêksa kêlana tinangkil |
aluwês dhèmês wasis |
oklak-oklikan sakojur |
nêlasakên rekanya |
lulungidaning pangibing |
nyai randha randhat tan pati anyandhak ||

13. Ka-agag ing êndêmira |
 kêcongah niru tan wigih |
 sangsaya ramening surak |
 sumyak-sumyak mènêngkêri |
 kêplok tan kongsi sami |
 grêjêgan otêr gumuruh |
 miwah drèling sanjata |
 lir gêrah myang ting jalêrit |
 alok saking suka parisukanira ||
14. Rare jalwèstri tan beda |
 barung surakira atri |
 ni randha ngênting sukanya |
 salamine tan kadyèku |
 nutug raosing kapti |
 mêngkana wau sang bagus |
 juwêt mêdal ing jaba |
 milih nyenggoli pawèstri |
 kang sinènggol megol jêbol rahsanira ||
15. Nyuwêl nguyêl payudara |
 mipil pipi ingkang kuning |
 tan ana ingkang marêngkak |
 malah ciptanira maning |
 antara dangunèki |
 dènnira ngibing anutug |
 kumringêt babakannya |
 nulya samya wus kang ngibing |
 tinututan jênggung suwuk kang gamêlan ||
16. Nulya samya lèlènggahan |
 wêwedangan ngaring-arang |
 sakêdhap nulya ni randha |
 matur mring Kulawiryèki |
 punika ingkang mugè |
 putra-paduka sang bagus |
 prayogi abêksa-a |
 langkung kapanuwun-mami |
 tan ketang jumênêng ambêksa sagongan ||
17. Kulawirya mèsêm nabda |
 mring kang putra abibisik |
 iku anakmas ni randha |
 kêpengin wruh sira ngibing |
 kang muga tinuruti |
 ketang sagongan bae wus |
 kang putra aturira |
 tan patos dhangang ing kapti |
 adho ora têka bêksa-a sadhela ||
18. Mandah kang para bènthètan |
 pêthot kêkêndhite sami |
 saking mêjêne tumingal |
 marang anakmas dèn-aglis |

Jilid 9 - Kaca : 36

kang putra andhangani |
Ki Kulawirya gumuyu |
lah gêndhingane apa |
inggih paman ingkang gampil |
ya kêjaba Lompong-kèli ingkang gampang ||

19. Inggih sumangga sakêdhap |
kang paman sasmitèng nyai |
randha mojar mring niyaga |
payo muni Lompong-kèli |
niyaga sigra muni |
ronggèng ro samya anggamyung |
jumênêng Jayèngraga |
sarwi ngrimong jingga manis |
ingkang jagong samya ngadêg sadayanya ||
20. Ni randha lan Kulawirya |
wong ro nyêpêng coloknèki |
sarwi prentah kêplok surak |
Jayèngraga bêksa Panji |
jêjêr sajak rêspati |
sègêg pacak-gulu manglung |
mênthang asta andhêngklang |
jariji kêjêr kumitir |
wêntis malang tindak amidak irama ||
21. Ahebat naga wangsulan |
ronggèng ro sarêng angêlik |
larap nindur angujiwat |
anglèlèngèk pongah-pangih |
sakèh wong jalu èstri |
cêp-rêp tan ana gumuruh |
kang kêplok tanganira |
maksih gathung tan nangkêpi |
ingkang surak cangkême mlongo kewala ||
22. Kang ngungêlakên sanjata |
wus muni mlayu ningali |
kang tan kongsi muni sigra |
milalu samya ningali |
anjomblong tan cumuwit |
myang wong wadon sêdayèki |
samya cipta kedanan |
lir kènèng guna pêngasih |
mring Jèngraga kaya anubruk-nubruka ||
23. Ngondhok-ondhok manahira |
(m)barêbêl luh myat wlasasih |
mring sang bagus Jayèngraga |
mêndhêkêl abuh kang ati |
kèh mingsêg-mingsêg nangis |
myang kang ngrimong jingga madu |
bêksa lir dewa (n)dharat |
patut nguyuni pawèstri |

24. Aluwar dènnira (m)bêksa |
cuwa sakèh kang ningali |
pangrasa mung têtung gongan |
eman-eman nuli uwis |
nulya gumêdêr malih |
samyata tata lênggah sampun |
wus aso sawêtara |
ni randha ngling mring niyagi |
unèkêna Pêtung-wulung sabêlabak ||

522 Balabak

1. Nyai randha Sêmbada alon umatur |
wuwuse |
lah suwawi paduka angibing malih |
pênêde ||
2. Owêl gêndhing Pêtung-wulungipun mêmbat |
rarase |
Kulawiryasigra umadêg ambêksa |
mathènthèng ||
3. Ngadêg malih kang anjagong angurmati |
sakèhe |
surak kêplok barung lawan bêdhil muni |
arame ||
4. Kulawiryani randhangrakiti ngibing |
jèngklèke |
kapat samyanngênjot-ênjot jogèdira |
sajake ||
5. Ting kêrangkung tangan lir gogo mèk-mèkan |
njêbèbèh |
Kulawiryani randhamyang Madu Gêndam |
kapate ||
6. Samyanngêtog cengkok cacahambêksa |
ronggènge |
ilo-ilo lèlathèn atêtasikan |
rekane ||
7. Sêdhakêpan sangga wang (n)dhodhok cewokan |
kèpète |
luru-luru pipindèn atêtênanan |
pamane ||
8. Asiluku dhidhisan antih-antihan |
tangane |
kêkiraban ukêl gèlung cêcênthungan |
ukêle ||

9. Gêndhingira yèn kantun sakênong nuli |
êgonge |
ambarêngi kênong jinênggung ping sanga |
gongane ||
10. Kulawiryà anut gong pacak-gulunya |
jêglige |
gulêt-gulêt ronggèng ro padha wasise |
sindhène ||
11. Kulawiryà acapang dhêngkul unggahan |
tadhahe |
tinêrancag ing ronggèng nulya sinangga |
lambunge ||
12. Ronggèng gambyong ngayang-ayang anèng wêntis |
anggèndhèng |
mung sagongan mudhun jog mungsêr sisirig |
anglètèr ||
13. Wusnya Madu nulya Ni Gêdam narincig |
rikate |
mancat dhêngkul anggamyong anèng ing wêntis |
nglayange ||
14. Sarwi pinêgolan ing asta sawiji |
boyoke |
sagongan gya mudhun sisirig ngèndhuyuk |
nyig-nyige ||
15. Sabên kênong kagyat lir bahak anjingklak |
kruwêle |
loro larap lir bêdhès tinimbas tuna |
indhane ||
16. Kikicatan ting salêndhuk angkêl-angkêl |
sikute |
Kulawiryà sinêmbadan nèng kalangan |
lan ronggèng ||
17. Gantya-gantya ronggèng ro dènya naricig |
tinampèn |
nyai randha mèlu naricig ing wêntis |
lir ronggèng ||
18. Madu Gêdam ni randha katri naricig |
gêgèntèn |
Kulawiryà apanggih dèn-krubut têtlu |
pupune ||
19. Jayèngraga ningali kang sami (m)bêksa |
dangune |
pan dinuga laju sawèngi anatas |

Jilid 9 - Kaca : 38

esuke ||

20. Asasmita mring Ni wulanjar Tarijah |
sêmune |
tinudingan kinèn (n)dhisikana mulih |
omahe ||
21. Ni wulanjar ing manah sampun kaduga |
kêrsane |
sigra mêdal solahè datan kêtara |
wadine ||
22. Tan antara Jayèngraga namur mêdal |
asêne |
lan Nuripin laju kinèn nuduhêna |
omahe ||
23. Ni wulanjar wus tata paturonira |
cawise |
Jayèngraga prapta pinapag ing latar |
panggihe ||
24. Ki Nuripin kinèn wangsul mring pêndhapa |
kalihe |
gya tumamèng wisma lawan Ni Wulanjar |
gulête ||
25. Santrinira sigra wangsul mring pêndhapa |
kalihe |
gya tumamèng wisma lawan Ni Wulanjar |
gulête ||
26. Santrinira sigra awangsul mengetan |
praptane |
nèng pêndhapa andulu kang samyambêksa |
gambyonge ||
27. Datan ana bosênne ingkang ningali |
bungahe |
sêdayane tan ana lir Kulawirya |
jogède ||
28. Kêplok surak huse bêdhil bêbrondongan |
jêdhète |
nginum arak aloke dèn suwak-suwak |
crawake ||
29. Lingsir dalu wayahe kêpara bangun |
dangune |
pan kêtangan dènnira sami ambêksa |
gambyonge ||
30. Ki Duljaya ewa myat mring Kulawirya |
atine |

Jilid 9 - Kaca : 39

- nguntug-untug sasore mula agêthing |
polahe ||
31. Ngling ing ati lèh kang jênêng konthol bêlang |
angkuhe |
kaya dê mang ngêdhangkrang kulambi abang |
ladake ||
32. Wong nê nêka mêrusul brundhul angunthul |
lakune |
dadak kudu rinêngga rinêngkuh bojo |
anggêpe ||
33. Ki Duljaya panas ati muring-muring |
nêpsune |
golèk watu sakêpêl binalangake |
anglimpe ||
34. Sêr kumaplok kêbênêran ingkang kêna |
bathuke |
Kenthol Kulawirya kagyat kê nêng balang |
jumbule ||
35. Walêr jamang kêbrabat pèsèk amèncèng |
ancêpe |
nyai randha anjêlih nêpsu mimisuh |
dilojèh ||
36. Dadya kèndêl gamêlan ronggèng asuwuk |
unine |
berak-berak ni randha akon nggolèki |
uwonge ||
37. Gumarubyuk ing kalangan lêng-ulêngan |
gêgêre |
samyang ngubrês kang wani-wani ambalang |
tiyange ||
38. Nyai randha sru mojar marang Duljaya |
ge-age |
pijêr ana sira tan wêruh kang (m)balang |
maune ||
39. Ki Duljaya pi-api abriga-brigi |
gugupe |
sapa wonge kang ladak agawe rusak |
dilèngèng ||
40. Karuhana bae dak-pêdhang dak-bêdhil |
wêtêngè |
ni randha glis umatur mring Kulawirya |
wuwuse ||
41. Punapinggih mêdal rahipun kang kening |
balange |

Kulawirya mojar tan dadi ngapa-a |
rasane ||

42. Ukur-ukur kewala wus datan lara |
sakiye |
samyata tata malih lilinggihanira |
wong akèh ||
43. Kawistara bathuke Ki Kulawirya |
bênjute |
amênyongnyong sagêgêm bêrêm abiru |
abuhe ||

Jilid 9 - Kaca : 40

44. Ingaturan Ki Wirya malêbèng wisma |
ginandhèng |
mring ni randha wus kèring Ki Kulawirya |
undure ||
45. Médal malih ni randha apêparentah |
sakèhe |
kinèn nutugkên ing sêdalua-pisan |
banjure ||
46. Ting galêmbor matur inggih bungah-bungah |
manahe |
gya ni randha mring wisma arsa asmara |
têmbunge ||

523 Asmaradana

1. Yata Ki Kulawiryèki |
cucul dènnira busana |
lawan ni randha tan pae |
samyasalin busana |
lir saban sarwa anyar |
parabot sinimpênan wus |
nèng pèthi giwang (n)jêro mah ||
2. Ki Kulawirya ngling aris |
manira bibi pamitan |
aran wus sami kalakon |
kuwatir lamun dinukan |
mring anakmas kang tuwa |
kang kari nèng wismanipun |
pêngulu ing Pakauman ||
3. Popoyan amung sawêngi |
têmahan dadi rong dina |
punika sampun (m)bêlèndhèng |
pan dadya antèn-antènan |
yèn karya saking driya |
manira jrih ing sang bagus |
Jèngrêsmi kang nèng Kauman ||

4. Randha mèsêm atur aris |
inggih kang paduka pajar |
de mèksih wontên tunggile |
bok inggih pênêd ngaturan |
mêriki ngong yun wikan |
Ki Wirya ngling amêcucu |
e biyang mangsa kêrsa-a ||
5. Mëndhita ambêge wingit |
mundhak amuwuhi dosa |
mring kula rayi sêdène |
anom wus sun-anggêp tuwa |
ni randha malih turnya |
punika pan mèksih dalu |
pênêd byar enjing kewala ||
6. Mangke kawula-aturi |
pêsangon rimat ing marga |
kalih-wêtas reyal mawon |
lan dhuwung sapêrantinya |
busana sakêrsanta |
kêling bathik lurikipun |
pundi kinêrsan sumangga ||
7. Nanging atur-kula mugi |
lamun wus prapta ing paran |
wangsula kampirana malèh |
sampun tan botên jwa dora |
angling Ki Kulawirya |
kasaguhane abruchuk |
supata dobol sa-ancak ||
8. Ni randha matur angungkih |
wawi ta Kenthol sakêdhap |
ngong nuwun tilaran kenthol |
lami tan pulang-asmara |
Ki Wirya mèsêm (n)jola |
dene wau sontên sampun |
jare lawas tan mut-mutan ||
9. Pan durung longkang sawêngi |
ni randha gumuyu turnya |
sontên jêr sapriki dèrèng |
gèdhèg mèsêm Kulawirya |
ambakna tan kaopan |
inggih mangke kula-jidhul |
nanging ta kêrsa-manira ||
10. Nadare bibi nyangoni |
mring manira rolas reyal |
sungna sapêniki bae |
bibi lêgane tyas-ingwang |
panêdha kula arta |
kang sadasa reyal wutuh |

Jilid 9 - Kaca : 41

picise bolong rong reyal ||

11. Ni randha umatur inggih |
nulya mundhut arta rolas |
ingkang rong reyal bolonge |
ngaturkên mring tamunira |
arta gya tinampanan |
kinèn ngundang rencangipun |
Nuripin prapta ing wisma ||
12. Angling gawanên Nuripin |
dhuwit rong reyal jaganya |
tuku banyu nêng dalanne |
Nuripin nampani arta |
matur maring ni randha |
(m)bok-ajêng kawula nyuwun |
pêsangon kula piyambak ||
13. Iya ywa susah Nuripin |
iki mung têlung puluh wang |
tan duwe cêpakan manèh |
ênnya Ki Nuripin gêpah |
nampèni artanira |
inggih nuwun nyai nuwun |
Nuripin wis kinèn mêdal ||
14. Ni randha atur jêjampi |
kang bênjut gya pinarêman |
o o bangêt mênyonyonge |
ni randha ngungun wlas marma |
sawusnya pinarêman |
gupuh dènnya ngajak turu |
Ki Wiryana nurut kewala ||
15. Lajêng ulah pulang untir |
mandhak tan mawi sinopak |
tanak malak ing melike |
pinolah sadhengah-dhengah |
andêlajahi tingkah |
ting karêsês kalhipun |
golag-golig karêkuhan ||
16. Kèh banènye ting kalêsik |
ngling bi paran kapenak ta |
kadi punaraose |
umatur inggih sakeca |
raose tan kantênan |
ting kalêlêr nyêr sakojur |
lir gatêl kinukur anggang ||
17. Anggayêr kalihe sami |
tan wus kang lagya tumpukan |
yata kang samya anggamyong |
sangsaya ramening kathah |
katêmbèn ronggèng anyar |

kèh kang wongsal-wangsul mantuk |
mèt duwèk tomboking tandhak ||

18. Yata ana wong sawiji |
bedhange lanjar Tarijah |
wus sêmayan duk sorene |
dhudha kêmbang ran Janawang |
sanggupe (m)bok wulanjar |
yèn wus nonton ngajak mantuk |
inganti tan ana ngajak ||
19. Ingungak-ungak tan kèksi |
dinuga mulih ni lanjar |
nulya nusul mring ngomahe |
wau ta kang anèng wisma |
Jèngraga lan ni lanjar |
apênêd paturonipun |
kang kêkobong ginêbêran ||
20. Kêkawal kasur gêng guling |
bantal êncit bang ngulêsan |
ni lanjar caos bobonyo |
Jèngraga ngulungkên asta |
kang kanan kinonyohan |
astane satunggilipun |
angudhar-udhar sêmêkan ||
21. Ni wulanjar analibi |
rêjêngan lukar sinasab |
mêg payudara pinêlot |
malênthèt mênthêg ngêmanak |
jinêmpol pinêlangkan |
mundri tan pati mên dhukul |
mêntêr kuning anyu-dênta ||
22. Kang pinidih gorèh linggih |
puringisan kajuwêtan |
ginarêgêd panguyêge |
matur hês mangke mangke ta |
asta lagi winida |
punika mangke tan tutug |
konyoh tan wradin sarira ||
23. Mèsêm ngandika Jèngragi |
hêng sapuluh mêngkono-a |
jro bêngkêrmu mêksih atos |
kadya tan kambah ing tangan |
asêdhêngan tur jênar |
lir mundhon gadhing binubut |
andêmênakakên manah ||
24. Umatur apasang liring |
e mbakna angandika |
botên tate kambah-kembèh |

Jilid 9 - Kaca : 42

- sajêg kawula dumilah |
dèrèng nglampahi raras |
lanjar pangantèn tan atut |
kêlajêng pégatan pêjah ||
25. Gumujêng Ki Jayèngragi |
sasat sih bocah wêlaka |
pan kinayuh lungayane |
sinasmitèng pagalingan |
kulinèng pakasutan |
lêlêson jujur ing kasur |
kasor ni lanjar kumêsar ||
26. Sarwi kinèn anêkêmi |
ing dèdêlêg kang amêlag |
kêngkêng dinuwatan bèngkong |
cinakêp satutup mangang |
api wigih ni lanjar |
batine mathêm ngatêplu |
mring kang nglênggarang gêng panjang ||
27. Jèngraga anglingkap nyamping |
anglela kang titih antar |
ni lanjar mêtên karêpe |
ingêmbat-êmbat tan mêmbat |
myat kang lawung samoa |
narêthêg mênthêkan ayun |
bangêt pengine ni lanjar ||
28. Akukuh panyêkêlnèki |
tan rênggang pangêmêngira |
ngênêt-nêt bongkot pucuke |
tan na sangkribe ni lanjar |
saking sangêt tyas dahat |
katêmbèn wruh gêng apêngkuh |
birawa abrêngga rowa ||
29. Dèn-ukur lan lêngènnèki |
gumuyu cès ilêrira |
cipta ge ya tumamane |
panêkême sinungkêman |
ingambung asengokan |
cinêcêp mangang ingamut |
-amut pucuke kewala ||
30. Ambathok thothoke ngêjring |
kilong mêlêng-mêlêng kelang |
lir paron parung guthok thèh |
yèn ginêpuk ananggulang |
wadal sêtangkêp pècah |
mara rolas rêmuk sumyur |
atos wêwayang (m)bêngkayang ||

31. Jèngraga ngling jroning galih |
mulat ni lanjar rêgêpnya |
wong iki gèsèh sanggupe |
jare tan kambah ing lanang |
dene ku polahira |
têka ninisani kayun |
kaya wus lanjah alanyah ||
32. Mèsêm ngandika Jèngragi |
apa ya gêdhe iku ta |
ni lanjar gumuyu ture |
punika lan lêngên kula |
mêksih agêng kêtênnya |
panjang cangklak dugi sikut |
gumujêng Ki Jayèngraga ||
33. Ni Lanjar nulya ginoling |
-akên ing kasur tinimpah |
linukar kêmbên sinjange |
ngalela lir lèlantakan |
gêgêmuking punton mas |
ingigarkên pupunipun |
sêg pinapan tinamama ||
34. Sêndhêt rahi mangang kèdhik |
nanging mênga wus kalênyan |
pananduk nêd pandédêle |
makênêng blêng blês anjola |
suku ro garonjalan |
sinêrot lèrug mênjuluk |
bêbantal kawale kontal ||
35. Jugrug ngalih ujurnèki |
ni lanjar apulintiran |
ah èh ah èh sêsambate |
adhuh pêjah gus kawula |
ingkang alon kewala |
ês ês sampun sêru-sêru |
tan kawawa mawalana ||
36. Wlakang ngongkong dèn-ganjêli |
ing bantal kunthing satunggal |
anglela ngêglèh pakolèh |
wus rapèh juwèh ngêcapah |
ing gêgêlur lar-luran |
rêm-rêm liyêr lir wong ngantuk |
angantak-antak kêpenak ||
37. Manjur warastra mangungkih |
kèh rekane ing pratingkah |
kang kinakahan tadhah bèh |
malah molahakên awak |
nglawèhi sasolahnya |
sinêngkut ni lanjar baut |

ngêkêti ngingkêt amadal ||

38. Ngêtimang panggêgêtnya mrih |
misra rasaning asmara |
nuju ajuning jon-ajon |
jinajah nut ajonjitan |
akêjêt jakêkêtan |
Jèngraga karênaning hyun |
ni lanjar anjurung kêrsa ||

Jilid 9 - Kaca : 44

39. Samya ulah mrih pakolih |
kalihe akajênêkan |
ingampêt wêdharing raos |
nêlaskên tyas parisuka |
sumalin tingkah runcah |
tanpa cacah angrurucah |
swaranya kèh banènneka ||

40. Tan wus nêlaskên kang kapti |
bedhange lanjar Janawang |
kang nusul prapta ngomahe |
laju maring taritikan |
lampahe adingkikan |
prênahe paturonipun |
nêthêk gêdhèg yun anggugah ||

41. Ngrungu swara ting kalêsik |
antol ambèn agêrètan |
lan banènne crak-crok kak-kok |
Janawang kumêpyur nyana |
yèn kalêbon wong lanang |
prêmpêng atine lir (n)jêblug |
panas muntap nguntar-untar ||

42. Pringutên tan wêdi mati |
toh gêtih rêbut bènthètan |
tan bêtah ngrungu swarane |
sigra nêmpuh malbèng lawang |
lawang tan kinancangan |
gêradag ngêngakkên pintu |
wruh kang lagya tutumpukan ||

43. Kêtanggungan nyêr-nyêr mijil |
satêngahing rasa gatya |
Janawang nêrajang age |
nyandhak sukune Jèngraga |
ginèrèt sru sinêndhal |
uwal timpal kang aundhung |
mêksih ngagêr tibèng jogan ||

44. Mak blêg anggronjal Jèngragi |
tangi saking pangkosêban |
bramantya sru pandhupake |
kotal krèngkangan Janawang |

- kaot gêng Jayèngraga |
 Jênawang lajêng lumayu |
 tinututan tan kacandhak ||
45. Susumbar sarwi lumaris |
 mêtuya yèn sira lanang |
 nututana padha ijèn |
 Jayèngraga tan saranta |
 binujung kang susumbar |
 nilap nalimpêt lumayu |
 Jayèngraga wangsul ing wisma ||
46. Sangêt duka muring-muring |
 ni wulanjar binothokan |
 edan taun sundêl lanjèn |
 tan tutur duwe lodokan |
 (n)dadak agawe beka |
 prandene cangkême umuk |
 thok-ethok kênthang-kênthingan ||
47. (m)Bok aja ngaku kumêncing |
 têtah agawe prêkara |
 awèh satru si Di-gowok |
 mara bedhangmu kumpulna |
 kon ngayoni maring wang |
 kêna sibat nora patut |
 tan tutur duwe gaglagan ||
48. Ni lanjar ambrêbês-mili |
 binêndon mring Jayèngraga |
 matur jrih inggih kasupèn |
 saking manah tan kantênan |
 Jèngraga mêtah duka |
 kasupèn priye jawamu |
 dhasar wong edan-edanan ||
49. Rinasa mèsêm jro ati |
 kèngêtan lagya satêngah |
 durung tuntas gya linorod |
 blêge duk dhawah jêrambah |
 kang (ng)gèrèt wani-angas |
 ginuyu sariranipun |
 piyambak ing kêbatinan ||
50. Sinamun duka mawêngis |
 mara sira bêtaka-a |
 pira èmbèlmu kabèhe |
 matur jrih kumbi mung tiga |
 Jèngraga ewa mojar |
 dèh têtlu ya têtlung-puluh |
 sarwi ni lanjar dhinupak ||
51. Sigra mentar Jayèngragi |
 maksih garunêngan duka |

Jilid 9 - Kaca : 45

- tan kèngêtan kagungane |
 kulambi lan lopak-lopak |
 kantong datan binêkta |
 saking sangêt tyase rêngu |
 lajêng kewala mring sêndhang ||
52. Ni lanjar wruh lamun kèri |
 kulambi lopak-lopak mas |
 gumuyu iki bêgjèngong |
 ingambil binêkta lunga |
 singidan mring têtangga |
 yata kang lagya aundhung |
 ni randha lan Kulawirya ||
53. Kathah tingkahing auntir |
 cipta ge-ageya ludhang |
 anutug ing sakarêpe |
 tinut ing sapênjalukira |
 miring (n)jêngking lumumah |
 amungkur mêngkrêng sidhêkus |
 ngagir ingkungan sinunggar ||
54. Pinangku (n)dhodhok alinggih |
 ngingkrang mênthang nganja-anja |
 anyongok linakokake |
 agantya tumpang-tinumpang |
 rêh-rinèh ing pratingkah |
 gêmêt ulêt tan na kantong |
 tèk solah sadhengah-dhengah ||
55. Singsêt ni randha ngêkêpi |
 sru mênêtkên ing kodhokan |
 dhêdhêngkul amulêt jingklok |
 kempol dêlamakan nampar |
 pupu amanggung ayam |
 kang lanang ambalung kungsul |
 ula-ula ngulêr kilan ||
56. Sikute anyikil dhingklik |
 tangan pèk-èpèk kukupan |
 mêtêkên bun-êmbunane |
 dhadha amidak pinasang |
 wêtêng lampin dinoman |
 bobokong nyalang binandul |
 warastra rara anggêntang ||
57. Samya pakolihe kalih |
 sarêng kat-angkating rasa |
 samya kêsar-kumênnyare |
 anggêgêt untu kêrotan |
 ginêlak panrêgira |
 anggatêr kadi pèlatuk |
 (ng)gêdêdêr pèpagutan ||

58. Èh èh êng dèngkèng ngènggèngi |
 ni randha ngrajêg anjola |
 pyuh ing rasa byat ambêngok |
 adhuh biyung lah e bilah |
 rasane nora lumrah |
 ngêsês ngêrot (ng)gêgêt untu |
 yung yung yung yung bilah enak ||

5 (Ki Kulawiryia mituruti Nyi randha Sêmbada apulangraras)
 Ki Kulawiryia mituruti Nyi randha Sêmbada apulangraras. Tingkahipun sakêlangkung rêсах. Sasampunipun rampung Ki Kulawiryia pamit, dipun sangoni arta tuwin pangangge. Wêkdal andungkap Subuh Kulawiryia adus jinabad ing sêndhang, kapanggih Nuripin lan Jayèngraga, sami nyariyosakên lèlampahanipun piyambak-piyambak.
 Nuripin ngrumiyini lampah dhatêng Kauman. Jayèngrêsmi pamit ki pêngulu, kacandhêt botên kêrsa jalaran kaéntosan dening paman lan rayinipun.
 Kaca 46 - 48.

Jilid 9 - Kaca : 46

523 Asmaradana

59. Ngêdên ngêrêng-êrêng sami |
 tungtas dènya puh-pinuhan |
 aglimpang (ng)gledhag nglènggèke |
 lir lintah tinêmbakonon |
 asayah tan bisa bah |
 ni randha nulya alungguh |
 ningali mring Kulawiryia ||
60. Mèsêm-mèsêm ngajak malih |
 wawi Thol sakêdhap êngkas |
 Ki Kulawiryia amèwèk |
 gumregah lènggah angrêsah |
 nêlangsa saurira |
 o niki mawon wus kêmpu |
 akêtog punjèn brêsihan ||
61. Nèh sêpuntên kula bibi |
 wus tan kuwat anggulawat |
 ni randha anggèngês ture |
 lah bok mawi dipun sopak |
 Ki Wiryia (m)bêkuh (n)jola |
 hêm ah biyang ngong yèn sampun |
 dèn-sopaka setan kowak ||
62. Myat widadari lir mêri |
 wong wus bêlas babar-pisan |
 sing dèn-jogake napane |
 ni randha gumuyu suka |
 myat mring Ki Kulawiryia |
 nityane kongsi anggêrus |
 lir wong tinagih tan ponya ||
63. Ki Kulawiryia ngling aris |
 lah wus bibi ngong pamitan |
 kasêlak ing wêktu Suboh |

- ni randha matur sumangga |
punapa kang kinêrsan |
sasênêng paduka mundhut |
sinjang klambi sabuk dhêsthar ||
64. Bathik lurik miwah kêling |
nulya sinaos pênampun |
pan sarwi alon ature |
punika atur kawula |
lamun parêng ing kêrsa |
nyampinge kawula-suwun |
jampi wulangun tinilar ||
65. Ki Kulawirya mèsêm ngling |
lah inggih bibi sumangga |
mung nyamping sabuk kemawon |
kulambi kalawan dhêsthar |
punika tan ngong-tilar |
ngong rangkêp klambi têtêlu |
yèn kasrêpên anèng dalan ||
66. Ni randha sumanggèng galih |
Ki Wirya anulya dandan |
wus samêkta pênggawane |
lopak-lopake sêlaka |
bênthèt ingisèn masak |
dinok kanthong sruwalipun |
ngling lim dalêm bibi randha ||
67. Randha Sêmbada nginggihi |
matur nèh tilari kula |
nuwun sih andika Kenthol |
ambung sasengog kewala |
Ki Kulawirya latah |
ni randha nulya ingambung |
sengog-sengog ping slawe prah ||
68. Gantyambung-ambungan sami |
ni randha ngêmês aturnya |
lah bok inggih malih Kenthol |
gangsals blêsêgan kewala |
wawi ta Thol sakêdhap |
Ki Wirya nglênggak mêtucu |
o sablêsêgananya ||
69. Kang dèn-blêsêgên punapi |
wong kari brênge kewala |
kang mungkrêt wus ewuh (ng)gone |
kobêre têtêm angajak |
pamit sigra umangkat |
Ki Nuripin pamitan wus |
kang kèri ngundang wong lanang ||

Jilid 9 - Kaca : 47

70. Têtêlu kinèn (n)jibusi |
brat-brêt kapat Ki Duljaya |
tan winuwus sasolahe |
wau ta Ki Kulawirya |
laju marang ing sêndhang |
cucul busana nulya dus |
sawusira dus jinabad ||
71. Dandan angrasuk kulambi |
samyang ngambil toya kadas |
lan Nuripin salat Suboh |
sawusira bakda salat |
Ki Kulawirya nabda |
anakmas apa ya kantun |
lah balènana sadhela ||
72. Adhèhèm Ki Jayèngragi |
Ki Kulawirya latah |
dene kuwe anèng kono |
(n)dadak ling-alingan gayam |
payo padha rêmbugan |
Jèngraga marani gupuh |
tan pati lêgawèng manah ||
73. Kang paman wruh lèjèmnèki |
ngling paran kang dadi nala |
dene tan pati anggape |
Jèngraga mèsèm ngandika |
gèng alit kajantakan |
yèn kalêrsan têtamtu |
dados bayangan nèng marga ||
74. Kêtunggak ing alis lungit |
rasukan lan lopak-lopak |
kasêsa kantun kêsupèn |
tinutur sêdayanira |
wite têtèng pungkasan |
kang paman langkung gègètun |
kang putra mung ngagêm kotang ||
75. Mèsèm jro tyas ngandika ris |
anêbut astagapirolah |
tujune manira nganggo |
kulambi rangkêp titiga |
sarwi cucul rasukan |
lah êndi kang sira pundhut |
agêmên kono sumangga ||
76. Kang putra ngandika aris |
jobahe paman piyambak |
ingulungkên gya ingangge |
sarya nging mring santrinira |
Nuripin balènana |
Wirya nging lah ya dèn-gupuh |

jalukên bae ywa tanya ||

77. Nuripin sigra marani |
prapta wismane ni lanjar |
suwung lawang minêp bae |
wangsul matur bêndaranya |
yèn wulanjare minggat |
kalihe samya angungun |
ngling malih Ki Kulawirya ||

Jilid 9 - Kaca : 48

78. Hèh Pin lumakuwa aglis |
marang Kauman sadhela |
matura nakmas yèn ingong |
nuwun maklum ing duduka |
aturêna umangkat |
ngong anti têtèping ranu |
ing sêndhang lir mas-kumambang ||

524 Maskumambang

1. Tur sandika sigra mentar Ki Nuripin |
tan adangu prapta |
nèng tajug Ki Jayèngrêsmi |
lagya angimami salat ||
2. Jamallodin makmum lan santrirèki |
tan adangu bakda |
pêragat salaman sami |
Jayèngrêsmi duk tumingal ||
3. Ki Nuripin tinimbalan praptèng ngarsi |
alon aturira |
kawula ingutus dening |
rinta paman jêngandika ||
4. Ingêntosan nèng sêndhang amurih enjing |
yèn parêng paduka |
ngaturan tumuntên ugi |
Jayèngrêsmi wruh ing cipta ||
5. Ngandika lon ya wus sun-rêmbug Nuripin |
aris dènnira jar |
mring pêngulu Jamallodin |
paman manira mit mentar ||
6. Nutugakên ing sêparan angulati |
marang kadang tuwa |
ing lampah mêruput enjing |
ki pêngulu aturira ||
7. Lamun parêng bok mangke tarèncèng kèdhik |
anganti bibinta |
sêdhêng sampun ngrêratêngi |
Jèngrêsmi nauri sabda ||

8. Inggih sampun paman sangêt trima-mami |
aywa susah-susah |
rêbat rikating lumaris |
yèn siyang rêkasèng marga ||
9. Ki pêngulu andhêku sumanggèng kapti |
nulya sêsalaman |
wus paman manira pamit |
andum rahayu kewala ||
10. Matur inggih andhèrèkakên basuki |
wus samya pamitan |
ki pêngulu angudhuni |
umangkat maca sêlawat ||
11. Pan wus kèring ing lampah lawan Nuripin |
sapraptaning sêndhang |
wus panggih lawan kang rayi |
mring paman asêsalaman ||

6 (Jayèngrêsmi dalah paman, rayi lan santri Nuripin dumugi guwa Padhali)
II. Jayèngrêsmi dalah paman, rayi lan santri Nuripin dumugi guwa Padhali.
Wontên kaelokan i.p. wit wringin, kelor, sawo lan sêmboja sami awoh
nangka.
Bakda Subuh para andon-lampah nglajêngakên lampahipun tumuju dhatêng
Lêmbuasta, padununganipun mitranipun Ki Bayi Panurta. Dumugi ing guwa
Padhali Jayèngrêsmi lan Jayèngraga sumêrêp kaelokan, i.p. wit wringin,
kelor, sawo lan sêmboja sami awoh nangka, eca katêdha. Kulawiryana lan
Nuripin botên sami sumêrap kaelokan wau. Dalunipun sami nyipêng ing
guwa Padhali.
Jayèngrêsmi rêraosan bab lampahing gêsang ingkang botên sasar ngantos bab
hikmahing ngèlmu sarengat. Bangun enjang sabakdanipun salat Subuh,
kadhatêngan tiyang satêngah sêpuh ingkang ngampirakên ing griyanipun.
Kaca 49 - 62.

Jilid 9 - Kaca : 49

524 Maskumambang

12. Jayèngraga amajêng ngujung ngabêkti |
kang raka anabda |
kalihe liring samya jrih |
rumaos galat ing tingkah ||
13. Jayèngrêsmi pangandikanira aris |
lah sêwawi paman |
mêruput mupung sih ratri |
ngangkah byar anèng ing marga ||
14. Gya umangkat ngawiryana tri lawan santri |
Nuripin tan têbah |
nut margi agêng lumaris |
mêngilèn lèrês lampahnya ||
15. Sirat mabang nêrancang ing pajar sidik |
wana têrataan |
bubakan bangkan winalik |

sami tinêgal ginaga ||

16. Pêdhut mabun rumput kasrampat ngêbêsi |
Hyang Aruna (m)babar |
silo bêloloekên dening |
katampêg ing ampak-ampak ||
17. Angêtirah lir netra rapuh pinilis |
kawêngan ing ima |
malang alang-alang langkung |
tan sirat soroting surya ||
18. Kang maruta midid narik tampêkani |
pêdhut kang mangampak |
mirut rapêt ing atis-tis |
ngisis pênthèr Hyang Aruna ||
19. Anêlahi sêsining ngrat trang arêsmi |
wuryaning bawana |
katrapan ujwalèng rawi |
kadya gring mulyèngusadan ||
20. Pahyas-hyasing langêning kanang murwani |
walêr andrawêla |
citra cawining asari |
sarênti tang mêkar wigar ||
21. Orok-orok kalurak kalak kêlucik |
kêtèpèng pulutan |
lawatan sikatan busit |
sosotan prabu-sètmata ||
22. Puspanyidra kacubung pêlasa sênting |
panjrah ruwèng kisma |
kamarutan têkang sami |
ruru myang ron kêtawuran ||
23. Kêtêring puspita kasiliring angin |
lir mukaning kênya |
rêbut myat mring kang lumaris |
pêksi gêntêr mawurahan ||
24. Kadya gêdrahing aningal angrasani |
mring kang andon mawan |
kae ngawirya kang siku |
kasayom sêlayèng kêrsa ||
25. Kang ro kae kait karênanirèki |
Jèngrêsmi kêbancang |
bèncèng kabuncang tan cangcing |
kêcancang cacading marga ||
26. Pêksi podhang acilu kadya maoni |
ywa (n)darung kalunta |
luhung wus wangsulèng ngriki |

tuwas rêkasèng ing lampah ||

27. Kang pinurih ing sih tan bisa kêpanggih |
mêngkana èsthanya |
rarywan nèng sela Jèngrêsmi |
angandika lwir sarkara ||

Jilid 9 - Kaca : 50

525 Dhandhanggula

1. Kadipundi paman kang prayogi |
punapa lajêng napa wangsula |
kang paman alon wuwuse |
sumangga manira nut |
laju wangsul ingong umiring |
priye kono anakmas |
rêmbuge jinujug |
Jèngraga anor ing raka |
jrih umatur Jayèngrêsmi angèsêmi |
mring ari Jayèngraga ||
2. Kadingarèn sèndhêt sira yayi |
paran wadine kusud netyanta |
tan pati dhangang rêmbuge |
kang rayi lon umatur |
mring raka jrih lamun akumbi |
dadya matur pêsaja |
wit wêkasanipun |
kang raka gumujêng nabda |
dening gêntèn lan paman Kulawiryèki |
anggondhèl kadhèdhèlan ||
3. Kadèkna kêt-ikêt kacêp alis |
lir kêt-ikêtane Widiguna |
bêksa Kêlana andhèglèg |
kang paman sru gumuyu |
kalingane angêmu wadi |
Jayèngraga alatah |
namur-namur (ng)guyu |
Jèngraga ngling pagujêngan |
paman tan jamak dudu-dudu saiki |
anjênthar anjênthara ||
4. Untung mênthung andhuyung mring nyai |
lir mancing nèng kèndhil olèh jambal |
dhudha dhedhe olèh cindhe |
angantuk nêmu kèthuk |
lir lunga mlêng dipun-sangoni |
nglêmbarah anèng paran |
sobrah lurung-lurung |
olèh nglêlarangi randha |
randha rèndhè doyan bale angêmuli |
mulya kang kinêrêkan ||
5. Anggalêgês Ki Kulawiryèki |
Jayèngrêsmi mèsêm myat kang paman |

lir wong nêgara prabote |
Ki Jayèngraga muwus |
mring kang paman angguguyoni |
wontên pintên sadaya |
sapêngaosipun |
angling layake ya ana |
ing pêngaji pitungpuluh para luwih |
lyan sangu rolas reyal ||

6. Jayèngraga gumuyu sarya ngling |
ingkang pundi alim-dika paman |
kularsa uning dhuwunge |
punapa dhapuripun |
kang paman gya ngulungkên kêris |
gupuh tinampan sigra |
tinarik kang dhuwung |
dhapur parung nagasasra |
pan sêrasah ganja sanga langkung titih |
dhuwung kinêmarogan ||

7. Kang putra ngling gèdhèg-gèdhèg mèksi |
uwe bilah eram ngong tumingal |
kêris kang mêngkene kiye |
tuwa tangguh awutuh |
pantês kagungane bupati |
dhuwungipun kewala |
pantês rêgi satus |
kêris dhe-gus tan kuciwa |
kang raka ngling êndi ngong milu ningali |
mubyar têmên srasahnya ||

Jilid 9 - Kaca : 51

8. Ingaturkên kang raka nampèni |
angandika iya bènêr sira |
berawa dhèmês wangune |
odhol sèngoh lukipun |
sarta kabênêran mêtêki |
wêsi alus awaja |
pamor putih ngrambut |
rukmining naga tan rusak |
ganja methok mêkar sabit luntar mathis |
bêntêt traping patra mas ||

9. Dhasar pancèn arêga kris iki |
yèn ta wus kalambung awirya |
pêngaji kèh patut bae |
luwês sèdhêt asêmu |
mênyang ngèndi tangguhe iki |
kang paman ngling kêjaba |
Supasaning Sêdayu |
(ng)gih lèrês mangsa nimpanga |
sinungakên gya sinarungakên aririh |
Jèngraga ngliring nabda ||

10. Mudha taru tēmên ya Nuripin |
 matur inggih paman jêngandika |
 kêlangkung dening aèjèt |
 samya sarêng gumuyu |
 Kulawirya ngawêd nudingi |
 sugih parikan anyar |
 moyok wong si Cêblung |
 calak sêmplak nora pacak |
 kathik mlêpês wuwuh èjèt mêngko iki |
 èjèt mono priye ta ||
11. Matur criyose bêbasan ngriki |
 èjèt mêkatên turene saras |
 sampeyan saras samangke |
 amubru sagêd bratu |
 angsal prabot pêpak sarwa di |
 kur kelangan lêngênar |
 untung winalungsung |
 kris pêndhok timang reyalnya |
 mase tuwa pan rêgi sèkêt sêtail |
 bangkol mas wastra endah ||
12. Lêkas angsal pupulih nyugih |
 gêntos niba lan putranta mangkya |
 kemase kang krangsèng-krangsèng |
 paduka ingkang unggul |
 mantun kêthur nyêngkèrèk ngusir |
 Jèngraga Kulawirya |
 samya sru gumuyu |
 wong ro anyawuri lêmah |
 kêpyur-kêpyur mingkar-mingkar Ki Nuripin |
 Jèngrêsmi mèsêm nabda ||
13. Gênti niba kêpriye Nuripin |
 matur sarwi gumuyu mêlapat |
 rinta kapidhara mangke |
 rêntah kagunganipun |
 pan kasisil marang dudungik |
 canthur mêngdèr mangundar |
 -undar masang wuwu |
 nêng wuwungan angsal jambal |
 gumalêbog ri-dalêm malungsungi |
 têmahan anglêgêna ||
14. Ki Kulawirya latah sarya ngling |
 gajêg ngong tumon kang sira pajar |
 sing kêkala yuda kae |
 inggih kang lécèn bêsus |
 mèsês lalêr mencok têtên cis |
 Ki Wirya saya latah |
 Jèngraga gumuyu |
 Nuripin rêrainira |
 ingdonan gêdubang prot lir sinungging |

Jilid 9 - Kaca : 52

ingusapan rata bang ||

15. Samya ginujêng ngawirya katri |
Jêngraga tumingal suka-suka |
ywa ko(k)-ulapi karpèknèn |
umatur (ng)guyu-(ng)guyu |
kados topèng kang rai abrit |
Jayèngrêsmi tyas lêjar |
dening rèsmu rêngu |
mèsêm alon angandika |
talah inggih paman ing gêsang puniki |
solah dadya sasmita ||
16. sasmitaning akerat ngèmpêri |
awon pênêd lèrêse punika |
sungut prêdapaning tèmbe |
tan têbih lèjêmipun |
mila ingkang sampun linêwih |
wirang yèn katitika |
dhusthaning Hyang Agung |
sadurung wus ka-adilan |
Islam kapiripun kita pan puniki |
sadrahan tan wontên inang ||
17. Mila kédah kita taki-taki |
anèng donya wajib mrih kal tama |
kêtêmua supayane |
tuwah pituwasipun |
ing ngagêsang lir wiji sêmi |
kathah warnining wêka |
wak-awaking besuk |
gabug aos praptèng kerat |
miwah awon pênêde ahlinirèki |
ginêdhong ing dêlahan ||
18. Kados mêkatên wirayatnèki |
putrandika kangmas Sèh Mongraga |
dènnya mêmulang sêsambèn |
kang paman nor ing sêmu |
iya talah wong wus kèdugi |
sêkadare arasa |
prayoga linampu |
ngalap murading utama |
ingkang putra Jayèngrêsmi ngandika ris |
paman rumiyin pajar ||
19. Mitranipun rakanta jêng kyai |
warti paduka tanah ing Liman |
ing pundi mangke dhusune |
kang paman lon amuwus |
sruwa bae tan pati gati |
jênênge tan kèlingan |
mung desane emut |
gajêge ing Lêmbuasta |
lan ing Mêngkir rewange ngaji jêng kyai |

ya duk mêksih nonoman ||

20. Ngong durung wruh ngêndi tanahnèki |
kêjaba sinambi tanya-tanya |
lamun katêmu desane |
kang putra ngandika rum |
wawi paman lajêng lumaris |
ngidul ngilèn punika |
mêrgine anggalur |
ya payo sakêsanira |
lah wis mara sira dandana Nuripin |
gawanmu [gawan---]
[---mu] gendhongana ||

Jilid 9 - Kaca : 53

21. Sigra Nuripin dandan sarya ngling |
bilah dene dadi sagendhongan |
lir wong arsa nopèng lènggèr |
Ki Wiryana ngling gumuyu |
lah ya iku apa sirèki |
wong wis nganggo tapuk bang |
amèngèh rupamu |
Ki Ripin ngêsud dubangnya |
Jayèngraga angling lho aja Nuripin |
bêcik raimu abang ||
22. Laju lampaha ngawirya katri |
tumurun ngambah wana gêrotan |
kêrakal watu padhase |
kawuhan kleyang runtuh |
kêpidak kumrepak ron aking |
wor krisiking cêmara |
kanginan kumrusuk |
kadya suraking baris prang |
nulya ngambah pagangan kawuryan asri |
tan ana pinagêran ||
23. Têgal jêjanganan amêpêki |
pala kapêndhêm kasimpar muwah |
ingundhuan mring kang duwe |
angidul (n)dhudhuk kimpul |
miwah ngundhuh kara kêcipir |
rare jalwèstri tuwa |
bungah samya ngundhuh |
ura-ura sisindhènan |
ting dhêrukir kêpanasên kudhung jarik |
wayah têngange surya ||
24. Anèng pinggir mêrgi kang (n)dhudhuk wi |
Ki Nuripin alon atêtanya |
sanak pundi niku ênggèh |
kang tinanyan sumaur |
inggih dhusun ing Tajug têbih |
angling malih (ng)gih talah |
têgal-dika niku |

- tan wontên kang pinagêran |
myang kokorak sêsawe goprak tan mawi |
sêlamêt datan rusak ||
25. Anauri lamun dèn-pagêri |
nir tan kari salênjêr-lênjêra |
tan uman dening gus gontèng |
mangsa pijêra thukul |
yèn amawi korak sêsawi |
inggih mangsa umana |
ing pêksi angêbyuk |
sanès lan tanah ngareyan |
pan wus tanjêkipun yèn kula ingriki |
kêdah tan pinagêran ||
26. Ki Kulawiryâ nglîng hêh Nurîpin |
ngilênana sak-ananing têtgal |
sadhengah karêpmu bae |
Ki Nurîpin agupuh |
(m)borong talês uwi gêmbili |
kara kêcipir kacang |
jagung tela timun |
tumbasan rêgi rong uwang |
angsal pirang-pirang tumpuk dèn-undhungi |
Ki Nurîpin amlêngak ||
27. Dhêlêg-dhêlêg kêduwung sarya nglîng |
dene kêh têmên niku ki sanak |
nauri pan wus rêgine |
ngawiryâ katri ngantu |
Kulawiryâ mojar dèn-aglis |
matur ah tiyang wêgah |
kathah têmên niku |
mangsi kwawiya ngong-(m)bêkta |
lah sapa akon tutuku tan dudugi |
ya gawanên sêdaya ||
28. Matur sintên tiyange kuwawi |
wawi ta kalih sampeyan (m)bêkta |
sêtun kabêkta sêpalèh |
Kulawiryâ gumuyu |
sakêlarmu bae Nurîpin |
sigra wus winêratan |
nèng bagor pinanggul |
ambreyot ragi ngrêsula |
(ng)gendhong jarit ngêndhukur amangkul kandhi |
gêdhe isi borongan ||
29. Ngrêngkuk urut mrêgi pringâs-pringis |
ginaguyu nglîng Ki Kulawiryâ |
Nurîpin wus blêg wong ètèr |
kang ginuyu mêtucu |
yata laju nampak wana writ |
bondhot pêngalang-alang |

Jilid 9 - Kaca : 54

myak gêlagah rayung |
(n)jog lèpèn wêning toyanya |
pinggir kali kang kidul munggul kaèksi |
guwa anjru-dêmungan ||

526 Jurudêmung

1. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèku |
raryan ing kali samya dus |
katoran dènnya lampah |
wanci lingsir wêktu Luhur |
samya yêm dènnira siram |
rungsang kasêgêran ranu ||
2. Nuripin sèlèh gendhongan |
ge-age ambyur ing ranu |
silulup kajêglug watu |
bathuke bènjut sakluwak |
dèn-têkêm ngêsês marêngut |
mênyonyong dèn-usap-usap |
Ki Kulawiryia amuwus ||
3. Nyêmoni wong si kêparat |
dak-banggal pisan raimu |
Nuripin matur malêruk |
kabèh biyang ambakna duka |
salang surupe angrawus |
durung takon (n)dadak duka |
tiyang bathuk kula bènjut ||
4. Silulup kêtanggor sela |
puniki napa kang bènjut |
durung-durung (n)dadak bêndu |
Ki Kulawiryia tumingal |
Nuripin bathuke bènjut |
Ki Wirya latah-alatah |
Jayèngrêsmi gumuywandulu ||
5. Sasmitèng paman rinira |
samya sukanirèng guyu |
Nuripin kèpingkêl asru |
Jèngrêsmi ngling yèku paran |
Nuripin kang dera-guyu |
matur pan inggih punika |
bathuk tri tan wontên mulus ||
6. Kadya dèn-girik tinêngran |
ting pênyonyong bathuk abuh |
sami kèdhahar ing watu |
punapa dhêmit ing paran |
nêngêri tiyang lumaku |
mung sêtunggil ingkang lêpat |
tan kenging beya ing pintu ||

Jilid 9 - Kaca : 55

7. Jèngrêsmi gumujêng myarsa |
Jèngraga Kulawiryèku |
samyang angapyuki banyu |
Ki Nuripin gulagêpan |
matur kapok biyung biyung |
lumayu mêngtas wuwuda |
ginuyu sasolahipun ||
8. Ki Kulawiryang ngling latah |
hih bokongé minal-minul |
mawakonthole lir waluh |
kênthi tilas wadhah lênga |
culêse nyuplêg angathur |
kapit ing kêmprung konthol |
mênthik cilik kaya susur ||
9. Binalang-balang tan kêna |
Nuripin endha ambêkuh |
biyang Thol leyan konthol gus |
Ki Wiryang ngling parat edan |
madhakkên konthol si Cêmput |
tan wun kang samyang paguywan |
nulya mêngtas adus ||
10. Dandan nyamping katrinira |
samyang ngambil toya wulu |
tan kantun lan santrinipun |
nulya minggah maring guwa |
guwa Pêdhali asingup |
pêlataran sri andong bang |
puring noja sêmbon andul ||
11. Wali-kadhêp winong nangka |
patra mênggala trikancu |
kelor sawo pêlêm madu |
kang wetan wrêksa gêng gurda |
sulur wok nambi ngêrampung |
natar-sik lir sinaponan |
kang guwa ngêngrêng dinulu ||
12. Ngawiryang tri gya tumama |
ing guwa wingit malat kung |
madalêm tidhêm makuwung |
wiyar jrambah tan kêsrambah |
lyan kang ngulati sêdya yun |
winêtaran ing ngênggyanan |
mot santrinya kapra langkung ||
13. Wau kang sami tumama |
laju salat wêktu Luhur |
Jèngrêsmi ngimami ngayun |
wus antara bakda salat |
pêragat sunatira wus |
laju ngidêri jro guwa |

wontên pagrongan kêdulu ||

14. Inkgang mangetan wiwara |
sumruwêng pêtêng alimut |
wiwara malih kang kidul |
asingêb mangêb limêngan |
wontên malih kang kadulu |
wetan wiwaraning guwa |
ngêlangab kadya dêlanggung ||
15. Kêmput midêr têpung-gêlang |
wiwara gêng agêngipun |
ngalèr-ngilèn kêdhik ngayun |
kêpara ngilèn keblatnya |
wus mêngkana samya lungguh |
ngawiryana tri myang santrinya |
nèng pipi kilèning pintu ||
16. Jayèngrêsmi lon ngandika |
guwa punika kêlangkung |
rahmat raosing kalbu |
kadya tan anèng ing guwa |
lir pendah nèng wisma pangguh |
lan rayat ayêm ing driya |
kang paman nauri wuwus ||
17. Kasinggihan lèhira jar |
wikan iki mawènipun |
atêntrem suka sumungku |
katri samya ngalêmbana |
Ki Kulawiryana andulu |
Nuripin sira ngagara |
gêni anggadhoga kimpul ||
18. Agupuh ingkang liningan |
karya dhingkêl urub-urub |
ambênêm katela jagung |
matêng sinaoskên ngarsa |
linambaran roning sêmpu |
Jèngraga Ki Kulawiryana |
nêdha bêtakaranipun ||
19. Jèngrêsmi tan pati kêrsa |
amipil jagung kur-ukur |
lagyantuk rong larik sampun |
sinungkên mring santrinira |
kang paman nyamik asêngkut |
myang Nuripin athêkulan |
Jèngraga tan pati antuk ||
20. Gêmbili kêdhik tan têlas |
kang paman kêlangkung tuwuk |
lajêng anggêloso turu |
kuwarêgên sarta sayah |

Jilid 9 - Kaca : 56

glis ngorok asênggur-sênggur |
alèmèk sinjang sakêbar |
bantalan pêndhukuling watu ||

21. Nuripin wusnya mêmangan |
ngaringkêl (ng)galinting turu |
ngorok sêngguran sru |
Jèngraga gumuyu miyat |
bilah lir tidhur lan tambur |
Ripin lan man Kulawirya |
dene ta ambarung umyung ||

22. Kang raka aris ngandika |
ya kaya wis bunuhipun |
wong warêg rosa tuturu |
kang rayi dhêku nor-raga |
Jèngrêsmi malih amuwus |
lah payo ninis mring jaba |
gya sang ro wirangrong mêtû ||

527 Wirangrong

1. Yata wau Jayèngrêsmi |
wanci akir lingsir kulon |
awal wêktu Ngasar bêtèr seyub |
sêdhêng ngaring-arang |
lan rayi Jayèngraga |
ngangin-angin soring gurda ||
2. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
sanalika samya anon |
wringin awoh nangka alit agung |
kêtèwèl myang gori |
babal madu kocingan |
kang mêtêng agêng-agêng kathah ||
3. Jèngrêsmi gawok ningali |
wringin woh nangka ting grendhol |
sasmitèng Jèngraga wruh ing sêmu |
mulat ing waringin |
woh nangka gori babal |
madu kucing matêng ngambar ||
4. Kang raka ngandika aris |
paran purwane wringin woh |
têka awoh nangka elok tuhu |
priye wahnànèki |
Jayèngraga nor-raga |
inggih manawi sasmita ||
5. Jayèngrêsmi ngandika ris |
apa ya kena dèn-undhoh |
lah mara Jèngraga payo ngundhuh |
kang matêng saiki |
anulya samya ngalap |

Jilid 9 - Kaca : 57

uwoh nangka kang nêng gurda ||

6. Kalihe samya angambil |
gampil pinêthik kemawon |
Jayèngraga sigra mundhut wêdhung |
mring (ng)gonne Nuripin |
samya mêksih anendra |
wangsul sangandhaping gurda ||
7. Pinêcok nangka jinuring |
tanpa dami nyamplungan thok |
akandêl sacêngkang mawa madu |
barêsih akuning |
Jèngrêsmi Jayèngraga |
sukèng tyas kêlangkung kêrsa ||
8. Sinuwir cur madu warih |
nyamplungan tan mawi bêton |
anulya dhinahar manis arum |
raose nglangkungi |
kalihe kanikmatan |
satunggil sewang atêlas ||
9. Tan kirang tuwuk (m)bukti |
sêdhêng tan pae karo |
kang raka ris nabda yèn sun durung |
myat nangka kadyèki |
tan mantun manisira |
nikmat sumrah ing sarira ||
10. Anèh lan nangka sakèhing |
lumrah nyamplung nganggo bêton |
kiye nora nana bêtonipun |
pa wus adalnèki |
waringin awoh nangka |
mung ing Pêdhali kewala ||
11. Kang rayi umatur aris |
duka-dalêm mangsa-borong |
amba tan gêdugya yêktosipun |
adat lan botêning |
pakèwêt graitamba |
kang raka malih ngandika ||
12. Lah payo mring guwa malih |
paman paran mêksih ngorok |
gya wangsulèng praptèng ngayun |
nataran ningali |
kelor sawo sêmboja |
tri kancu patramênggala ||
13. Wali-kadhêp pèlêm manis |
nangka sawit ambyut woh |
sadaya woh nangka katrinipun |
tan ana kang kari |

Jèngrêsmi ya Jèngraga |
samyang angungun tumingal ||

Jilid 9 - Kaca : 58

14. Jèngrêsmi nyathêt ing galih |
sèstu sasmitèng Hyang Manon |
tyas lêjar sumringah sukur |
eloking pangèksi |
gya minggah malbèng guwa |
kang pamanira ginugah ||
15. Ki Kulawiryà gya tangi |
myang Nuripin gregah lunggoh |
Jèngrêsmi ngling paman wawi wulu |
ing wêktu mèh akir |
nulya samya mring jurang |
siram ing kali akadas ||
16. Wangsul mring jro guwa malih |
Ki Kulawiryà tan anon |
kelokaning tingal kang andulu |
mung kang putra kalih |
Jèngrêsmi Jayèngraga |
myat kitri samya woh nangka ||
17. Wus malèbèng guwa wingit |
Ki Nuripin adan alon |
sarèng dènyanya sunat ngangkat pèrlu |
Ngasar antarèki |
bakda salir pèragat |
akir surya mahacala ||
18. Tan adangu manjing Mahrib |
Jèngraga adan tumlawong |
Ki Wirya kang dadi imamipun |
sabakdaning Mahrib |
laju ing wêktu Ngisa |
Jèngraga gantya dadi mam ||
19. Wus pèragat bakda wistir |
adhikir tèpakur mansoh |
samyakajènèkan dènyanya kasud |
sawuse kadyèki |
Jèngrêsmi lon ngandika |
Nuripin urub-uruba ||
20. Ingkang liningan agipih |
dados gêni obor-obor |
padhang jroning guwa sambènipun |
ambênêm kimpul wi |
jagung lawan kêtela |
pan sarwi anggodhog wedang ||
21. Kènthi sinapit ing êpring |
kleyang kêmadhoh ginowok |

bumbung kinêrêt ingot alus |
kang minangka cangkir |
Nuripin tyase rêna |
arêngêng-rêngêng gurisa ||

528 Girisa

1. Sawusnya dènnya (m)bêbakar |
sinaosakên ing ngarsa |
linambaran ron war-awar |
miwah wedang tanpa gula |
cangkir bumbung sinisikan |
Jèngrêsmi mèsêm ngandika |
dene akal tèmên sira |
kêndhi sinapit minangka ||

2. Cèrèt cangkire bumbungan |
ajange godhong wêwanan |
arum mat nora kuciwa |
yèn aja amèlu sira |
arikuh samêrga-mêrga |
kang paman aris wacana |
ya ana kang dadi Sêmar |
tan samar yèn katlihatan ||

3. Ana kang dèn-dol nèng dalan |
butuhan payu wolung wang |
Nuripin anglirik mojar |
(ng)gih (ng)gihipun pajêng pisan |
nêmbêlas wang lan sampeyan |
Ki Wiryâ ambêkus mulat |
êndang munthuk si Kêparat |
wani-wani mada mring wang ||

4. Nuripin mringis turira |
inggih akados kewala |
jêr mangke sampun prêkosa |
debès jingkêngan anjanjras |
Ki Kulawiryâ alatah |
sarwi adhahar bènêman |
kimpul lagya minambah ||

linêpèh kinarya (m)balang ||

5. Nuripin rêrainira |
gêluprut kêna binalang |
matane dening mamahan |
angrajuk nêntak ah biyang |
Kenthol sok amara-asta |
sakêcandhake kewala |
sadhengah dèn-(ng)go anglèmpar |
kêmba yèn tan mara-tangan ||

6. Sami ginaguyu suka |
Ki Kulawiryâ wuwusnya |

Jilid 9 - Kaca : 59

cangkêmmu cok paribasan |
gêndhêng anggarap maring wang |
tambamu kowe rasakna |
Nuripin dadya paguywan |
Jayèngrêsmi lon ngandika |
mring paman lan arinira ||

7. Sêsambèn samya rêrasan |
paduka punika paman |
tuwin sira Jayèngraga |
sêdhênge ngalap mujadah |
paedah pratingkah tama |
ywa kalunta kalulun tyas |
maksiyat têmahan siya |
mring badan kita priyangga ||

8. Mênggah ngagêsang punika |
wajib ka-budi iktiyar |
milih nalar kang tan sasar |
soring-asor wong tan swarga |
liring swarga ku raharja |
arjèng budi wruh wêkasan |
wêkasaning kawaspadan |
mawa mlampah ing ngagêsang ||

9. Won pênêd lèrês lan lêpat |
kang winawas dalu siyang |
pandomanira tabiyat |
keblate manah punika |
lêpat lèrês anèng keblat |
tan wande tibèng tabiyat |
tabiyat ingkang utama |
kadhang tibèng tabiyat nistha ||

Jilid 9 - Kaca : 60

10. Tabiyat ro wus pacangan |
ing awon pênêde kita |
tadhaning anèng tabiyat |
pênarikan mring swarga |
pênarikan maring nraka |
tan wus pêsthi tibanira |
ing salah sawijinira |
tan kenging botên ngagêsang ||

11. Kêdah ngangkah-angkah keblat |
mrih tiba tabiyat tama |
mapan sampun winalêran |
lan Jêng Nabi Rasulullah |
sarengat lawan tarekat |
kakekat lawan makripat |
puniku keblat tabiyat |
kang utama linampahan ||

12. Mupakat para pëndhita |
ngluhurkên ngèlmu sarengat |

linuri utamanira |
mila putranta kakangmas |
Sèh Mongraga kang wus keblat |
tabiyat mring kaluhuran |
mring ingkang tan kêngêlantang |
wus man ing dunya akerat ||

13. Inggih ta mangsa wontêna |
kang kadya putranta kangmas |
susungut wahyu uliya |
rèhning kita rumaos ngam |
sapikantuk ngèmba-èmba |
kang paman lan arinira |
tumungkul samya norraga |
wusana alon lingira ||
14. Ya talah sun-rasa-rasa |
pratingkah kang nora layak |
kêduwung kang wus kêlakyan |
tan yun sêmênir-mênira |
rong pêmbandhil dohing manah |
bênêr têmên kangmasira |
dènnya akarya wirayat |
lah payo ngalih têngagan(?) ||
15. Bêcik padha salin ada |
binuwang kang wus linakwan |
Jèngraga mèsêm nor jiwa |
Nuripin dhèhèm carita |
sèbêt byar wau ta ingkang |
lagya asalin dhadhakan |
dhasar jadhug warnanira |
karêngga dening busana ||
16. Na ing kono apa nyata |
Ki Kulawirya anjola |
ambêkuh brah parat edan |
bandholên cangkême ngomyang |
nyandhak wi gêmabili mêngtah |
Ki Nuripin binalangan |
blag blêg lumayu alatah |
samya ginuyu tingkahnya ||
17. Jèngrêsmi aris ngandika |
inggih Nuripin punika |
lohung sangêt anèng paran |
nyarasakên lampah sayah |
sinambi guyon tan susah |
Ki Wirya kadho ambalang |
nauri ngling mring kang putra |
pèkne mêngkonone iya ||
18. Ing wanci wus sirêp janma |
amapan dènnya lênggahan |

samya dhikir rêratiban |
karahab tuwajuh ing tyas |
antara dhikir salêksa |
dènnira ngonjot kalimah |
kongsi lingsir dalu dahat |
tyas samya kadya ginirah ||

19. Sawusira rêratiban |
kèndêl tan ana rêrasan |
Ki Kulawirya anendra |
Nuripin sasore mula |
turu ngorok sasênggoran |
Jèngrêsmi lan Jayèngraga |
samya tan pikantuk nendra |
mêksih anjungkung wiridan ||
20. Nutug dènnya suhul ing Hyang |
wayahing pajar gidiban |
luwaran dènnira bengat |
kang raka alon ngandika |
wungunên man Kulawirya |
wus sêdhênge wêktu salat |
Subuh utama kang awal |
kang paman lan santrinira ||
21. Samya tangi ting garegah |
angling lah suwawi paman |
mring kali samya akadas |
gya tumurun ing jujurang |
wus ngambil toyastutinya |
samya minggah maring guwa |
nulya adan lajêng sunat |
Jèngrêsmi kang dadya imam ||
22. Sawusnya pêrlu pêragat |
Jayèngrêsmi Jayèngraga |
samya trap dhikir salsilah |
sinêntorkên wiridira |
praptèng byar enjing Hyang Surya |
pênthèr rumangsang dennira |
bakda dhikir kang wiridan |
luwar panjuming kanthenan ||

529 Kinanthi

1. Ki Jayèngrêsmi asêgu |
mring paman ngandika aris |
kadipundi ingkang kêrsa |
ing rêmbag paduka mangkin |
punapa inggih lajênga |
tuwin wangsula ingriki ||
2. Kang paman nauri wuwus |
mangsa-bodhoa sirèki |
manira anut kewala |
paran sakêrsanirèki |

lah priye kono anakmas |
Ki Jayèngraga turnya ris ||

3. Inggih sumangga ingriku |
yèn mênggah kula pribadi |
anjawi kêrsanta kangmas |
prayogi ingkang dumugi |
ngupaya ngiras tirakat |
pikantuk kalih prakawis ||
4. Kang raka aris amuwus |
abênêr yayi Jèngragi |
satutuging paran iya |
manawa antuk pawarti |
pandhita myang ajar-ajar |
jêjanggan lawan wêwasi ||
5. Wau ta sêdangunipun |
nèng jroning guwa Pêdhali |
pirêmbag dènnira mentar |
yata wontên janma prapti |
satêngah kapara tuwa |
mêndhita lantaran êcis ||
6. Mara sarwi mundhuk-mundhuk |
momori dènnira linggih |
pinapan samya ngingsêran |
sêsalaman gènti-gènti |
Jèngrêsmi alon ngandika |
punêndi paman ing wingking ||
7. Sintên ingkang sinambat ing hyun |
umatur kang sinungan ling |
ing Tajug pawisman amba |
dhukuh sanginggiling dhingkil |
kang sudi mastani aran |
pun Sinduraga ran-mami ||
8. Wangsul kang para binagus |
paran kang sinêdyèng kapti |
ing pundi sêsanèng wuntat |
lan ingkang sinambat wangi |
Jèngrêsmi nauri sabda |
manirèki samya santri ||
9. Dene sêsanèngong pungkur |
wêngkon tanah Kabulêngkir |
anglampahi kawlasarsa |
ngupaya kadang tuwa nis |
ran Jèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèki ||
10. Ki Sinduraga andulu |
rêsêp ing awirya katri |

Jilid 9 - Kaca : 62

Jèngrêsmi aris ngandika |
punapi wontên kang gati |
paman panggih lan manira |
Ki Sinduraga turnya ris ||

11. Mila kawula agupuh |
tuwi mring guwa Pêdhali |
wingi wanci surup surya |
kawula ningali pêksi |
sêkawan asêsambêran |
pan sampun adatirèki ||
12. Wus dados pratandhanipun |
yèn wontên tiyang nênpèpi |
anèng ing Pêdhali guwa |
yèn kathah-kathah kang paksi |
yèn kêdhik ingkang tirakat |
pêksi mring Pêdhali kêdhik ||
13. Yèn sêpên pan inggih samun |
tan wontên pêksi satunggil |
tyas kawula kêdah dhangan |
enjing punika mariki |
kêlamun parêng ing kêrsa |
paduka kawula turi ||
14. Pinarak ing dhusun Tajug |
rèrèh wismamba prayogi |
nadyan wangsul marang guwa |
ing mangke inggih utami |
ngawirya parêng ing karsa |
mring dhusun Tajug miranti ||

7 (Kaelokan wringin lan sanès-sanèsipun sami awoh nangka)
Mampir ing griyanipun Ki Sinduraga angsal katrangan, bilih kaelokan wringin lan sanès-sanèsipun sami awoh nangka punika pratandha pikantuk idayat.
Ki Wisma nyariyosakên bab dhusun Wêngkêr ingkang ugi kasêbut pura Katongan, punika ing nguni kadhatonipun Bathara Katong, kajlèntrèhakên silsilahipun Bathara Katong ngantos dados adipati ing Pranaraga lan sumare ing ngriku.
Ki Sinduraga nyariyosakên lèlampahanipun nalika jêjaka, gadhah mitra wolu, sanga piyambakipun sami tunggil tekad, kalêbêt Ki Bayi Panurta. Mila lajêng sami akrab.
Ki Wisma lan tamunipun sami salat Luhur ing masjid Tajug, punika yasanipun Kyai Tajug ngulama saking Giri. Salajêngipun sami rêrêmbagan bab babaring kasidan ing dalêm iktikad, kasing salat, tataran mukmin dumugi mukmin mukib (tataran 9). Bakda Ngisa kasêgah nêdha, ingkang ngladosi anakipun Ki Sinduraga kalih: 1. wulanjar Ni Wasita; 2. adhinipun, prawan Warsiti. Kêkalihipun sami gadhah krêntêg dhatêng Jayèngraga nanging kapêpêr jalaran sampun kasadhèrèkakên dening bapakipun. Dalunipun sami akrab têrbangan singiran.
Kaca 63 - 83.

529 Kinanthi

15. Mangkana samya atêmu |
saking ing guwa Pêdhali |
Sinduraga anèng ngarsa |
nuduhkên marginirèki |
nabrang kali nètèr jurang |
ngampat pèpèrènging kali ||
16. Tan adangu lampahipun |
nampak têrataban kêdhik |
praptèng Tajug punthuk arga |
Sinduraga glis nudingi |
mring rabi nak-putunira |
kinèn ngrukti suguhnèki ||
17. Ngaturan lajêng mring salu |
mêngkana tata alinggih |
kapang nèng bale-watangan |
Ki Sinduraga anuding |
anak karoro wanodya |
prawan wêlanjar sawiji ||
18. Sêmune mèsês abêsus |
kang prawan mêtêg birai |
dhasar karone sêmbada |
katêngên rupane rêsik |
lanjar wastane Wasita |
kang rara aran Warsiti ||
19. (n)Dha-usuk nom tuwanipun |
kang dèrèng wruh tan kêtawis |
katon pêrawan kalihnya |
busana sinjang sarwa-di |
tasik wida lêlamatan |
gêlung sinêkar ganda mrik ||
20. Kang tuwa kékêmbên pèlung |
sinjang jambe copot mori |
ni Warsiti kêmbe jingga |
tapih anyar tambal miring |
samya naoskên pawohan |
mring tamu amêgat liring ||

530 Mêgatruh

1. Ni Wasita tapsirih kuningan sampun |
sinaoskên Jayèngrêsmi |
mundur gya Warsiti maju |
tapsirih mring Jayèngragi |
dènya ngajokkên kesêron ||
2. Kumarompyang tapsirih ambênthuk dhêngkul |
dhêngkule Ki Jayèngragi |
maksih babak duk rinawud |
tanggor lingiring tapsirih |

sakit dhêngkule kêraos ||

3. Kagyat ngêsês samya mêsêm kalihipun |
kawistarèng ing alinggih |
sinamun pasêmonipun |
ni rara mundur glis-aglis |
pêlayune srèmpang srèmpong ||

4. Ni Warsiti ginuyu mring bakyunipun |
jorogan angisin-isin |
ni rara angling gumuyu |
lèhku anyuguh tapsirih |
ambênthuk dhêngkuling dhayoh ||

Jilid 9 - Kaca : 64

5. Patute bae rada lara anjumbul |
mak pyur tyasku wêdi isin |
mandêng mring ngong sun gya mundur |
têrataban ati-mami |
samya cêthotan gêguyon ||

6. Apan pacok-pinacokkên mring têtamu |
ya patut sira Warsiti |
kae bojomu angrangkung |
ingong kang ora (n)duwèni |
ni rara mènçêp malerok ||

7. Ih sa-ugèk akèwês tèmên ujarmu |
kae bojomu kang sigid |
patut padha antêngipun |
ni Wasita gumuywa ngling |
sijine kae kang jagong ||

8. Kang (n)duwèni bojo pantêse sirèku |
Warsiti ngoso dènya ngling |
lah (m)bok kowe dhewe patut |
olèh wong tuwa kêmake |
wangunane rada bancol ||

9. Ingaruhan kang guyon mring biyangipun |
(m)bok aja pating guligik |
kadulu ing dhayoh saru |
jamak kang antêng abêcik |
malah padha nganggo-anggo ||

10. Mêngko lamun manèh ngladèni mring ngayun |
kang rada mriyayi thithik |
ywa kaya anaking jagul |
bapamu dèn-kyai-kyai |
mring wong pirang-pirang dhukoh ||

11. Kang sinêndhu samya jrih mring biyangipun |
nulya ngadi-adi warni |
awake pinatut-patut |
anggêmpung waja kinêsik |

karone salin panganggo ||

12. Ni Wasita asinjang rambut wungu |
kêkêmbên pêlangi wilis |
pupur tipis tan rinêmbung |
awiwida buratsari |
pantês agêlung kêkêndhon ||
13. Ni Warsiti sinjang kêling tuluh-watu |
tinêlpok Banyumas kuning |
rininggit tutumpalipun |
akêmbên jingga tinêpi |
agêlung sinêkar methok ||
14. Wida jênar tipis gêbêgan arêmu |
pupur rinêmbug arêsik |
biyange mèsêm andulu |
marang anake kêkalih |
ngling ya jamake mêngkono ||
15. Ana dhayuh ingkang prayogi dinulu |
sêmune padha priyayi |
ati-atinên mangayun |
mantrap-silamu bêcik |
ywa sira sêmbrana karo ||
16. Sutarnira manut pituturing biyung |
yata kang sami alinggih |
anèng ing pëndhapanipun |
sami rênaning apanggih |
Ki Sinduraga anudoh ||
17. Kinèn mêdalakên pasugatanipun |
sigra nyaine angirid |
sutanya kakalih samya yu |
miwah rencange pawèstri |
rampadan bucu sumaos ||
18. Anèng ngarsa wus tinata piringipun |
Wasita lawan Warsiti |
tumiyung gulune manglung |
anjongkok siduwa siji |
susune sasisih pèthot ||
19. Amênjutu kêduwèng siduwanipun |
poke wonga-wonga pipit |
dadya siji sewang (ng)gandhul |
Jèngraga Kulawiryèki |
mandêng tan liyan jinênthot ||
20. Mung brêngkêring kang mintêr samya dinulu |
lir woh binarongsong kengis |
Ripin wruh paraning dulu |
ngampêt watuk kèpêntut thit |

Jilid 9 - Kaca : 65

ngawiryā ro kagyat mengo ||

21. Sru gumuyu Kulawiryā ngling hus buntung |
Nuripin anggigil mijil |
mêksih kêpêntut (n)dharudhut |
sadaya (ng)guguyu sami |
Wasita Warsiti anon ||
22. Kacêmutan karone angampêt guyu |
wusnya dènnira ngladèni |
samyā (ng)guyu jroning kalbu |
mundur glis pating kulikik |
kapucungan ing dhêdhayoh ||

531 Pocung

1. Alon matur Ki Sinduraga mring tamu |
sumangga punika |
kawula turi wêwanging |
maklum dalêm nênaosi sumapala ||
2. Samyā gupuh pra tamu samyā tuturuh |
(n)dan lêkas anadhah |
pikantuk dènnira bukti |
wus antara dangu luwar wiwijikan ||
3. Gya mangayun kang angladèni angundur |
cinarik mangandhap |
tinimbalan Ki Nuripin |
praptèng ngarsa samêkta kinèn anadhah ||
4. Langkung tuwuk matêngkuk muluk athêkul |
kinèhan tan kirang |
ajange tipis kalimis |
Kulawiryā gumuyu sasêmon ujar ||
5. Bisa ngukur lèmpèr panjang piring lurung |
lir bathuk pêngantyan |
barêsih amincih-mincih |
andêlêna yèn mênang kêlawan ajang ||
6. Kang ginuyu nak-enak angob ak-èk-uk |
gumoh ingêlêdan |
cukil untu sêbal-sêbil |
ing kang têtèng ing lêmah malih pinamah ||
7. Grundêl muwus nora kêna mangan tuwuk |
ingurah-urahan |
sarta srêngên mêmoyoki |
milu-miluwa dhèwèke wong bândara ||
8. Maring batur tan nglumuhi balung usus |
Ki Wiryā tumingal |
gumuyu anon Nuripin |

Jilid 9 - Kaca : 66

ih ih bilah Ripin angkuhe lir dê mang ||

9. Munyung-munyung marang wong nora angingus |
yèn wis mamah-mamah |
warêg wadhuke malênthi |
kaya kundhi kêlarisan adol grabah ||
10. Lo dang bêrung nora andêlok maring sun |
Ki Nuripin obah |
mèsêm noli mring Ki Ragil |
mak kêcêmut Ki Kulawirya alatah ||
11. Oh si Cêmut kur obah janggude iku |
lir wong kêsurupan |
mêngko ngong-sêmbur ing kênthi |
Ki Nuripin kumrengkang mêdal ing jaba ||
12. Pan ginuyu marang kang samya alungguh |
Ki Sinduraga gya |
ngatak marang kang ngladèni |
kinèn mêdalakên nyamikan dhadharan ||
13. Anakipun karo pangirid ing ngayun |
tinata ing ngarsa |
tompa brêm anyaran manis |
têtêl antêp kêtan uran lawan kilang ||
14. Pisang gabu nangka wi gêmbili kimpul |
gêdhang raja-tawa |
gula rên lègèn sumaji |
sabun putih bêrondong sêle kêtela ||
15. Alon mundur Wasita Warsiti runtung |
solahe kinarya |
samya brangti mring têtami |
Sinduraga anyarakkên pasugata ||
16. Lah punika mêmangsêg sawontênipun |
nanging sumapala |
namung sarating kêlantih |
kang cinaran ngling inggih ngangkah punapa ||
17. Samya mundhut nyamikan sasênêngipun |
aroyom karênan |
Jayèngrêsmi ngandika ris |
minggah guwa Pêdhali puniku paman ||
18. Sajronipun wontên malih guwa têlu |
kang wetan satunggal |
kidul myang kilèn sawiji |
langkung nyurêng sumingêb pêtêng tiningal ||
19. Alon matur inggih kang ngalor puniku |
kang ngidul lajêngnya |

Jilid 9 - Kaca : 67

- trus ing guwa Bayang-kaki |
 ingkang wetan trus guwardi Padhangeyan ||
20. Kang ngilèn trus guwa ardi Wijil nêngguh |
 tanah ing Pepedan |
 yèn wontên ingkang nglampahi |
 têmtu inggih ing ngriku têrusanira ||
21. Pan puniku dadya ing pangungsènipun |
 yèn wontên pêrkara |
 gègèr wong kutha angili |
 mring Pêdhali sapintên kamot kewala ||
22. Pandugèngsun dumugi sêlaminipun |
 ing Pêdhali guwa |
 mupangat guwa Pêdhali |
 samya rêsep sang anom myarsa kandhanya ||

532 Sinom

1. Jayèngrêsmi lon ngandika |
 paman ngong têtanya malih |
 punapa wus adatira |
 guwa Pêdhali puniki |
 waringin woh gori |
 babal madu kucing arum |
 manira ngalap nangka |
 lan Jèngraga angsal niji |
 ingong bubuk nangka kandêle sacêngkang ||
2. Barêsih kêsêd ajênar |
 tanpa bêton tanpa dami |
 pipit nyamplungan kewala |
 kumocor madu sinuwir |
 raose langkung manis |
 tan mantug atuntung arum |
 têlas sawiji sowang |
 manira lan Jayèngragi |
 gawok mulat waringin têka woh nangka ||
3. Datan ngêmungakên gurda |
 dalah sarupaning kitri |
 pan sadaya awoh nangka |
 sêdene kang nangka yêkti |
 Sinduraga turnya ris |
 kêlangkung prayoginipun |
 punika pan idayat |
 sakadripun dumugi |
 pan wus adatipun ing Pêdhali guwa ||
4. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
 lêjar tyasira jinarwi |
 marang Kae Sinduraga |
 Jèngraga têtanya aris |
 pundi kang dèn-wastani |

Jilid 9 - Kaca : 68

dhusun ing Wêngkêr puniku |
kang liningan turira |
inggih ing Kêdhaton lami |
sapunika karan Katongan kewala ||

5. Mangkya dadya pamakaman |
pêsareyanipun gusti |
Bathara Katong minulya |
gotèkipun duk ing nguni |
jaman Dipati Panji |
Pranaraga puranipun |
pura Wêngkêr namanya |
pangayaping para putri |
yèn wus maring Wêngkêr mantuk sowang-sowang ||
6. Tumêkèng alama-lama |
[---] |
pura Wêngkêr ing Pranaraga |
ing Pawêngkêr adipati |
tan wontên kang nêlani |
dipati sêlajêngipun |
dipati Wêngkêr pura |
tumuntên wontên kang judhi |
inggih Gusti Bêthara Katong ambêdhah ||
7. Pinopor prêp pinrêsing prang |
dipati Wêngkêr pinatin |
putri Wêngkêr binarêkan |
Bêthara Katong mandhiri |
misèsêng Pranaragi |
punggawandêl wus sumuyut |
puniku icalira |
namaning pura Wêngkêr wit |
saking gusti Bêthara Katong punika ||
8. Pan aran pura Katongan |
ing alami gusti lalis |
sinêkar sajroning pura |
dadya astana miwiti |
putra wayahirèki |
gumantya kamuktyanipun |
Jayèngrêsmi ngandika |
Bêthara Katong puniki |
saking pundi kawijilane waunya ||
9. Ki Sinduraga turira |
Bêthara sêjarahnèki |
saking nêgari Bintara |
warti putrane sang aji |
dhukuh nêng lèpèn Tangi |
ing Katong wastaning dhusun |
kawit alit binucal |
mring sultan nêng lèpèn Tangi |
inggih asring Bêthara mring Pranaraga ||

10. Mimitra mring Kyagêng Mirah |
Ki Agêng Mirah puniki |
kang miwiti gama Islam |
santrinipun misih kêdhik |
Bêthara Katong kait |
lan Kyagêng Mirah ing dangu |
arsa angrisak kitha |
nalini agamanèki |
Pranaraga mêksih gama Buda kawak ||

11. Wus piadrêng kêrsanira |
Kyagêng Mirah anjurungi |
katrimu pëndonganira |
bêdhahipun Pranaragi |
kados wau puniki |
mêkatên gogotèkipun |
Ki Kulawirya lingnya |
mêngkono jawane iki |
lah kêpriye kêpatèn lacaking warta ||

Jilid 9 - Kaca : 69

12. Kang putra kêkalih nabda |
pan inggih botên kêpanggih |
Sinduraga aturira |
punapa kang sinamya ngling |
Ki Wiryana anauri |
e bab ngupaya kêkaruh |
karuhipun kang rama |
ngawirya kalih puniki |
inggih kakang kula kang sêpuh piyambak ||

13. Jêng Kyai Bayi Panurta |
guru gêng tan ana nyami |
madhêkah ing Wanamarta |
minardikakakên dening |
Wirasaba dipati |
masuk guru amumunjung |
sapadhukuhanira |
minuktèkkên ing jêng kyai |
datan kêna sêkêdhik karyaning praja ||

14. Ginuron para ngulama |
miwah bupati pêsisir |
langkung gêng mamulanira |
kang samya angalap janji |
priyayi myang wong sugih |
cêlak têbih samya mriku |
kang wau angandika |
maring ngong lan putra kalih |
awêwarti Jêng Kyai Bayi Panurta ||

15. Anutur duk mêksih jaka |
kalane ngêlaya ngaji |
pinajar kèh mitranira |
kang sami saeka-kapti |

jêng kyai duk ing nguni |
Mas Arundaya rannipun |
gadhah mitra satunggal |
ing Wêngkêr sangêt wong kapti |
nanging kula kêsupèn lêng namanira ||

16. Lan malih ing Lêmbuasta |
samy kêsupèn rannèki |
mêngkana Ki Sinduraga |
gêgêtun èngêt ing galih |
dènnira tutur mawi |
Mas Arundaya puniku |
Sinduraga lon mojar |
inggih kalingane ugi |
Mas Rundaya wasta Ki Bayu Panurta ||

17. Kadya wus kêrsaning Allah |
sêsambungane pinanggih |
kawula botên nyupêna |
paduka pajar puniki |
tamiyan kang siniwi |
wong tan nyana yèn sang bagus |
putrane Mas Rundaya |
kongsi gêng prapta mêriki |
inggih kula mitrane Mas Arundaya ||

18. Agupuh pangrangkulira |
anggrathul wuwusira sih |
katongton rumakêtira |
gapyuk-gapyak dènnira ngling |
datan nyana sayêkti |
aduh mas sutèngsun bagus |
putrane Kang Rundaya |
dene padha sigid-sigid |
wiratama susila anitikrama ||

19. Tata dènnira lênggahan |
pêpajar Ki Sinduragi |
duk maksih sami jêjaka |
kang sami saeka-kapti |
lawan ramanta nguni |
èngêt-kawula ing dangu |
kasanga rama-ndika |
kasupèn ingkang kêkalih |
èngêt jula Carik-Sutra Carik-mudha ||

Jilid 9 - Kaca : 70

20. Lan pun Kidangwiracapa |
Wargasastra Arsèng-budi |
kawula ran Malarsipta |
kang tansah sapurug tunggil |
kang Rundaya rumiyin |
gadhah santri ran pun Bawuk |
angêsèd yèn dinuta |
ing mangke punapa têksih |

ngawirya tri asuka gambuh ing driya ||

533 Gambuh

1. Sarêng dènnya gumuyu |
Ki Kulawirya latah amuwus |
jêbulane kang pêngulu Basarrodin |
kang putra samya gumuyu |
wuwuh tyasira cumêplong ||
2. Ngawirya katrinipun |
sêkala samya pênganggêpipun |
asrêping tyas lir dhatêng (n)Jêng Kyai Bayi |
mring Ki Sinduraga ing hyun |
ambapa-bapa sayêktos ||
3. Ki Kulawirya muwus |
botên nyana kêlamun kang Sindu |
yêkti mitranipun kakang (n)Jêng Kiyai |
acêtha mawi pun Bawuk |
inggih mêksih ambêgogok ||
4. Mangke dados pêngulu |
mêngkoni sakèh ngibadahipun |
dhusun kang kêbawah rakanta (n)Jêng Kyai |
pan inggih sêwawratipun |
cukup tan susah rinaos ||
5. Kinulit-daging tuhu |
tan beda lan sêdhêrêk sêdarum |
sinung aran pun pêngulu Basarodin |
êngêt (ng)gyannipun pitutur |
(n)Jêng Kyai tan wontên sèyos ||
6. Malarsipta sang Sindu |
êngêt mèmper Malarsih bok-ayu |
ibunipun puniki anak mas kalih |
Sinduraga manthuk-manthuk |
karênan myat ing dhêdhayoh ||
7. Ki Wiryas malih muwus |
ing Lêmbuasta sintên kang Sindu |
namanipun lan dhusunipun ing pundi |
ngling inggih pnika wau |
Kidangwiracapa kang wong ||
8. Akêndêl ing pakewuh |
ing prakara tinuduh glis rampung |
ingkang dadya wat-wate sakèhing santri |
mung Kidangwiracapèku |
priyangga ingkang pitados ||
9. Nglêmbuasta puniku |
tanah ing Kalangbrèt dhusunipun |
Jayèngrèsmi anambung wuwusira ris |
Ki Wargasastra puniku |

10. Ki Sinduraga matur |
inggih tunggil sami ngrikinipun |
tiyang Wêngkêr ingkang adhepok nèng ardi |
Padhangeyan pucakipun |
sing ngriki tan pati adoh ||
11. Ing mangke namanipun |
pan anama Ke Sèk Sidalaku |
ginuron mring Pangeran Rangga Pranaragi |
bab sastra prama-kawèku |
kasujanan kang kinaot ||
12. Kalêrsan ing kalbu |
lulungiding trus sujana nung |
pratisthaning sastra bijaksanèng budi |
sudibya prawirèng wuwus |
wasis rampunging wiraos ||
13. Langkung kulinanipun |
Pangeran Rangga sasêntananipun |
ingkang samya mêmasah ing prama-kawit |
kawi rêjaning sastra gung |
kasusilan utamèng don ||
14. Jayèngrêsmi kayungyun |
myang kang rayi Jayèngraga nêngguh |
langkung rêsep pitutur tumulya angling |
yèn parèng samya mêriku |
mring Padhangeyan patêmon ||
15. Paman untapna laku |
Ki Sinduraga mèsêm umatur |
inggih sêlotipun pênêd benjing-enjing |
sarèh nèng ngriki sêdalun |
dèrèng marêm tyas-ngong anon ||
16. Samya rèrèh ing kalbu |
sinambi dhêdharan anèng ngayun |
wus siyang Hyang Surya lingsir wancinèki |
pan amanjing wêktu Luhur |
Ki Sinduraga nabda lon ||
17. Suwawi samya wêktu |
maring mèsjid sêdhêng salat Luhur |
tan antara sadaya prapta ing mèsjid |
sarêng ngambil toya wulu |
Nuripin gya adan gupoh ||
18. Samya sunat sêdarum |
wusnya sunat kamat ngangkat parlu |
Sinduraga nyarakkên akèn ngimami |
ngawirya samya tan purun |

Sinduraga majêng gupoh ||

19. Angimami ing ngayun |
wus antara bakda salatipun |
pragat pupujiyan dhikir donganèki |
sêsalamèn sunat rampung |
kasmaran nèng masjid manggon ||

Jilid 9 - Kaca : 72

534 Asmaradana

1. Eca dènnira alinggih |
nèng masjid pucaking arga |
isis awangwang wangune |
Jayèngrêsmi angandika |
(ng)gih paman Sinduraga |
sintên kang yasa duk wau |
mêsjid ing Tajug punika ||
2. Acèkli nèng pucak wukir |
wukir pupunthuk sêdhêngan |
kang wisma nèng gunung kabèh |
wêwah pênêda ngadesa |
Ki Sinduraga turnya |
kang karya tilas ing Tajug |
(ng)gih Kyagêng Tajug kang yasa ||
3. Ngulama saking trah Giri |
nèng ngriki lajêng pruwita |
ning Kyagêng tan darbe tuwuh |
musabat kang kulawarga |
pinitaya rèh makam |
inggih luwure wong Tajug |
atangkar dadya sadesa ||
4. Kula puniki nèng ngriki |
inggih mambêt brayat kadang |
katut wong tuwa kêtêmpoh |
kula kang tinuwa-tuwa |
kang wontên marsudia |
angalap raosing ngilmu |
srengat tarekat kakekat ||
5. Makripat walhu-alami |
kadhang Jêng Pangeran Rangga |
asring tinimbangan ingong |
sihipun rahab ambapa |
andangu babing kitab |
Pangran Rangga tyas linuhung |
ngèlmu Jawa-Rab ginulang ||
6. Priyayi gêng langkung lantip |
graitaning kaluhuran |
asih mring pèkir miskine |
mardikakakên ngulama |
nêtêpakên ngibadah |

- kurmat ing agama Rasul |
mrih tangkar ngèlmi sarengat ||
7. Jayèngrêsmi ngandika ris |
ngong tanya man Sinduraga |
mênggah ingagêsang mangke |
wêkasaning ing kasidan |
lantaran saking punapa |
kang liningan lon umatur |
sumanggèng kêrsa anakmas ||
8. Paningaling kula ngriki |
kados sang bagus wus tama |
tan kalêmpit liring raos |
wus tan kenging sinarêman |
yèn mênggaha bêngawan |
sampun nyungab samodra gung |
kalaban nugrahaning Hyang ||
9. Bisa mor tawa mring asin |
mangsa si tawa wangsula |
mring kali murih tawane |
kawistara raosing tyas |
sindhêt kaol kawula |
Jayèngrêsmi mèsêm muwus |
mindhak wèh têkabur mring wang ||
10. Tiyang mêkatên tan kenging |
kathah mênthèking pêthèkan |
apês mupangat ing kaol |
kawula tanya pêsaja |
saking rumaos ngaral |
supaya indhaking kawruh |
rèhning ngam kédah ihtiar ||
11. Ki Sinduraga ngling aris |
ingkang kêpanggih tyas-kula |
babaring kasidan rêke |
wontên ing dalêm iktakat |
ingkang êkas ing salat |
tangat sunat lawan parlu |
panarikaning uliya ||
12. Rêrambatan saking mukmin |
mukmin ngam kang bangsa riyah |
salate ngaral kemawon |
mêksih nganggo jamak kala |
lawan ingkang pinangan |
mêksih kalabêtan mêkruh |
punika mukmin bangsa ngam ||
13. Inggihipun mukmin ngabid |
anucèkkên kang pinangan |
kang kalal makruh karame |

Jilid 9 - Kaca : 73

- wong kang karya kathah-kathah |
nglampahi pêrlu sunat |
munggah mukmin salih nêngguh |
wong karya pakêrti tama ||
14. Bêner patut anglakoni |
wajib parlu lawan sunat |
sêdaya yèn wus kêlakon |
gya munggah mukmin jahada |
têgêse ahli tapa |
yèn wus kêlampahanipun |
ing wajib pêrlu lan sunat ||
15. Nulya munggah mukmin salik |
têgêse wong kang lumampah |
dêdalan maring Hyang Manon |
pon wajib pêrlu lan sunat |
anulya malih minggah |
mukmin supi wastanipun |
wong kang wêning manahira ||
16. Laku sunat pêrlu wajib |
minggah mukmin ngarip ika |
wong kang amandêng tingale |
marang ing Allah bêtaka |
pon wajib pêrlu sunat |
nulya malih minggahipun |
mukmin ngasik wastanira ||
17. Wong kang brangti ing Hyang Widi |
kewala namung Pangeran |
ing Allah bêtaka dene |
wus tan mangro kanikmatan |
anulya inggahira |
mukmin mukib wastanipun |
muhung asih maring Allah ||
18. Bêtaka datan upami |
sih-sinihan ing Hyang Suksma |
rambah ping sanga urute |
minggah aoliya Allah |
sèstu ingkang kinêrsan |
kula punika sang bagus |
sagêd miraos kewala ||
19. Dèrèng sagêd anglampahi |
pan amung awirayatan |
yèn wontên ingkang kêcangkol |
Jèngrêsmi karênan ing tyas |
myarsa wirayatira |
Jèngrêsmi nauri wuwus |
pangkating mukmin punika ||
20. Kados tan kenging kinardi |
kêdah kêtawan idayat |

yèn tan winahyu titahe |
tan kenging ingangas-angas |
nanging kèdah ihtiyar |
manawi parêng winahyu |
mungayan pra bangsa ngaral ||

Jilid 9 - Kaca : 74

21. Ki Sinduraga nauri |
inggih nakmas kasinggihan |
ing sêmu sami kêraos |
tan susah winêdhar basa |
sami sampun muk-ulam |
sêdangunira Ki Sindu |
-raga pan sami karênan ||
22. Têkèng wanci Ngasar iki |
dènnira sami rêrasan |
nulya Ki Sinduraga-ne |
angajak marang patirtan |
sêndhang kang binalumbang |
binotrawi lining banyu |
kêlangkung wêning toyanya ||
23. Wusnya ngambil toyastuti |
samyat salat wêktu Ngasar |
antara bakda pêrlune |
pêragat puji dhikirnya |
nulya asêsalaman |
tata malih dènnya lungguh |
Ki Sinduraga lingira ||
24. Ngandika kantun alinggih |
kawula mantuk sakêdhap |
ngawiryat sumangga ture |
sapraptanira ing wisma |
anuduh rabinira |
ngrakita suguh kang mungguh |
dhayohmu padha ngulama ||
25. Kang èstri nauri inggih |
Ki Sindu mring pêkarangan |
angundhuh têtandurane |
ana tinuduh mring têtgal |
miwah kinèn mèt ulam |
yata kang sami alungguh |
nèng masjid arêrasanan ||
26. Jayèngrêsmi ngandika ris |
ora-orane wong tuwa |
mêtu pitutur gambèn |
kênjamipun ngangkah-angkah |
gêlar sucining sarak |
urut-urute tinutur |
pangkat angkating mukmin kas ||

27. Kang rayi umatur aris |
 inggih paman Sinduraga |
 kados yèn lamun ginuron |
 eca pinikir wong tuwa |
 tekat sarak utama |
 mituhu sarengat Rasul |
 dèrèng mènèng saking kitab ||
28. Ki Kulawirya nauri |
 iya bènêr sojarira |
 pêsaja kèh prasèndene |
 bêrkate wong rada kuna |
 akathah kawruhira |
 patute rada mêdhukun |
 kêtara prèjènganira ||
29. Yata ing wanci wus Mahrib |
 samya ngambil toya kadas |
 Nuripin gya adan age |
 asunat sêdayanira |
 angamal pupujiyan |
 samya ngêntyani Ki Sindu |
 -raga gya prapta asunat ||
30. Wusnya nulya dèn-kamati |
 Jèngrêsmi kinèn dadi man |
 majêng angkat pêrlune |
 antara Mahrib bakdanya |
 laju manjing ing Isa |
 Jèngrêsmi wêwacanianipun |
 dèn apti pasekatira ||

Jilid 9 - Kaca : 75

31. Sawuse Patekah-nèki |
 surat Jumungah awalnya |
 surat Munapèk akire |
 antara Ngisa abakda |
 pêragat witira |
 sawusnya ngaturan mudhun |
 mring wisma angraras-driya ||

535 Mijil

1. Sadaya wus mudhun saking masjid |
 (n)dulur lampahnya lon |
 praptèng wisma salu pinêrantèn |
 ginêlaran kêlasa-lus putih |
 wus samya alinggih |
 tata anèng salu ||
2. Sutanira kalih angladèni |
 naosakên gembol |
 saya mèsês bêsus andêlèrèng |
 Ni Wasita Warsiti angliring |
 siji sewang mênêdir |

anancang pandulu ||

3. Ni Wasita lan nimbok Warsiti |
sarêng mundur alon |
Ki Sinduraga nuduh siwine |
dhenok karo sira dèn-agêlis |
ladèkêna nini |
sêgamu sênanjung ||
4. Lèhira ngliwêt sidhat apa wis |
wêtokêna dhenok |
ni rara ro mëndhak mèsêm ture |
lumaku ting garubyug kang tapih |
lampahira ririh |
mipit magêr-timun ||
5. Usap susur tangane kang siji |
ngrêmêt-ngrêmêt suroh |
praptèng wisma wingking nuduh age |
mring baturirèstri angladèni |
wus samêkta sami |
gya ingirit mêtù ||
6. Biyungira lêgèh anèng ngarsi |
sutanira karo |
nampa kèndhi patula cêcêpe |
kang nèng wuri sêga pulên putih |
anèng panjang lintrik |
kêlawan bubucu ||
7. Liwêt sidhat mênçir gajih biri |
kinyih-kinyih tinon |
kadya kêna pinêrês lêngane |
myang rampadan nèng dhulang tup sari |
ulamnya mawarni |
wus sumadyèng ngayun ||
8. Ni Wasita kêlawan Warsiti |
tata rampadan lon |
lam-ulaman ngandhèrkên rasane |
opor bèbèk lawan bêsngèk pitik |
anjenan lumungsir |
age pal-puk duduh ||
9. Srêgan babad limpa lawan ati |
dhèndhèng-ragi abon |
sambêl miri rajangan lalabe |
ayêm tuwa pinêdhês rinawis |
ing jruk pécêl kulit |
rêmpah lan kêrupuk ||
10. Ni Warsiti dènnira ngladèni |
siduwa anjongok |
kawistara salêkok lèkêre |

Jilid 9 - Kaca : 76

- Jayèngraga tyase ragi mikir |
 watuk ngampêt ririh |
 ni rara kumênjut ||
11. Têrataban tyase sênag-sênig |
 lêngên andhêrodhog |
 amaruntus kringêtên githoke |
 ngêlêd-êlêd idu gondhang salit |
 sora napasnèki |
 ngorong mêtû ngirung ||
12. Ingangsêgên piring gumalêthik |
 gêmphil prêl kêtanggor |
 biyangnya ngling (m)bok dèn-alon bae |
 Ni Warsiti angacêmut isin |
 wus tata mundur ris |
 Ki Sindu umatur ||
13. Sumangga paduka samya wanting |
 krana Lah kemawon |
 nuwun maklum sawontên-wontêne |
 kang ingancaran samya wiwujuk |
 sarya ngling lah bibi |
 wasisan akêmbul ||
14. Nyai Sindu nuwun aturnèki |
 Ki Sindu nglingnya lon |
 kajêngipun kewala ing mangke |
 adan lèkas dènnya samya bukti |
 suka rênèng galih |
 anadhah pikantuk ||
15. Ayêm tuwa kang samya kinapti |
 malah lali lawoh |
 amung ayêm mênjangane bae |
 Jayèngraga nyarub mêtatani |
 adhokoh tan wigih |
 kaecan anutug ||
16. Aluwaran wus samya wêwanging |
 ambêng gya linorod |
 mring Nuripin kinapan kabèhe |
 kadhuwêtan dènnira nguculi |
 sabukanirèki |
 kinêndhon rumuhun ||
17. Ambêgêgêg saguh dènnya linggih |
 pêmangane cekoh |
 pupuk gêng mangap mele ilate |
 mata mablak kèlip angêdhapi |
 dhêluk uga tangi |
 tumênga tumungkul ||
18. Ki Kulawirya gumuyu angling |
 Ripin lè(h) ambadhog |

kathik mele mangap lan matane |
sabên muluk bokong nganggo njondhil |
lir endha binandhil |
tandhane aibut ||

19. Wusnya têtêbah ingkang ngladèni |
nyamikan sinaos |
woh-wohan nyang olah-olahane |
Ki Sinduraga angancarani |
suwawi won kèksi |
tinadhah ingriku ||
20. Samya nyamik sasênêngirèki |
sinambi miraos |
Sinduraga atatur waune |
kala nème ramanta duk nguni |
tirakatan sami |
mring ardi Sêmèru ||
21. Anèng guwa Dhasar pitung ari |
siyam angêlowong |
wong nèm samya ambungkah pasane |
namung ramanta kuwat pribadi |
nglowong pati-gèni |
bêtah pitung dalu ||
22. Nèng sajroning guwa Dhasar wingit |
kaidayat kaot |
mas Rundaya nèng riku angsale |
wahyu-tama nèng Sêmèru wukir |
baya wus pinasthi |
dadine ngaluhung ||
23. Jèngrêsmi lan kang rayi Jèngragi |
Ki Kulawirya non |
samya ngungun karênan pajare |
Sinduraga ngundang siwi kalih |
prapta kang dèn-sèngi |
pra samya nèng ngayun ||
24. Ngling punika rayinta samyèstri |
ywa wigih pangangkoh |
wajib manjing sêdulur yêktine |
kang liningan amangsuli inggih |
kêlangkung utami |
sami ngawu-ngawu ||
25. Jayèngraga angling jroning galih |
o ah kang mêngkono |
dene gêla tèmên tyas ngong mangke |
kurang thithik bae mêngko lingsir |
ing wengi amêsthi |
karone kêbrawuk ||

Jilid 9 - Kaca : 77

26. Têka dèn-srahakên ing atunggil |
 cuwa têtên ingong |
 tan prabeda ni rara batine |
 kogêl sinêdulurkên ing tami |
 liyan têtah dadi |
 asanak sêdulur ||
27. Yata Sinduraga ngling mring siwi |
 lah rara dèn-gupoh |
 pundhutên ge trêbangku si Garèng |
 padha slawatan dhèwèkan sami |
 lan kakangirèki |
 lèk-lèkan wong nganggur ||
28. Ni Warsiti gupuh dènnya ngambil |
 tarêbang sawiyos |
 prapta ingaturkên tarêbange |
 wawi anakmas gègèntènan singir |
 lan gèntyang nêrbangi |
 kula lan nak bagus ||
29. Kang sinung ling samya anglêgani |
 rumahab ing pakon |
 nulya sinêntak wau trêbange |
 ginêmbrang kumrampyang têrbangnèki |
 Ki Sindu ngling aris |
 mring ro anakingsun ||
30. Miluwa ambyong sauran singir |
 ngarah apa dhenok |
 lah wong lawan kakangira dhewe |
 tan ana lyan aja wigah-wigih |
 suta ro ngèsèmi |
 tan lêngganèng kayun ||

Jilid 9 - Kaca : 78

31. Nulya abawa kataman Nabi |
 Rasululloh rêko |
 kataman Nabi iya Muhamade |
 ngajam Ngarbi wa Rasulullahi |
 kataman nabiyi |
 swarane Ki Sindu ||
32. Mèmpêr swarane Ki Bayi |
 karêkêling ulon |
 datan pati asora swarane |
 grathul-grathul magak angunani |
 mulut rêmên manis |
 êmpuk ngèntal-êntul ||
33. Sinauran kapat Ki Nuripin |
 kanêm ni rara ro |
 rêmpêg asring tan srênti sajake |
 lir saron barung dèn-panêrusi |
 raras anyundari |

ngalêp nganyut-anyut ||

34. Singir pakam-lahu pi-ayatin |
mashuratin rêko |
nasal kitabu bi hagdane |
mashura lajêng bawa nampèni |
swara rum jalwèstri |
asari rinungu ||
35. Wong kang cêlak-cêlak samya tangi |
mêriku anonton |
ting gêrobyak mêngakkên-lawange |
tarap nèng jogan dènnya ningali |
Ki Sindu akapti |
slawatan lan tamu ||
36. Sinduraga panrêbangirèki |
lêlamban kemawon |
pangiwane ngêpipir kêmpyange |
têtampèlan lan gêmbrungirèki |
gagliwangan goling |
pinangku ing dhêngkul ||
37. Dèn-ngêr-ingêr têrbange dèn-lingling |
sinru uga alon |
manut lagon sangêt lan lirihe |
mêksih labêting baut kêtawis |
ping pêk tong gring tong ting |
pong bêng pong bêng pong brung ||
38. Langkung rahab tamunira sami |
bantu dènyambyong |
samya micarèng jro wêrdayane |
dene swara mèmpeh sadayèki |
kêlawan jêng kyai |
layak tunggal guru ||
39. Wus antara nutug dènnya singir |
tamat suwuk alon |
maca sêlawat sêsaurane |
Jayèngrêsmi nulya maca rawi |
kir-ate patitis |
swara manis arum ||

536 Dhandhanggula

1. Sinduraga ngalêm jroning ati |
myarsa dènnira maca ruwiya |
tan nilip kandêl tipise |
ngling sumangga nak bagus |
asêsambèn angaring-arang |
dhahara nyênyamikan |
sapikantukipun |
yèn wus aso gègèntènan |
anarêbang ingriku aganti-ganti |

2. Kang liningan samya anginggihi |
sarwi sêsambèn dhahar nyamikan |
royoman kêmbulan bae |
suta ro sinadulur |
(n)dulurakên marang têtami |
samya rahab nyamikan |
Ni Warsiti lamun |
mangan sinambi liringan |
lan Jèngraga sisinglon iriban liring |
samur nyakot panganan ||
3. Ingkêmira ngiras angèsêmi |
Jayèngraga angling jroning nala |
gampang mana bocah kuwe |
kaya untu mèh runtuh |
tênagane wus gowal-gawil |
sêmangsa ginêpoka |
ngatut lir dinudut |
wusnya aso sawêtara |
Sinduraga ngulungkên têbangirèki |
mring Jayèngrêsmi sigra ||
4. Wawi anakmas andika singir |
kang liningan anampani têbang |
nulya maca sêlawate |
sajak Yaman Allahu |
Allahu Allahu ya rabi |
Muhamad Rasullulah |
sinauran barung |
têbange tiniru lamban |
singir ngêlik tanakaltu biaslapi |
arbadi sahodadya ||
5. Kadas sampung pingli abrahamin |
tanakalu mëntul swaranira |
mêksih dèn-unthêt ulone |
ulêm angglêndêm êmpuk |
Ni Wasita sat-ingsêt linggih |
apasang-pasang tingal |
tan kêsamèng dulu |
tyase iya uga ora |
Ni Warsiti olèh paguting pangèksi |
asêsangkutan ulat ||
6. Lamun ngêlik iriban mëndêlik |
elok lèjême nora kêjamak |
galak anglarak lirihe |
ting kadhuwêt pikantuk |
bapane wus wruhing pangèksi |
inguja jêjawatan |
juwêtan rinêngu |
mêngkana sadangunira |

dènnya samya rahab sêlawatan singir |
gantya-gantya narêbang ||

7. Lamun Jayèngraga nrêbang singir |
Ni Warsiti tumbuh solahira |
angêtarani pamrihe |
saking kadrênging wuyung |
yèn ta sampun sompok kèh mèksi |
kaya nubruk-nubruka |
anglêthuk angrêmus |
mring baguse Jayèngraga |
ingkang dhe-gus alus bêsus mèsês sigid |
gut-gutên ni-mbok lara ||

Jilid 9 - Kaca : 80

8. Wus wêrata dènnya ganti-ganti |
narêbang singir maca ruwiya |
wanci wus bangun akire |
Sinduraga amuwus |
marang anakira kêkalih |
dhenok sira liwêtna |
sêdhela kakangmu |
manawa laju lèlampah |
dimèn karya asarapan mupung enjing |
prayoga ngêt-angêtan ||
9. Ni Wasita Warsiti nulya glis |
mundur mring pawon samya lah-olah |
Ki Sinduraga lon ture |
wus dawêgipun wêktu |
Subuh mupung awal utami |
gêpah dera ngaturan |
sêdaya umêt |
mring sêndhang kang binalumbang |
Ki Nuripin anggembol panganirèki |
amèk sisênêngira ||
10. Wusnya samya ngambil toyastuti |
minggah mring masjid Jèngraga adan |
tumlawong landhung swarane |
asalatu kaerun |
minanomi sampunirèki |
sêdaya sampun sunat |
pupujiyanipun |
lêlagon amal-amalan |
manjing wêktu ing pajar gidib mèh sidik |
anulya kinamatan ||
11. Jayèngrêsmi kinèn angimami |
gupuh ngangkat pèlu niyatira |
usali praptèng takbire |
wusing Patekahipun |
apan surat Sujada nênggih |
andhêge sinujudan |
rêkangat liripun |

surat sawusing Patekah |
surat Kasar wêwacan rêkangak akir |
adêge kinunutan ||

12. Praptèng ayat salam bakda nuli |
pupujiyan dhikire asantak |
paragad donga wêktune |
sêsalaman kumrubut |
sarwa lagon sêlawat Nabi |
sêsampunipun purna |
Ki Sinduragèku |
ngaturi kundur mring wisma |
Jayèngrêsmi angling andika rumiyin |
kula mangke sakêdhap ||
13. Sinduraga mudhun ngrumiyini |
angrukti sugata sêsèmèkan |
kang lah-olah kinèn age |
ramut sêdayanipun |
yata ingkang wontên ing masjid |
Nuripin ngudhar-udhar |
bubuntêlanipun |
Ki Wirya ngling iku apa |
matur inggih ambêrkat nyamikan kêdhik |
puniki gajêg eca ||
14. Kulawirya gumuyu ambêkis |
apa kapiran sira tan mangan |
durung wruh rasane kuwe |
kang dablog sapa mau |
dene cangkême kaya gunting |
tan pijêr sêlawatan |
pêrlu ngulu-ulu |
samangsa sun-tolèh mangan |
mung mangan thok tan ana banènne muni |
lèrèn ngantuk lan mamah ||
15. Cangkême isih anyokot pipis |
cokore (ng)gêgêm juwadah jênang |
sejene anèng pangkone |
prandene jugug umuk |
nora pisan olèh ngacêmik |
samangsa sun-dhudhaha |
wêtêngmu bok munjung |
Nuripin gumuyu mangan |
èh hêm milu miluwa thim sing priyayi |
rencang angsale napa ||
16. Legèk arêp ngêmplok durung (ng)gigit |
(ng)gèn-ningali ngawêti maring wang |
sarwi (n)damoni bithine |
têmahan wande muluk |
ajêng kula sikokênêna jrih |
têmah lir wong bedhangan |

Jilid 9 - Kaca : 81

muluk yèn kêtungkul |
Ki Kulawirya alatah |
jèh kêrêpèn pêmbadhogmu aku sêngit |
tan mênêng mamah-mamah ||

17. Suka gumuyu kang putra kalih |
Jayèngraga angling sarwi latah |
gajêge padha bènêre |
Ki Nuripin umatur |
kêparêg pèh kêpopoh pinrih |
mring kang apês parannya |
kêtibanan dhênggung |
wontên wangsiting sasmita |
ting kêduwêt akoyok bêburon liring |
kêsit abalêdigan ||
18. Kang sêtunggal kêcopètan liring |
kêthul bêngkul tan kêsamèng nala |
sêlèk sinangkut karone |
ramya bënturan sêmu |
sruwang-sruwêng srawungan lungit |
gulêt balangan ulat |
wontên kang tan payu |
têmahe akarya tiban |
kintênipun kados winada kêripik |
kirang pêrkis pilihan ||
19. Kulawirya latah nyandhak gitik |
Nuripin lumayu karèngkangan |
tan tinilih panganane |
juwadah jênang kimpul |
linemparkên marang Nuripin |
ênting kinarya (m)balang |
sing kêna gêlaprut |
ing pipis kêlawan bikang |
Jayèngraga nging modar kowe Nuripin |
tambamu wong sêmbrana ||
20. Jayèngrêsmi mèsêm dènnira nging |
jêr sok salah gawe popoyokan |
tan kongsi lèh pêmangane |
yata antara dangu |
Ni Warsiti prapta turnya ris |
paduka ingaturan |
mring wisma sadarum |
Jèngrêsmyangling lah ya rara |
rumiyinna manira mêngko ing wuri |
Ni Warsiti gya mentar ||
21. Nulya samya mudhun saking masjid |
praptèng wisma Sinduraga gêpah |
amêrnahakên lungguhe |
wus tata anèng salu |
Sinduraga nuduh mring siwi |

lah wus ge wêtokêna |
sêgamu senanjung |
sutane roro agêpah |
mêdalakên sêkul rampadan ing ngarsi |
ni rara salasiran ||

537 Salisir

1. Ki Sinduraga turira |
sumangga sami wantingan |
kang ingancaran agêpah |
parêng atuturuh asta ||
2. Adan lêkas kêmbul nadhah |
pikantuk samya kaecan |
ulam-ulaman mawarna |
ingolah sarwa anyaran ||
3. Antara dangu dènnira |
anadhah gya aluwaran |
nulya-mbênge cinarikan |
Nuripin tan kinurangan ||
4. Anutug tuwuk tan turah |
sêdaya wus linorodan |
ing ngarsa wus tinêbahan |
gantya dhêdharan mangarsa ||
5. Olanan ènjing-ènjingan |
cinarakakên sumangga |
punika kang mêmangsêgan |
nulya samya nyênyamikan ||
6. Ukur sapikantukira |
sawab wus wrat sasarapan |
mêne dhêdharan amucang |
êsês kêlobot minênyan ||
7. Nuripin wus linadènan |
panganan sarwa prok-prokan |
tan kaot lan kang rinampad |
prandene gêmpur mèh têlas ||
8. Mung kari kang anggrah-anggrah |
wus samya mêmangsêgan |
Jayèngrêsmi alon nabda |
lah ta paman Sinduraga ||
9. Puniki wus kêlampahan |
mrih mulane mring apapa |
sangêt panrima-kawula |
tan sagêd amangsulana ||
10. Aprêsasat sihing bapa |
kang ayoga tan prabeda |
lamun parêng kawularsa |

apamit madal pasilan ||

11. Laju marang Padhangeyan |
kang (n)dika pajar punika |
mitrane rakanta rama |
kang wasta Ki Wargasastra ||
12. Kawula sêdya angrarah |
labêt mitrane jêng bapa |
angirasi takon warta |
sananya Sèh Amongraga ||
13. Mênawi kawula prapta |
ing karajan Wanamarta |
yèn wontên tanyaning rama |
wontên sun-karya sal-angsal ||
14. Wau ta Ki Sinduraga |
myarsa prasabêning sabda |
lir suta gring mèh prêlaya |
ngrês tyas cipta kapugutan ||
15. Èsmu rêndhêt dènnira jar |
kêlangkung cuwa pun bapa |
pêpanggih mung satilapan |
tan jênêk (ng)gyan-sun tumingal ||
16. Langkung kêraosing driya |
mulat ing andika samya |
kèngêtan mring kang pêputra |
ramanta kang Arundaya ||
17. Ing dangu akêkandhangan |
tan wontên rasa-rinasa |
kula mèksi ing anakmas |
sasat panggya kang Rundaya ||
18. Lamun parêng sêdayanya |
rêrêba saking sêpasar |
wontên marême tyas-kula |
ngawirya samya nor-raga ||
19. Langkung lênggana minarma |
ngling malih Ki Sinduraga |
mênggah anakmas ngupaya |
kadange ingkang lélana ||
20. Kang wasta Sèh Amongraga |
tan kêna ginalaling tyas |
wus tan samèng janma jamak |
anèng jaman kahênêngan ||
21. Yèn sirnane botên sirna |
kados sampun kinêwasa |

Jilid 9 - Kaca : 83

- wus praptèng piyambêkira |
namung punika anakmas ||
22. Dede pêthèk dede gati |
grunêging manah kewala |
mênawi mèmper ing benjang |
tinitèn won pêngangguran ||
23. Jèngrêsmi lon angandika |
yèn parêng Ki Sinduraga |
wontêna pitulungira |
sawiji anguntapêna ||
24. Maring dhepok Padhangeyan |
Ki Sindu langkung lêgawa |
anuduh magêr-sarinya |
kang aran Ki Wanalela ||
25. Jayèngrêsmi asung salam |
Ki Sinduraga agêpah |
arêgêp ing patêkêman |
sarya lon pamuwusira ||
26. Wêling ingong mring anakmas |
mung salam bêkti-kawula |
katura rama-andika |
Jêng Kyai Bayi Panurta ||
27. Sun-umiringkên raharja |
mugi panggya kang sinêdya |
Jèngrêsmi langkung nor-raga |
gya Jèngraga Kulawirya ||

8 (Bidhal dhatêng rêdi Padhangeyan)
Enjingipun sasampunipun kêmbul sarapan, para tamu bidhal dhatêng rêdi Padhangeyan kanthi panêdah margi Ki Wanalela, mêdal dhusun Seladhakon dumugi Astana (Sêtana) Pakuncèn, pasareyanipun Bathara Katong, pêpundhèning Pranaraga. Pangulunipun Amadiman nyêgah dawêgan lan ngaturi pisang, kabêkta Nuripin. Dumugi ing Jênangan kasêgah dening pêtinggi Narakosa, nyariyosakên bilih sela ingkang dhapur towok ing ngriku, punika ing nguni towokipun satriya Panji dalah sêntananipun ingkang sami mbêbêdhag ing wana Padhangeyan. Kaca 84 - 91.

Jilid 9 - Kaca : 84

- 537 Salisir**
28. Gantya samya sêsalaman |
dêlah Nuripin sung salam |
sauwusira mêngkana |
Ki Sinduraga lingira ||
29. Lah sira (n)dhuk ngabêktiya |
karo marang kakangira |
Ni Warsiti lan Wasita |

nêmbah ngujung mring ngawirya ||

30. Jèngrêsmi ngling ya wus sira |
rara kariya raharja |
muga cêpaka ing bêgja |
nulya nêmbah mring Jèngraga ||
31. Ni Wasita ngaras pada |
Jèngraga nêkêm wêntisnya |
tumumpang ing tanganira |
Wasita pèk-èpèkira ||
32. Cinènèng jarijinira |
kang cinènèng malês sipta |
wus mundur gantya ni rara |
Warsiti nêmbah ngraspada ||
33. Agupuh Ki Jayèngraga |
anêkêm dhêdhêngkulira |
sarwi pipine ni rara |
cinuwil wawal akiyal ||
34. Warsityanggitêl wêntisnya |
anjiwit jêmpoling asta |
mèh kédangon dènnya riban |
ni rara ro anêmbrama ||
35. Atur rahayuning lampah |
wus samya sinaman sabda |
pra ngawirya pèpamitan |
uluk-salam sinauran ||
36. Wa ngalaekumu salam |
Jayèngrêsmi Jayèngraga |
kêlawan Ki Kulawirya |
adan umangkat saksana ||
37. Ki Sinduraga agêpah |
tumutur ing natarira |
lan sutanira ni rara |
samya akanthèn asta ||

538 Kinanthi

1. Jayèngrêsmi aris muwus |
kewala wangsulèng ngriki |
Ki Sinduraga lingira |
pun bapa (n)jurung basuki |
nulya laju lampahira |
kang tinalar brangta kingkin ||
2. Ni rara karo kêduwung |
mêksih anglut ing pangliring |
lir nganal milu-miluwa |
Ki Sinduraga anuli |
malêbèng ing wismanira |

ni rara marang ing kori ||

3. Samya mangu nganguk-anguk |
sing lawang dhadhahirèki |
yata kang magawèng marga |
wus ka-ampingan tan kèksi |
ing wanci surya rumangsang |
gumatêl pantoging enjing ||
4. Kêpungkur dhusun ing Tajug |
tumurun marganirèki |
ra-ara dhukut kruwudan |
srut kêtèpèng lan kulampis |
tanjong sasang pung cukilan |
pêlasa usit widuri ||
5. Mêrgi tikungan tumurun |
ing Seladhakon marêgil |
mlatar sela kumalasa |
rêca lit mawarni-warni |
sêkêdhap samya mêmucang |
Jèngrêsmi ngandika aris ||
6. Mring Wanalela lingnya rum |
ing ngèndi aranne iki |
ra-ara watu mêtatar |
akèh rêcane mawarni |
Ki Wanalela turira |
punika bêbangkan lami ||
7. Ing Seladhakon rannipun |
anambung wuwus Nuripin |
punapi dupèh punika |
watu lêkok bundêr dharik |
jèjèr kadya dhêdhakonon |
Ki Wanalela nauri ||
8. Apan wus salaminipun |
ngluri linging bapa kaki |
wikana wau-waunya |
tan wruh gotèkipun nguni |
Jèngrêsmi malih ngandika |
sira lumakuwèng ngarsi ||
9. Ki Wanalela agupuh |
datan lênggana ing budi |
anulya samya lumampah |
Ki Lela lumakwèng ngarsi |
tuduh marga ngaler ngetan |
ing Seladhakon kawingking ||
10. Mèrgèng galêngan aruntung |
lulungur lorog sinabin |
asri lagya amêrkatak |

Jilid 9 - Kaca : 85

miwah ingkang mêmping kuning |
korak sêsawi ngarêncang |
ramya rare têngga sabin ||

11. Ting calêrèk anèng gubug |
anggonjèng tali sêsawi |
pêksi kèh samya têtêban |
bondhol gulathik prit pêking |
sinurakan kukuk giyak |
nèng ranggon pating jarêlih ||
12. Kêndhangan gambangan calung |
mêlang-mêlung amêlingi |
bungah rame sinênggakan |
mirungu mring kang lumaris |
Nuripin nolih saryojar |
dilèngeng padha mêmengin ||
13. Ngayêm-ayêm anèng gubug |
layak wong parine bécik |
atulus landhung wulinya |
ka-èsèlan (ng)gyan têtanin |
napinggih kang Wanalela |
wus date tanah ing ngriki ||
14. Wêtuning pantun atulus |
nauri limrahing ngriki |
niku malah rada antang |
tan pati moncèr kang wuli |
Nuripin apêlongokan |
(ng)gih talah tanah ingriki ||
15. Yata kang mahawèng ngênu |
nabrang lèpèn jênês alit |
laju nampak patêgalan |
cêlak desa ing Lêgundhi |
mêngetan malipir dhadhah |
anjog dhusun ing Pakuncin ||
16. Ing wanci siyang mèh bêdhug |
rarywan soring ngasêm sami |
Jayèngrêsmi lon ngandika |
mring Ki Wanalela aris |
ing ngèndi aranning desa |
umatur kang sinungan ling ||
17. Punika wastaning dhusun |
inggih ngastana Pakuncin |
apan siti pamêthakan |
pupundhèn ing Pranaragi |
makaming Gusti Bathara |
rinêksèng dhusun nêgari ||

Jilid 9 - Kaca : 86

18. Ki Kulawirya amuwus |
Nuripin mênyanga aglis |
mring desa angilênana |
dawêgan têka lima glis |
Ki Wanalela turira |
dhuh mangke kula pribadi ||
19. Tan susah mawi atuku |
nuli Ki Wanalela glis |
marang ing dhusun Sêtana |
panggih lan pangulunêki |
wasta Ki Amaddiman |
Ki Wanalela ajarwi ||
20. Ki Amaddiman agupuh |
nudu kèn-amènèk tiris |
dawêgan wangèn sêdasa |
sadaya wus dèn-parasi |
Ki Amaddiman parentah |
mring rabine kinèn ngrukti ||
21. Sugata panganan sêkul |
Maddiman arsa pêpanggih |
tut wuri ing lampahira |
Wanalela lan Nuripin |
prapta ngarsaning ngawirya |
katur Maddiman nêng wuri ||
22. Kinèn maju ki pêngulu |
nuli amarêk mangarsi |
mundhuk-mundhuk atur salam |
sêdaya dèn-wêratani |
sarya tur pêmbage harja |
sinauran sami-sami ||
23. Ki Amaddiman umatur |
punikamba nênaosi |
we nyu sêcêrêt supaya |
pangaso apor nêng mêrgi |
Jayèngrêsmi ris anabda |
abangêt tarima-mami ||
24. Anulya dawêganipun |
sêdaya wus dèn-pacoki |
ingatürkên sang ngawirya |
samyang anginum we tiris |
anuntas sawiji sewang |
sêgêr angganira sami ||
25. Wêradin samyang anginum |
Nuripin dêgan nênem (n)ting |
sêdaya pinêlathokan |
winacal dipun-wawari |
kumêruk rada kêtuan |

26. Sinungkên Nuripin gupuh |
rosa pêmanganirèki |
dawêgan sadasa bebas |
angêruki gêgêmêti |
Ki Kulawiryâ malengak |
angling dudu wong Nuripin ||
27. Cokore jèh kêrak-kêruk |
e tanggung têtêmên Nuripin |
(m)bok têtakan blungkange pisan |
untalên bèn mari ngêlih |
Nuripin ngalih (ng)gonnira |
ngacêmut grundêlan ririh ||
28. Ki Amaddiman umatur |
mring awiryâ Jayèngrêsmi |
kêlamun parênging karsa |
paduka amba-aturi |
sarèh ing wisma-kawula |
sampun amba sêsaosi ||
29. Inggih ing sawontênipun |
kang mugè paduka kampir |
Jèngrêsmi nauri sojar |
ênggèh wus tarima-mami |
manira taksih raos wrat |
datan wagêd anadhahi ||
30. Kewala sun arsa laju |
wus paman manira amit |
umatur mangke sakêdhap |
nulya Maddiman mulih glis |
ngambil pisang raja kusta |
lan raja talun gêng kuning ||
31. Rong tangkêb binopong ngayun |
sinungkên dhatêng Nuripin |
puniki dhi (n)dika bêkta |
lowung dhinamik nèng margi |
gêdhang nulya tinampanan |
ngling Allah niki utami ||
32. Jèngrêsmi aris amuwus |
paman Maddiman ngong pamit |
anulya sami salaman |
sadaya sarêng dènnya nging |
umatur sarya nor-raga |
amba andhèrèk basuki ||
33. Ki Nuripin ambarêngkut |
anggendhong gêdhang lan jarik |
lir bakul apêpasaran |

sêsalaman sarwi pamit |
Maddiman kantuna karya |
kula mirangrong umiring ||

539 Wirangrong

1. Adan umangkat lumaris |
mangetan menggok mêngalèr |
mêrga minggir dhadhahing ngadhusun |
Sêtana pakuncin |
nikung mudhun mangetan |
nampak têbu patêgalan ||

2. Katêb tinanêman wijin |
yèn dinulu asri tinon |
banjêngan saba kêsumba kudhung |
lampahe lêstari |
Wanalela nêng ngarsa |
Nuripin nêng wuri têbah ||

3. Krêp lèrèn samargi-margi |
mangan gêdhang sabên aso |
lamun tinudingan ngèjèg mlayu |
nututi lumaris |
wus cêlak arèndhonan |
sadangunira lumampah ||

4. Gêdhang rong rangkêb wus ênting |
pinangon dhewe mal-êmol |
wus andheyang atob hak-huk |
wus tan ngari-ari |
ing lampah lagya nabrang |
aran ing lèpèn Katêgan ||

5. Palèstrèn pinggiring kali |
kacang cipir lombok terong |
kimpul lan kêtela lawan jagung |
jêwawut kêrai |
wus langkung ing Katêgan |
kewala ngêncêng mêngètan ||

6. Bêbangkan lunguring wukir |
trataban gêrumbul bondhot |
pangalang-alangan glagah rayung |
pacing (n)jalin cacing |
lumakèng jurang sêngkan |
bêbanaran ara wiyar ||

7. Ing wanci tumiling lingsir |
kulon manjing wêktu Lohor |
tan na papan salat dadya laju |
rêkasa ing mêrgi |
Nuripin kêkicatan |
nampak kêtampêk ing panas ||

Jilid 9 - Kaca : 88

8. Sumuk grahuyang ngayêngi |
tan ana kayon kang ayom |
angambah bêbêran têbih dhusun |
andarung ing margi |
sinampyong lampahira |
anglangkahi lulunguran ||
9. Nulya dhusun gêng kaèksi |
kêroya gêng angarongkob |
antaraning lampah praptèng ngriku |
joging kali Udi |
araryan samya siram |
kêdhung awêning toyanya ||
10. Wuse dènnya siram sami |
wulu nulya salat Lohor |
sabakdanya salat nulya laju |
minggah pèrèng kali |
mêrgi têngal patoman |
aso nèng pêkên Jênangan ||
11. Anèng sandhaping waringin |
lênggah anèng watu towok |
kêraos sayahnya suku rapuh |
karênan sumêni |
Kulawiryia ris mojar |
Nuripin gêgawanira ||
12. Gêdhang raja èsêl kuning |
Nuripin èsême cêlom |
matur sampun têlas nèng dêlanggung |
kawula sêsambi |
bêrkate cêlak (ng)gènnya |
inggih sêdanguning lampah ||
13. Won nganggur kula cacêmil |
pisang rong tangkêb bêrondhol |
wah rikat lumampah sagêd mlayu |
tan kantun ing wuri |
Jayèngraga alatah |
Jayèngrêsmi mèsêm tumingal ||
14. Kulawiryia ngling mucicil |
bangêt lèhmu dudu uwong |
gêdhang raja dhamplak lêmu-lêmu |
mêntêr kuning-kuning |
nora duwe duduga |
patut pinangan lan ora ||
15. Katon têtêmên lèhmu baring |
Jayèngrêsmi ngandika lon |
Nuripin mêntara marang dhusun |
lan Wanalela glis |
ngilènana sadhengah |

Jilid 9 - Kaca : 89

ya saanane kewala ||

16. Kang liningan mentar aglis |
mring pêdhusunan wong loro |
wus malêbèng desa kang jinujug |
wismaning pêtinggi |
aran Ki Narakosa |
Ki Wanalela ajarwa ||
17. Samya yun ngilèn-ilèni |
susuguh ingkang munggoh |
gya Ki Narakosa amuwus |
lah inggih prayogi |
sampun susah tinumbas |
dhasar katuju sarwa na ||
18. Pênêde bok dipun-turi |
Ki Wanalela lingnya lon |
èh mangsa kêrsa-a pênêdipun |
dèn saoskên ngarsi |
sigra Ki Narakosa |
parentah mring rabinira ||
19. Kèn-ngrukti pasugatèki |
sêkul panganan mirantos |
dadya têlung dhulang nulya gupuh |
dèn-irit mangarsi |
pêtinggi gêpah-gêpah |
Ki Wanalela turira ||
20. Pan punika pun pêtinggi |
umarêg ngaturkên sugoh |
Jèngrêsmi tumingal aris muwus |
dèn-kêparêng ngarsi |
nulya majêng ing ngarsa |
sarya nor lon aturira ||
21. Punikamba nênaosi |
kang rêm-arêm ing kalêson |
namung sumapala datan mungguh |
angaturi bukti |
kunjuka ing paduka |
Jèngrêsmi lon angandika ||
22. (ng)Gèh langkung têrima-mami |
man pêtinggi suka sugoh |
dawêgan kinêrsan nulya gupuh |
sinaoskên ngarsi |
pan uwus binolongan |
samya angunjuk sêdhêngan ||
23. Sêkul rampadan mangarsi |
ngawirya samya tuturoh |
sarêng dènnya nadhah apikantuk |

Jilid 9 - Kaca : 90

- dènnira abukti |
wus nutug aluwaran |
wanting ambêng cinarikan ||
24. Sinungkên marang Nuripin |
dhulang dhêdharan sumaos |
dhahar pêpanganan krêtan têbu |
pisang raja kuning |
lawan rujak dawêgan |
myang tomba brêm sinantênan ||
25. Nangka dhuwêt jambu isi |
cimplung gabu kêtan komoh |
tan salah juwadah lawan madu |
pikantuk binukti |
pan samya winêratan |
Ki Kulawirya ris mojar ||
26. Dene saji kang pêtinggi |
kang liningan matur alon |
inggih pinarêngan badhe sungsung |
sanak darbe kardi |
botên susah andadak |
ngling sukur Alkamdulillah ||
27. Wus nutug dhahar mêm manis |
dhêdharan nulya linorod |
pinaringkên marang santrinipun |
wong rolas Nuripin |
tuwuk sadayanira |
Jèngragi ngling atêtanya ||
28. Sintên rannya man pêtinggi |
umatur inggih won-awon |
pan pun Narakosa ngling (ng)gih langkung |
pênrimane sami |
dènnya sung sih prayoga |
matur tan rumaos gadhah ||
29. Ki Wirya nambung ngling aris |
puniki watu lir towok |
prèhipun waunya kandhanipun |
matur ki pratinggi |
gotèking tiyang sêpah |
criyos towokipun Kalang ||
30. Kalanipun duk sang Panji |
ya kêlangênan gêrogol |
lan kadeyan Kalang Daga-Wirun |
myang pra Panji-Panji |
kuwon anèng Jênangan |
grogol ing wana Dhageyan ||
31. Pun sela towok puniki |
wong tan wontên purun lunggoh |

yèn wontên kang maha purun lungguh |
kawula awisi |
pan kabuyutanira |
tiyang sadhusun Jênangan ||

32. Nuripin ngling saking wuri |
punapi niku sayêktos |
towokipun sela (ng)gih puniku |
dede waja wêsi |
iba landheyanira |
towok ambane pat pêcak ||

33. Ki pêtinggi nolèh angling |
wikana sawêg cariyos |
sami tan uninga towok wau |
wêsi lan wajèki |
mung angluri kewala |
brêkat criyose wong kuna ||

Jilid 9 - Kaca : 91

34. Ki Wirya lingira aris |
kadèk ujare wong-uwong |
towok yèn oleya anggonipun |
wong ahli wanadri |
gaweyan ing Jênangan |
jawane kiye kang mawa ||

35. (ng)Gih mêkotên kang pêtinggi |
Narakosa matur kados |
Jèngrêsmi lon nabda lah ta sampun |
man manira amit |
sami andum waluya |
ngong mangkat mring Padageyan ||

36. Linampahan saking riki |
punapi botên kêdalon |
matur Narakosa botênipun |
kêdalon ing mêrgi |
apan sampun acêlak |
punika ingkang kêtungal ||

37. Lan ênggèh paman pêtinggi |
manira laju kemawon |
umatur sumangga kula nuwun |
andhèrèk basuki |
sêdaya wus pamitan |
anuding gambuh ing marga ||

540 Gambuh

1. Laju ing lampahipun |
nètèr mêngetan nut iring lurung |
wana Wirun trataban samya tinêgil |
tinunggar sêlaning grumbul |
grumbul rinambatan bondhot ||

2. Lêpas dènnya andarung |
mêrgi gègèng minggah tumurun |
tumurun mring jurang Payaman atêrbis |
karas pakêdhunganipun |
mêncêp toyane anyarong ||
3. Jèngrêsmi mulat ranu |
wanci manjing Asar wêktunipun |
samyã raryan anèng satêpining warih |
rêsik kanan kèrinipun |
madhas amêlatar atos ||
4. Nulya samya awulu |
wusnya kadas sunat ngangkat pèrlu |
Ngasar Jayèngrêsmi ingkang angimami |
antara dènnira wêktu |
bakda sêsalaman gupoh ||
5. Ki Nuripin abikut |
anguculi gègendhonganipun |
amêmangan juwadah jênang ngacêmil |
gêdhang myang jambu kêluthuk |
tela-gantung kêtan komoh ||

9 (Jayèngrêsmi dalah kanthinipun ngadhêp Ki Sèh Sidalaku)
III. Jayèngrêsmi dalah kanthinipun ngadhêp Ki Sèh Sidalaku ing rêdi Padhangeyan, katêdahakên guwa Sêntor pasênêtanipun Nyai Agêng Jênangan (Dèwi Kilisuci). Lajêng sami kawêjang bab kawruh warni-warni kalêbêt isinipun Sêrat Panitisastra.

Saking watu towok, Jayèngrêsmi sakanthinipun nglajêngakên lampah kadhèrèkakên Ki Wanalela. Wanci sêrap surya dumugi ing padhepokanipun Ki Sèh Sidalaku inggih Ki Wargasastra ugi mitranipun Ki Bayi Panurta. Jayèngrêsmi ngaturakên wigatosing lampah ngupadi Sèh Amongraga. Ngandikanipun Ki Sèh Sidalaku, Sèh Amongraga taksih nglajêngakên tekadipun, ing wêkasan badhe kababar ing Tunjungbang, prasasat nyawiji kalihan Sultan Agung. Dalunipun nêdhêng wulan purnama, Ki Sèh Sidalaku kadhèrèkakên Jayèngrêsmi sakanthinipun pèrlu nitik pêtapan. Mangalèr dumugi ing guwa Sêntor, ing salêbêtipun wontên sela-sela mawarni-warni. Punika têrusanipun guwa Pedhali. Mêdal saking ngriku anjajah sakiwa-têngênipun. Katêrangakên bilih guwa Sêntor punika patilasanipun Nyi Agêng Jênêngan (Dèwi Kilusici paramparanipun para rayi-nata ing Kêdhiri Iss. Kasambêt cariyosipun Panji mênang pèrang mêngsah Bali. Jayaning prang wau awit saking anggènipun sami têtèki ing Padhangeyan, mila ing laladan ngriku kathah patilasaning pêtapan. Nadyan jaya ing jurit, Panji Asmarabangun tansah manungku puja mrih widadaning wêkasan. Lampahipun anut kabudan.

Ki Sidalaku nêrangakên dhaupipun lampah kabudan kalihan saraking agami Islam, kasambêt bab ajaran (pitêdah) mawarni-warni, bab kawicaksanan lair batos ngantos bab utamining kawêkasan kasbut ing Sêrat Panitisastra, kasambêt bab Sandisastra lan Sandi-kirana i.p. gègèbênganipun aksara Jawi ingkang mêngku pralambang lan pitêdah warni-warni.

Kaca 92 - 124.

6. Ngling sarwi nyamuk-nyamuk |
wawi kang Wanalela won nganggur |
punapi ta kakang kang (n)dika karêpi |
nauri suwawi ngriku |
sampun mawi walang-atos ||
7. Ki Kulawirya (n)dulu |
mring Nuripin asru dènnya muwus |
ambakna wong kongsi angudubilahi |
dêstun wong tan nganggo nêbut |
mêrêm bae andrêwolo ||
8. Pilang-pilang untumu |
nora rampal kanggo gugut-gugut |
gulu wêtêng tan ana ciyute kêdhik |
wis kaya bagor auntu |
atine murka (m)bêdadhog ||
9. Tan etung patut saru |
mung sok olèha jabloganipun |
Ki Nuripin enak-enak angucêmil |
dinukan nora rinungu |
sarwi mlengos thêmal-thêmil ||
10. Grundêlan ririh muwus |
adat tèmên bêtah agumrumung |
rina wêngi tan ana luwasing gêtih |
kêmba duka ala nganggur |
thuk mênênga bae ingong ||
11. E nora kègah-kèguh |
ngenak-enak dènnira amuluk |
yèn tumrapa layangan sinthinge bot-sih |
mèncèng tali gocinipun |
oling wang-wêng kudu asrog ||
12. Jèngrêsmi ngandika rum |
pira-pira ana kang pinuluk |
dadya kuwat lakune tan kari-kari |
Nuripin lêga tyas ngrungu |
mênêng pêmamahe aso ||
13. Prandene brêkatipun |
kalong sêparo pangananipun |
Jayèngrêsmi dènnira wêcana aris |
lah suwawi paman laju |
watos mênawi kêdalon ||
14. Kang paman lon amuwus |
lah ya payo sinêngka ing laku |
nulya samya umangkat sêdayanèki |
mêngetan atut lulungur |
tumurun ing lèpèn anjog ||

15. Embag sabinan ngalur |
 mêmbal-mêmbal êmbêlé amêmbut |
 ingaranan êmbêl Dhaga kang sinabin |
 nampak ing galêngan ulur |
 mêmbut galêngan mên dhêlong ||
16. Wanalela nêng ngayun |
 Jayèngrêsmi Jayèngraga ing pungkur |
 runtung Kulawirya Nuripin nêng buri |
 galêngane mên dul-mên dul |
 Nuripin gumuyu anon ||
17. Amuwus (ng)guyu-(ng)guyu |
 priye kiye dene mêmbat-mêmbut |
 ngulêr-kilan galêngan cinikan sikil |
 datan pitaya lumaku |
 bilah tyasku grago-grago ||
18. Kulawirya gumuyu |
 mandhêg anjongok dênnya lumaku |
 Ki Nuripin tan wruh lamun dên-adhangi |
 numbuk bêg bêbokongipun |
 Ki Kulawirya agupoh ||
19. Ih lho wong apa iku |
 lumaku nêng êmbêl numbuk-numbuk |
 jinorogên Nuripin kasingsal saking |
 galêngan tiba kêblusuk |
 ing êmbêl blês kalêlêb jro ||
20. Gendhongane rinêbut |
 mring Ki Kulawirya wus karêbut |
 Ki Nuripin kêmbêl tês cangklakanèki |
 tangane gêndholan kukuh |
 ing galêngan bêngak-bêngok ||
21. Samya age lumaku |
 tan kêna dên-nêngi galênganipun |
 gêgancangan nulya praptèng dhahas aglis |
 ngawirya myat agêgêtun |
 Ki Nuripin gêmbar-gêmbor ||
22. Ki Wanalela gupuh |
 nulungi mring Nuripin kêcêmplung |
 anêng ngêmbêl anangis tan bisa osik |
 tinarik tanganira sru |
 anyêkèkal lir mên colot ||
23. Ngancik galênganipun |
 kalumut awake gêlaprut (n)dhut |
 kinên gancang lumakwèng galêngan aglis |
 ngathêthêr wrat badanipun |
 (m)brêbêl luh ulate cêlom ||

24. Jèngrêsmi wlas andulu |
 Jayèngraga asuka gumuyu |
 Kulawirya alatah-latah sarya ngling |
 Nuripin dene abagus |
 lir kucingan jênang dodol ||
25. Ulate kaya dhadhu |
 koproh mèmper jago disêpuluh |
 Ki Nuripin mèwèk-mèwèk maleroki |
 Ki Wirya saya gumuyu |
 uwe cangkême amelot ||
26. Jèngraga angling muwus |
 paran ta jêro êmbêle mau |
 matur inggih lêbêtipun anglangkungi |
 tan paja kandhas ing suku |
 thawe-thawe mêksih ngongkong ||
27. Wanalela gumuyu |
 yèn êmbagpun Taga (ng)gih puniku |
 sajêge tan ginrap kêbo sapi |
 inggih saking lêbêtipun |
 yèn ngocal rinawut bandhol ||
28. Yèn dêrêp nunggang lêsung |
 cènèng-cinènèng lan rowangipun |
 nanging pènêd pantunipun anglangkungi |
 tulus èsèl muncèr landhung |
 pun êmbag Taga kinaot ||
29. Jèngrêsmi ngandika rum |
 têlatèn tan ana wigihipun |
 iya dening rêbut pakolihing melik |
 lan êndi ta ana ranu |
 Nuripin bèn mari glaprot ||
30. Wanalela umatur |
 inggih mangke ing ngajêng puniku |
 wontên lèpèn-lèpèn dênta langkung wêning |
 ing Gaga-kalang lèripun |
 wus cêlak tan pati adoh ||
31. Anulya sami laju |
 Wanalela kinèn (ng)gendhong munjung |
 lumangkah ing gêgênêng tumurun iring |
 Ki Nuripin lampahipun |
 anggadibêl boting blêthok ||
32. Ki Wirya ngling dèn-gupuh |
 borèh blêthok bae adol bagus |
 (n)dadak lêntreng-lêntreng lir pêngantèn prapti |
 Nuripin mlerok gumuyu |
 ih ing dhasar pyayi bancol ||

Jilid 9 - Kaca : 94

33. Wong saking boting ngêndhut |
 dèn-ranni lêntêng-lêntêng dol bagus |
 yata kang lumampah dungkap wana napis |
 Gaga-kalang wastanipun |
 ing Gaga-kalang mêngalor ||
34. Pèrèng kali tumurun |
 Jèngrêsmi ngling Nuripin sirèku |
 lah adusa sadhela ingong êntèni |
 kang liningan sigra adus |
 jarite sigra winasoh ||
35. Rênik pangumbahipun |
 pinuntiran mrih glis akingipun |
 sruwal bêtêt sabuk kulambinirèki |
 malêm nulya salin gupuh |
 mung malêm klambi inganggo ||
36. Alaju lampahipun |
 wanci andhap surya nawang lambung |
 kawistara ron kitri sèsining wukir |
 amuyêg brambanganipun |
 sri kityardi tumrun ayom ||

Jilid 9 - Kaca : 95

541 Sinom

1. Yata wau kang lumampah |
 Jayèngrêsmi Jayèngragi |
 katri lawan Kulawirya |
 lan santrinira kêkalih |
 nètèr nêngka ring wukir |
 kathah sring kang dinulu |
 wêwalêran gugulan |
 pala-kasimpar ngêmohi |
 pinggir marga pinarikan têbu krêsna ||
2. Pinadha dhapuranira |
 anggamêng lir rajêg-wêsi |
 lonjorane nyêlawe prah |
 arêsik kêlangkung langking |
 ambanjêng kanan kering |
 binèngkêtan ron kinayut |
 rampak lir kêmbang mayang |
 kinalèn turut pipinggir |
 pinagêran prumpung inganam risigan ||
3. Simparan kang pisang raja |
 sêpêt kidang mas bécici |
 saba kusta garaita |
 byok pulut ambon lan jambi |
 kaluthuk sukun bêsi |
 raja pandhak lawan gabu |
 byar misah maraseba |
 sêdaya mêtêg mawarni |

jêjanganan tuwin ingkang sêsêkaran ||

4. Samya rinakit tinata |
tan wowor sabilik-bilik |
sabat samya wismèng ngarga |
kêkampungungan alit-alit |
yata kang amartapi |
sira Ki Sèh Sidalaku |
akèn ngrukti gêlaran |
wruh badhe têtamu prapti |
kinèn rakit sugata sêkul panganan ||
5. Pra ngawirya gya tumama |
ring pèlataranirèki |
agupuh Ki Wanalela |
umarêg marang sang yogi |
pinêthuk sabat kalih |
Pakuraga arannipun |
kalawan Pakujiwa |
andika wontên punapi |
Wanalela mojar lah rika matura ||
6. Sarwi ajarwa mulanya |
kang sinung-ling wus mangêrti |
Pakujiwa Pakuraga |
umatur ingkang palinggih |
punika wontên janmi |
pajujugan saking Tajug |
inggih pun Wanalela |
kang nguntapakên mariki |
sira Ki Sèh Sidalaku lon lingira ||
7. Lah aturana dèn-enggal |
Ki Pakujiwa glis mijil |
kang martamu ingaturan |
Wanalela anèng ngarsi |
wus kèrit sêdayèki |
sigra Ki Sèh Sidalaku |
angancarani lênggah |
suwawi andika linggih |
sarwi winor ing guyu mêmanis sabda ||
8. Agêpah ingkang cinaran |
alênggah ing salu pranti |
Jèngrêsmi nulya sung salam |
linawan agênti-gênti |
sawuse tata sami |
Ki Sidalaku amuwus |
saking tambêt pun bapa |
ing pundi sêsanèng wingking |
lawan sintên ingkang pinuja ing krama ||
9. Ing pundi kasêdyèng karsa |
Jayèngrêsmi nor wêcana ris |

Jilid 9 - Kaca : 96

- kiyai tanyèng kawula |
ing krajan Wanamartèki |
pinarab Jayèngrêsmi |
apan (n)Jêng Kiyai Guru |
Bayi Panurta ingkang |
ayoga marang ing mami |
de puniki ri-kula ran Jayèngraga ||
10. Satunggilipun pun paman |
wragilipun (n)jêng kiyai |
lampah musakat tirakat |
apan sêdya angulati |
sêdhèrèk lèlana nis |
sananing nis dèrèng têtmu |
mila samya angrarah |
umahas ing wana wukir |
lamun antuk titik anèng pasimparan ||
11. Ki Sidalaku tumêrang |
myarsa kédale Jèngrêsmi |
anuduh mring sabatira |
kinèn nugatèng têtami |
gupuh ingkang tinuding |
mijilkên pawohanipun |
tumpêr kalobot mênyan |
dawêgan myang wedang jai |
cinarakkên punika jampi katoran ||
12. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèki |
pra samya nginum dawêgan |
myang wedang jae gula rin |
anginang udud linting |
Ki Sèh Sidalaku muwus |
jawènipun anakmas |
putrane Ki Guru Bayi |
Panurta kang kêrajan ing Wanamarta ||
13. Kêlangkung kèngêtan ing tyas |
ramandika duk ing nguni |
duk anom golongan-ingwang |
wong sêsanga sèka kapti |
samya mulana ngaji |
ramandika parabipun |
duk nèm Mas Arundaya |
Carik-sutra Arsèng-budi |
Carik-mudha manira ran Wargasastra ||
14. Kanêm Kidang Wiracapa |
Malarsipta Ekawardi |
sanga Datuk Danumaya |
ing mangkya mênçar atêbih |
samya nakdi pribadi |
tan wontên têtmu tinêmu |
wus maklum ingajaran |

ing mangke dipun-wakili |
putrane lan sêdhèrèke Mas Rundaya ||

15. Ngong langkung sukur ing Suksma |
suka rênaning tyas-mami |
tan pae panggih alawan |
kakang Rundaya mitra sih |
marang andika sami |
adya pae ing pangrêngkuh |
kawula lan ramanta |
wong nunggil saliring kapti |
ing panganggêp mring sun ywa bineda-beda ||

16. Samya tumungkul nor-raga |
kang liningan ngawirya tri |
nadesêm èsmu lêjar tyas |
kados botên pati-pati |
lan rakanta (n)jêng kyai |
sami ugi ing pasukur |
ingalaping pamulang |
paduka maring ing mami |
Ki Sèh Sidalaku rêsê ing driyanya ||

Jilid 9 - Kaca : 97

17. Alon dènnya awêcana |
sêlot-sêlote ring ratri |
(ng)gih sami awirayatan |
arêbat wêktu kariyin |
sêdhêng asalat Mahrib |
lah sêwawi maring tajug |
nulya samya umêdal |
samya ngambil toyastuti |
manjing surup sêdaya sami asalat ||

18. Ing Mahrib praptaning Ngisa |
ing wisma sampun sêsaji |
kang pasunggata sangkêpan |
sêkul panganan mawarni |
anèng salu miranti |
yata kang salat bakda wus |
mudhun saking ing langgar |
praptèng wisma tata linggih |
Pakujiwa naosakên pasugata ||

19. Samya lanangan sadaya |
kang ngladèni tan na èstri |
wus samêkta anèng ngarsa |
Ki Sèh Sidalaku angling |
wawi sami wêwanging |
sawontêne anèng gunung |
maklumipun anakmas |
sarèhning sêpi tan èstri |
tan parigêl pangulahing pasugata ||

20. Ambungkuk ingkang liningan |
 sarêng dènnira wiwujuk |
 adan lêkas samya nadhah |
 Ki Sèh datan kêmbul bukti |
 namung sairis uwi |
 lêgi pala kang pinuluk |
 ingkang samya anadhah |
 rampadan ulam mawarni |
 parandene gêrago panadhahira ||
21. Datan antara dènnira |
 anutug dènnira bukti |
 samya atuturuh asta |
 ambêng linorod cinarik |
 pinaringkên Nuripin |
 lan Wanalela sêdarum |
 Ki Nuripin ajênak |
 mangan enak iwak pitik |
 mêksih wutuh tan pati kèh kalongira ||
22. Pan wus samya aluwaran |
 ingundur mring kang ngladèni |
 mangsêgan tinatèng ngarsa |
 pisang gêng nangka kuwèni |
 dhuwêt lan duryan manggis |
 sêmangka kêrai timun |
 sêmak têbu kêrêtan |
 talês myang uwi gêmabili |
 grit ampo brêm sinantên juwadah kilang ||
23. Ki Sidalaku ris nabda |
 sumangga pamangsêg bukti |
 simambi lan rêraosan |
 kang ingancaran nuwun sih |
 arum wijiling angling |
 aduh babo wong abagus |
 kêna ciptaning jana |
 tirakat angèl winardi |
 kédah nglingling sawirasaning karosan ||
24. Nadyan pratisthèng asimpar |
 yèn tan wruh sawadyakaning |
 ngasêpi yèku supaya |
 waluya satêmahnèki |
 mahawèng wana wukir |
 kèh crita drigamèng ngênu |
 linalin têkèng lena |
 linabahan ing kêrsèki |
 sang inastu tita tan antara mangsa ||
25. Puniku kédah kadriya |
 owêl lampah kang kawuri |
 anta wus pratambèng thika |
 citrastra Jawa Rab ramping |

lir sêlaba kasilib |
tinilib tumamènèng apyu |
ring mitra tan susesa |
yoga imiriba yêkti |
nugrahanta akupu Sèh Amongraga ||

26. Angganira wus nugraha |
yèn wèh tilasing nagari |
rinêksa ing Widi dhustha |
mamrih usaping kêdadin |
Ngèksiganda dènnya wit |
akarya wêkasanipun |
pralambanging ngagêsang |
dening padudon (m)bawani |
ing sabumi-bumi saha rêbat basa ||
27. Amiwal sêmune padha |
pandhita pandhingan dhiri |
kang anèng wana Wulusan |
lyan takang anèng prajèki |
Kae Sèh Amongragi |
kasara saru sinêru |
trêtangtu patêmbaya |
-nira (n)Jêng Sultan Mêntawis |
kawistara pelayaran ing Tunjung-bang ||
28. Saeka sarane kana |
sarkara rupa lan manis |
tan kingang pinisahêna |
tunggal jatining êning nis |
lir trênggana lan sasi |
ing jaman kêjatinipun |
puniku pipingitan |
tan kenging winardêngangling |
sabab kang wus mustabik ing kêlanggêngan ||
29. Wau kang para ngawirya |
karênan tyasira rujit |
jatmika tan paja muga |
wing wing ramping pinalimping |
micarèng jroning ngati |
sênyata Ki Sidalaku |
pranjana mardi basa |
lukita praciptèng wangsit |
sasmitanya anjuru-dêmung ing sastra ||

542 Jurudêmung

1. Mêngkana ciptaning nala |
nalika winangwèng wuwus |
marang Ki Sèh Sidalaku |
kathah kêcathêt ing driya |
tan inang lèlèjêmipun |
ing wanci wus sirêp janma |
Ki Sidalaku amuwus ||

2. Lamun pinarêng ing kêrsa |
 prayogi ninis umêtu |
 mring jawi ngayêng (n)dudulu |
 sêdhêng purnama trang wulan |
 wukir lit sawawratipun |
 kathah tilasing pratapan |
 kang wau duk kinanipun ||

3. Têksih dêlasan samangkya |
 pan prêtapan kathahipun |
 pitung-dasa langkung pitu |
 nêng Pandhangeyan sêdaya |
 kang sinamuda nêng wuwus |
 kêlangkung dhangang tyasira |
 (n)dan samya mijil tumutur ||

4. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
 katri Kulawiryèku |
 kapat Ki Sèh Sidalaku |
 Nuripin lan Wanalela |
 anêng wisma samya kantun |
 yata kang nitik pêtapan |
 ngalèr mring guwa tumurun ||

5. Guwa Sêntor namanira |
 tumêdhak prapta ing ngriku |
 wontên gigilang sela lus |
 kêkalih sami warninya |
 jèjèr ngalèr ujuripun |
 lambe guwa aundhakan |
 ngampat jro nunjêm anyumur ||

6. Antara jro satirisan |
 kathah guguthêganipun |
 anjêrambah ombèr samun |
 cêlowokan jojromahan |
 apêpagan sungsun-sungsun |
 Ki Pakuwirya tumujwa |
 sumusul ambêkta sumbu ||

7. Prapta sajronirèng guwa |
 sêdaya samya kêdulu |
 pasang rakit ronganipun |
 kang kilèn lawan kang wetan |
 rolas sisih tigang sungsun |
 sêtundha patang paguwan |
 pan sêlawe prah sêdarum ||

8. Salu sela warna-warna |
 kang langking pita bang sambur |
 miwah kang seta kang dadu |
 saênggènne beda-beda |
 aluring guwa sih laju |
 Ki Sidalaku anabda |

Jilid 9 - Kaca : 99

punika têtusanipun ||

9. Guwa Pêdhali ing ngrika |
aluring guwa lir kêluh |
ngawirya tri andudulu |
pangro kadya patilaman |
lawang pipi pinatra lung |
tan sami mawarna-warna |
cêplokkan myang patra gêmputur ||
10. Kang sinimbar wis walêran |
anulya Ki Sidalaku |
dinuga wus samya nutug |
dènnya myat rakit pêtaman |
Ki Sèh alon dènnya muwus |
suwawi samya umêdal |
kang liningan atut pungkur ||
11. Angayêng mring Pasimparan |
lêlêmpèng lêngkonging gunung |
kèh titilasing panungku |
tan pati doh antaranja |
prêtapan sawijinipun |
beda-beda ujurira |
kang malang uloning gunung ||
12. Kang angègos kang sumungsang |
kang kèdhok miwah mëndhukul |
kang karang curi pêparung |
ingkang miring miwah lêmpar |
pan akathah warninipun |
tinaman kabèh jinajah |
anulya samya umantuk ||
13. Mring wisma alêlênggahan |
mêksih sinaji ing salu |
nyamikan sangkêp nèng ngayun |
Ki Sèh Sidalaku nabda |
suwawi nakmas ing ngriku |
sayah ngayèngi pêtapan |
agupuh kang sinung wuwus ||
14. Samya sambèn nyênjamikan |
angambil sasênêngipun |
Jèngrêsmi pêtanyanipun |
kawula nyuwun pêpajar |
ingkang patilasan wau |
sapa sintên kang atilas |
Ki Sèh Sidalaku muwus ||
15. Guwa pun Sêntor punika |
ingguh pasênêtanipun |
nyai gêng Jênangan nêngguh |
sang Raja-pandhita Rara |

Jilid 9 - Kaca : 100

Kilisuci kadang prabu |
lamun nêgês pamêlêngan |
ing ngriku pratandhanipun ||

16. Ing Sêntor minangka wisma |
dene paninisanipun |
punika pupucak gunung |
namung kalih (ng)gèn punika |
dhepoke sang Kili wiku |
tan usah mawi ngaturan |
mring Gêgêlang sang aprabu ||

17. Lamun wontên kêrsa raja |
pêndhita rara sampun wruh |
sakêdhap praptèng kêdhatun |
Jayèngrêsmi malih tanya |
ingkang sêdaya puniku |
punapinggih tunggilira |
angling Ki Sèh Sidalaku ||

18. De prêtapan sêdayanya |
kêladuk jaman Tumênggung |
Klanajaya-kusumèku |
mangun prang arsa ambêdhah |
marang nêgari ing Wangsul |
sêkadang kadeyanira |
samyã nunungku sadarum ||

19. Nèng ngrikyardi Padhangeyan |
denèng sang adi tumênggung |
nèng guwa Sêntor sumungku |
lan kadang kang pinitayan |
pêndhita rara kukuwu |
anèng jro purèng Gêgêlang |
amucung lawan sang prabu ||

543 Pocung

1. Sakêlangkung nêkung sang adi tumênggung |
anèng Sêntor guwa |
mrih pungkas mamrêping jurit |
sêgotra bipraya sêkadeyanira ||

2. Anjêjungkung nèng Padhangeyan puniku |
nênêdhèng Hyang Suksma |
soripun ni prabwèng Bali |
iyêg sabiyantu pra prawira tapa ||

Jilid 9 - Kaca : 101

3. Anèng gunung jinurung ing Bêthara gung |
pamintaning kêrsa |
sang Kêlana-adi Panji |
aprang lêmbut winaskithèng astha-brata ||

4. Wasistha nung nanggulang nungkul ing mungsuh |
pakarti sampeka |

- pramodèng rèh marasandi |
amigèna prang rêpit mangendrajala ||
5. Kilating syu satru kala mêtêng ripu |
winug ing pêlagan |
lêgawèng pagut sasiki |
suka pahêming pahuman tumamama ||
6. Lan sang prabu ing Bali adi tumênggung |
pajiwa jatawa(?) |
ningit lukiting pangaksi |
ri sang adi Kêlana Jayakusuma ||
7. Ing pandulu tar liput lèbêtêng Galuh |
winarga piluta |
luntur nor angganira ris |
nir prabawaning Prabu Jayalêngkara ||
8. Tanpa kiwul kêpapal kawal anungkul |
puput sumawita |
bêdhahe nêgara Bali |
balilaning bêlaka balèng Gêgêlang ||
9. Ki tumênggung agung gêganjaranipun |
nampani sih nata |
punika gogotèknèki |
jayaning prang dhêdhepok nêng Padhangeyan ||
10. Milanipun kathah prêtapan ing ngriku |
Ki Putra Jênggala |
winongwong ing Bêthara di |
binayantu rêmpêg ing para kadeyan ||
11. Satriya nung sang Dipati Marabangun |
prawira ring laga |
tan ngandêlakên kawanin |
tuwin gunging prajurit sêntananira ||
12. Prandenipun taksih angangge manêkung |
pangèsthining pudya |
sêdya wus lawan pribadi |
tur puniku tabiyat agama Buda ||
13. Tan têtakur prasendhe ihtiyaripun |
tinarimèng Suksma |
rampung pakartèng kalbi |
tyasnya purna anèng guwa Padhangeyan ||
14. Alon matur Jayèngrêsmi mring sang wiku |
(ng)gih ta lah punika |
dhaupe kadi punêndi |
lawan ngèlmi sarak lan agama Buda ||
15. Lingira rum sira Ki Sèh Sidalaku |
dhaupe punika |

lan sarak Rasulullahi |
kêdah nokitkên Kadising pra ambiya ||

16. Tekadipun munajad marang Hyang Agung |
pêmapaning ikram |
mikrad munajad tubadin |
pratanda lantaran wêktuning mukjijad ||
17. Wus têtêmtu manungsa kang bangsa luhur |
punjul ing tumitah |
wontên antaraning budi |
pênggayuhing marêk pangayunaning Hyang ||

Jilid 9 - Kaca : 102

18. Anrang kalbu nuksma mor pênêgêsipun |
mènèti kêlarat |
ulah pambukaning takdir |
tan ngopèni jangkah pratingkahe badan ||
19. Mung anjangkung jangkaning Hyang Kang Maha Gung |
pae lan bangsandhap |
tan ketang utamèng budi |
namung jangkah ngangkah kêcongahing manah ||
20. Tan angetung jangka sasmitaning wahyu |
pangayudaning Hyang |
bangsa (n)dhap tan wruh ing takdir |
tar wrèng budi namung badan kinawruhan ||
21. Kawruhipun tar wor ingkang bangsa luhur |
têlênging tyas tama |
tumama maring kèdadin |
kang utama tansah brangtanirèng Suksma ||

544 Asmaradana

1. Wong kang prawirèng ing budi |
tan mêngèng paningalira |
sura lêngawèng patine |
saking kumandêling Suksma |
wus amisesa badan |
kang budi widadya lubang |
nunggal kêrsaning Hyang Suksma ||
2. Kawimbuhan ing Hyang Widi |
pêpêsthèn kang winaskitha |
tan jumangkah lamun dèrèng |
tumindak têkdiring jangka |
dadya wruh ing wêkasan |
mangsaning sèstu lan uwuk |
kang winawas sajroning tyas ||
3. Babagan kalih prakawis |
kang luhur kêlawan andhap |
pandum budi lan badanne |
wus pae paekanira |

kabubruh anrang cipta |
kang bangsa badan akudu |
sarat takiyar prantinya ||

4. Punika dhauping ngèlmi |
agami Buda lan sarak |
tandha ahli kaluhure |
munajad lawan mumuja |
sami bangsa Pangeran |
tan kêna sor kulanipun |
wus wasis ing kawaspadan ||
5. Kêrana sang adi Panji |
kêrtarta Ino Koripan |
tan rêkasèng rèh palugon |
anhang pamrêp mring soring prang |
wijayèng surèng rana |
angimpun ngincum para rum |
rampas rarasing asmara ||

Jilid 9 - Kaca : 103

6. Katêmbèn têtmbaying sih |
kênnya kênyaring karsikan |
katrêsan suh sutrêsnane |
kumambêg nor manoara |
juwêt mangajab-ajab |
hyan ring sang adi tumênggung |
mèsi pahyasing wanita ||
7. Tan pae lan kang wus mukik |
mustakik mungguhing Allah |
oliya gosul ngalame |
kinadar wayasirlika |
amrih mahdud ngudatan |
bili sami la yap kabu |
paholanasran ngajijan ||
8. Tan wontên pakèwêdnèki |
palaling pênggawenira |
wus tan ana bubundhêle |
sinung gampang ing pangucap |
datan ming-kalih sabda |
pitulung kamulyanipun |
karaton jaman akirat ||
9. Misèsèng rahmating akir |
mêngko pintên-pintên nikmat |
datan wontên tontondhene |
anjawi ingkang kadyèka |
kang sinung ramhat Allah |
puniku sèstu linuhung |
kang abangsa kêluhuran ||
10. Sujana lan ngulama di |
ratu kalawan pandhita |

apan tunggil babagane |
ratu rahmating bawana |
marsih rahmat akerat |
rahmating ratu yèn èstu |
têmtu tumêkèng akerat ||

11. Rahmat pandhita yèn yêkti |
têmtu tumêrah ing dunya |
kang ro puniku tan pae |
kabir sahir kabibolah |
kalipan bakdallulah |
ratu sinung kuwasèku |
akarya mulyaning bala ||
12. Rêsi sinung kuwasèki |
karya sampurna ing sabat |
sabat kang sampun sinung sèh |
Hyang Suksma akarya titah |
pan kinarya kalipah |
ratu pangadilanipun |
sakèhing kaulyaning Hyang ||
13. Pandhita ngapalkên ngèlmi |
kang sulih mulang supaya |
eling yèn kinarya Manon |
urip wêkasan pêjah |
mila kita punika |
anguluri kang wus luhur |
supaya tunggil babagan ||
14. Jayèngrêsmi Jayèngragi |
katri lan Ki Kulawirya |
karênan miyarsa linge |
ramping patitising sabda |
sira Ki Wargasastra |
kang parap Sèh Sidalaku |
aprama-kawi ngulama ||
15. Pantês linêkêt ing asih |
mring wong agung wiryèng praja |
kang lukita ring sastra rèh |
tan akuciwèng wacana |
salirning bangsa bantas |
Ki Kulawirya amuwus |
alon mring Ki Wargasastra ||
16. Ngong tanya kakang Kiyai |
mênggah srat Paniti-sastra |
inggih punapa pedahe |
nauri Ki Wargasastra |
puniku panêngêran |
ing ngèlmi ingkang kadulu |
dora lan sêmbadanira ||

Jilid 9 - Kaca : 104

17. Agamêl thika ginusthi |
mètnirèng kata tang wuryan |
kirtya ring pustakeng jarwe |
dhan têkang purwakèng lêkas |
yan janma ta tar wikan |
nêngguh ring subasitèku |
yeka mudha punggung rannya ||
18. Lwirning mudha bodho yêkti |
têgêsing punggung pan tunggal |
wong kang asor pêmilihe |
lir sêlusup ing pawuhan |
solahe têmah nistha |
amêrusul dhawul-dhawul |
dadya paguywaning janma ||
19. Tangèh lukita ing bangkit |
kalulut ing ina papa |
kêrasan dadya cêmporèt |
Ki Kulawirya alatah |
myang putra kalihira |
karênan suka gumuyu |
liringan sasmitèng prana ||
20. Ki Wirya malih tanya ris |
lajêngipun ingkang murat |
Ki Wargasastra wuwuse |
murate kang subasita |
kang dhingin sila-krama |
tar wang basa krama nêngguh |
sila lungguh kang prayoga ||
21. Krama wuwus ingkang manis |
lir palungguhan |
dèn-pênêd mungguh tatane |
kadi ta wong ambêndara |
lawan wong ambaturan |
miwah sapêpadhanipun |
sor luhur sayêkti beda ||
22. Krama jênênging nrêpati |
akarya titining bala |
bala tan winênang kabèh |
anêrak nitining nata |
kang sampun winalêran |
wêwalêr sor lawan luhur |
patrap pangulahing praja ||
23. Saurutira kadyèki |
praja desa myang urakan |
tan kêna carup salire |
yèn ing jaman tan wikan |
subasita prêsasat |
ingaran nora wêruh |

arasa kang nêmbak prakara ||

24. Kêcut pait pêdhês asin |
sêpêd manis kang sad-rasa |
lir wong tan nginang pamine |
nèng palungguhan ing kathah |
kucêm seta lathinya |
ingkang mêkatên puniku |
yèn wontên rêrasan sastra ||
25. Arsa ngucap nora bangkit |
mênêng mukanira kadya |
lènging guwa pêlongone |
lêgêg-lêgêg lir gupala |
mêmêdèni sinawang |
mulêlêng angunggut-unggut |
awêsana butêng ing tyas ||
26. Samya gumuyu miyarsi |
tamu tri rêsep ing driya |
Ki Wargasastra sojare |
mêkatên malih bab wisa |
wisane wong anêmbah |
ngabêkti marang Hyang Agung |
rinewang crobo tyasira ||
27. Kêthu nêlutuh ing kapti |
dadya rêgêd tanpa iman |
pan ilang pangabêktine |
yêkti datan katarima |
pujine lir talutak |
kêkorak salaminipun |
sêsawi wawêdi sawah ||
28. Jèngrêsmi suka miyarsi |
murading Paniti-sastra |
Jèngraga Kulawiryane |
sarêng gumujêng alatah |
guyune ngaya-aya |
ragi kêraos ing kalbu |
sinamun suka miyarsa ||
29. Dènnya gumuyu Nuripin |
angênthêt-ênthêt kêtuga |
Jèngraga mèsêm anolèh |
Ki Wirya gumuyu mojar |
e e Ripin guyunya |
dudu guyu mèlu payu |
kaya guyu sèjè ada ||
30. Mèsêm ngacêmut Nuripin |
(n)jêng kyai dènnya ngandika |
mawi lir sawi sawahe |
Ki Wirya ngling o ah ora |

Jilid 9 - Kaca : 105

yèn kaya ujarira |
inggih ing sayêktosipun |
kèngêtan duk kêmlaratan ||

31. Ki Kulawirya nudingi |
ya ya Nuripin sidakna |
sarwi anêcêg mangwane |
rokok kêlobot minênyan |
sinamur gugujêngan |
dèn-slênthik bêr mawanipun |
tibèng pangkon tan nglêgewa ||
32. Nuripin anolih-nolih |
ngiwa nêngên wuri ngarsi |
mambu nyamu bêkas-bêkès |
tumingal kukus kêbulan |
mawa amblês bêbêdnya |
nètèsi konthol anjêpluk |
ngadêg kikirap kumrèngkang ||
33. Ingusêg gêni wus mati |
jinèrèng bêbêd klambinya |
ting cêromplong samya bolong |
Ki Nuripin gêrundêlan |
gumuyu kang tumingal |
Ki Kulawirya ris matur |
dos-pundi lajênge kakang ||
34. Ki Wargastra ngling aris |
janma kang tan darbe arta |
tuna bae saujare |
saguh têmên têmah cidra |
tan ana kèdadeyan |
dadya wisa badanipun |
dènya saking tan katêkan ||
35. Barang karêpe tan dadi |
kadi ta ingkang pêrawan |
kang dadya wisa awake |
yèn kongsi kraraban uwan |
yêkti kang samya mulat |
sêdaya ewa andulu |
tan ana rêsêping manah ||
36. Yèn ta angalapa krama |
kèh lumuh kalungsèng mangsa |
nora suwawi karêpe |
dèn kang aran janmadika |
ingkang ngrêsêpi manah |
mring sarowangira lungguh |
datan ka-êntèn wacana ||
37. Kang tansah dènya dudugi |
marang sanityaning janma |

tan pinurikan dening wong |
tan susah kasrambèng rucah |
angrêsi tyas sujana |
kêlawan bisa mêmungu |
ing kuwanènaning janma ||

38. Ing rèh pangulahing jurit |
mumpuni ambêning ujar |
tan ana rêngat tyasing wong |
sakèhing janma karênan |
samyang angalêmbana |
lan malih sayogyanyun |
kakung yèn parêk wanodya ||
39. Garwa atanapi sêlir |
anggung ngrasanana raras |
rum-ruming pamrêmaning don |
sabda lus kang manoara |
mrih luntur tan alpèng tyas |
ywan lunggyan lèn pandhita nung |
yogya yun patanya tama ||
40. Sojaring kasinggihan sih |
trusing kawruh ka-awêran |
ring panêmbah kêjatène |
lamun wêktune pêprangan |
micara ing kawadyan |
prijên suranya mring mungsuh |
anduduk digdayaning prang ||

545 Mêgatruh

1. Mungguh galaking sarpa lan mandinipun |
kêna ilang wisanèki |
saking japa-mantra nêngguh |
galaking macan pan kening |
ilang dening japaning wong ||
2. Gajah mêtâ yêkti rubuh dening angkus |
bênduning ratu pan kening |
lilih dening turing wadu |
atur ingkang mupangati |
atamsil lamun kêledhok ||
3. Dadya lêjar sang ratu pan mari bêndu |
têmah mijil sih mring dasih |
pan amung nêpsuning mungsuh |
mari-mari yèn wus mati |
lan nêpsuning durjana-ndon ||
4. Nginggit-ninggit tan mari pangincimipun |
dening japa lan mantrèki |
sasat nyandhing ula dumung |
sranduning dadya wisèki |
luput nyêmbur tan wun-nyakot ||

5. Jayèngrêsmi Jèngraga Kulawiryèku |
ngalènggêr dènya yêktèni |
saking kêsinggihanipun |
tamsile wong ulah juti |
kadi tan ana (m)bêrojol ||
6. Wus kacupan janma sapangulahipun |
Paniti-sastra patitis |
ngagêsang pratandhanipun |
cihnane ala lan bêcik |
Ki Wargasastra lingnya lon ||
7. Panêngraning wong bêcik awas nèng ngriku |
ing pratingkah wijiling ngling |
sêntosa sêmune ruruh |
nastiti alus tur ririh |
tan bêrabah ing wiraos ||
8. Ran pandhita sastra (ng)gènya ing liris |
tan ngandhêg patanyèng janmi |
janma kang susastra luhung |
linadèn lan angenaki |
ngalap hyun lamun miraos ||
9. Nuduhakèn ring patanya mudha punggung |
amadhang tyas asêdhih |
wruh wiramaning sastra gung |
tan karya saking sêsami |
anggung ngrêsêpkèn tyasing wong ||
10. Ran pêndhita sastra (ng)gènya kang puniku |
lan malih janma kang sugih |
arta kêncana sotyèku |
nanging pênganggènirèki |
busana tan pêned tinon ||
11. Myang pangane tanpa rasa kang ingulu |
tan wèwèh ing pêndhita di |
wong kang mêkotèn tan wêruh |
nyana panjang tuwuhnèki |
kêlawan malih wontèn wong ||
12. Wus limpat ing sastra tur ta sampun wêruh |
ing sa-kramaning negari |
mangka lakune têka nut |
mring durjana dadinèki |
padha lan kang nora wêroh ||
13. Dènya tanpa karya ing kabisanipun |
sami lan kang nora bangkit |
wontèn wong wus tuwa pikun |
tur dawa ngumurirèki |
tan karêp ing bêcik kang wong ||

Jilid 9 - Kaca : 107

14. Kasudarman kasusastran nora ngingus |
 janma nistha ranirèki |
 tanpa karya uripipun |
 tan sami samaning janmi |
 sami lawan buron sato ||
15. Kang kalal enak pinangan dagingipun |
 padhaning wong kang kadyèki |
 de kang kaonang ing wuwus |
 cêndhala kawan prakawis |
 gadarba yèn ing buburon ||
16. Pêksi ingkang cêndhala dhandhang lan puyuh |
 lamun ta mungguh ing budi |
 ingkang kocap cêndhala dur |
 tan karêp pênggawe bêcik |
 tinggal bêkti ing Hyang Manon ||

Jilid 9 - Kaca : 108

17. Nguciwani mring pawong sanakirèku |
 angungkuli cêndhalèki |
 pêcat budine rahayu |
 tunggal babaganirèki |
 lan kang nistha sor pra awon ||
18. Wong miskin pan akèh-akèh bawanipun |
 mrih pakolih pangan pokil |
 lan mêngkanang malhipun |
 wong kang ala rupanèki |
 kèh tènagane mrih katon ||
19. Ing baguse yen wadon mrih katon ayu |
 lan janma tan anut maring |
 sawirasaning sastra gung |
 saujare sugal sêngkil |
 kawijilaning wong gopok ||

546 Mijil

1. Pra ngawirya karênan miyarsi |
 raosing wiraos |
 pancèning janma dèn-ucapake |
 tuwin sato pêksi salir kèksi |
 sadaya kayêkti |
 wuryaning pamuwus ||
2. Ki Kulawirya amuwus aris |
 mêkatên liring wong |
 dene tètès tan wontên gothange |
 kadipundi lajêngipun malih |
 Ki Wargasastrèki |
 alon dènnya muwus ||
3. Janma pawong-mitra aywa kadi |
 singa lan wana (n)don |
 samya rêksa-rinêksa dangune |

lama-lama bêbangkèlan kapti |
tan tulus ing kapti |
sima wuwusipun ||

4. Alas yèn ta tan ana-a mami |
dadi apa mêngko |
tan urung yèn linêbur grumbule |
andhang ngrêsula kanggonan mami |
sang wana dènnya ngling |
si sima puniku ||
5. Yèn ta aja sun-aling-alingi |
kêtongton dening wong |
mangsa wurunga rinujak mangke |
sang singa gya tinggal sêsanèki |
wana kang pêtêng writ |
mring bêbanar laku ||
6. Anulya rinujak dening janmi |
sang singa matyèng-(ng)gon |
sapêjahe sang singa alase |
binabad dening manungsèki |
wrêksa sima ênting |
tinunggar tinunu ||
7. Dadya rusak sêkarone sami |
lirnya kudon-kudon |
alaning wong bangkolan karone |
ing ngagêsang kêdah andarbèni |
sarya kang utami |
pawong-mitra tuhu ||
8. Inggang katon kaluwihanèki |
kang tanggon katêmpoh |
ati rowa duk sang naga gêdhe |
binuru mring sang garudha pêksi |
naga pinalêcit |
dumadak katêmu ||
9. Lan Bathara Sramba lingira aris |
èh naga sirèko |
kapiyandêm lumayu marang ke |
matur kularsa minangsa dening |
sang akagapati |
marmamba pukulun ||
10. Ulun lumajêng langkung dahat jrih |
mring garudha anon |
yang Bathara Sramba lon dêlinge |
sirèku ta paran arsa urip |
ingsun kang nulungi |
sang naga umatur ||

Jilid 9 - Kaca : 109

11. Inggih amba minta tulung mamrih |
gêsang karahayon |
ngling Bathara Sramba lah sira ge |
kumalunga jangga-ulun iki |
naga gya mulêd ing |
têngggêking dewa wus ||
12. Gya prapta sang garudha non maring |
sang naga amanggon |
nèng angganing sang wignya dewa-ngrèh |
garudha nir krodhanira mêksih |
arsa mangênjali |
myat ring naga granggu ||
13. Yun tan nêmbah jrih ing bathara di |
ila-ila ring sot |
kewala nêmbah sing luhur bae |
riwusnya nêmbah sang kaga-pati |
mêsat sing ngarsaning |
dewa kang palungguh ||
14. Kang puniku palupining janmi |
saryotamèng tanggon |
Jèngrêsmi mèsêm sasmitèng rine |
miwah marang kang paman sarya ngling |
jawènipun ugi |
ngagêsang puniku ||
15. Wus cinupan ing sastra ngingkêti |
pênêd lawan awon |
tan bodho pra janma pênganggite |
tan pai lan ngalim kang musanip |
anêgêsi Dalil |
Kadis minulya nung ||
16. Kang paman ngling kojahe kiyai |
Wargasastra mènçok |
mungguh lakwèng kauripan kiye |
wus ginaris bènêr lawan sisip |
ondhe mêlimpingi |
janma di lan kumprung ||
17. Kadipundi malih kakang kyai |
bab kang winiraos |
Kae Wargasastra lon wuwuse |
inggih wontên malih ondhenèki |
kang kocap ing jilid |
jawi jarwanipun ||
18. Tingkahing anak yogya manut ing |
wong tuwane karo |
lir ta bulus yèn ngèndhog mangsane |
pinèndhêm tinilar aprandening |
yèn wus nêtês sami |

Jilid 9 - Kaca : 110

tiru ingkang sêpuh ||

19. Rupanira sadoyananèki |
tiru bapa êmbok |
sêsamine ulam pêksi kabèh |
samyatiru wong tuwanirèki |
sapari-bawèki |
sadayakadyèku ||
20. Yèn manungsa pan datan kadyèki |
inganakkên wong ro |
dinulang ing krama sêprandene |
yèn wus tuwa tinggal solah-bawi |
awiji pribadi |
arang ingkang tiru ||
21. Anaking durjana kadhang dadi |
pêndhita kinaot |
kadhang anaking pêndhita gêdhe |
dadya durjana julig ajuti |
dene ta tan kadi |
wong atuwaniipun ||
22. Kang pêndhita aywa sah sêmadi |
lawan dèn-akukoh |
tapa-brangtanira kang pakolèh |
mulyakkên ing nêgara sèstuning |
tuhu pêndhita di |
manuh ing sastra gung ||
23. Sawêlinging sastra dèn-kukuhi |
budi karahayon |
mungguh wong agung kautamane |
ri kang arta busana lan rukmi |
pèni-pèni tuwin |
sêkul ulamipun ||
24. Yogya dinanakna maring dasih |
palanya pyuh kèpon |
angandhêmi ing saparentahe |
rumêksèng praja kukuh ngabêkti |
têkèng têtis-iring |
mashur dana luhung ||
25. Mungguh wanodya kêlamun laki |
palanyah antuk ndon |
anak lanang kang kèndêl wruh ing rèh |
aywa kadya singa asisiwi |
namung nyêpisani |
mungguh busana nung ||
26. Kang linuwihakên ing janma di |
apan amung dodod |
lamun pangan kang linuwihake |
ing brêmana pan puhaning sapi |

tan amangan daging |
alit milanipun ||

27. Sapi kang pinangan puhanèki |
pan ingakên êmbok |
mungguh sujana ingkang pinilèh |
saringaning sabda kang linuwih |
-akên mungguh èstri |
gêmuhing pêmbayun ||
28. Yèn ing sastra kang minangka titih |
tan liyan kang kinaot |
wrêdining sang pêndhita wulange |
krana sang pêndhita pakartèki |
ingkang dèn-guyoni |
anggulang sastra gung ||
29. Pituduhing sastra kang ginati |
pan mênggal linakon |
yèn mungguhing arta utamine |
arta saking kaskaya pribadi |
dadyaning artèki |
saking yayahipun ||
30. Nisthaning arta yèn saking bibi |
nistha-nisthaning sor |
arta saking anak myang rabine |
gêgawaning maratuwanèki |
tamaning utami |
yèn angsal arta gung ||
31. Jêjarahan saking mênang jurit |
mrêp ripu amboyong |
kasêbut digdaya mèsuwure |
yèn mangun-prang ngangge pat prakawis |
kang upaya sandi |
maring madyanipun ||
32. Dhêndha pariksa apura tuwin |
dana utamèng don |
pangadêging prang lawan danane |
yèn wus kêna ing upaya-sandi |
kèngsêr mungsuhnèki |
suraning balambyuk ||
33. Tingkahing prang ngatingalkên dening |
wêwêdining mungsuh |
tan kenging katon jrihira dhewe |
kawruhan ing mungsuh myang wadyèki |
têmah angêkêsi |
mring rowang kang purun ||
34. Acawisa sabarang kang dadi |
nangèkkên rowang wong |

Jilid 9 - Kaca : 111

mamrih galak mring mungsuh pamrêpe |
ywa nênantang amêmanas jurit |
kang prayitnèng wèsthi |
amawas ing mungsuh ||

35. Anganggeya mamedaning agni |
sing kêparag gosong |
mangguh pawong sanak mimitrane |
kang linêwihakên ujar manis |
andhèh rumakêt sih |
tan sêlayèng kahyun ||

36. Yèn ing satru tan ana ngluwihi |
rêgêding tyasing wong |
ingkang dadya satruning uripe |
yèn ing sêktining sêjagad iki |
datan angluwihi |
pra jawata luhung ||

37. Yèn ing pêksi kang linuwih bêcik |
namung pêksi beyo |
bisa ngucap tur bagus rupane |
munggyèstri kang linuwihkên sami |
kang bêcik warnèki |
kêpati-brata yu ||

38. Yèn lakine mati milu mati |
pan asuduk laboh |
myang kukuwu anèng pasetrane |
praptèng pati datan arsèng laki |
sasat mèlu mati |
sumungku tyas tuhu ||

39. Punika kang ingaranan èstri |
kêpati brata-ndhon |
sêdya anut praptèng dêlahane |
wus têtamtu kang para prayogi |
ngukuhi sojaring |
sastra tyas kang luhur ||

Jilid 9 - Kaca : 112

40. Angungkuli sêkathahing janmi |
kang tanpa sastra wong |
marmane ta mêngkono sakèhe |
sèsining rat kawistara dening |
sastra amalêri |
gurisaning tuwuh ||

547 Girisa

1. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
kêpapaèsan tyasira |
tan ana nginang samêndhang |
wuwuse Ki Wargasastra |
Jèngrêsmi ngling mring rinira |
wus tan kêna ingundhakan |

- murading Paniti-sastra |
matur inggih kasinggihan ||
2. Ki Kulawirya lon mojar |
turira mring Wargasastra |
kadi-pundi wau kakang |
kang mawi dunya punika |
nistha madya lan utama |
nistha saking anak garwa |
madya pawèhing sudarma |
mênggah donya saking randha ||
3. Punapinggih kalêbêta |
dènnya mênang prang jarahan |
Ki Warsgasastra ris nabda |
kadi-pundi awitira |
Ki Kulawirya asojar |
inggih duk anèng ing marga |
kula kabegal ing randha |
rong dalu nèng pasipêngan ||
4. Randha pradhah sugih donya |
kêlangkung kula ingêma |
-êma ing randha punika |
akathah pawèwèhira |
pêrabot kêlawan arta |
wawratipun dede kadang |
awèwèh tan eman-eman |
yèn ta lamun tinêksira ||
5. Pan pêngaos satus malah |
malah kapara langkunga |
mèsêm ngling Ki Wargasastra |
wus uning lèlèjêmira |
punika kang (n)dika pajar |
tan pati mungguh dinawa |
sumangga rinaos ing tyas |
namung ta sakêdhik wênang ||
6. Tulak kalurating paran |
dede pangkating utama |
kang putra mèsêm kalihnya |
Nuripin watuk kinarya |
anolih Ki Kulawirya |
ngling mèsêm mulêlêng mojar |
iki bawaning wong apa |
jêg watuk anyar-anyaran ||
7. Nuripin watir tyasira |
kumrèngkang mêdal ing jaba |
gumuyu sêdayanira |
samyang manggut palirangan |
Ki Wuragil malih nabda |
dhuh kakang Ki Wargasastra |
dos-pundi lajênge kakang |

8. Kang tinanya ris ngandika |
mawanti wêlinge sastra |
angeman jaman taruna |
kang bagus-bagus rupanya |
owêl yèn tan wruh ing sastra |
lire tan bisa mêmaca |
nadyan bagus warnanira |
kathah-a garwa artanya ||
9. Saroja-a kulawangsa |
nadyan wasis ing gamêlan |
janma kang mêngkana ika |
surêm tan ana cahyanya |
akucêm nêng pasamuwan |
lir kêmbang têpus mêrbabang |
nanging sêpi tanpa ganda |
kadî ta kang janma tama ||
10. Kang dadya panêngranira |
ing sêmu lantaping basa |
alêping pasêmonira |
sayêkti pênêd punika |
kadya ta janma micara |
ngaku krêp mangan sadina |
tandha yèn lêmu badannya |
yèn kuru sayêkti dora ||
11. Panêngraning sang pandhita |
tandha nêng pangabêktinya |
panggah ing sêmbah maring Hyang |
lamun yèn mungguh kêlabang |
wisane nêng sirahira |
pan kenging lamun tinawa |
kalajêngking wisanira |
nêng buntut kening ngulapan ||
12. Wisaning sarpa siyungnya |
ilang kêlawan tinawa |
kang sami mandi-mandi ka |
karuhan prênahing wisa |
pan amung tiyang durjana |
tan karuhan (ng)gyanning wisa |
kêbêg sranduning badannya |
tur datan kêna tinawa ||
13. Pan uwus pêngawak wisa |
mungguh kasêktin winarna |
sêktine rara yèn pêpak |
yayah-rena kulawarga |
raryanggung ngadi-adinya |
nangis tinulung ngarihan |
rinêksa ingêma-êma |

sinungan sapênjaluknya ||

14. Sêktining ulam loh yèn ta |
ajêmbar jro toyanira |
sêktining pêksi yèn pêpak |
êlare kuwat (ng)gêlawat |
sêktining ratu kêlawan |
pêpak wadyabalanira |
anjênêngkên mantri-muka |
sèstuning narendra dibya ||
15. Sang sujana aja mangan |
wolung prakara lirira |
têkèk bunglon kodhok ula |
ulêr lalêr wraha sona |
dadya nglarani sarira |
ywa maido mring pandhita |
dumadakan nêmu papa |
aywa maido mring sastra ||
16. Dumadak manggih cintraka |
ywa maido mring gurunta |
dumadak cêpak patinya |
lir panjang-putra tumiba |
ring sela rêngkulu ambyar |
datan kenging pinulihna |
mêkatên mungguh pêndhita |
tinggal rahayuning dina ||
17. Pot bêktinira ing Suksma |
yêkti pêcat daulatnya |
têmahan cêla cilaka |
sang ratu yèn tan pariksa |
myang lir palamartanira |
yêkti katilar ing bala |
lir têngal tan na sukêtanya |
tan kambah ing sato kewan ||
18. Bêngawan kalamun asat |
tan sinabèng pêksi rawa |
wong kang sugih arta garwa |
lamun mati tan ginawa |
kantun nêng wisma udrasa |
atiti waha têngêsnya |
lir mèlu mati sêkala |
dene datan prihatinnya ||
19. Wus mêngkana arta garwa |
akathah ing parannira |
kalingane ing ngagêsang |
ywa tungkul ulah susila |
aniti-krama ing titah |
arta mrih dadya sarana |
wêragading karaharjan |

Jilid 9 - Kaca : 114

sêlamêt donya dêlahan ||

20. Ing anom wêkasan tuwa |
urip awêkasan pêjah |
kang tuwuh mungguhing janma |
kang abagus warnanira |
sarta prayogi kulanya |
pinilih marang narendra |
utami ingkang susastra |
ing pasêmon tan katiwang ||
21. Lawan kang para sujana |
limpad sawêrdining sastra |
ngrêsêpi tyas kang siniwa |
bisa mung kêrsa mrayoga |
pariksaning ratu tama |
marang wadya tantranira |
patang prakara lirira |
dhihin trap susilanira ||
22. Ping ro ing kagunanira |
kaping tri pakaryanira |
kaping catur kêwanènyanya |
yèn mungguhing rukmi mangka |
tri pariksa pan dinadar |
ping ro ingobong dahana |
ping tri tinugêl pinacal |
sandining ratu yèn arsa ||
23. Ngêdohkên mêpakkên dadya |
catur prakawis lirira |
artèstri sura kabisan |
cinobèstri anguciwa |
cinoba kêwanènnira |
tyas barèsèt angucira |
cinobèng karya tan dadya |
cinobarta anggigisan ||
24. Yèn sampun catur pariksa |
tan sayoga winor lawan |
pra janma kang pinitayan |
yèn trahing sujana sêtya |
tan mungguh mênggal binuwang |
inganti catur pariksa |
kang dhihin dhinêndha wada |
kaping ro dhinêndha arta ||
25. Kaping trinira linaran |
ping pat katrap patinira |
pamariksaning wêkasan |
de kang lirnya suka-duka |
wong kang utang kapiutang |
akakan-kakan yayènan |
rikalanira autang |

Jilid 9 - Kaca : 115

têmbe tinagih sêmaya ||

26. Têmahe abêngbangkèlan |
crah dènnya apawong-sanak |
kadya ta wong sih-sinihan |
tan inang sêdina-dina |
sru rêmên asuka-suka |
tan wun nêmu duka-cipta |
tan lana awèt sukanta |
kadya èstri sinanggama ||
27. Suka pari-sukanira |
(ng)garbini mangsa lèkira |
duka larane kaliwat |
tan kawus prandene rambah |
mêngkana sapêpadhaneka |
kadya ta marta lirira |
kang mangkenakakên badan |
yèn marta awor lan wisa ||
28. Sarat binuwang wisanya |
kewala ngambil mærtanya |
upami rukmi mor tinja |
ingambil mase kinumbah |
tan beda lan buditama |
nadyan nèng wong ina papa |
yèn darbe kawruh prayoga |
yogya pantên pinilala ||
29. Pinèt sabdanira karya |
kadyèstri ayu warnanya |
prayogi kinarya graha |
nadyan anaking wong sudra |
yèn yu warna budi tama |
tan ana labêting nistha |
dening wrat-wrating sêjagad |
datan wontên kadya arta ||
30. Kêrantên wontên utama |
sêpèning catur prakara |
janma sabagusaneya |
tan nginang sêpi tejanya |
ping ro janma tan susuta |
jalwèstri gabug majêra |
samy sêpi tejanira |
ping tri teja tan na mukya ||
31. Kêdhik mantri punggawanya |
sêpi tejaning nêgara |
sêsêpi kang tri prakara |
kasor dening sawiji ka |
namung janma tanpa arta |
sêpi priyangga tejanya |
sarwa kucêm anguciwa |

32. Uripe datan kêwawa |
yèn kêlunta kongsi tuwa |
singa mulat sama ewa |
nyênnyêngit lir uwa-uwa |
tan patut kinèn (ng)gêgawa |
lamun katungkul anglewa |
ambêge dêmewa-dewa |
têmahe cuwa kêdawa ||
33. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
sarêng gumujêng asuka |
Ki Wirya alatah-latah |
kabanton sêdayanira |
Nuripin gumuyu mojar |
bilah uwa bêbarisan |
singa mêskin sugih uwa |
uwane akiwa-kiwa ||
34. Adawa lir ula sawa |
anolih Ki Kulawirya |
angling hus hus lho wong edan |
calak tan angon duduga |
Nuripin akacêmutan |
Ki Wargasastra lingira |
lêrês puniku mênangan |
tanduk sêsambunging basa ||
35. Ki Kulawirya ris nabda |
mring kang putra kalihira |
jawane wong tanpa arta |
tiwas kauripanira |
tan rinakêt ing sasama |
arang nimpang mring tyas tama |
tahan tuman maring ala |
mulane saya kêtula ||
36. Kang putra nauri sabda |
inggih saèstu kadyèka |
paman wus nêng pênganggêran |
cêthaning Paniti-sastra |
tan bodho para sujana |
dènnya ngrèh wêrdining kata |
Ki Wargasastra lingira |
punika Ki Kulawirya ||
37. Pangikête ngèlmi Jawa |
anjarwakkên wirya papa |
kang amrih utamèng budya |
pinêsu lawan pênrima |
kang dadya panulak nistha |
sumungku ring tyas raharja |
tan pèpèka ing kahardan |

nistha têtah dadya tama ||

38. Jayèngraga nambung sabda |
marang Ki Sèh Wargasastra |
mugi paman sung wêrdinya |
mênggah kang srat Sandi-sutra |
kêlawan Sandi-kirana |
kadi punêndi lampahnya |
Ki Wargasastra lingira |
puniku wêrdining sastra ||
39. Jalma kang ahli nunurat |
tuwin ngikêt karya gita |
yogya sami ngawruhana |
janma kang pratamèng sastra |
sandinya koningakêna |
sutrane sajuga-juga |
yèka sapanunggalannya |
wêrdi gêrba wargaksara ||
40. Ywa cawuh prênahing sastra |
ngalungguhkên ing aksara |
wruhakêna ing ywanjana |
mwang-swara yeka yêktinya |
têgêsing sastra ywanjana |
jèjèring sastra dwidasa |
kang dèrèng tinrap sandhangan |
suku wulu layar sagnyan ||
41. Cakra talingan tarungan |
punika warninya swara |
sastra guru sapta swara |
kang dinèngêtkên yêktinya |
rê le o u e i lan a |
yèn sastra tan sasandhangan |
yeka têtalènnya mung a |
tan kenging linggih ing wuntat ||
42. Tanapi linungwèng têngah |
de kang sastra sapta swara |
yèn nèng wurining ywanjana |
pan dadya maha sandhangan |
yêktinya wa i nar u ywan |
ing têgêsipun winuryan |
ha u ya i ka e lirnya |
osike yèku têgêsnya ||
43. Yeka ran Sandi-kirana |
ananging ywan karyaksara |
sandî ingangge sandhangan |
dyanyaktingnya dadya basa |
ma e wa lèh na ing ga o |
sta i pan mewêhning gusthi |
samanya akathah lirnya |

Jilid 9 - Kaca : 117

tan sapta swara punika ||

44. Maranya sajuga-juga |
yeka akara ekara |
ikara lawan ukara |
ukara miwah lêkara |
rêkara yeka mangaran |
pakriya Sandi-kirana |
sutranya warga swaranwa |
dyan lirnya tang maka wênang ||
45. E-kara dadya ikara |
o-kara dadya u-kara |
yèku saking sutra awan |
ekara tuwin lêkara |
yeka wênang yèn dadya ya |
okara mewah ukara |
yeka wênang yèn dadya wa |
lêkara wênang dadya la ||
46. Rêkara wênang dadya ra |
yyan mahan swara lwirnira |
kadya ta basa a i dan |
dan yaka ing têngêsira |
a i-dan edan têngêsnya |
a i -am ayam artinya |
ma-u-ab muyab lirira |
a-i -al kiyal têngêsnya ||
47. Pam-ba-un pan pambayun |
ba u an buyan lirira |
samanya akathah lwirna |
yeka kadya tata-basa |
ka-e-u kayu têngêsnya |
ba-re-ong barong artinya |
ka-re-ung karung lirira |
ka-rê-lêng kêrêng punika ||
48. Kunang panunggaling sastra |
yeka warnanya yêktinya |
dan lwir nyastamya myang da |
kadya ta basa sadpada |
kêlawan yêka sat padha |
ngadpada lawan ngatpada |
nyaktinya dha samya myang tha |
kadya kang basa kumêndhêng ||
49. Lan kumênthêng yeka samya |
aduh aduh yêka padha |
apan akathah lirira |
yêktinya ja samya myang ca |
kadya ta basa kajarjan |
kêlawan kascarjan samya |
kacuman kajurnan padha |

Jilid 9 - Kaca : 118

kacirèn kajirèn samya ||

50. Kaciryān kajiryān tunggal |
yêktinya pa samya myang ba |
kadya basa sipta sibta |
pêkik bêkik yeka samya |
yêktinya wa samya myang ba |
kadya wuaya buwaya |
prawata prabata tunggal |
tuwin kawuhan kabuhan ||
51. Kathah lirnya yeka samya |
yêktinya ca samya myang ta |
kadya soca lawan sotya |
sêcabrata sêtyabrata |
yeka samya kathah lirnya |
yêktinya ta samya myang ja |
kadya sajjana satjana |
sêtjati sêtjati samya ||
52. Nyaktinya dha samya myang ja |
kadya sumêdya sumêja |
jatmika dyatmika samya |
yêktinya dha samya myang ra |
kadya dhuhur ruhur samya |
yêktinya ta samya myang tha |
kang prijata lan prijata |
suryakantha suryakanta ||
53. Tustha thusta yeka samya |
kapusta kapustha samya |
kunang ingkang wargaksara |
aywa tar kêngêtakêna |
kyèhnya sêlawe tang warga |
nyaktinya ka Ka ga Ga nga |
kêlawan ca cac ja jaj nya |
mèwêh tang tat ta dad da na ||
54. Kêlawan that tha dhadh dha na |
mèwêh tang pa PA ba BA ma |
yêkastra sêlawe warga |
kang pinanca wali muka |
nihan kang ran Anta-swara |
dyanyaktinya ya ra la wa |
sa Sa sa myang rê ha |
yeka Anta-swara rannya ||
55. Kunang angkên ingaranan |
dyanyaktinya kang nung swara |
mangrahe kang sastra dirga |
dirga mëndud suku (ng)gyannya |
dirga mêlik ulu (ng)gyannya |
dirga mure ring talingan |
dirga mutêk ring ywanjana |

Jilid 9 - Kaca : 119

sastrawan dening nung swara ||

56. Kang aksara mawi cêcak |
dyanyatinya kadya basa |
tumênggung ganggêng gung gawe |
cangèh pangguh tangkul tangkil |
akèh lwirnya tang nung swara |
sêpadhanya kang acêcak |
yèn ngajêngkên aksara ka |
utawa kang aksara ga ||
57. Mêngkana kramanya juga |
nihan kang ingaran rêpa |
ywa wontên sastra alayar |
ngajêng sastra susun rupa |
nyaktinya yeka warnanya |
ati arti kanni karni |
syagga swarga matta marta |
mucca murca mudda murda ||
58. Muti murti akwèh lirnya |
nihan angèstu rakêna |
samate kang wignyaksara |
de sang para juru citra |
ywan ta ma-ulah siriran |
myang mangulah tang rakêtan |
yogya anggêngakên kirtya |
lan sawêrdining kirana ||
59. Yèn trus wêrdining purunggu |
dadya cawuh sastra-neka |
tur samun lêngkaning sastra |
wuryan de sang parotama |
tang wignyaksa dyanyaktinya |
ingaranan ka marta |
èh èh ih ir or ur ungang |
sastra kang tan kengang sandhang ||
60. Yeka rupanya amung A |
tan kengang wuri myang têngah |
yeka ingaran rasya di |
kunang yèn amajjya sastra |
yèn wus kamêng sastra pêjah |
yeka warnanya tan pgat |
tgoran wrang gdhogan |
tdhas mnur bcik ptak ||
61. Sêsamanya kathah lirnya |
kunang yèn ing wontên sastra |
na mati kagêntyang ing dha |
[---] |
yeka yêktinya na prana |
kadya ta basa pandhita |
tandha pandhu dhêndha mandha |

dyanyaktinya gëntyaning da ||

62. Kadya basa mandra-mandra |
mindhaka windu kwèh lirnya |
kunang yyaning wontên sastra |
nya mati kagëntyan ing ja |
miwah kang kagëntèn ing ca |
yeka nyaktinya ywanjana |
panjara pandya sanjata |
yèkyaktinya gëntyaning ca ||
63. Kadya ta basa pancaka |
rêncana manca-ancala |
pêncar mancur akyèh limya |
kunang yaning wontên astra |
wêkasanirèng wasita |
yèn ngalêrêsi sastra pa |
atawa na tanapi ga |
yeka nyaktinya karaNA ||
64. SaraNA guNA satdaNA |
kunang swarga myang kandhaGA |
talaGA mêtNA ginaGA |
kunang mêtluPA kalaPA |
kadarPA mewah samePA |
kunang inaran siriran |
kadyangganing basa kawi |
ning lulungid kang mardawa ||
65. Murcitèng don andulwêng ra- |
bka dinggo pura sandhinge |
sang hyang si langèning raga |
mrik pudhak sumimpêning ga |
-nda age asmara yeka |
akathah lwirnya siriyan |
kunang inaran nrakêtan |
kadya linging kawi lungid ||
66. Mamintaksamandulwendah |
lindhinikang lilidhanduk |
mandhanismara kawêha |
numêngêta rumangde murt |
catma morèng langê yeka |
akathah lwirnya rakêtan |
kunang inaran Dwi-mantra |
dyanyêktinya kadya ta tyas ||
67. Pyuh pyur byok byur akèh lwirnya |
kunang inaran tri-mantra |
yèkyaktinya kadya ta kyan |
yangkat yeka akèh lwirnya |
kunang kang inaran denda |
mèwah tekang ka ga prana |
dyan teka panunggalannya |

Jilid 9 - Kaca : 120

aksara mēdal ing untu ||

68. Yeka dēnta mangarannya |
aksara mēdal ing lambe |
murda tala wa ngarannya |
aksara mēdal ing srira |
yeka mudapa ngarannya |
aksara mēdal jiwangga |
yaka kang ga prana rannya |
aksara mēdal ing jaja ||
69. Yeka Mahaprana rannya |
yèkyaktinya kadya mahyun |
sang hyang tang wrin krèh mahyakkên |
hyang pahyas kahyun matêmhyun |
dyan nyaktinya tang nung swara |
nèng dirga mutêg umure |
myang nèng dirga mêlik mēndud |
awèng swara amardawa ||

Jilid 9 - Kaca : 121

70. Nihan lwih saking nung swara |
yeka ngaran Titi-pala |
nèng sastra tênggêg nung syara |
yogya andhawahakêna |
patyaning kang Sandi-sutra |
kang samya paramèng sastra |
atêmbung têmbang ginantya |
pra jana winuri wuryan ||

548 Pangkur

1. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
Kulawiryana tan ana nauri angling |
saha kagunturan wuwus |
tatas ing Nitisastra |
Ki Wuragil Kulawiryana lon amuwus |
(ng)gih ta lah kang Wargasastra |
tan wontên bêrojol kêdhik ||
2. Ing solah sêbarang tingkah |
sêdayanya cukupan kacupan dening |
nèng srat Paniti-sastrèku |
mêngku tan ana ninang |
anauri sira Ki Sèh Sidalaku |
pan inggih botên prabeda |
lan kitab samya mrih bécik ||
3. Nuduhkên mērga raharja |
tutur nalar pratingkah ala bécik |
cêgah pakon kang winuwus |
musanip kang alim kas |
mèngêti supaya ywa kēdalwèng dudu |
nuta dalan Dalil-olah |
rahayu ing donya akir ||

4. Jayèngrêsmi nambung sabda |
 kêlangkung kasinggihanipun ugi |
 kang sastra pêpeling luhung |
 linimbang raosing tyas |
 tan asambung ing manah lawan kang ngilmu |
 lir ningali palwa layar |
 tan mantra sagêd nututi ||

5. Rumaos gung lêpat kita |
 tan ngandhêmi sapêpelinging ngilmi |
 yèn sagêda amituhu |
 sawirasning sastra |
 mèsêm ngungun muwus Ki Sèh Sidalaku |
 botên kadosa anakmas |
 puniku tandhaning dadi ||

6. Lan tandhaning kauwukan |
 anèng ngriku pelinging Dalil Kadis |
 nanging ta dhêdhasar ngèlmu |
 yèn tan sinung idayat |
 tan kêduga andungkap raosing ngèlmu |
 malah-malah pêndalihnya |
 kitab mono dluwang mangsi ||

Jilid 9 - Kaca : 122

7. Tri samya mèsêm nor-raga |
 yata wanci ing ratri bangun enjing |
 pangwuhing sawung kêluruk |
 Ki Sèh alon lingira |
 lah suwawi sami salat wêktu Subuh |
 kang liningan samya gêpah |
 tumutur mêdal mring masjid ||

8. Sawusira samya kadas |
 Ki Nuripin gya adan ngalik-alik |
 wusing sunat kamat pêrlu |
 Jèngrêsmi ingancaran |
 angimami kang liningan gya mêngayun |
 ngangkat usali parêlan |
 Subêki rêkangatèni ||

9. Ada-an imaman lila |
 -hi tangala Allahu-akbar nuli |
 ibtitah lan wajahipun |
 imam maca Patekah |
 kiratipun kêlangkung pasehatipun |
 wêwacan wusing Patekah |
 surat Sujada ingapil ||

10. Parênging lapal yasjuda |
 adêge kang rêkangat dèn-sujudi |
 de rêkangat akiripun |
 sawusirèng Patekah |
 apan surat Kasan antaranya dangu |
 rukuk bêge kinunutan |

asujud ro tahyat akir ||

11. Wus mêngkana bakda salam |
pupujiyan sêlajunira dhikir |
rahab kalimah tri atus |
purna amaca donga |
atêratil rajuk rasul limang wêktu |
anumpa donga panlangsa |
pragat wêktuning ngabêkti ||
12. Sêlawat asêsalaman |
myang tawangsul sasampunira nuli |
mantuk maring wismanipun |
rampadan wus tinata |
bucu angêt mawarna ulamanipun |
Ki Sèh Wargasastra nabda |
sumangga sami wêwanting ||
13. Parêng dènnya wêwijikan |
dan alêkas samya kêmbulan bukti |
pikantuk nadhah anutug |
antara dangunira |
aluwaran ambêng cinarikan mundur |
sêkul ulam pêpanganan |
sinungkên marang Nuripin ||
14. Wong papat rewangnya mangan |
tuwuk kongsi tan têlas dènnya bukti |
luwaran wus sami wisuh |
Ki Pakujiwa lingnya |
pênêdipun dhi Nuripin sangu bucu |
ulam lan pangananira |
kinroso ing janur kuning ||

Jilid 9 - Kaca : 123

15. Lothung tinadhah nêng dalan |
lamun èstu bëndara-(n)dika laris |
apan wus pangruktinipun |
Nuripin saurira |
e lah inggih bènêr akal (n)dika niku |
kintêne ta alulungan |
duga-dugane prayogi ||
16. Wruh bakal kêlantih pangan |
anauri (ng)gih inggihane adhi |
wus brukut buntêlanipun |
yata tamu katrinya |
Jayèngrêsmi alon têmbungipun arum |
marang Ki Sèh Wargasastra |
lamun parêng sang palinggih ||
17. Kularsa mêdal pasilan |
mugi paman nuduh lêtêsing margi |
mêrgi mring Lêmbe-astèku |
tanah Kalangbrèt rawa |

- anauri sira Ki Sèh Sidalaku |
punapa laju anakmas |
yèn sami parêng akapti ||
18. Asarèh saking tri dina |
samyã kadumugèn raosing galih |
Ki Jayèngrêsmi nor lungguh |
kumêdah laju lampah |
Ki Sèh Wargasastra alon malih muwus |
lah inggih sumanggêng karsa |
namung pangabêkti-mami ||
19. Katur ing ramanta kaka |
mas Rundaya samya nglanggêngakên puji |
Jèngrêsmi ature nuwun |
Ki Sèh anuduh sigra |
mring sabatnya hêh Pakuwirya sirèku |
tumutura ring anakmas |
anggrêmanana ing margi ||
20. Lah wus dandana dèn-agya |
Pakuwirya sêndika wus miranti |
Jayèngrêsmi angalap hyun |
ngabêkti sêsalaman |
Ki Sèh Wargasastra rahab salamipun |
sarya ngling inggih anakmas |
mênira nutkên basuki ||
21. Ki Jayèngrêsmi nor-raga |
sarwi mingsêr anulya kang mangarsi |
Jèngraga Kulawiryèku |
gantya ngabêkti salam |
ngawirya tri wus samya pamit jinurung |
adan umangkat saksana |
Ki Sèh sigra angudhuni ||
22. Anèng panataranira |
andodonga raharja tadhah amin |
sauwusira jumurung |
myang santri wus pamitan |
nahan kang mahawan tumurun ing gunung |
wanci mêksinjing Hyang Surya |
mijil nipat pucak wukir ||
23. Lir tirahirèng pêngantyan |
mutyara bra-markata amranani |
cucundhuk panitih gêlung |
murwaning langêning rat |
kawistara citrèng patra tinut ing bun |
kadya puruntusing grana |
-ning dyah wrat katrêsaning sih ||
24. Kang samya tumurun arga |
praptèng pèrèng palèstrèn lèpèn Dênti |

- gya sinabrangan mangidul |
 kèndèl ing Majapilang |
 sisimpanganing mêngi sidhatanipun |
 Jèngrêsmi aris ngandika |
 wus Wanalela sirèki ||
25. Wangsulèng kene kewala |
 kur-ungkuran samya adum basuki |
 rika muliha ring Tajug |
 matur Ki Wanalela |
 apan inggih sumangga kêrsa sang bagus |
 kawula-njurung raharja |
 sinauran sami-sami ||
26. Wus samya asisimpangan |
 Jayèngrêsmi sing Gaga-kalang laris |
 ngidul ngetan lampahipun |
 ngambah wana rungkudan |
 têtêbakan bêbangan kêdhanggrang grumbul |
 minggah tumurun lunguran |
 lumampah tugaran têngil ||
27. Wanci wisan-gawe rarywan |
 soring kamal cêlak dhusun ing Patik |
 kinèn angupaya we nyu |
 marang ing padhusunan |
 sigra Pakujiwa mring dhusun anêmbung |
 dawêgan wus sinarasan |
 katur ing ngawirya katri ||
28. Samya nginum we dawêgan |
 sawusira mucang nulya lumaris |
 laju lampahira ngidul |
 ngambah wana ing Kramat |
 mênga alit têtêrusan wana rungkud |
 lêpas lampahnya mararyan |
 nêng kali Kramat awêning ||
29. Wanci wus bêdhug gumiwang |
 rêrêb samya asalat anèng kali |
 wusing bakda salat laju |
 panas tumiling surya |
 angrêrêpak ron-ron aking kumarusuk |
 kapidak rênyak kumrasak |
 kêmput wana grêng kang wêrit ||
30. Kêtêb wana têrataban |
 tinugaran sari samya tinêgil |
 lulungur truntunan dhusun |
 langkung rêkasèng lampah |
 kèndèl anèng soring kayu apèk siyub |
 Jèngrêsmi alon ngandika |
 marang Ki Pakuwiryèki ||

IV. Para andon lampah nglajêngakên lampahipun dumugi ing rêdi Bajangkaki, kapanggih Ki Dhatuk, kawêjang bab liring kadonyan lan akerat. Bakda Subuh para andon lampah nglajêngakên lampah kadhèrèkakên Ki Pakuwaja. Miturut Ki Pakuwaja rêdi Bajangkaki punika wingit, ndadak Nuripin nyênnyamah wujudipun rêdi wau kados kaki-kaki wungkuk watuk-watuk.

Sanalika sami kataman pancabaya, pêtêng ndhêdhêt kasusul jawah dêrès campur prahara, blêdhèg sêsambêran. Sadaya botên sagêd minggah ing rêdi, sami kaplorot ngantos dhawah kuwalik-walik. Nuripin kacêpit ing kayu-urip. Jayèngrêsmi lan Jayèngraga sami mêsu-budi nyuwun pitulunging Pangeran, wasana pancabaya sirêp saking sakêdhik; sadaya lajêng kèndêl sangandhaping wit, katungka dhatêngipun tiyang sêpuh ingkang mangangge sarwi lungsêt, punika Ki Dhatuk, ngampirakên dhatêng griyanipun ing dhusun Prantèn, sami kasêgah nêdha. Lajêng mangkat ngêtutakên Ki Dhatuk, kèndêl ing guwa Sangsangan, kalajêngakên andêdêr dumugi papaning andha dêling kangge minggah rêdi. Dumugi ing nginggil lérêm sawatawis, katungka dhatêngipun sabatipun Ki Dhatuk sami ambêkta clupak tuwin sêgahan. Sasampunipun sami nêdha, Ki Dhatuk sawêg andangu para andon lampah wau, nama, pinangka lan sêdyanipun. Sadaya matur barès saengga Ki Dhatuk (Danumaya) sakalangkung kapranan kapanggih putra lan adhining mitranipun duk nèm-nèmanipun. Mas Arundaya, inggih Ki Bayi Panurta. Ki Dhatuk paring wêjangan bab sampurnaning iman ing kasidan. Dhawhipun, Sèh Amongraga botên sagêd ginêlak sagêdipun kêpanggih kêjawi ngêntosi saatipun. Lajêng mêjang bab kêkêraning dunya lan akerat, sarta bab tokit sampun ngantos salah wèwèng. Sinambêt wawan rêmbag bab ngèlmi, muyêg, gayêng lan nêngsêmakên. Kaca 125 - 143.

Jilid 9 - Kaca : 125

548 Pangkur

31. Wukir iku kang katingal |
gunung apa aranne dene bêcik |
pucake mêngkêluk manglung |
matur Ki Pakuwirya |
inggih ardi Banyankaki wastanipun |
sanadyan alit botêna |
pan ragi wingit pribadi ||
32. Tanah ing Sawo punika |
Ki Nuripin ngling gumuyu nudingi |
inggih mathêngkuk lir puthut |
ngangge kêthu patutnya |
Banyakkaki kaya kaki wungkuk |
Ki Pakuwirya tan rêna |
èh sampun sêmbrana adhi ||
33. Ki Wirya gumuyu suka |
ngling ya bènêr lir ujarmu Nuripin |
wis plêg kaki-kaki watuk |
mathêngkuk kêmul sinjang |
Ki Nuripin kêpingkêl-pingkêl gumuyu |
tumingal mring ardi Bayang |
wus rêrêm dènnya so sami ||

34. Nulya samyarsa umangkat |
 Ripin matur mring Ki Kulawiryèki |
 puniki datan pinundhut |
 uncit lawan nyamikan |
 punapa tan kinêrsan kantênanipun |
 Ki Wirya ngling kêtanggungan |
 mêngkowasisan yèn prapti ||
35. Anulya mangkat saksana |
 kang sinêdya mring ardi Banyakkaki |
 tan karsa kampir ing dhusun |
 apan laju kewala |
 sing lèr-kilèn ing Mêlaran inggil inggahipun |
 praptèng kèndhiting Marantyan |
 laju umanjat mênginggil ||
36. Sêdya mring pucaking arga |
 tan antara panca-baya (n)dhatèngi |
 marêpêt sakala mèndhung |
 ngêrak mangsa kêtiga |
 ambathêthêt tirêp tidhêm angêndhanu |
 kang carat-taun giyungan |
 tan kondur ingkang nganjati ||

549 Durma

1. Pêtêng dhêdhêt limutan kang gara-gara |
 ing giri Banyakkaki |
 tan kêna cinamah |
 -camah cinampah-campah |
 bêdhat pêrbawaning ardi |
 mêngkana sigra |
 udan drês tanpa grimis ||
2. Sru têtloke tumulup gêng saklêmaka |
 kumêplok amêdhêsi |
 barat maputêran |
 sumiyut asêt-sêtan |
 ngasut lir mêsat kang laris |
 kêras manuras |
 saking puncaking ardi ||
3. Syuh manampêg prahara mring kang mahanjat |
 tan bisa angajoni |
 maju mundur ngundhar |
 -undhar tar bisa mawan |
 saya drês jawah wor angin |
 giri gag-gêgan |
 dhêg dhèr gêdhor mawêrdi ||
4. Balêdhagan balêdhèg bungkah kumupak |
 lir cêpol poking wukir |
 sru angkrak-angkrikan |
 lêbak kêbêk lêlaban |
 kumêlap angilat thathit |

Jilid 9 - Kaca : 126

- gumlêdhêg gora |
godha kadya ing wukir ||
5. Tan kêwawa ingkang mahanjat ing ngarga |
Jèngrêsmi Jayèngragi |
tri Ki Kulawirya |
Nuripin Pakujiwa |
samyã andhoko ing siti |
kêkah gèndholan |
rumpit mrakan pinidih ||
6. bayu braja lesus mèsês asêsêran |
anêntor ngungkih-ungkih |
ngungkil kol ngrêrantan |
kongkal kawiwal kuntal |
jêbol sukêt dèn-gondhèli |
samyã lorodan |
Jèngrêsmi Jayèngragi ||
7. Kêtampêk ing prahara tru aru-ara |
kêwangsul mring sor malih |
pinarag ampuhan |
sira Ki Kulawirya |
pan tansah dhawuh ing siti |
myang santrinira |
Nuripin kajumpalik ||
8. Bag-bêg tiba rumangkang ngagir lumumah |
kaglundhung niba tangi |
nangis bêraokan |
sambate Allah Allah |
ya Allah dhuh-biyung Gusti |
nêdha apura |
nêdha luwar ing sarik ||
9. Praptèng dhusun ing Prantèn dènnya kêlaran |
Jèngrêsmi Jayèngragi |
tri Ki Kulawirya |
kêpagolan ing wrêksa |
samyã nèng tambining bilis |
Ki Pakuwirya |
amping-ampingan tambil ||
10. Ki Nuripin sumêlap nèng ing pèdhadhah |
kêjêpit ing kayu-rip |
rumbuting papringan |
langkung dènnya sangsaya |
Jayèngrêsmi Jayèngragi |
sumpêg ing driya |
têwakub ing Hyang Widi ||
11. Sanalika kêkalihnya panaul pana |
ngikis jaman pribadi |
beda lawan saban |
liyêping pèlayapan |

kadya panunggaking pati |
Ki Kulawirya |
pucut tan duwe kapti ||

12. Wus mêngkana kang gra-godha pancabaya |
prêbawèng Banyakkaki |
antara ruhara |
pracandha bayu-bajra |
rèrèh riris sampun aris |
têrang sruh sirna |
tan ana ingkang kari ||

Jilid 9 - Kaca : 127

13. Sira Jayèngrêsmi lawan Jayèngraga |
luwar dènnira mupid |
angungun tumingal |
asruning gora-godha |
surya pênthêr Ngasar akir |
samyang sungkawa |
busana tan ana king ||
14. Apan susah musakat dènnira salat |
Jèngrêsmi ngandika ris |
mring Ki Pakujiwa |
lah priye mêngkeneya |
mêlarat kêpati-pati |
nandhang bêbaya |
Nuripin anèng ngèndi ||
15. Mêsakake payo padha ginolèkan |
anulya tan Asari |
samyang kêwatir tyas |
lamun kêbanjur sirna |
Pakujiwa ngling ririntih |
pan wau mila |
kula sru anggêrêngi ||
16. Dènnya angguguyu marang wukir Bayang |
-kaki tèmah kadyèki |
kenging panca-baya |
wau ta pra ngawirya |
sangsaya wêwah akingkin |
kêgagas wêlas |
marang santri Nuripin ||
17. Kêrsa wangsul manawa kantun nèng arga |
Nuripin gya kaèksi |
muntêl anèng dhadhah |
ngaringkêl tan bisa bah |
sêdaya samyang sru angling |
dene kêpanggya |
Ki Wirya gumunywa-ngling ||
18. Si Di-cêprot nèng kono lir wêrangutan |
Nuripin matur nangis |

dospundi bëndara |
kawula tan bisa bah |
kêjêpit dhadhah puniki |
gya tinulungan |
samyã ngambil Nuripin ||

19. Nèng kayu-rip pagêr suruh ing papringan |
Ki Paku ambabadi |
kang mipit pinokah |
wit suru pinêcokan |
tangane Ripin tinarik |
wus bisa mêngtas |
mêksih prêmbeh anangis ||

20. Kulawiryã ngling ih si Di-pothol edan |
dadi gawene si Baring |
ngangèlkên wong kathah |
(n)dadak nganggo didhudhah |
kang pilênggah ing kayu-rip |
lir wêrgul modar |
prandene si Kêpadhil ||

21. Adol bagus enak-enak nèng papringan |
lumaku dèn-paranni |
hèh agawe susah |
nora nguwisi dhawak |
Ripin (ng)guyu-(ng)guyu nangis |
agêrundêlan |
kobêr têmên (n)dukani ||

Jilid 9 - Kaca : 128

22. Sampeyan kang botên nglampahi kadye ka |
kawula kang bilai |
kang dados wêwadal |
tujune tan bëndara |
ngêmungkên kula pribadi |
ingkang kêblabak |
nèng ardi Banyakkaki ||

550 Balabak

1. Pra ngawiryã samyã (ng)guguyu Nuripin |
tingkahe |
Jayèngraga ngling sun tan nyana sirèku |
yèn ijèh ||

2. Ngong aranni sira mati tan karuwan |
bangkene |
kuwatir yèn sira kajablog ing lesus |
sirnane ||

3. Jayèngrêsmi alon dènnira ngandika |
wuwuse |
sokur-sokur sirèku bisa katêmu |
nèng kene ||

4. Lah payo mring soring bibis kang rêsik |
papanne |
nulya samya umiring sami wiwisuh |
mring kalèn ||
5. Wus barêsih wangsul mring sandhaping wrêksa |
arèrèh |
dènya lênggah nèng tamba oyoding bibis |
kabèhe ||
6. Sungkawèng tyas rikuh dènya saha salat |
Ngasare |
sarwa têtês panggenan tan ana dhahas |
papanne ||
7. Jayèngrêsmi arum wijiling wêcana |
ngungune |
amênuhi pancabaya udan angin |
dangune ||
8. Sadurunge wêktu Ngasar kongsi akir |
wayahe |
ing kang rayi umatur inggih kêlangkung |
sangête ||
9. Ki Kulawirya muwus marang Nuripin |
sojare |
e ya ta lah manira wêlas andulu |
mring kowe ||
10. Gendhonganmu mêksih ora ucul-ucul |
suwene |
pilang-pilang têtêl (ng)gêgawa sirèku |
têmêne ||
11. Ki Nuripin umatur dene prêtohin |
dingarèn |
angandika wêlas marang kawulane |
kenthole ||
12. (ng)Gih saking jrih mring kagungane bëndara |
yêktose |
Kulawirya nauri aris ih iyan |
yanane ||
13. Paran mêksih sangumu lah ungrabana |
yèn ijèh |
Ki Nuripin sigra nguculi gendhongan |
ge-age ||
14. Wus binuka kang sêkul ulam tan ana |
kabèhe |
namung gêdhang kang maksih sami pêrèthèl |

Jilid 9 - Kaca : 129

malèthèt ||

15. Matur o lah tiwas wus têlas sêdaya |
sêkule |
dalah ulam nyamikan juwadah jênang |
tunggile ||
16. Jinèrèngan jarite gubras gèluprat |
turuhe |
wor balèthok lir binèlèt kèh kang bédhah |
jarite ||
17. Kang kinarya anggèndhong pating saluwir |
suwèke |
ngling o o lah baya ta iki kang mawa |
mrojole ||
18. Kadospundi punika thol warninipun |
sinjange |
Ki Wirya ngling lho êmbuh aku tan wêruh |
surupe ||
19. Kêjaba-a duwèkmu dhewe kang bédhah |
kêprèknèn |
yèn duwèkku kang rusak ya têmpuhana |
kabèhe ||
20. Sarèhne nèng kene ya ngong-maklumi |
sakiye |
besuk yèn wus tutug ing wisma kewala |
têmpuhe ||
21. Dadya kêbo sapimu ya manira-rêp |
lirune |
aran sira dhewe kang agawe pokal |
rusake ||
22. Jarit kêling bêsêm tan kêna inganggo |
lungsête |
suntat (n)jaluk liru kêbo sapi bae |
bêcike ||
23. Ki Nuripin ngécêmut apêlongokan |
ature |
andang pira ngalêm wong thithik nulyarsa |
mèt gudèl ||
24. Lah (m)bok mundhut têmpuh ardi Banyakkaki |
lêrêse |
saking ngriku kang gadhah pokal punika |
jalare ||
25. Mapan sami tiwasipun kadipundi |
marmane |
pra ngawirya kadya mas timbul ing warih |

kingkine ||

551 Maskumambang

1. Yata wontên janma sawiji kang prapti |
pan kapara tuwa |
kêmul bêbêd lungsêd putih |
udhêng kulu-kulu sogan ||
2. Têkên kayu wani tan sêmbur lus apti |
sinopal sêlaka |
tinunjung wêlingèn wêsi |
mêthukan sinrasah giwang ||
3. Angêthuyuk gumapula jènggodnèki |
sêmune amarma |
alon dènnira mor linggih |
aris dènnya uluk-salam ||
4. Jayèngrêsmi agupuh dènnya nauri |
ngalèkummusalam |
samyâ têtêman astèki |
gya Jèngraga Kulawirya ||
5. Wusnya salam kang mara prapti tanya ris |
anak bagus ingkang |
sami musakat nèng ngriki |
punapi darunanira ||
6. Jayèngrêsmi sèndhêt dènnira nauri |
kawula punika |
kêparag ing udan angin |
kabrêkan ing panca-baya ||
7. Rumahing tyas ing wêktu Ngasar wus akir |
mêlarat ing papan |
tanpantuk bêktiyèng Widi |
kang mara prapta lingira ||
8. Yèn kadyèka sumangga nak bagus sami |
mring pawisman-kula |
panggenan-panggenan rêsik |
tan watir lalurat papan ||
9. Dhêkah ing Prantèn gumuk alit puniku |
ingkang ingancaran |
tut-pungkur mring kang sêdyapti |
tan antara dangu prapta ||
10. Ing wismanya gupuh mêrnahkên (ng)gènnèki |
lênggah nèng paningrat |
samyâ sinungan pisalin |
bathik myang lurik prayoga ||

Jilid 9 - Kaca : 130

11. Wus warata dalah santrinira sami |
sinjang ginirahan |
mring sabat samya ingisis |
langkung pênarimanira ||
12. Suka sukur gya samya mring masjid alit |
ngambil toya kadas |
nulya laju salat Ngasri |
sak bakdanira asalat ||
13. Wangsul mring paningrat tata dènnya linggih |
gantya sasalaman |
sigra pasugata mijil |
ulam rampadan mawarna ||
14. Ingancaran sêdaya samya wêwanging |
Ki Dhatuk tan arsa |
mung nginum wedang sêruni |
pra ngawiryaya samya nadhah ||
15. Kadho-kadho kang bukti tan dèn-kêmbuli |
tur ta kasêrakat |
prandene tanpantuk bukti |
antara samya luwaran ||
16. Ambêngira laju sinungkên Nuripin |
tan ana linongan |
anêmên pamangannèki |
wong ro lan Ki Pakujiwa ||
17. Samya tuwuk tan têlas dènnira bukti |
wusira luwaran |
nyamikan lumadyèng ngarsi |
cinaran nadhah dhêdharan ||
18. Anak bagus puniku mangsêganèki |
sêmbèn sawontênnya |
kang liningan anor-ragi |
sarwi angalap nyamikan ||
19. Alon nabda Ki Dhatuk marang ing tami |
nak bagus sun tanya |
ing kêrsa kadi punêndi |
punapi minggah ing arga ||
20. Punapinggih kewala têtentrêm nèng ngriki |
ngong nyarah kewala |
pundi kang dipun kêrsani |
sumangga prayogèng kêrsa ||
21. Jayèngrêsmi aris dènnira nauri |
pan inggih punika |
yèn parèng kawula apti |

Jilid 9 - Kaca : 131

minggah pucak ardi Bayang ||

22. Kang kawula sampun kasêdya ing kapti |
pucaking ancala |
puniku ing Banyakkaki |
Kae Dhatuk lon ngandika ||
23. Inggih sukur ing kêrsa langkung prayogi |
reyang nguntap lampah |
reyang riki tan ngêboti |
marang anak bagus samya ||
24. Jèngrêsmiangling sukur pitulung kiyai |
ing kawêlasarsa |
sung paedah ing ngalangip |
kawula kumambèng kêrsa ||
25. Kae Dhatuk aris dènnira ngaturi |
sumangga anyêngka |
mumpung kang surya umêsih |
yèn sompok wêktuning salat ||
26. (n)Dan umangkat kang samya sêdya mawukir |
nut ing padhadhahan |
laju umanjat mênginggil |
saking Pêrantèn anjatnya ||
27. Dan andêdêr praptèng Sela-dhêku nginggil |
Nuripin ris mojar |
mring Pakujiwa aririh |
lah niki nggèning kang baya ||
28. Èh andika niku tan marèn-marèni |
wong wontên sing jrihan |
êmpun sok mawa bilai |
Ki Ragil sêndhu liringnya ||
29. Wus ngliwati ing Sela-dhêku mênginggil |
apan kang minangka |
paragoling Banyakkaki |
mendra mêngetan luk-lukan ||
30. Kawit Sela-dhêku malinthas tan kitri |
sela blêg sadaya |
sukêt lang-alang tan mawi |
namung lumut lan katèpan ||
31. Kang lumampah kèndêl trêmbukuning wukir |
nèng guwa Sangsangan |
guwa lit (ng)gyan tiyang nêpi |
anèng ngriku ing Sangsangan ||
32. Wontên trêbangira gumandhul sasiki |
lambunging paguwan |

- patukan toya ngrêmbêsi |
tandho nêng clowok bêlikan ||
33. Kae Dhatuk ngling samya mèt toyastuti |
wusnya samya kadas |
mênginggil mênginya rumpil |
ngêrakal cucuri rangah ||
34. Praptèng ing panglungan mêtatar arêsik |
kadya sinaponan |
godhaging platar arêsik |
kadya na pêcak rong-dasa ||
35. Pêpangolan tumiyung pupucak wukir |
antara inggilnya |
saking pêlatar arêsik |
ingandhanan sangang dhêpa ||
36. Andha bambu ori muput sapênginggil |
marang guwa-guwa |
wus prantine dèn-andhani |
guwa tuwa pucak arga ||
37. Nulya samya mahawèng andha mênginggil |
Ki Dhatuk nêng ngarsa |
sêdaya minggah tut-wuri |
wus prapta ing guwa-guwa ||
38. Samya masuk amapan dènnira linggih |
Ki Dhatuk lingira |
sumangga wêktu Mahribi |
kang liningan langkung dhangsan ||
39. Sigra mapan ing sela wungkal lus putih |
Ki Nuripin adan |
sunat sêdaya pupuji |
laju kinèn kamat sigra ||
40. Jayèngrêsmi cinaran majêng ngimami |
agupuh mangarsa |
usali praptaning takbir |
pasekat Patekahira ||
41. Surat Kulya-yu wusing Patekahnèki |
surat Idaja-a |
wêwacan rêkangat akir |
patitis mikrat (n)jing sastra ||
42. Kae Dhatuk anggunggung sajroning ngati |
tan ana kuciwa |
antara wus ayat akir |
bakda Mahrib laju Ngisa ||
43. Sangsaya pik wêwacan surat patitis |
pan Surat Jumungah |

Surat Munapèk kang akir |
bakda pragad wêktu Ngisa ||

44. Wusnya sêsalaman tata dènya linggih |
Ki Dhatuk lingira |
bagus (m)bok angagar gêni |
Kulawirya nambung mojar ||
45. Lah ya mara Nuripin gaweya gêni |
kang liningan turnya |
anithik mêkotên gampil |
tan mên dhêt kajêng uruban ||
46. Ya mudhuna sadhela ngambil kaywa king |
Nuripin turira |
kawula botên kadugi |
yèn kêprucut wontên ngandha ||
47. (ng)Gèn kawula minggah wau tan ningali |
amêrêm kewala |
yèn mêlèk têtentu bilai |
jorongên sêmaput gical ||
48. Kulawirya gumuyu sarwi nauri |
ya manèh mêmêma |
umatur o nuwun ajrih |
mudhun dalu-dalu samar ||
49. Tan antara wontên sabatira prapti |
wong tiga ambêkta |
obor dhulang tinup saji |
aisi wedang dhêdharan ||
50. Samya mènèk ing andha prapta ing nginggil |
tinata ing ngarsa |
pandam calupak miranti |
kêlangkung tustha ning guwa ||
51. Pra ngawirya katri suka rênèng galih |
myat ing guwa-guwa |
ki tuwa ngandika aris |
sumangga sambèn dhaharan ||
52. Samya matur inggih kêlangkung nuwun sih |
bêrkah kang mapangat |
Ki Dhatuk malih glis aris |
anak bagus sayêktinya ||
53. Pan ing pundi sêsananipun ing wingking |
kang kasêdyèng ngarsa |
kang walèh pêsajanèki |
aywa ningit samudana ||

Jilid 9 - Kaca : 133

54. Sapa sintên ingkang punuja ing krami |
 bagus sêdayanya |
 alon nambung wijiling ngling |
 kae tanya sêsanamba ||
55. Inggih saking kêrajan Wanamartèki |
 ing lampah kawula |
 pinutus marang sudarmi |
 angupaya kadang tuwa ||
56. Ki Sèh Amongraga kang (n)don lèlana nis |
 tar pantuk tuduhan |
 tan pêcak wêcana mêksih |
 dene pêparab inaran ||
57. Inggang sudi mastani pun Jayèngrêsmi |
 punika riningwang |
 winastan pun Jayèngragi |
 lawan paman Kulawirya ||
58. Sudarmamba (n)jêng Kiyai Panurtèki |
 wangsul palakrama |
 maklum sinambat ing wangi |
 saking kêtambêtan amba ||
59. Sru gumuyu ingkang winangsulan angling |
 e kalinganeya |
 anak putranirèki |
 ki guru ing Wanamarta ||
60. Kang kuncara tanah jaman ing pasisir |
 manca ing ngadesa |
 anêbut Ki guru Bayi |
 Panurta ing Wanamarta ||
61. Pangungsène para ngulama ing ngèlmi |
 Jèngrêsmi nor-raga |
 pan inggih saèstu ugi |
 ngling aris Alkamdulilah ||
62. Lah suwawi dhêdharan dipun-sêsambi |
 kang lining nor-raga |
 ki tuwa ngandika malih |
 lah mangke reyang pepajar ||
63. Ngong puniki mitrane ramanirèki |
 duk mêksih jêjaka |
 seka kapti samya ngaji |
 tirakat guwa wanarga ||
64. Ing sapurug wong sêsanga satu budi |
 rewang baya-pêjah |
 ramanira duk ing nguni |

wastane Mas Arundaya ||

65. Sêdayanya Carik-sutra Arsèng-budi |
lawan Malarsipta |
Carik-mudha Eka-wardi |
sapta Kidang Wiracapa ||
66. Wargasastra kasanganipun wak-mami |
mangran Danumaya |
tan pati wontên ngaranni |
karan Ki Dhatuk kewala ||
67. Palaling Hyang tan jêjêg nèng dhukuh lami |
lamun wus amangsa |
kê mudhèh tilar (ng)gyan malih |
ngong nèng ngriki mèh samangsa ||
68. Manawi wus lêbar wah ngupaya malih |
dene asli reyang |
saking panêgari Bangil |
tinar ing yayah-rena ||
69. Dadya ngulandara nut têkding Widi |
rêna kêkayalan |
mêlancong dêlasan mangkin |
lir pêksi pêksa ngêlawat ||

552 Dhandhanggula

1. Jayèngrêsmi miwah ingkang rayi |
Jayèngraga lan Ki Kulawirya |
samyakumênnyut driyane |
myarsa pamuwusipun |
Kae Dhatuk Danumayèki |
pra ngawirya tyasira |
tan anyana pangguh |
lan kêkaruhe kang rama |
(n)Jêng Kiyai Bayi pangidinerèki |
raharjaning alampah ||
2. Sadèrènge mêdhar saliring ngling |
wus kacêsan sêraosing driya |
samyakêlangkung sukure |
Jèngrêsmi lon umatur |
kadî mina amanggih warih |
srêping manah tumingal |
mring paduka nêngguh |
Ki Dhatuk gumuyu nabda |
ênggèh anak bagus tan wontên bedaning |
ramanta lawan reyang ||
3. Reyang iki tinuwa pribadi |
samyakngakang kramane maring wang |
wong sêmanga kalulute |
mring ramanta sumuyut |
ngêtub sarèrèhanirèki |

sêdaya winêtara |
santri kawan-atus |
apan wus rumiyin mila |
ramandika kinalulutan ing santri |
antèr bisa mong janma ||

4. Wawi ngriku dhêdharanirèki |
awon kèndêl sami nyênjamikan |
mêksih apanjang dalune |
ingkang liningan gupuh |
asêsambèn sasênêngnèki |
tyas samyènggar tan wangwang |
marang Kae Dhatuk |
Jèngrêsmi anor turira |
inggih uwa Dhatuk sampun tanggêl ugi |
mumulang ing kawula ||

Jilid 9 - Kaca : 135

5. Ing pratingkah ngagêsang puniki |
sampurnaning iman ing kasidan |
kupuning gosul ngalame |
kêlawan malhipun |
ingkang sêdya kula-ulati |
Kae Sèh Amongraga |
lunga (n)don anglangut |
nis tan èstuning sêsana |
amba nuwun pitêdah ingkang sayêkti |
jênêke Sèh Amongraga ||
6. Kae Dhatuk Danumaya ancling |
pan puniku kang dera upaya |
tan kenging winêdhar ing rèh |
sabab wis ahli luhung |
ing pandugi reyang mênawi |
tan kêni dèn-ginêlak |
ing lampah mrih têmu |
wus kêkêr nèng jaman nujba |
tan bayinat tan sirna punika mêksih |
laya nimpar sêsana ||
7. Ningit ahlinira krana lair |
ing batine wus jaman priyangga |
yèn tumrapa kali gêdhe |
wus nyungab samodra gung |
nanging lagya ambêbêg warih |
angêmbêng ing sawangan |
ambêbanjir ranu |
kadya angêntèni sangat |
mêncêp-mêncêp kantun sabawang sumilir |
manjur laut wilayah ||
8. Pan ingriku purnaning kêjatin |
pamoring tawa lan asinnira |
tan tawa tan asin rêke |
tawa asin wus jumbuh |

datan kenging pinae budi |
wus sêmèntên kewala |
pêprèjènganipun |
namung kang sami (ng)graita |
tur ta anak bagus wus dèn-cêcawangi |
cêcaloning ahotad ||

9. Puniku yèn pinarêng ing têkdir |
aywa wèng-wèng sumungkuwèng tekad |
mring utama jalarane |
titigasaning kawruh |
lamun ahli dadya tan kenging |
wèng-wèng kêrana dunya |
kêdah kang sumungku |
anokitakên ing dunya |
dunya pinrih kinarya sampurnèng pati |
pinangkaning kamulan ||

10. Kaluhuran rahayu dunya-kir |
lamun kang ahli bangsa akerat |
aywa wèngwèng akerate |
kumêdah kang sumungku |
nokitakên akeratnèki |
akerat kang kinarya |
purwaning tumuwuh |
pinangkaning kamulyanya |
kaluhuran rahayu karatonèki |
ing dunya ing akerat ||

Jilid 9 - Kaca : 136

11. Ingkang kasêbut ing Dalil Kadis |
Kadariyah lan Kajabariyah |
kang tekad puniku lire |
tunggil babaganipun |
nanging datan kenging wor tokit |
kusrinira nalirah |
anèng ing têtewajuh |
katitah kêdah tinetah |
ing wijajah supaya tumêkèng kusni |
muhamil kang sampurna ||

12. Aywa tungkul kang kêkêl ing tokid |
tinekadkên kang tuwajuh ing tyas |
dadya tan kebere-bere |
lamun maksih kêburu |
ring têkabur kang niniwasi |
tan awas ing kasidan |
sida dadya kumprung |
pêcad pratandhaning iman |
datan ngeman ing badan budinirèki |
raganya nistha papa ||

13. Jayèngrêsmi kêpasuk tyasnèki |
sangsaya lir landhêp sinêpuhan |
gumêgês atrap driyane |

- Ki Kulawirya muwus |
yèn m êkatên kakang kiyai |
lampah puniki datan |
pangguh kang linuruh |
Dhatuk Danumaya ngling gya |
pan walahu'alam puniku dhi Ragil |
langkung kêrsane Sukma ||
14. Yèn pinanggihakên ing Hyang Widhi |
pan kêpanggih ingkang ingulatan |
yèn dèrèng kinêrsan dèrèng |
datan kenging binastu |
sawêg lagya kinêrsèng Widi |
anging wajib ihtiyar |
mênawa kêpangguh |
rèhning sami dêdarahan |
lawan botên anikêlakên ing tuding |
sudarma pariminta ||
15. Jayèngrêsmi miwah Jayèngragi |
anor-raga Kulawirya mojar |
dene anggawok kêrsane |
kojahe kakang Dhatuk |
Danumaya dene amêncit |
datan kêna dinuga |
pêkewuh ing tangguh |
yèn kados m êkotên kakang |
kula nuwun palingringanipun k êdhik |
(ng)gyannipun Sèh Mongraga ||
16. Lawan malihipun kakang kyai |
mênggah ingkang kal-dunya punika |
narik mring nêrakèng t êmbe |
tan prayogi linulut |
apan dadya rubedèng pati |
duraka ing ngakerat |
anèng nêraka gung |
mêlarat sêkaratira |
kakang Dhatuk puniku kadi pun êndi |
kawula tuduhêna ||
17. Lamun wagêd kita anglampahi |
rèhning sampun ngumum ing wirayat |
para ngulama sakêhe |
tarekat kang cinatur |
kakekat myang makripat dening |
wêwalêr nyêgah dunya |
tan arus tinêmu |
tan bisa ahli suwarga |
sabab dening dunya punika kang mawi |
anggigisakên swarga ||
18. Kae Dhatuk gumuyu sarya ngling |
ênggèh l êrês patakwan-andika |

- nanging ewuh wangsulane |
sami kewala jumbuh |
kang takèn lan kang dèn-takèni |
pan dèrèng tau pèjah |
kalih-kalihipun |
dudugi awag-awagan |
tuna dungkap pèpajar sajroning pati |
lir lampah kamban jangkah ||
19. Kaplèngkang-plèngkang wèlakangnèki |
rinasa pègèl tan sidèng lampah |
mundur tan binacutake |
lir takon mring wong bingung |
apan sami dening tan uning |
Ki Kulawirya latah |
samyu sru gumuyu |
Jayèngrêsmi laminira |
apan dèrèng kadyèku guyunirèki |
myang Jèngraga angakak ||
20. Katrinira sami anuwuki |
dènya gumuyu asuka-suka |
saking jatine banyole |
wus lumrah pra linuhung |
banyolane ngèlmu kakiki |
sor cucut wong andhalang |
tapuk la luludruk |
Kae Dhatuk Danumaya |
pangucap kang puniku adhi Ragil |
pakèwèding agêsang ||
21. Upamane janma luwih sugih |
sandhang pangan datan kêkurangan |
malah kongsi luwih akèh |
suprandene puniku |
kang sinandhang ingkang binukti |
linampu utang-utang |
nilih bubruwun |
tan bisa anandhang pangan |
yèn tan angsal utang nilih kang binukti |
pan pinèlalah lupa ||
22. Wus kadyèka ngagêsang puniki |
sarwa wus darbe sèkalirira |
sinung kawruh mèrtabate |
wus wruh ing ala ayu |
suprandene tan dèn-kawruhi |
yèn ta tinokitèna |
kewala wus rampung |
kalurung dènya têtanya |
wus tètakon takon malih saya sisip |
bingung èndi ginêga ||
23. Kang tinakon saguhe wus mèsthi |
wani ananggung Dating Hyang Sukma |

kang sanyata gèlèthèke |
wujude kang salugu |
balégère ingkang sayèkti |
miwah nyataning kerat |
nutur jroning lampus |
wruh rasaning jroning pêjah |
saguh wani katêmpuhing dunya akir |
kang luput ing nêraka ||

Jilid 9 - Kaca : 138

24. Gèsèh wong kang amuwus kadyèki |
kadya wong wus anglampahi pêjah |
myang piniji ing Hyang dhewe |
wong kang mèkotên niku |
pan kêsusu mrih olih pokil |
setan badan manungsa |
nganggêp ngaku-aku |
lumaku ginuronana |
kang mèkotên sor-soring titahing Widi |
binabag lawan kawan ||
25. Bangsa urakan tan sinung luwih |
Ki Kulawirya nyanthêng sarya jar |
dene gumriyêng kandhane |
sampun tanggêl kang Dhatuk |
ing liripan kadi-punêndi |
jarwane kang sanyata |
kaop tiyang busuk |
samyang ginuywan kang putra |
kae Dhatuk Danumaya angling aris |
dhi Ragil Kulawirya ||
26. Ing ngagêsang pangulahing ngilmi |
lir ngubak-ubak toya ing dhadha |
tan liyan saking dhèwèke |
nêgês kalawan uwuk |
asor luhur ala lan bêcik |
sami nyandhang martabat |
sangkêp tan na kantong |
wisesa ihtiyarira |
pamilihe nalar wurung lawan dadi |
dédalan Dalilolah ||
27. Bêner luputing kita puniki |
anèng sajroning Kajabariyah |
lan anèng Kadariyahe |
kêdah botên ingriku |
awon pênêd lare lan sisip |
rong prakara nalirah |
tan pisah tan carup |
sami ugi prayoginya |
tan pae-pinae kédadèyanèki |
dunya kèlawan akerat ||

28. Lamun ahli-dunya dèn-abrangti |
marang dunya dèn-runtuh sihira |
kêrana dunya jatine |
kasidaning tumuwuh |
datan liyan saking donyèki |
kamurahaning Allah |
Kadariyah nêngguh |
gêng-agênge kang nugraha |
palaling Hyang ing dalêm dunya puniki |
paedahing ngagêsang ||
29. Sinung sidik sampurnaning pati |
miwah kamulyanirèng ngakerat |
dunya brana pangatêre |
puniku imam-ratu |
sakèhing wong ahli donyèki |
yèn brana wus angrêda |
nir tan ana catur |
kasaru sawiyah-wiyah |
pan rinêksa kamulyanira dunya-kir |
minule ing sêsama ||
30. Lamun ahli-akerat dèn-brangti |
marang Dalil akerat dèn-gigal |
sihing tyasira sungkême |
kêrana jatnipun |
ing kasidan sihing Hyang Widi |
anglimputi kal-dunya |
sihing Hyang Maha Gung |
kang wus man Kajabariyah |
gêgêdhèning nugraha ing dalêm akir |
paedah ing dêlahan ||
31. Sinung ilham sidik ing dumadi |
tuwin manpangat ing dalêm dunya |
Dalil akerat asline |
imam pêndhita luhung |
sakèh wong kang ahli kèrati |
kang wus mukmin ing dunya |
nir tan ana wuwus |
pangina-inaning janma |
pan rinêksa pancabaya ing dunya-kir |
sinihan ing sêsama ||
32. Kalihe tan wontên prabedanèki |
Kadariyah lan Kajabariyah |
kewala sami kusnine |
puniku dhaupipun |
kadya siyang kalawan ratri |
dangune tan prabeda |
namung kaotipun |
apêtêng kalawan padhang |
samyak saking nuring rahman lawan rakim |

Jilid 9 - Kaca : 139

wilayating Pangeran ||

33. Wong kang tuna ing kalih prakawis |
tan Kadariyah tan Kajabariyah |
kafir sabab nora tètèng |
kathah durakanipun |
manggung gajêg-gajêg tyasnèki |
têmahan nora pisan |
mandhok manahipun |
tan duwe tabiyat iman |
mung tabiyat kumprung wurung maring bêcik |
têmahe nistha papa ||
34. Tènèh ngambah ing kalih prakawis |
Kadariyah lan Kajabariyah |
angaku uga prasèndhè |
ngalap ro pêksa lubung |
pikir kafir amonyar-manyir |
carup nora nalirah |
kawruhira bingung |
tan duwe tabiyat iman |
têmahannya sudra papa sor ing budi |
beda lan kang aiman ||
35. Jayèngrêsmi miwah Jayèngragi |
myarsa linging Dhatuk Danumaya |
sangsaya têtang driyane |
kêluhuran ing wuwus |
wêwatêsing ahlining tokit |
tan sagêd mangsulana |
sarèh ing pamuwus |
katri lan Ki Kulawirya |
samyang ngungun kalêrêsan tyasirèki |
samyang awirangrongan ||

553 Wirangrong

1. Kadya tuwuk tanpa bukti |
myarsa saliring wiraos |
tan ana suma mar kaolipun |
amranani kapti |
tan ana bedanira |
lan kang samya wus man ing tyas ||
2. Ki Wuragil mèsêm angling |
sasmita ring putra karo |
de langkung nyata pun kakang Dhatuk |
Danumaya iki |
padhang têtêm tyasingwang |
myarsa riwayat pratela ||
3. Kakang Dhatuk Danumayèki |
kaole dene gumacos |
anglêjarkên manah muradipun |
sêdhêngan pêsagi |

Jilid 9 - Kaca : 140

- tan ewuh surupannya |
tan inang padhang agampang ||
4. Bêbêgjan bisa nglampahi |
nanging ing manah sumrowong |
kang putra ro nabda inggih sèstu |
tan sumêlang kapti |
Ki Dhatuk Danumaya |
aris dènnira anabda ||
5. Kang puniku adhi Ragil |
sawêg sêlamba kemawon |
pan dèrèng kantênan têtunipun |
sabab têksih sami |
reyang riki lan rika |
dèrèng wus man ring utama ||
6. Nanging ta namung mênawi |
kêdugi samya linakon |
ywa age anggege ing pitutur |
rinasa kariyin |
kêlamun wus kadriya |
dadya tan kêtêlanjukan ||
7. Yèn ta kadyèka dhi Ragil |
anggunggung marang kang omong |
puniku sangsaya wêwah luput |
tan surub ing ilmi |
apan tuna ing tampa |
tur ta kang tutur tan bisa ||
8. Mathêm ginunggung (n)jêngginik |
guru geroh nora ènjoh |
sira pra ngawirya sru gumuyu |
myarsa dènnira ngling |
Ki Kulawirya latah |
ngling bilah saya tan jamak ||
9. Ngawruhi kang lukak-lukik |
saking padhange nêrontong |
amudhoni rasa tan katlisud |
kalêthêking ngati |
tan ana kang kadyèka |
lir Ki Dhatuk Danumaya ||
10. Kang rinasan mèsêm anging |
lah apa andhang mêngkono |
wau wis anduga yèn kadyèku |
Ki Kulawirya ngling |
krana lahe kewala |
tan anggunggung ing paduka ||
11. Tan pati sambèn nyênjamik |
Ki Dhatuk lingira alon |
paran ing kêrsanta anak bagus |

kêrsaning ing mangkin |
yèn pinarêng ing kêrsa |
rêrêm ing sêpasar êngkas ||

Jilid 9 - Kaca : 141

12. Jèngrêsmi turira aris |
maklum paduka kemawon |
wus lami nèng paran yèn panuju |
kawula pa-amit |
sapikantuk nèng mêrga |
tirakat lawan pitêdah ||
13. Sudarma kinèn ngulati |
kadang tuwa kang lunga-ndon |
mênawi kapadhêk anèng purug |
Ki Dhatuk lingnya ris |
inggih langkung prayoga |
lamun sêmbada ing lampah ||
14. Luhung lajênga mring Rawi |
kalamun angsal pawartos |
ing kiwa têngênnya tanah ngriku |
ing Kalangbrèt tuwin |
Trênggalèk Lêmbuasta |
(ng)gyanning Kidang Wiracapa ||
15. Wartine dadi priyayi |
nèng Lêmbuasta bêndhoyot |
wiyar polatannya aywa tanggung |
patirakatnèki |
Ki Kidang Wiracapa |
tan prabeda lawan reyang ||
16. Mitrane ramanirèki |
kang reyang pajar duk anom |
pra ngawirya suka myarsèng wuwus |
samyamatur aris |
inggih sèstu punika |
malaju mring Lêmbuasta ||
17. Ki Dhatuk Danumaya ngling |
suwawi sami a-Suboh |
luhung mupung awal wêktu Subuh |
nulya samya mijil |
akadas mring kucuran |
sawusnya wulu sêdaya ||
18. Ki Ragil Kulawiryèki |
dènnya adan tumêlawong |
wuse samya sunat Kae Dhatuk |
ngling mring Jayèngrêsmi |
ingancaran mangarsa |
angimami ing asalat ||

19. Kang liningan gya mangarsi |
 ngangkat usalinira lon |
 praptèng takbirira sêdaya wus |
 niat praptèng têkbir |
 ibtitah laju wajah |
 wus wajah maos Patekah ||
20. Langkung pasèkatirèki |
 kir'ate patitis aos |
 sawusing Patekah suratipun |
 Sujada inapti |
 nuju lapal Yasjuda |
 adêgira sinujudan ||
21. Wangsul adêgira malih |
 rêkangat akir wiraos |
 sawusèng Patekah suratipun |
 Kasar sarèh apik |
 dangu rêkangatira |
 adêgira Kinunutan ||

Jilid 9 - Kaca : 142

22. Wus prapta tahyatira-kir |
 salam bakda salat Suboh |
 nutuk pupujiyan dhikiripun |
 pëndonganirèki |
 Ki Dhatuk Danumaya |
 kêlangkung panggungungira ||
23. Cadhangan aolia di |
 aotad bangsa kinaot |
 Ki Dhatuk tan samar ing susungut |
 sêmining aluwih |
 ngawiryra ro ngalamat |
 nujba aotad kutuban ||
24. Jèngrêsmi lan Jayèngragi |
 kadi-kadi tan kêladhok |
 wusira pêragat wêktunipun |
 sêsalaman sami |
 gya kundur maring wisma |
 mèh anjurudêmung enjang ||

554 Jurudêmung

1. Lênggah ing bale watangan |
 bubucu wus anèng ngayun |
 angêt-angêtan sêdarum |
 Kae Dhatuk Danumaya |
 angancarani tuturuh |
 suwawi samya anadhah |
 ngêt-angêtan mupung esuk ||
2. Agupuh ingkang liningan |
 dènnya nadhah Kae Dhatuk |
 intip kang ginugut-gugut |

- tan pati ngambil lawuhan |
namung anyarati kalbu |
antara dangu dènnira |
bukti gya samya tuturuh ||
3. Ambêng nulya cinarikan |
 piningkên santrinipun |
 wong roro lawan Ki Paku |
 wong roro samya amangan |
 anutug sakarêpipun |
 warêg kongsi nora têlas |
 luwaran linorod mundur ||
4. Sampun dènnya samya nadhah |
 Ki Kulawiryia turipun |
 ing lampah prayoginipun |
 wontên grêmaning lampah |
 pitulungipun kang Dhatuk |
 kang kadya Ki Padhangeyan |
 sira Ki Sèh Sidalaku ||
5. Inggih kae Wargasastra |
 sung tuduh mring santrinipun |
 punika santri kang tumut |
 mariki atêdah marga |
 Ki Dhatuk mèsêm amuwus |
 puniku kirang utama |
 nglong-nglongi kangèlanipun ||
6. Suda pèdahing tirakat |
 yèn mawi wontên kang tuduh |
 kaecan ing lampahipun |
 pênêd kang asring kêsasar |
 -sasar kêparung kêlurung |
 prayogi ingkang kêsrakat |
 dadya kathah susahipun ||
7. Tirakat ingkang manpangat |
 kang ngêmu kuwatir kalbu |
 rêkasèng lupa milalu |
 puniku ingkang utama |
 samya asuka gumuyu |
 Ki Kulawiryia alatah |
 bilah dene sarwa unggul ||
8. Ngluhuri kojahing lampah |
 ngong tan bisa nusul wuwus |
 kang putra samya gumuyu |
 inggih sèstu kasinggihan |
 lir uwa pamuwusipun |
 lah inggih suwawi paman |
 apamit sêdhênge laju ||

Jilid 9 - Kaca : 143

9. Amaruput mupung enjang |
 dèrèng wêdharing surya-suk |
 wus samya magud pandulu |
 Jayèngrêsmi ris manabda |
 mring Dhatuk Danumayèku |
 lamun parêng ingkang kêrsa |
 kawula nuwun pangèstu ||
10. Kae Dhatuk Danumaya |
 aruruh dènnira muwus |
 inggih sumangga ing kayun |
 benjang yèn prapta kêrajan |
 Wanamarta pêmbagyèngsun |
 salam reyang ing ramanta |
 yayi Bayi Panurtèku ||
11. Myang mring kulawarganira |
 Jèngrêsmi turira nuwun |
 sarwi naos salamipun |
 Ki Dhatuk gupuh asalam |
 sarta abibisik muwus |
 wêkas-reyang ing anakmas |
 aywa wèngwèng ing pandulu ||
12. Benjang andika kinêrsan |
 maring Hyang Inggang Maha Gung |
 lan rinta Jayèngragèku |
 ing solah pratingkah rucah |
 nanging wus takdir tar wurung |
 kewala ugungên rinta |
 yèn mangsa nalikanipun ||
13. Benjang ywaning Wanantaka |
 ingriku babarirèku |
 mênawa lamun saèstu |
 ing panarika kakanta |
 Sèh Mongraga kang linuhung |
 malah mèksiha gagatra |
 kang samya pinulung luhung ||
14. Wêdharing bangsa oliya |
 dede saking tapa ngèlmu |
 pan saking sêntosèng kalbu |
 êninge cipta bêlaka |
 kang puniku anak bagus |
 pèdahe pangguh lan reyang |
 reyang pintên bangginipun ||
15. Yèn sagêd kapuwèng tama |
 rèhning tuwa apitatur |
 supaya ywa wèngwèng kalbu |
 wuse poma wêwêkas-reyang |
 Ki Jayèngrêsmi adhingkluk |
 asanggêm liring pitungkas |

dangu têtêman astèku ||

16. Luwar têtangkêbing asta |
nêmbah anuwun pangèstu |
nulya Jèngraga mangayun |
atur salam rinaharja |
anuwun wus nulya mundur |
Ki Kulawirya mangarsa |
salam-sinalaman gupuh ||
17. Wus samya asêsalaman |
myang santrinira angujung |
ngawirya tri samya matur |
pamit mêdal pasilan |
Ki Dhatuk Danumayèku |
arum wijiling wêcana |
lah inggih anakmas bagus ||

11 (Pamit dhatêng ing Kalangbrèt, Trênggalèk lan Lêmbuasta)
Bakda Subuh para andon lampah pamit, kaprayogèkakên dhatêng ing
Kalangbrèt, Trênggalèk lan Lêmbuasta panggenanipun Kidang Wiracapa, ugi
mitranipun Ki Bayi Panurta.
Ing têngah margi ki Pakujiwa kadhawuhan wangsul, lajêng pêpisahan.
Lajênging lampah rêkaos jalaran marginipun bêtèr ngênthak-ênthak, lajêng
ngaso ing ngandhaping wit kosambi. Mangkat malih, wanci sêrap
ngajêngakên Mahrib ngênêr padhusunan.
Kaca 144 - 151.

Jilid 9 - Kaca : 144

554 Jurudêmung

18. Reyang umiring raharja |
mugi basukiyèng purug |
kêdhatêngana ing kayun |
wusnya samya kinalilan |
sarêng dènnira amundur |
Ki Dhatuk gupuh tumêdhak |
nguntap ing pêtataripun ||
19. Ngawirya matur nor-raga |
ingriki kewala sampun |
Ki Dhatuk lingira rum |
laju tumurun mêngandhap |
ngidul-ngetan nut lulungur |
(n)jog dhusun ing Dringo ngandhap |
kathah kanthining lèlaku ||

555 Kinanthi

1. Kang liningan lon umatur |
nuwun umangkat lumaris |
pan anut pitudingira |
Ki Dhatuk Danumayèki |
saking Parantèn mêngandhap |
lèlêngkèh tunggangan kèndhit ||

2. Lulungur wasta ing Griguh |
sela wêlaka amagir |
kêwilis ing katèpan |
walêd nampu kajar angkrik |
lulumut lunyu kêbunan |
ngacêm ing padanira tis ||
3. Rêpêt saput-lêmah pêdhut |
limut lumalating enjing |
mijang kang mawèng sêsela |
silo ampak anampêki |
tar kawistara tang mêrga |
gêrago garap maririh ||
4. Ruruntungan rangu-rangu |
karêgon rêmêng mêksênjing |
ima masinjang bangun bang |
lulusiran ngawiyati |
sumirat pajar sidik byar |
ambabar nêrantang wukir ||
5. Mèh rahinèsmu mabangun |
Hyang Aruna duk umingib |
-mingib ing udayèng ngarga |
lir laraping dyah ma-èksi |
andhingkik têkèng mahawan |
awawan mimilih mêrgi ||
6. Swabawèng pêksi narawung |
ngocèh kacakswuh kapyarsi |
sata-wana pêpêtukan |
kêluruk ramyèng pang garing |
mrak nyêngungong ing abahan |
beyo bayan lawan nori ||
7. Prêkutut anduduk layu |
manggung cumêngklung sênggani |
asri swaranira rungwan |
kumringsing jangkrik bêtêtiring |
kungkung kongkang ing pangrongan |
ngumandhang ing jurang trêbis ||
8. Kasulak silak tan siluk |
kasirat kênyaring rawi |
drawela Hyang Andakara |
mrabani sèsining bumi |
acitra kawining patra |
katrapan dipèng suryènjing ||
9. Kadya wadining asinglu |
ningid kacacadanèki |
jrih kawistarèng narendra |
andhar pangungsèn ri ratri |
wusana wus kacênthikan |

Jilid 9 - Kaca : 145

- pangadilan^{ing} nrêpati ||
10. Tan kenging ngumpêt sawêgung |
tang roning kitri duk ratri |
mangsênjing katrangan ingkang |
Hyang Raditya ngujwalani |
mêngkana umapanèka |
rêsmining langêning wukir ||
 11. Yata wau lampahipun |
Jayèngrêsmi Jayèngragi |
katri lan Ki Kulawirya |
Pakujiwa lan Nuripin |
Ki Paku lumakèng ngarsa |
ing Griguh malipir tambing ||
 12. Tumurun saking lulungur |
mêrgi ngêrakal arumpil |
asingub silak luk-lukan |
jurang parang ngrong kapering |
anètèr ing pangungangan |
nêrampat rumput ngêbêsi ||
 13. Ing lampah sêngkan tumurun |
pèpèrèng sukuning wukir |
tugaran tinêgal gaga |
gaganing wong ing Balimbing |
pinagêr wuluh risigan |
lanjaran kacang kêciper ||
 14. Kêkara kêrai timun |
kêtela katès gêmбили |
lombok terong jarak kapas |
jagung ontong canthèl jali |
suwêg gadhung walur kacang |
têgal têtêbakan sami ||
 15. Banjêngan tanêmanipun |
sasukanira mijèni |
kang lumampah anut dhadhah |
mudhun nabrang lèpèn alit |
minggah tètèring cêlangap |
nampak pasabinan radin ||
 16. Mêlipir pinggiring dhusun |
ing sawo asri kaèksi |
raryan sor bulu mêmucang |
Jèngrêsmi ngandika aris |
lah wus paman Pakujiwa |
kewala nimpang nèng riki ||
 17. Nulya sinalaman gupuh |
Ki Pakujiwa amundhi |
nuwun-nuwun aturira |
liningan andum basuki |

salam pangabêktiningwang |
rika aturna kiyai ||

18. Dhangeyan Sèh Sidalaku |
Ki Pakujiwa turnya ris |
amba andhèrèk raharja |
sinauran sami-sami |
gantya wus samya salaman |
Pakujiwa lèngsèr ngarsi ||

Jilid 9 - Kaca : 146

19. Gupuh kang lumampah mantuk |
umangkat ngawirya katri |
laju mênggèng pagalêngan |
mêngidul dènnya lumaris |
ing dhusun Pakêm pangkalan |
ngidul ngetan lorog sabin ||

20. Ing lampah anjog mênga gung |
amanjat gègèng inggil |
sumêngka sangèt anênggak |
ing Bubuk wastanirèki |
wana bubulak tar wrêksa |
lungur gèng mênggêr amagir ||

21. Anggènggèng galagah rayung |
situn ri tanjang kêlampis |
sisir usit sêrut maja |
rurumbut gêrumbul kingking |
kêlangkung rêkasèng lampah |
anduduk nênggêl mênginggil ||

556 Mègatruh

1. Yata ingkang mahanjat mêngi ing Bubuk |
kabèntèr surya tumiling |
kêlangkung rêkasèng laku |
tan ana payomanèki |
Nuripin agrigah-grigoh ||
2. Gêrundêlan dêlanggung apa kêlangkung |
anênggak dene atêbih |
sapa kang gawe dêlanggung |
niaya mring wong lumaris |
(m)bok menggok sing êndhèk kono ||
3. Ki Wirya ngling lho Nuripin lêkas muwus |
anutuh wong gawe mêngi |
lah (m)bok aywa rêp lumaku |
bêcik nimpanga pribadi |
sasênêngira amenggok ||
4. Ki Nuripin akesotan sarwi muwus |
(ng)gènnipun menggok mring pundi |
jurangipun nyamut-nyamut |
kanan kering samya trêbis |

Ki Wirya muwus lho êmbuh ||

5. Anêmplunga ing kono jurang kang trêjung |
pilihên sadhengahnèki |
apa êlor apa kidul |
lèhmu angglundhung nimpangi |
iya mrih bisane aso ||
6. Lon umatur dede pabênan puniku |
aso-aso apan posit |
mangsi umura sabêdhug |
ngling jabakna positnèki |
nanging pêsthi bisa aso ||
7. Ginaguyu mring kang putra kalihipun |
anamur rêkasèng mêrgi |
sakêdhap tansah ngrêrapuh |
kèndêl ing lampah tan linggih |
jumênêng kewala ngaso ||
8. Ngantak-antak dènnira samya lêlaku |
panasing surya nêngahi |
mêksih anêngka mëndhuwur |
sinampyêng pamanjatnèki |
santri Nuripin angrèmpong ||
9. Lingsir kulon campêde inggahanipun |
praptèng tutungganganèki |
mênggêr agiring lalungur |
wontên wrêksa gung sawiji |
kusambi ngêrongkob ayom ||
10. Samya kang katoran anèng ngriku |
munggul kaididan angin |
kang rèrèh rasa pikantuk |
sêgêr kemarutan isis |
lêlêson sêsèndhèn kayon ||
11. Ki Nuripin anggloso sarwi amuwus |
e lah olèh gawe iki |
kangian anèng sêsèdhum |
dudu rasaning kang mêrgi |
esuk kongsi lingsir kulon ||
12. Nora wêruh rasane kayèn kang seyup |
lagyèki nêmua aring |
aras-arasên lumaku |
kongsiya sêpasar bêcik |
nèng kene kêpenak aso ||
13. Kae Kulawirya gumujêng amuwus |
iya kariya pribadi |
mêngko kariya sirèku |
ing kono witing kusambi |

Jilid 9 - Kaca : 147

dimènè pinangan potho ||

14. Ki Nuripin sarwi turon mungkur matur |
kados tiyang dosa pati |
dene mawi dipun-êrut |
puniku ta botên jangji |
tiyang ngraosakên aso ||
15. Pan sanès pêrkawis dede sambungipun |
sawêg sakeca aisis |
garundêlan ririh muwus |
ingong bae dèn-wanèni |
bok karo putrane keyok ||
16. Kulawirya gumuyu asru amuwus |
lho dene edan Nuripin |
cêlathu sêmbari mungkur |
nora ngrèmèsi wong angling |
jawane madhakkên bokong ||
17. Samangsa dèn-bandhêma cêngêle ngrajuk |
Nuripin nolih atangi |
gumuyu sila umatur |
bangêtên bêndara kyai |
wong kêsêl-kêsêl binêndon ||
18. Anèng wana (m)bok inggiha ingkang maklum |
Ki Wirya gumuyu angling |
lah ya wus turonna bagus |
matur ah botên ajrih jim |
yèn dosa malih awêdos ||
19. Lho bandhole Nuripin angot ambêrung |
lèhmu ngewuhake ati |
mêngko tak lempar lambemu |
yèn dèn-kon kaya dèn-pênging |
yèn pinênging kaya dèn-kon ||
20. Glela-glele Nuripin tyase pakewuh |
jêg nora jêg dèn-lakoni |
Ki Wirya kêngêtan lamun |
gêgilanane Nuripin |
tumingal ana têmbêlong ||
21. Dèn-uncalkên ing wêtêngira kumapluk |
kandhêg nèng kandhutanèki |
Nuripin (m)bêngok anjêpluk |
biyung bêlah setan-rojim |
aniba blêg sru mimisoh ||
22. Kêna sibat têmên dudu wong si Jidu |
sarwi mundêlik tan eling |
kêjot gumêtêr sakojur |
mata dhipêt (m)brêbês-mili |

Jilid 9 - Kaca : 148

ngawirya ro kagyat gupoh ||

23. Anulungi mring Nuripin kang tan emut |
têmbêlong binuwang aglis |
Jèngrêsmi wêlas andulu |
ngusapi luhe Nuripin |
Jèngraga anguwoh-uwoh ||
24. Ironing driya Jèngraga angampêt guyu |
dènnya (n)jangkar mring ki Ragil |
Ki Kulawirya gègêtun |
dinalih tan klêngêr yêkti |
jro tyas gumuyu wlas anon ||
25. Pan ginugah-gugah mring Jèngraga dangu |
dènnya kèlêngêr Nuripin |
nulya-ling gragapan gugup |
lir wong tindhihèn dènnya ngling |
hèh hèh hèh hèh angruruntoh ||
26. Jayèngrêsmi pa wus waras sira iku |
sarwi tinangèkkên aglis |
matur inggih sampun emut |
mêksih mèwèk (m)brêbês-mili |
lir pinucung dhêlog-dhêlog ||

557 Pocung

1. Ginaguyu Nuripin alêngar-lêngur |
Jèngraga ngling latah |
mêtu pamère Nuripin |
anggêgancar sêjarah duk jan-munijan ||
2. Sru gumuyu Ki Kulawirya amuwus |
ambakna wong gila |
têmbêlong kang dèn-wédèni |
tan matèni nglaranana bae nora ||
3. Kêjabèku jrih mring ula macan patut |
yèn dèn-gilanana |
sababe ambilaèni |
nora patut wruh têmbêlong bae gila ||
4. Sêtun-sêtun mring ulêr nglarani bidhur |
patut winêdènan |
luwih gèdhe bae wêdi |
Ki Nuripin mêksih ngoso aturira ||
5. (n)Dika niku mring cindhil kewala kagum |
dospundi wawi ta |
cindhil nglarani punapi |
Jayèngrêsmi Jèngraga gumuyu suka ||
6. Mèsêm muwus Ki Wirya sarwi gumuyu |
jêr ngong wruh rupanya |

Jilid 9 - Kaca : 149

- kinyir-kinyir (ng)gigilani |
Ki Nuripin ngécêmut matur plorokan ||
7. Prandenipun tan têpa-têpa puniku |
èh e (m)bok paduka |
dèn-uncalana lir mami |
Ki Wirya ngling (m)bok jajalên uncalana ||
8. Pêsthi nêmu bilai sira sun-pênthung |
cêngêlmu bèn modar |
Nuripin grundêlan angling |
andêlêna mring wong bae waninira ||
9. Dèn-wus-uwus ngawirya ro sru gumuyu |
myat mring kang paguywan |
wus tata alênggah sami |
Kulawirya angling marang putranira ||
10. Lah ya iku wong gila-gila andulu |
paran kang amawa |
dene sabên wong tan sami |
lah apane kang amawa mêngkonowa ||
11. Mèsêm muwus Jèngrêsmi inggih puniku |
pêngraos kawula |
pan ing ngagêsang puniki |
wus pininta linging Kadis Rasulolah ||
12. Wong puniku pinanjingan wus têtamtu |
apan ginantungan |
ing wolung prêkawis pêsthi |
kêndêl jrih asih lan sêngit punika ||
13. Pintêr blilu tan kenging botên puniku |
sipat janma gêsang |
têmtu kang kalih prêkawis |
ingkang dèn-karêmi lan sinêngitan ||
14. Apan uwus ing dalêm titah puniku |
pan tan ketang pêcat |
kang tinampik kang pinilih |
kang mawi puniku panjingane titah ||
15. Kang puniku kenging tinarik lan wuruk |
saking ginaluta |
yèn pinrih saking sakêdhik |
dintên têkèng saban-saban tahan tuman ||
16. Nambung wuwus Jèngraga mring pamanipun |
yèn kadyèka paman |
paduka gila mring cindhil |
ginulanga lami-lami mantun gila ||

17. Mèsêm muwus lah iya iku ta êmbuh |
 pêngraos-manira |
 kaya nora bisa mari |
 matur inggih sawêg prangaos-paduka ||
18. Sru gumuyu priye ing kono sirèku |
 Nuripin ya padha |
 duwe gigilan lir mami |
 paran bisa ginulang mrih mari gila ||
19. Aturipun ah kula pilalah lampus |
 pinurih puruna |
 mring têngbêlong langkung ajrih |
 (ng)gih sêdasa-dasa tiyang kêdah gila ||
20. Lingira rum Jayèngrêsmi iya iku |
 saking atinira |
 tan kudu (ng)gugulang wani |
 pênggulangmu namung maring dhandhanggula ||

558 Dhandhanggula

1. Yata wau ingkang ngaring-arang |
 mêngnginggiling lulungur tunggangan |
 ing Bubuk langkung kasêngne(?) |
 Jèngrêsmi lon amuwus |
 wawi paman umangkat aglis |
 mutawatir ing wayah |
 poting wêktu Luhur |
 yèn kalularatan toya |
 Ki Wirya ngling ya bêtêgjan bae mangkin |
 yèn êpot mêngko jamak ||
2. Ngalap wênang jamak anèng mêrgi |
 nulya umangkat saking agiran |
 ngetan tumurun lungure |
 andêrojog ngêlantur |
 angêrakal mêrginya rumpil |
 kêrikil awiwalan |
 kêsandhung ing suku |
 Ki Nuripin gêriguhan |
 gêrundêlan dêlanggung êmbuh pinilih |
 kang mudhun lan kang manjat ||
3. Sarwa nora kuwagah nglampahi |
 dening rasane laraning ngawak |
 dêlanggung padha kêsuwèn |
 anglulu wong lumaku |
 boyok cingklak polok lir pêthil |
 tungkak kadya cêpola |
 kapancal ing watu |
 Nuripin sangêt dènnira |
 angrêrêmpong kantun nêng wuri atêbih |
 bot thukul bubulira ||

4. Bubul mundul grigah-griguh wigih |
kagriyul kêrikil anjêngat |
andheprok asru larane |
kadhiglagan lumaku |
parêmbèhan ambrêbês-mili |
datan nututi lampah |
angantun sang bagus |
rêrèndhonan lampahira |
praptèng jurang sampun wontên lèpèn alit |
kali Sêmpu wastannya ||

Jilid 9 - Kaca : 151

5. Dangu-dangu anganti Nuripin |
nulya prapta linggih sila-tumpang |
anguwik-uwik bubule |
sarwi dinamu-damu |
pan kinukur-kukur ing pinggir |
ngêdên ngrasakkên lara |
nyêdhak dènnya lungguh |
lah Ki Ragil Kulawirya |
lagya turon rêm-rêm ayam ngaring-arang |
Ki Wirya kagyat mulat ||

6. Mojar e e bandholên Nuripin |
apa dhasare sira ko(k) jarag |
dene abênêr prênahe |
irungku lan tungkakmu |
cêdhak tèmên lèhira-linggih |
nèng ulon-uloningwang |
bangêt dêgsuramu |
Nuripin mèsêm ngrêrêpa |
inggih nuwun apuntên (n)dara kiyai |
rèhning sakit kêsêsa ||

7. Angot bubulên duk wingi ratri |
sarêng tumurun wau punika |
kang bubul mundhak malênte |
asring kagriyul-griyul |
ing kêrikil (n)dheprok ing mêrgi |
mila kantun atêbah |
repot dening bubul |
Ki Wirya mèsêm lingira |
yèn mêngkono tégêse manira iki |
kon ngambung bubulira ||

8. Nuripin mêngkêrêt gulunèki |
matur nuwun lah botên amokal |
lamun mêkotên artine |
sêlak botên kadyèku |
kala panggih pintên prakawis |
Ki Kulawirya mojar |
êmbuh jarmu iku |
dhasar wus wong sira-jarag |
cocokormu kaungkulkên rai-mami |

nora idhêp ing tata ||

9. Sarwi binalang bubulirêki |
Ki Nuripin anjêlèh kumrengkang |
bilah bangêtên kenthole |
ngalih (ng)gon dènnya lungguh |
(ng)gêrèng ngêsês (m)barêbês-mili |
Ki Wirya latah-latah |
mojar karêpamu |
tambane wong cêlangkrakan |
jêr (m)bêdadhok durèn nora nganggo eling |
kêponggene dèn-untal ||
10. Jayèngrêsmi mèsêm ngandika ris |
iya ta lah e Nuripin sira |
nèng paran repot sikile |
mêsakakên sirèku |
apa ingkang kinarya jampi |
Jayèngraga lingira |
(m)bok lir man pêngulu |
kinojahan Jamil Jamal |
biyèn kae apa ora wus mangêrti |
tambaning bubul bêlak ||
11. Matur inggih kèngêtan kang jampi |
Ki Kulawirya gumuyu mojar |
tamba bubul mono kae |
nora kaya bêluluk |
dèn-bênêm kang panas anuli |
pinidak nèng bubulnya |
dèn-kongsi asêru |
yèn kadi iku wêsi bang |
linodokkên Ki Nuripin kirig-kirig |
mêlorok gêrundêlan ||

12 (Lampahipun dumugi ing dhusun Têgarèn)

V. Lampahipun dumugi ing dhusun Têgarèn, sipêng ing griyanipun pêtinggi nama Candragêni. Jêbulipun punika benggoling durjana. Para andon lampah kakroyok nanging Ki Kulawirya kuwawa nanggulangi.

Dumugi ing dhusun Têgarèn, sipêng ing griyanipun pêtinggi nama Candragêni. Pêtinggi punika saèstunipun benggoling durjana. Wanci têngah dalu kancanipun para durjana sami dhatêng, sami nyêrèt, suka-suka, gègujêngan, umuk-umukan bab ngèlmu durjana, kanuragan lss. Botên maelu wontênipun tamu. Kalirik, katingal para tamu sami mrabot, dhuwungipun sae, dados kamanah buntêlan ingkang kabêkta rancangipun punika mêsthi bandha ingkang pangaos.

Namaning durjana mawarni-warni, tingkahipun sarwi murang-tata. Inggang karêmbag bab-bab petangan apês lan jayaning pandung sarta sami mandung, mbegal, ngrampok lss. Angajrih-ajrihi. Ing wanci lingsir dalu Candragêni suka sasmita, para durjana lajêng tumindak badhe mêtjaya para tamu pèlu ngrêbat barang bêktanipun. Dilah kapêjahan, para tamu dipun kroyok.

Jayèngrêsmi lan mire, Nuripin umpêtan ing ngandhap ambèn kaidak-idak kangge ajang tawur. Namung Ki Kulawirya piyambak ingkang lumawan kanthi trampil tênguh wêntala. Para durjana ngroyok kanthi sanjata klewang, berang, tumbak, towok, granggang, ewadene Ki Kulawirya lumawan tanpa

sanjata. Saking wêgig lan trampilipun sanjataning durjana tinêrjang, tinangkis sami dhawah, tiyangipun tinêrjang, jinotos, dhinupak, sinikut, tinapuk, tinêmpiling dhawah kasulayah. Wêkasan para durjana sami lumajêng bibar sarsaran. Dumadakan kaping suwantênipun Nuripin ngrêrintih sambat sakit ing sangandhaping ambèn, lajêng sami dipun pitulungi. Para andon lampah oncat saking dhusun Têgarèn, nglajêngakên lampah dumugi ing dhusun Longsor. Pêtingginipun nama Raga-mênggala, modinipun Nurbayin.
Kaca 152 - 193.

Jilid 9 - Kaca : 152

558 Dhandhanggula

12. Ingkang sarwa nglarani dènnya ngling |
sok nora têpa-têpa sarira |
dumèh yèn dudu dhèwèke |
Jayèngrêsmi lon muwus |
wawi paman Luhur wis akir |
anulya samya salat |
antara bakda wus |
umangkat dènnya lèlampah |
ngidul-ngetan tumurun lon-lonan dening |
nganti Nuripin randhat ||
13. Dadya nanggung kongsi Asar akir |
arèrèndhon praptèng Selalawang |
kampir ing dhusun Têgarèn |
anon sêndhang ingriku |
samya siram mèt toyastuti |
asalat wêktu Ngasar |
jênêk dènnya kasud |
sawusira bakda salat |
Jayèngrêsmi ling lah Nuripin sirèki |
nêmbunga panginêpan ||
14. Maring desa ing kene dèn-aglis |
gajêg rada desa gêdhe mana |
kang liningan mentar age |
kadhingklangan lumaku |
praptèng desa panggih pêtinggi |
anutur mula-buka |
nirandon ngêlangut |
sarwi nêmbung pasipêngan |
anauri ki pêtinggi lah ya bêcik |
Nuripin wangsul agya ||
15. Kacingkragan tan rikat lumaris |
prapta ngarsa anèng Selalawang |
umatur ing bendarane |
katur sêdayanipun |
Kulawirya ngling èh Nuripin |
sun-dulu lakunira |
krêp mandhêg tumungkul |
lir têmu lawan bendarana |
sapa kang nakoni sira anèng margi |

lèhmu (n)dhodhok agêpah ||

16. Asedhokan sêmbahmu Nuripin |
satêmêne bae bêlaka-a |
atiku bangêt kagète |
sing kok sêmbah dhèk mau |
èh e sapa matur Nuripin |
umatur kutawèlan |
(ng)gèn-kula lumaku |
tan wontên punapa-napa |
kula botên (n)dhodhok-(n)dhodhok awak mami |
winastan nêmbah-nêmbah ||
17. Botên nyêmbah-nyêmbah kêlah-kêlih |
tiyang (n)dheprok sring kêgriyul krakal |
myang kacêkrok ing drêjêge |
lir gograg raosipun |
dêlah mangke taksih asakit |
Ki Wiryu wuwusira |
dhasar tukang umuk |
kapan lèhmu tau gograg |
ting palêsat balung kêjaba wong mati |
lawas gugrag balungnya ||
18. Isih waras-wiris amêringis |
tutur gograg durung tau gograg |
Nuripin mlerok lirike |
èh e sampeyan niku |
tiyang matur dèn mimiciki |
punapa botên (ng)giha |
limrah tiyang muwus |
Ki Wiryu ngling hus mênênga |
(n)dadak crèwèt lir mêrkara kêbosapi |
mau priye dinuta ||
19. Umatur ya talah ngewuhkên ati |
ngêsês-ngêsês ngrasakakên lara |
Ki Wiryu ngling lo edane |
hakkang dèn-plaur bubul |
matur mring wang asêlang-sêling |
uga bubul rinêpa |
gya cêlathu mring sun |
matur hêm inggih sumangga |
Jayèngrêsmi ngandika priye Nuripin |
apa olèh inêpan ||
20. Matur angsal wismaning pêttinggi |
nêmbung nunukêri pasipêngan |
pêttinggi sumangga ture |
ingatan umangsul |
maring dhusun paduka aglis |
Jèngrêsmi aris nabda |
[---] |
kang prayoga langgarira |

Jilid 9 - Kaca : 153

Ki Nuripin umatur amba tan mèksi |
duka-dalêm ing têngah ||

21. Ya wis payo yèn kasus Mahrib |
nulya lumampah mring padhusunan |
tan dangu praptèng Têgarèn |
pangguh lan kang tinêmbung |
bubundhêle benggol wêwêri |
brêngos crapang rinênggah |
nyêkunthêng lir sungu |
ngancarani ingkang prapta |
Jayèngrêsmi samya tumamèng ing panti |
tan pati ginêpahan ||
22. Mèksih sabêne gêlaranèki |
ki prêtinggi nêmbaramèng pambagya |
sami wilujêng baguse |
ing pundi wismanipun |
sapa sintên sinambat wangi |
Jèngrêsmi ris manabda |
inggih paman têngsun |
santri tirakat bêlaka |
ran-manira kewala karan gus santri |
asli ing Rintên-sowan ||
23. Kang puniki ri kula Jèngraga |
kang satunggal paman Kulawirya |
katri kawlas-ayun mangke |
wangsul paman kang mungguh |
sapa sintên pêparab nami |
nauri kang liningan |
inggih manira gus |
tanya ing pêparab-ingwang |
Candragêni kados tan wontên kêkalih |
saluwaking bang-wetan ||
24. Kang misesèng mêrga wana wukir |
myang sajroning ratri kaèdêgan |
ing Candragêni Têgarèn |
mêrgèng Bubuk puniku |
gawatipun ngong kang ngawêri |
inggih dhug-dhèng kawula |
sablakaning wuwus |
tan wontên sura lumampah |
kathah kèdhik sun-gêpuk ngong-balèjèdi |
mawur giris sar-saran ||

Jilid 9 - Kaca : 154

559 Girisa

1. Jayèngrêsmi ling ing driya |
ya talah cobaning Suksma |
ingkang nêkani maring wang |
muga kinuwat-nèng coba |
sarta rahayuning mêrga |
luputa ing pancabaya |

- jawane k elolah lampah |
t mah n lalah ing manah ||
2. Wusana aris ngandika |
paman punapa wont na |
langgar tuwin pakauman |
Candrag ni wuwusira |
ingriki pan bot n tatan |
amawi kaham-kauman |
wong sumuci-suci dhawak |
wong kab h kl bu n raka ||
3. Aku dhewe munggah swarga |
klakuane ngl bur s ga |
mring bras pari kadi ama |
sor glathik p king n ng gaga |
jalukan nora w w han |
sungkan doyanan d lapan |
tan nyup kk n tekadira |
santri satru k n ng lara ||
4. Lir kuwuk ngl burk n ayam |
m s m kang para ngawirya |
[---] ||
tanpantuk kang pasipêngan |
mêngkana k m ngan ing tyas |
dènyarsa awêktu salat |
sung wuwus m dal ing jaba |
inginggihan sigra m dal ||
5. Nuripin nambut wantining |
titiga kang k bak toya |
cinangking binêkta m dal |
maring ing k bon kang simpar |
al m k ronning pisang |
pra ngawirya samya kadas |
tinuruhan ing wantingan |
wusing kadas laj ng kamad ||
6. R bat parlu w ktunira |
aririh dènnira salat |
bakda Mahribira pragad |
wusing sunat wabin bengat |
akasud p ndonganira |
wus purna angkat Ngisa |
antara patang r kangat |
bakda salat myang wistirnya ||
7. Sawusnya saliring purna |
Jay ngr smi lon ngandika |
bibisik marang kang paman |
puniki paman ing lampah |
sak dhik rahi k planggrang |
an ng wismaning durjana |
pandugi kula s daya |

sêdhusun sami durjana ||

8. Kang paman nauri sabda |
nora basa sathithike |
dhasar kêlorob bêlaka |
kêpriye kono anakmas |
Jayèngraga karêpira |
matur kewala sumangga |
Nuripin matur rênggosan |
lamun pinarêng ing kêrsa ||
9. Sêwawi wangsul kewala |
tirakat nèng Sela-lawang |
nèng ngriki tyas tan sakeca |
kawula botên anyana |
lamun wismaning durjana |
Ki Wirya ngling hus mênênga |
sira nglêbökkên loroban |
marma nèng kene kêsasar ||
10. Mêrgane têka ing sira |
manira ngalih inêpan |
sira karia priyangga |
nèng kene dimènne sira |
dèn-pênthungi wong sadesa |
Nuripin maras tyasira |
Jayèngrêsmi ris ngandika |
punika man Kulawirya ||
11. Ing lampah lamun wangsula |
sangsaya botên prayoga |
dadya gagaping durjana |
sami pinupus kewala |
pan tinekatakên ing tyas |
ganjaraning Hyang dhumawah |
adhapur coba rêncana |
pêparing Hyang Maha Mulya ||
12. Amanggiha papa wirya |
wirang lamun sun-manggiha |
wus sukur suka pirêna |
nadhahi ganjaraning Hyang |
sêwawi wangsul ing wisma |
kêdangon anèng ing jaba |
sêlak ginraitanan |
kathah-kathah kang rinasa ||
13. Gya samya masuk ing wisma |
(ng)gyanning wau dènya lênggah |
ing salu bale-watangan |
tan ewah gêlaranira |
Ki Candragêni wuwusnya |
anuduh mring baturira |
undangên sapa kang ana |

Jilid 9 - Kaca : 155

kang tinuding sigra mentar ||

14. Angundang têtangganira |
tan adangu samya prapta |
anyangking bédudanira |
tan ana nyandhang prayoga |
kêmul bêbêd kèh kang cotha |
ambrubul srênti kang prapta |
têpung du-dhêngkul akapang |
dhapure akiwa-kiwa ||
15. Mèksih bêlêg ingkang prapta |
sêsêg tan kéduman papan |
samya wangsul nêng pëndhapa |
kathah namaning durjana |
wasta Ki Braja-lamatan |
Mêrak-jamprong lan Jarangas |
Candrakolik Bênce-lidhah |
Brênggi-rowa Gagak-setra ||
16. Kuwuk-kiwul Kawuk-nasak |
Cèlèng-bèlèk Sêndhang-asat |
Lalêr-wilis Kombang-mêngêng |
Citra-mêngêng Lalêr-mêngêng |
Barong-kècèr Brajag-ambyar |
Simbar-taji Braja-lintang |
Tumbak-lêdhu Maju-jaja |
Samba-ngèrèng Sambang-dalan ||
17. Sabuk-alu Lêsung-bêngkah |
Bonjor-pêtung Jalu-mampang |
Banthèng-warèng Gêmblang-serang |
Kêndhil-wêsi Kala-kêthèk ||
- Lingsang-tukung Giling-wajra |
Têkèk-sumpil Kidang-tlangkas |
Gathing-gayar Nila-sraba |
Prêti-yuyu Sawit-wana ||
18. Gula-lèthèh Cabe-guna |
Prêti-bèyès Baya-ngablak |
Bênce-watu Satru-tapa |
Macan-gaèng Kêbo-udhag |
Baru-klinthing Gagak-sipat |
Rajuk-kêling Kawul-rangah |
Molot-mèlèr Megantara |
Dhandhang-wiring Branjang-kawat ||
19. Macan-gêlut Tapêl-jlarang |
Bajing-kirig Watu-kura |
Sapu-angin Trênggiling-bang |
Gathok-rase Udan-gêlap |
Cèlèng-bolot Maducrêma |
Gêntèng-ngèrèng Tali-wawar |

Jilid 9 - Kaca : 156

Glinggang-jati Jati-ngarang |
Lutung-mènglèng Kèthèk-mingkar ||

20. Dlèrèng-mèmrèng Sandhang-rowang |
Jalak-linglung Braja-kalpa |
Trènggiling-kèndhit Sanggabol |
Jêbug-aking Dhuplak-kawat |
Sambêr-nyawa Sêmbur-adas |
Opor-wewe Jati-wawar |
Sandhang-lawe Gancang-awas |
Sabêt-mèyèk Jrungkah-waja ||
21. Kathah warnining durjana |
kang linggih salu sêdaya |
barungan (m)bagèkkên samya |
basane tan pati krama |
winangsulan kèlujêngan |
Candragêni wuwusira |
mring rowang kang samya prapta |
lah sapa kang olèh paran ||
22. Rêramban jamur janganan |
nauri Braja-lamatan |
janganan kang cêlak-cêlak |
mêksih sami pupunthêsan |
wikan ing têbih tinêba |
ingkang dèrèng dipun-asag |
pangadhanging dèdalan |
ing Bubuk lan pati mingsra ||
23. Wontêna kang langkung mêrga |
sèkêt satus têrkadhangan |
lêt sawulan kalih wulan |
sêmantêna rêrêbatan |
ukur dados sarèwèsan |
prayogi dipun-pêpara |
mring tanah mrika têbahan |
kathah ronning lèmbayungan ||

560 Sinom

1. Sêdangunira mêngkana |
cêcaturaning alinggih |
dènnira ngampak ambegal |
mêmaling nutur tan ering |
satingkahing ajuti |
kang samya suka winuwus |
jabèng jro tan prabeda |
kang cinatur dènnya maling |
mlêbu mêtù dèlajigan tanpa krama ||
2. Sore kongsi sirêp bocah |
tan ana suguh mêttoni |
kinang klobot bae ora |
saya rusuh kang alinggih |

asila tumpang sikil |
sangga bédudan ing janggud |
Gêmblang-serang angucap |
mungguh lumakwèng mèrgi |
prèhpun ngriku candrane wong kang lumampah ||

3. Lamun wong siji lumampah |
lêlampah tiyang kêkalih |
tuwin wong tiga sêkawan |
miwah gangsal wong lumaris |
Cèlèng-bèlèk nauri |
wong siji bathang lêlaku |
wong ro bathang cap-ucap |
wong têtêlu gotong-mayit |
yèn wong papat wus angêt lima pêndhawa ||
4. Jarangas sumabung mojar |
mungguh yèn kula ngaranni |
lamun wong siji lumampah |
candu lêlaku pinacit |
yèn wong loro lumaris |
puniku tike lêlaku |
wong tri apyun lêlampah |
wong papat kutuk anggajih |
yèn wong lima jambal mijah matêng mara ||
5. Samya gumuyu asumyak |
sêsamur nglirik têtami |
akèh samya bibisikan |
ngrasani ngawiryà katri |
Samba-ngèrèng ngling ririh |
kêlawan Ki Prêti-yuyu |
iku dhayoh wong apa |
apa iku sanaknèki |
lan Ki Candragèni myang kêkaruhira ||
6. Nênanngung lakune samar |
tan nyantri dora mriyayi |
tirakat anggawa bandha |
pêndhoke êmas angunir |
lopak-lopak lan mawi |
tlêkêm cêthut sogok untu |
sami sêlaka pêthak |
patute wong liya mampir |
yèn sanake pêsthi rahab tinamuan ||
7. Wong iku lir wong têbihan |
tan wruh cêcaraning ngriki |
kêjaba iku dèn-rujag |
sinêrèk kang wonge bécik |
lumrah sêdayanèki |
mêngkono bibisikipun |
Nuripin kadhêkisan |
linggih jrih tan wani têbih |

pan kêbêlêt nguyuh dèn-ampêt tan kêna ||

8. Nincing bêbêd tan kêtara |
ambênggang lampit kinuwik |
dèn-lon-lon thure uyuhnya |
kêsamur gumêdêr angling |
uyuh mili nêlêsi |
Kulawirya nyampingipun |
myang boconge Jèngraga |
kailèn têtêsing nyamping |
samyâ kagyat ririh ngêkêr kajatmikan ||

Jilid 9 - Kaca : 158

9. Ki Wirya bibisik tanya |
banyu apa iki Ripin |
matur ngalêsik punika |
kawula ngompol sathithik |
kula-ampêt tan kêni |
kêmpung mênthêng kêdah nguyuh |
Jèngraga mèsêm myarsa |
Ki Wirya ambêkis ririh |
dudu uwong Nuripin kêparat edan ||
10. Dèn cêkuthi pupunira |
pêngkêrêdan ajrih angling |
mênawa salah graita |
durjana kang sami linggih |
Jèngraga abibisik |
inggih paman pênêdipun |
tumbas apyun supaya |
wênang angenaki ati |
wajib nuting tabiyate gadhah griya ||
11. Ngong lirik para durjana |
bêdudan manggung kinisik |
lir sêsêmon (n)jaluk madad |
kêlamun datan kadyèki |
pêsthi angincim-incim |
mring dhayoh akarya dudu |
dene yèn wus winoran |
kêdah adamêl tan bêcik |
inggih mupus nandhang cobaning Pangeran ||
12. Ing rêmbag katur ing raka |
Jayèngrêsmi amarêngi |
Ki Kulawirya ris mojar |
ngong takon kang Candragêni |
ngriki inggih punapi |
wontên tiyang sade apyun |
Candragêni ris mojar |
o inggih dhi wontên ugi |
Kulawirya ngulungkên arta sareyal ||
13. Punika kang sumapala |
Candragêni anampèni |

nulya nuding rencangira |
tênggarèng tyase kang linggih |
kang tinuding gya prapti |
Prêti-bèyès tumbas apyun |
apyun rêgi sareyal |
apan angsal wrat sêtail |
nulya kinèn angothok pinara tiga ||

14. Kinothok ngambèn kewala |
kang saênggèn kinèn ngapti |
kang ngothok Ki Braja-lintang |
wawrat sareyal pribadi |
ginodhog umob malih |
nulya kinêcêran jêruk |
ilang rêgêd sumilak |
rêsik gêlabade minggir |
gya ingêntas sinaring mori kinarya ||
15. Wus pinuh pamêrêsira |
rêsike anggêtih pitik |
bathokira ingarêngan |
ginêbêg mêncorong asri |
lir suwasa sinangling |
krên binuwang awunipun |
wus rêsik ginênènan |
kayu wilah malêm aking |
bathok sumalêngêt sampun ingêntasan ||
16. Pan alon pangrèwèsira |
kumètès sru rinungwasri |
dêmodol wus mata ula |
tinanak palênthung siji |
dinuga sêdhêngnèki |
urubing gêni ingundur |
nyandu bathok ingêntas |
linèr ngulêg ing jariji |
wus ngêlancêng binakalan yah uyahan ||

Jilid 9 - Kaca : 159

17. Cinukit anèng panglèran |
amèlèr mêtès giniling |
kang madad wus kinabulan |
macupak sêrate aglis |
ngaturakên ing ngarsi |
Candragêni lon amuwus |
ing kono saosêna |
baguse ingkang anuding |
ingaturkên pra ngawirya datan karsa ||
18. Kang ngothok wus samya dadya |
ingaturkên ngawirya tri |
angling sampun susah-susah |
andika êsês pribadi |
samya suka ing ati |
ginèlèngan madadipun |

dinum sêgèlèng adhang |
pan dene ora wêradin |
sagèlènge sinêrèt atêtogogan ||

19. Ramya sami sêsêrêtan |
asuka pating sarênthit |
Candragêni lon lingira |
(m)bok budi-daya pêpacit |
dadak bae aglis |
wong wus sayah têngah dalu |
kang kinèn sigra mentar |
wong rolas ngupaya pacit |
tan antara ting garobyag samya prapta ||
20. Olèh nangka wuwutuhan |
gêdhang tundhun suluh kuning |
kêtela pêndhêm kucingan |
sêmangka timun kêrai |
ginembol ing jêjarit |
têbu lonjoran pinanggul |
dènya ngambil rikatan |
kang duwe sadhenggaknèki |
nyênayamikan winadhahan anèng panjang ||
21. Rinumat sakênanira |
sinaosakên ing ngarsi |
cinarakkên sinauran |
sêlot-sêloting ing mangkin |
myang suguhe pribadi |
juwadah jênang ing ngayun |
pinangang ting kucapah |
sêdaya samya têtawi |
nanging para ngawiryana tan arsa nadhah ||
22. Ngambil kewala asarat |
sinèlèhkên ngarsanèki |
supaya katon nanadhah |
jatine tan rahab bukti |
kang nyêrèt ting sarêlit |
sarta kandhane kumrusuk |
kang ngetang rêbat sangat |
Raja-muka lawan Bincil |
Kala-mudhêng ginambuh gigising donya ||

561 Gambuh

1. Gêmblang-serang amuwus |
bibincilan Kala-mudhêng iku |
lawan derah Raja-muka kukuh êndi |
Yèn ngong Raja muka |
Gagak-sêtra nambung wuwus |
yèn ngong Raja-muka kukoh ||
2. Cabe-guna sumambung |
Raja-muka niku rupa têtulu |
kang sawiji derah wowolu winilis |

satêngah derah sêpuluh |
myang derah rolas anganggo ||

Jilid 9 - Kaca : 160

3. Nauri Sabuk-alu |
ingkang kula angge derah wolu |
nambung angling mathênthêng Ki Jêbug-aking |
tan karya derah sêpuluh |
wus sêm ing tyas ngong pitados ||
4. Têkèk-sumpêl amuwus |
tan madhani derah rolas ampuh |
durung madal tatale yèn niniwasi |
êndi kang sun-gêpuk tumpur |
gampang tan tau kêcangkol ||
5. Bênce-lidhah sumambung |
dangu-dangu ngong yêktèni tuhu |
Rajamuka yèn rujuk kêlawan Binci |
inggih Kala-mudhêng-ipun |
yèn nêrajang pacak pangot ||
6. De wontên warnanipun |
pun Jarangas wus ngampak ing Pulung |
(m)bêkta kanca wong tigangdasa sasiki |
wong nênem pêngarêpipun |
Jarangas kang dadi benggol ||
7. Pangrasane tan luput |
dhasar randha sugine kêlangkung |
kang Jarangas sorene ngong ruh-aruhi |
dènnya nulup têngah dalu |
anêrajang pacak abot ||
8. Bêndho kang mara rêmuk |
kang tatu nêem kang mati têtêlu |
duk patine Bajingbang Trênggiling-munir |
katêlu Ki Cabak-bisu |
Duljaya ingkang ambêstrong ||
9. Tan kêna sinung pemit |
ngandêl Rajamukane mathêm wus |
wakne dhewe Jarangas dipun-balêdig |
kinuya-kuya binuru |
mèh kurang thithik mêtethot ||
10. Lah ora ta kadyèku |
Jarangas gumuyu manthuk-manthuk |
katujune nora kêcandhak wak-mami |
yèn aja ageya (ng)glundhung |
ing jujurang pêtsthi lodong ||
11. Jèngraga mèsêm guyu |
lèjêm sasmita mring pamanipun |
myarsa kang cinatur (ng)gèn durjananèki |

duk pangampake ing Pulung |
kaum Duljaya kang jarot ||

12. Sami guyu ginuyu |
sarwi nyêrèt jegang miwah timpuh |
sila tumpang angêthèngkrang turon miring |
myang pacitan sêptanipun |
têbu miwah rujak crobo ||

13. Ana pacitan cimplung |
kang pacitan ayêm myang kêkêcut |
kang pacitan sabun sinantênan tuwin |
sêsêpêt pacitan sêndul |
Candragêni lingnya alon ||

Jilid 9 - Kaca : 161

14. Prayoginipun bagus |
kula-turi tilêm sampun dalu |
anèng griya ing ambèn agêng abêrtib |
Jèngrêsmi nauri wuwus |
gampil ing mangke kemawon ||

15. Candragêni malih wuwus |
ingkang pitados andika bagus |
inggih-gihan Ki Candragêni pan sarwi |
anyêrèt pacitan candu |
bêdudan ponhang mas kaot ||

16. Wênèh bêdudanipun |
pring kuda pat kilan panjangipun |
myang pring pêtung jêjalêran kang pring lêgi |
pring lutung tutul wulung |
lumrah kang cêndhak inganggo ||

17. Dhapure lêbus-lêbus |
tingkah gêcul diksura ing wuwus |
wus tan awor lan dhapurane wong bêcik |
êndhèk dhuwur lêmu kuru |
ulate anjênggod-jênggod ||

18. Mata ngatal anglamuk |
surat abang lambe biru-biru |
ulat cêlom lutih-lutih wani gêtih |
manggan mripati tan gigu |
pra durjana setan katon ||

19. Candragêni amuwus |
tutugna lèhmu caturan mau |
ti-atinên aywa ta kurang piranti |
karana paitan umur |
mênawa tiwas kêtanggor ||

20. Cabe-guna agupuh |
majar nuduh marang Bênce-watu |
mara bincilana krikil dèn-nastiti |

aywa na kodhêng kéliru |
mijilkên bincile manggon ||

562 Mijil

1. Candragêni wuwusira aris |
lah mara ing kono |
bincilana ingong unènane |
sun-wiwiti iya Akat Lêgi |
sami gangsalnèki |
kêtêmu sêpuluh ||
2. Dèn-aranni Aras-pêpêt nênggih |
ingècèran andhok |
wayah sore nêng têngah lakune |
wetan suwung kidul Pacak-wêsi |
ing kang kilèn Êsri |
miwah lèr Srinipun ||
3. Lajêng têngah wênginipun nênggih |
kang laku nêng êlor |
têngah suwung wetan Kala-ngantèn |
kidul suwung kilèn (ng)gonning Êsri |
[---] |
nêng lèr lakunipun ||
4. Têngah suwung kilèn ing kang Êsri |
wetan apan towong |
kidul pacak pan wus sêdalune |
nulya Akat Paing dèn-ècèri |
lima lan sangèki |
pan patbêlas têtumu ||
5. Lakuning wulan kang andarbèni |
bincilane andhok |
ing sorene nêng têngah lakune |
wetan suwung kidul Kalang-ngantèn |
ing kang têngah Êsri |
kilèn Kala nyamur ||
6. Wanci têngah wengi lajêgnèki |
yèku têngah mandhok |
wetan suwung kidul suwung dene |
kang lèr Kala-momor kilèn Êsri |
bangun lajêgnèki |
wetan lampahipun ||
7. Kidul suwung ing kang kilèn Êsri |
kang lèr Kala-momor |
têngah Êsri pan wus sêdalune |
nulya Akat Êpon dèn-ècèri |
lima pitu nênggih |
ê-rolas pinanggih ||

Jilid 9 - Kaca : 162

8. Ing lakuning lintang kang (n)darbèni |
 bincilane andhok |
 ing sorene anèng lor lakune |
 têngah suwung wetan Kala-ngantin |
 ingkang kilèn Êsri |
 kidul Kala-nyamur ||
9. Lajêng wanci têngahipun wêngi |
 laku anèng kulon |
 lèr suwung têngah Kala-pêngantin |
 wetan suwung ingkang kidul Êsri |
 laju bangun enjing |
 ingkang têngah suwung ||
10. Kilèn lampah ingkang kidul Êsri |
 ingkang êlèr towong |
 wetan pacak pan wus sêdalune |
 nulya Sênèn Êpon dèn-ècèri |
 papat lan saptèki |
 sawêlas patêmon ||
11. Aras-kêmbang apan dèn-ècèri |
 ing sorene andhok |
 êlèr lampah nèng wetan pacake |
 kidul Kala-momor kilèn Êsri |
 têngah suwung nênggih |
 pan uwus sêdalun ||
12. Lajêng wanci têngahipun wêngi |
 kang lèr Kala-momor |
 wetan laku kilèn Kala-ngantin |
 kidul suwung têngah Kala-mori |
 bangunipun enjing |
 kidul ingkang suwung ||
13. Wetan lampah ingkang têngah Êsri |
 kidul ingkang towong |
 kilèn suwung pan wus sêdalune |
 nulya Sênèn Wage dèn-ècèri |
 sami papatnèki |
 pan kêtêmu wolu ||
14. Ingaranan pan lakuning gêni |
 ingècèran andhok |
 ing sorene nèng kulon lakune |
 têngah Pacak wetan Kala-ngantin |
 ingkang kidul Êsri |
 êlor iku suwung ||
15. Lajêng têngah wêngi ècèraning |
 wetan Kala-momor |
 têngah suwung lèr Kala-pangantèn |
 kilèn suwung kidul lampahnèki |
 bangunipun enjing |

Jilid 9 - Kaca : 163

kilèn ingkang suwung ||

16. Kidul lampah wetan ingkang Êsri |
têngah Pacak abot |
kang lèr suwung pan wus sêdalune |
nulya Sênèn Kaliwon binincil |
pat lan wolu nênggih |
têmu rolas iku ||
17. Ingaranan Aras-kêmbang nuli |
ingècèran andhok |
sorene kilèn Kala-pangantèn |
kidul suwung lèr Kala-momori |
ingkang têngah Êsri |
lajêng têngah dalu ||
18. Wetan laku kidul suwung lèr Sri |
têngah Kala-momor |
kilèn suwung lajêng ing bangunne |
kidul lampah kilèn suwung lèr Sri |
wetan Kala-mori |
têngah blabak suwung ||

563 Balabak

1. Gantya dintên Sêlasa Lêgi wanilis |
bincile |
têlu lima kêtêmu wolu lakuning |
gênine ||
2. Ingècèran nulyandhok sorene wetan |
suwunge |
têngah lampah kidul Pacak kang lèr Êsri |
ênggonne ||
3. Kilèn Kala-pêngantèn gya têngah wengi |
wancine |
wetan Kala-pêngantèn kang kilèn Kala |
-momore ||
4. Kang lèr lampah têngah suwung anèng kidul |
Pacake |
lajêng bangunnipun-enjing ingkang têngah |
suwunge ||
5. Wetan suwung kidul Pacak kilèn Êsri |
ênggonne |
kang lèr lampah apan wus praptèng sêdalun |
etange ||
6. Nulya Slasa Paing têtlu lan sêsanga |
nêptune |
pan kêtêmu rolas iya Aran-kêmbung |
aranne ||

7. Ingècèran Kala-mudhênge nulyandhok |
sorene |
kilèn lampah lèr suwung kang wetan Kala |
-pêngantèn ||
8. Wetan Kala-momor ingkang kidul Êsri |
ênggonne |
binanjurkên ècèraning Kala-mudhêng |
tutuge ||
9. Têngah wênginipun apan anèng kilèn |
lampahe |
têngah suwung lèr suwung kang kidul Kala |
-momore ||
10. Kilèn lampah wetan Êsri lajêngira |
bangunne |
têngah suwung kidul suwung wetan Êsri |
ênggonne ||
11. Ingkang kilèn Kala-momor kang lèr laku |
prênahe |
nulya Slasa Pon pipitu lan têtêlu |
nêptune ||
12. Pan kêtêmu sêpuluh kang Aran-pêpêt |
aranne |
têngah Êsri wetan sri kang kidul lampah |
sorene ||
13. Kilèn suwung lèr Pacak gya têngah wêngi |
etange |
wetan lampah kidul suwung kilèn Kala |
-pêngantèn ||
14. Têngah Êsri lèr suwung ing wanci enjing |
bangunne |
kidul lampah kilèn suwung wetan Kala |
-pêngantèn ||
15. Têngah Êsri lèr Pacak nulya Sêlasa |
Wagene |
têlu papat kêtêmu pitu kang bumi |
lakune ||
16. Kilèn lampah têngah Pacak wetan Pacak |
sorene |
kidul Êsri lèr suwung gya têngah wêngi |
bincile ||
17. Kidul lampah kilèn suwung kang lèr suwung |
karone |
têngah Pacak wetan Sri nulya Sêlasa |
-Kliwonne ||

18. Têtêlu lan wolu kêtêmu sawêlas |
nêptune |
Aras-tading wastanya gya ingècèran |
sorene ||
19. Wetan lampah kidul suwung kilèn Pacak |
-wêsine |
kang lèr Kala-momor ing têngah pan Êsri |
ênggone ||
20. Lajêng têngah wêngi lèr suwung kang kilèn |
lampahe |
wetan Kala-momor ing têngah Kala |
-pêngantèn ||
21. Bangun enjang kilèn lampah wetan Kala |
-momore |
têngah suwung lèr suwung kang kidul Êsri |
ênggonne ||
22. Nulya gantya ing dintên Rêbo Lêginya |
wiwite |
lima pitu kêtêmu rolasan Aran |
-kêmbange ||
23. Ingècèran nulyandhok kang kidul lampah |
sorene |
kilèn suwung wetan Sri kang têngah Kala |
-momore ||
24. Kang lèr Kala-pêngantèn gya têngah wêngi |
binjile |
kidul lampah kilèn suwung wetan Kala |
-momore ||
25. Têngah Êsri lèr suwung anuntên bangun |
enjinge |
kilèn lampah lèr suwung ing wetan Kala |
-momore ||
26. Têngah suwung kidul Sri anulya Rêbo |
Painge |
pitu lan sêsanga katêmu nêmbêlas |
nêptune ||
27. Pan lakuning banyu ingècèran andhok |
sorene |
têngah lampah wetan suwung kilèn Kala |
-momore ||
28. Kidul Pacak lèr Sri lajêng têngah wêngi |
wayahe |
kang lèr lampah têngah suwung wetan Kala |

Jilid 9 - Kaca : 165

- pêngantèn ||
29. Kidul suwung kilèn Sri lajênge bangun |
enjing |
kang lèr lampah têngah suwung kilèn Kala |
-momore ||
30. Kidul Pacak wetan suwung nulya Rêbo |
Êpone |
sami pitu apan katêmu pathêlas |
nêptune ||
31. Pan lakuning wulan ingècèran andhok |
sorene |
wetan lampah kidul suwung kilèn Kala |
-pêngantèn ||
32. Têngah Sri lèr Kala-momor lajêng têngah |
wêngine |
wetan lampah kidul suwung kilèn Kala |
-pêngantèn ||
33. Têngah Sri lèr Kala-momor lajêng wanci |
bangune |
wetan lampah kidul suwung kilèn suwung |
lèr Sri-ne ||
34. Têngah Kala-momor bangunnipun enjing |
lèr Sri-ne |
kidul laku kilèn suwung têngah Kala |
-pêngantèn ||
35. Wetan Kala-momor nulya Rêbo Wage |
etange |
papat lan pipitu kêtêmu sawêlas |
nêptune ||
36. Ingranen Aras-tuding ingècèran |
andhoke |
ing sorene têngah laku kilèn Kala |
-momore ||
37. wetan suwung kidul Pacak kang lèr Êsri |
ênggone |
têngah dalu kidul laku kang lèr Kala |
-pêngantèn ||
38. Kilèn suwung têngah Kala-momor nênggah |
ênggonne |
wetan Pacak-wêsi lajêng bangun enjing |
wancine ||
39. Kidul laku kilèn suwung têngah Êsri |
prênahe |

Jilid 9 - Kaca : 166

wetan Pacak nulya ing Rêbo Kaliwon |
dinane ||

40. Pipitu lan wolu kêtêmu limalas |
nêptune |
lakuning surya ingècèran nulyandhok |
sorene ||
41. Kilèn laku lèr suwung kang wetan Kala |
-momore |
têngah Pacak kidul Sri gya têngah wêngi |
bincile ||
42. Kidul laku kilèn suwung kang lèr Kala |
-pêngantèn |
têngah suwung wetan Sri gya bangun enjing |
wancine ||
43. Kidul laku kilèn suwung wetan Kala |
-momore |
têngah Pacak lèr suwung kadya asmaran |
danane ||

564 Asmaradana

1. Gantya dintên Kêmis Lêgi |
pancastha pangguh têtulus |
lakuning lintang aranne |
ngècèran andhok sorenya |
wetan Sri kidul lampah |
kilèn suwung têngah suwung |
ingkang lèr Kala-pêngantèn ||
2. Lajêngipun têngah wêngi |
kidul laku têngah Pacak |
ingkang wetan Kala-momor |
kilèn sonya kang lèr sonya |
bangunne kidul lampah |
kilèn suwung kang lèr suwung |
têngah suwung kilèn Sri-nya ||
3. Nulya Kêmisipun Paing |
nawastha têtmu pitulas |
lakuning bumi aranne |
bincilan (n)dhok sorenya |
kilèn Sri têngah lampah |
ing wetan apan suwung |
kidul Kala-momor (ng)gènnya ||
4. Kang nèng lèr Kala-pêngantin |
lajêng têngah wênginira |
lèr laku têngah sonyane |
kidul so kilèn Srinya |
Pacak wetan bangunnya |
wetan laku kidul suwung |

ing têngah Kala-pêngantyan ||

5. Lèr suwung kang kilèn Êsri |
anulya Kêmis Ponira |
pitu lan wolu nêptune |
apan kêtêmu limalas |
lakuning banyu rannya |
ingècèran andhokipun |
sorene wetan lakunya ||
6. Kidul suwung têngah Êsri |
ing kang kilèn pacakira |
anèng lèr kang Kala-momor |
lajêng têngah wênginira |
lèr Êsri têngah lampah |
kilèn suwung wetan suwung |
kang kidul Kala-pêngantyan ||
7. Lajêng bangunipun enjing |
têngah lampah wetan sonya |
ing kang lèr pan Kala-momor |
kidul suwung kilèn Pacak |
nulya Kêmis Wagenya |
papat kèlawan wowolu |
têmu rolas Aras-kêmbang ||
8. Bincilan dhok sorenèki |
têngah lampah wetan sonya |
kang kidul Kala-pêngantèn |
kilèn Kala-momor Srinya |
lajêng têngah dalunya |
têngah lampah wetan suwung |
kilèn Sri kang kidul sonya ||
9. Lajêng bangunipun enjing |
wetan lampah kidul sonya |
ing têngah pan Kala-momor |
kilèn Sri ing kang lèr sonya |
gya Kêmis Kaliwonnya |
apan sami wolu wolu |
nêmbêlas lakuning toya ||
10. Ingècèran soranèki |
wetan laku kidul sonya |
kang kilèn Kala-pêngantèn |
ing kang lèr Kala-momoran |
têngah Kala-pêngantyan |
lajêng têngahipun dalu |
wetan lampah kidul sonya ||
11. Kilèn sonya kang lèr Êsri |
têngah Kala-momorira |
lajêng ing bangun enjinge |
kilèn lampah kang lèr sonya |

Jilid 9 - Kaca : 167

Êsri ing kilèn dhawah |
têngah Kala-momoripun |
jangkêping Kêmis pasaran ||

12. Gantya ing Jumungah Lêgi |
lima nêmu têtêmu sawêlas |
ingaran Aras-tudinge |
ngècèran sora andhoknya |
kidul laku lèr Pacak |
wetan Sri kang kilèn suwung |
têngah Kala-momorira ||
13. Lajêng têngahipun wêngi |
lèr lampah kang têngah sonya |
ingkang kidul Kala-momor |
kilèn Pacak-wêsi ika |
wetan Kala-pêngantèn |
lajêng bangunnipun esuk |
kang lèr laku têngah sonya ||
14. Kidul Pacak kang kilèn Sri |
ingkang wetan apan sonya |
wus sadintèn sadalune |
nulya malih bincilan |
Jumungah Paingira |
nênêm lan sanga kêtêmu |
limalas lakuning surya ||
15. Ingècèran soranèki |
têngah lampah wetan sonya |
lèr Sri kilèn Kala-momor |
kidul Pacak lajêngira |
têngah dalu lèr lampah |
têngah suwung kidul suwung |
kang wetan Kala-pêngantyan ||
16. Kilèn Sri gya bangun enjing |
lèr lampah kang têngah sonya |
ingkang kilèn Kala-momor |
kidul Pecak wetan sonya |
gya Jumungah Ponira |
nênêm pitu pan kêtêmu |
télulas lakuning lintang ||
17. Binincilan sorenèki |
têngah lampah wetan sonya |
lèr Sri kilèn Kala-momor |
kang kidul ênggèning Pacak |
lajêng têngah wênginya |
lèr lampah kang têngah suwung |
kilèn Sri kang kidul sonya ||
18. Kang wetan Kala-pêngantin |
lajêng bangunnipun enjang |

lèr lampah têngah sonyane |
kang kilèn Kala-rakêtan |
ingkang kidul pan Pacak |
wetan sonya wus sadalu |
nulya Jumungah Wagenya ||

19. Pat nêmu kêtêmu sêdasèki |
ingaran Aras-pêpêtnya |
gya ingècèran sorenya |
kilèn laku kang lèr sonya |
têngah Pacak Sri wetan |
kidul Sri gya wanci bêdhug |
kidul laku kilèn sonya ||
20. Inggang lèr Kala-pêngantin |
têngah sonya wetan Kala |
lajêng ing bangun enjinge |
kidul laku kilèn sonya |
lèr sonya têngah Pacak |
wetan Sri pan wus sêdalû |
gya Jumungah Kaliwonnya ||
21. Nênum lan wolu pinanggih |
patbêlas lakuning wulan |
binincilandhok sorene |
kilèn laku kang lèr sonya |
têngah Kala-pêngantyan |
wetan kala momoripun |
ingkang kidul Sri ênggènya ||
22. Lajêng têngahipun wengi |
kilèn laku kang lèr sonya |
ingkang kidul Kala-momor |
wetan Sri kang têngah sonya |
lajêng bangun èngjingnya |
lèr lampah kang têngah suwung |
kidul pan Kala-pêngantyan ||
23. Kilèn Kala-momor nênggih |
kang wetan Êsri ênggènya |
anulya inggang gumantos |
ing dintên Sêtu Lèginya |
na lima lan sêsanga |
têmu patbêlas pan laku |
-ning wulan awirangrongan ||

565 Wirangrong

1. Ingècèran sorenèki |
kidul (ng)gonne Kala-momor |
kilèn Sri lèr lampah têngah suwung |
wetan Kala-ngantin |
lajêng têngah dalunya |
lèr lampah kang têngah sonya ||

2. Wetan sonya kidul Êsri |
kilèn (ng)gènni Kala-momor |
bangunnipun enjing têngah laku |
wetanipun sêpi |
kidul Pacak-wêsinya |
ingkang lèr Kala-momoran ||
3. Kilèn pan Kala-pêngantin |
nulya Sêptu Paing mêngko |
sanga samya sanga pan kêtêmu |
lan lakuning gêni |
pan nulya inggècèran |
sorene kang kidul lampah ||
4. Inggang têngah Pacak-wêsi |
wetan (ng)gonne Kala-momor |
ingkang êlèr Pacak kilèn suwung |
lajêng têngah wêngi |
kilèn laku lèr sonya |
têngah Kala-momor (ng)gènnya ||
5. Kidul Pacak wetan Êsri |
bangun enjing laku nèng lor |
kang kilèn Êsrinya têngah suwung |
kidul Kala-mori |
wetan Kala-pêngantyan |
nulya Sêptu ing Ponira ||
6. Sanga lan pitu pinanggih |
nêmbêlas pan banyu rêko |
nggècèran sorenya kang lèr laku |
wetan Kala-ngantin |
têngah pan sonya |
kang kilèn Kala-Êsrinya ||
7. Kidul pan Kala-momori |
lajêng têngah wêngi rêko |
ingkang êlèr lampah têngah suwung |
ingkang kidul Êsri |
kilèn Kala-momoran |
ingkang wetanipun sonya ||
8. Lajêng bangunnipun ênjing |
ingkang kilèn Kala-momor |
nèng wetan lampahnya kidul suwung |
ingkang têngah Êsri |
êlèripun pan sonya |
nulya Sêptu Wagenya ||
9. Papat lan sanga pinanggih |
têlulas lintang kang lakon |
nggècèran sorenya wetan laku |
kidul suwung nênggih |
kang kilèn (ng)gènni Pacak |

Jilid 9 - Kaca : 169

têngah Sri lèr Kala-momornya ||

10. Nulya têngahipun wêngi |
têngah lampah wetan lowong |
kidul Kala-ngantyan kilèn suwung |
ing kang êlèr Êsri |
lajêng bangunne enjang |
têngah lampah wetan sonya ||
11. Ing kang kilèn Pacak-wêsi |
anèng lor kang Kala-momor |
ing kang kidul sonya wus sêdal |
nulya Sêptunèki |
Kliwon wolu lan sanga |
apan kêtêmu pitulas ||
12. Ingaran lakuning bumi |
sorene ngècèran andhok |
ing kang wetan lampah kidul suwung |
kilèn Kala-ngantin |
lèr Kala-momor ika |
kang têngah Êsri nggènira ||
13. Lajêng têngahipun wêngi |
lèr Sri têngah Kala-momor |
ing kang wetan lampah kidul suwung |
lajêng bangun enjing |
lèr lampah têngah sonya |
kang wetan Kala-momoran ||
14. Ing kang kidul Pacak-wêsi |
kang kilèn pan Kala-momor |
wus têlas sêdaya dina pitu |
lan pasaranèki |
Candragêni lingira |
iku padha imanèna ||
15. Nadyan wus pintêr ngècèri |
yèn atine tan tuwajoh |
tanggung pangandêlnya nora ampuh |
Kalamudhêngnèki |
dadya kodhêng tyasira |
dene yèn ngandêl pitaya ||
16. Salakunira asêkti |
apan bisa nora katon |
krana lakunira dolan umur |
yèn sisip bilai |
ati kurang pracaya |
marang Kalamudhêngira ||
17. Ilmuning wong mara bêngi |
Kalamudhêng iku anggon |
lawan rajamuka datan kantun |

Jilid 9 - Kaca : 170

- kang sun-karêmèni |
pan iya derah rolas |
tanggal pisan jaba mênang ||
18. Kang jro apês jayanèki |
tanggal ping ro jro kang jarot |
kang nèng jaba rusak tanggal têlu |
sami jayanèki |
yèn rusak samya rusak |
raharja sami raharja ||
19. Tanggal ping pat jaya jawi |
tanggal ping lima jaya jro |
tanggal ping nêr rama kaping pitu |
jaya kang nèng jawi |
ping wolu jro kang jaya |
tanggal kaping sanga rama ||
20. Ping sêpuluh jayèng jawi |
ping sawêlas jaya kang jro |
kaping rolas rama tlulasipun |
kang jaya ing jawi |
pathêlas jro kang jaya |
tanggal ping limalas rama ||
21. Nêmbêlas kang jayèng jawi |
pitulas kang jaya nèng jro |
wolulas rama lajêngipun |
sangalas kang jawi |
kalihdasa jro jaya |
tanggal ping sêlikur rama ||
22. Dwilikur kang jaya jawi |
tigalikur kang jayèng jro |
kawanlikur rama limalikur |
kang jaya nèng jawi |
nêmlikur jro kang jaya |
tanggal pitulikur rama ||
23. Wolulikur jaya jawi |
sangalikur kang jaya jro |
tigangdasa rama lah wus puput |
pangetangirèki |
Kala-mudhêng lan Raja |
-muka kanthine tan pisah ||

Jilid 9 - Kaca : 171

566 Kinanthi

1. Yata ngawirya kêtêlu |
minggu tan ana kêrsa ngling |
tan jumbuh raosing driya |
gèsèh tan condhong ing kapti |
arsa muwus mênggah-mênggah |
tan pati kasdu ing galih ||

2. Jèngrêsmi micarèng kalbu |
kèngêtan wuwusirèki |
ki tuwa ing Padhangayan |
Wargasastra dènnira nging |
jarwaning Panitisastra |
sêrambut datan anilib ||
3. Kayêktin lèlèjêmipun |
sêdaya kang sami linggih |
tan ambêthèk kawistara |
sêmunè angincim-incim |
mêncurèng lir kucing mulat |
ulam kang tan dèn-sasabi ||
4. Jèngraga Kulawiryèku |
kêpagol pègèl kang galih |
liriking para durjana |
tan ana kang wruh ing bêcik |
cipta yèn acak prakara |
ing mêngko mrih angalani ||
5. Dadya sumuk netya rêngu |
tan beda Kulawiryèki |
kalèkède wus kadhadha |
mapan ing tyas sêmu runtik |
tinekatkên suranira |
datan nêdya angoncati ||
6. Marêngut netyanya sêndhu |
Nuripin tyasira sêdhih |
mulat ing para durjana |
gunêman pating barisik |
sinamur sinambi sêrètan |
kang guywan myang kang bibincil ||
7. Nuripin ngêrês ing kalbu |
pyang-pyangan tan duwe ati |
kêlangkung ajrih kumrêngkang |
rêp nguyuh tan wani mijil |
kêmpunge mêmênêng lara |
kêbêlêt nguyuh tan sipi ||
8. Mêngkat-mêngkot dènnya lungguh |
muring-muring jroning ngati |
bilah uyuh iki beka |
sabêne nora kadyèki |
de tan warêg dening toya |
kudu nguyuh bae iki ||
9. Yèn nuju kêsamur wuwus |
Nuripin anggêgês lampit |
galar winêngkang supaya |
bisa nguyuh ing (ng)gonnèki |
yèn kala tan ana mojar |

ingampêt uyuhirèki ||

10. Lamun gumêdêr angguyu |
gya nguyuh kumrocok pêsing |
Ki Wirya nolih lon mojar |
dudu wong setan Nuripin |
ambakna nguyuh gêndhila |
mêngko ga nyikut wong mami ||

Jilid 9 - Kaca : 172

11. Nora mênêng-mênêng nguyuh |
kêparat edan Nuripin |
sêsore nguyuh ping sanga |
kêjaba kang tan wruh mami |
samangsa yèn dak tapuka |
cocotmu njêngat anjondhil ||

12. Nuripin abêkah-bêkuh |
jrih umatur dèn-dukani |
Jèngraga mèsêm tumingal |
mring paman ambêkis ririh |
Ki Candragêni lon mojar |
mring ngawirya kèn aguling ||

13. Kang ngaturan datan ayun |
mêksih sêkeca alinggih |
Candragêni malih mojar |
mring rowange durjanèki |
lan lakuning Naga-dina |
têlu iku aywa lali ||

14. Dhingin Kala-mudhêng-ipun |
ping ro Rajamuka iki |
katêlu lan Naga-dina |
rujukna parênging bêcik |
yèn wus padha bêcikira |
tri prêkara iku pêsthi ||

15. Tan ana kuwatiripun |
sasat mêthik wohing ranti |
luput ing guna sarana |
pekan pêndhêman piranti |
tulak tumbal japa-mantra |
miwah Sastra pinêdhati ||

16. Naga-dina lampahipun |
witing dina Akat nênggih |
iku marêp ngalor-ngetan |
yèn dina Sênèn marêngi |
marêp ngetan bènêr (ng)gènnya |
yèn dina Sêlasa-nèki ||

17. Ngidul-ngetan arêpipun |
lamun dina Rêbo nênggih |
marêp ngidul bènêr (ng)gènnya |

- kêlamun ing dina Kêmis |
marêp ngidul-ngetan Naga |
yèn dina Jumungah-nèki ||
18. Ngalor-ngulon arêpipun |
lamun dina Sêtu nênggih |
marêp ngalor bènêr (ng)gènnya |
wus jangkêp Naga winilis |
poma-poma sira padha |
anggonên kang tri prakawis ||
19. Lan malih prantining laku |
kang nganggo wong dadi tindhah |
dèn-aranni Nujum-jaya |
apês ungguling pakêrti |
sarat gaweya pangarsa |
sulih pacalèng pakêrti ||
20. Prang nadyan totohan iku |
myang padu rêbat prakawis |
kalamun dina Jumungah |
wong lêkêr wêdananèki |
andik tingale dikdaya |
anèng lor yajanirèki ||
21. Kalahane wong kang mêsum |
kidul somahanirèki |
yèn dina Sêptu kang jaya |
wong kang mêsum talup lutih |
nèng kidul pomahanira |
kang kalah wong tipis rai ||
22. Ingkang lèr pomahanipun |
yèn dina Akat wong tipis |
wêdanane kang ajaya |
lor kilèn pomahanèki |
kalahane wong dhêdhêmpak |
lèr-kilèn pomahanèki ||
23. Yèn ing dina Sênènipun |
wong dhêdhêmpak kang jaya-di |
lor kulon pomahanira |
wong ngrangkung kalahanèki |
kidul-kulon pomahannya |
yèn dina Sêlasa nênggih ||
24. Kang dikdaya wong angrangkung |
kidul-kilèn (ng)gyannirèki |
wong edhor pêngawak Sêmar |
puniku kalahanèki |
kilèn lèrês wismanira |
nulya dina Rêbonèki ||

Jilid 9 - Kaca : 173

25. Wong edhor kang dikdayèku |
lor-kulon pomahanèki |
puniku ingkang ajaya |
kalahane wong dèdèling |
kidul wetan pomahannya |
kêlamun ing dina Kêmis ||
26. Wong kang adèdèling lurus |
kang dikdaya ing pakêrti |
kidul-wetan pomahannya |
wong lêkêr kalahanèki |
lor bènêr pomahanira |
lan ana kancane malih ||
27. Ing dina Jumungah mau |
wong kang lêkêr ulat andik |
dikdayane akanthiya |
wong edhor pawak Nyêmari |
iku kang anjungjung jaya |
prayoga kinarya kanthi ||
28. Kêlamun ing dina Sêptu |
wong kang mêsum talup lutih |
kang dikdaya akanthiya |
wong kang lurus adèdèling |
dadya pênjunjunging jaya |
sêlamêt ginawe kanthi ||
29. Yèn ing dina Nga-atipun |
wong tipis wêdananèki |
dikdayane akanthiya |
wong lêkêr tingale andik |
yèku kang anjungjung jaya |
sêntosa dènnira kanthi ||
30. Yèn ing dina Sênènipun |
wong ingkang dhêdhampak nênggih |
dikdayane akanthiya |
wong kang talup lutih-lutih |
prakosa anjungjung jaya |
prayogane kang kinanthi ||
31. Yèn dina Sêlasanipun |
wong kang ngrangkung kang linuwih |
dikdayanya akanthiya |
wong kang wêdanane tipis |
kang mawa anjungjung jaya |
rahayu kêlawan kanthi ||
32. Yèn ing dina Rêbonipun |
wong edhor pawak Sêmari |
dikdayane akanthiya |
wong dhêdhampak kang pinilih |
sayêkti anjungjung jaya |

33. Yèn ing dina Kêmisipun |
wong lurus ingkang dèdèling |
aywa pisah akanthiya |
wong kang angrangkung puniki |
saèstu anjunjung jaya |
sarate ingkang kinanthi ||

34. Tamat kang Nujum-jayèku |
lakuning wong dadi tindhih |
yèku lamun sira padha |
ngrèh wong akèh ing karyèki |
tan kêna ra amiliha |
wong anom ingkang nujoni ||

567 Sinom

1. Candragêni malih mojar |
pituhunên iku bêcik |
yèn laku gèdhe kewala |
Nujum-jaya aja lali |
dene yèn laku cilik |
tri kae mau wus cukup |
Kala-mudhêng lan Raja |
-muka Naga-dinanèki |
tan kuwatir yèn sira tumêmên nganggya ||

2. Saur-manuk pra durjana |
inggih kadospundi malih |
kêlamun tan mituhu-a |
ing ngèlmi ingkang pinusthi |
suprih lujênging kardi |
wong sampun dèn-tohi umur |
yèn ta tan ngimanêna |
angangkah wilujêngnèki |
datan gadhah umur pamèr lan pèdinan ||

3. Ginuyu rowange samya |
Ki Lutung-mènglèng (ng)guyoni |
yèn mojar si Kêthèk-mingkar |
angguyokkake wong linggih |
paribasan wong angling |
bisa mati kaping pitu |
rinampog tinugêla |
apan bisa urip malih |
iku priye apa ra umur pamèran ||

4. Patine umur padinan |
umur pamèr urip malih |
mara ta yèku rasakna |
kèhing wong ana kang sèkti |
Kêthèk-mingkar nauri |
e lah ya iku ta êmbuh |
mung ngrungu ing pocapan |

kang mati bisa rip malih |
aji Pancasona mawa bisa gêsang ||

5. Pèkne mêngkonone ingwang |
maune iya wus ngaji |
jaya aji Pancasona |
pan akèh wêjani mami |
kêlasa-bantal abrit |
lan lawan sakêbar rurub |
myang jambe suruh pisang |
tindhihe wutuh rong angris |
kang amuruk Ki Gagang-aking Magêtan ||

6. Wus cakêp padha sadhela |
nanging lakune ngluwihi |
bot arang wong kaduga |
mutih patang puluh ari |
pati-gêni saptari |
sartane karo ambisu |
malêbu ing kuburan |
gêrowong kang dèn-ênggonni |
datan mêtù yèn tan wusing pitung dina ||

Jilid 9 - Kaca : 175

7. Ngalakoni tapanira |
durung tutug wangênnèki |
kasêlak ingong anyuntak |
sun-angkati wali-wali |
lawan lawasing sasi |
ambungkah batal tan tutug |
kongsi saprene iya |
nora tutug-tutug mutih |
durung ngandêl tyas-ngong aji Pancasona ||

8. Ginuyu kiwa têngênnya |
latah Lutung-mènglèng ancling |
bênêr lèhmu tan pitaya |
tapamu nora dumugi |
kabèh kadya sirèki |
ngaji Pancasona iku |
nanging arang kang kuwat |
yèn kuwat mêtthi sayêkti |
Mêrak-jamprong gumuyu sumambung mojar ||

9. Lèhira angaji Panca |
-sona mring Ki Gagang-aking |
sakuloning Bubuk ika |
ing Mênggah ancala cilik |
Lutung-mènglèng nauri |
lan Kêthèk-mingkar sumaur |
inggih mangsa wontêna |
Ki Gagang-aking kêkalih |
namung ngriku Ki Gagang-aking ing Mênggah ||

10. Lèhmu ngaji Pancasona |
 têka seje lawan mami |
 tapanipun yèn manira |
 turu patangpuluh ari |
 sadina lan sawêngi |
 apan tangi kaping pitu |
 apan mangan kaliyang |
 wus datan ngangge jêjarit |
 iya sarta ambisu yèn dhèhèm batal ||
11. Mêngkono yèn mungguh ingwang |
 (ng)gyanningong ngaji duk uni |
 Ki Limut ing Panarukan |
 ing Cêpidhas wukir cilik |
 akèh ingkang (ng)guron |
 wong Bali Madura mriku |
 sumawana wong Jawa |
 kang samya ulah kasêktin |
 akèh bae kang kêtrima jayanira ||
12. Mara priye ucapêna |
 ajimu Pancasonèki |
 yèn gèsèh kêlawan ingwang |
 wuruke Ki Gagang-aking |
 Lutung-mènglèng ngling ririh |
 mathênthêng ngapalkên ngèlmu |
 ajiku Pancasona |
 ana wiyat jroning bumi |
 surya murub ing bantala bumi sapta ||
13. Anêlahi sabuwana |
 raina tan kêna wêngi |
 urip tan kênaning pêjah |
 sun pêngawak jagad iki |
 amati nora mati |
 tlêncêng gêni tanpa kukus |
 clêng-culêng clêng-culênga |
 kasangga ibu prêtiwi |
 tangi dhewe urip dhewe anèng jagad ||
14. Musthika lananging jaya |
 jayane Rawana aji |
 hêm aku si Pancasona |
 ratuning nyawa sêkalir |
 Mêrak-jamprong ngèsêmi |
 sarya-lon dènnira muwus |
 apa mung sagêndhaga |
 tan ana lanjare malih |
 Lutung-mènglèng ngling inggih mung sagêndhaga ||
15. Kêthèk-mingkar nambung sabda |
 kakang Mrak-jamprong dospundi |
 aji (n)dika Pancasona |
 Mrak-jamprong nauri aris |
 dene ing aji mami |

pan mêngkene ing mèlipun |
sang aji Abisana |
makutha-raja sinêkti |
jati-maya mrub sacakraning gilingan ||

Jilid 9 - Kaca : 176

16. Manêngjud-jatining Suksma |
Suksma wasesa sêjati |
Sukma jatining manungsa |
yèn sung kang badan Sukmadi |
tan ana angloroni |
mung ingsun ratuning umur |
urip tan kênèng pêjah |
langgêng uripku pribadi |
risik putih tangiya nulya wisesa ||
17. Sun sang aji Abisana |
sabwana tan ana urip |
hêm hêm turaba turaba |
pan sarwi anatab bumi |
tan ambêgan kaping tri |
jroning gawe nora idu |
kang samya gunêm jaya |
bêdhêdhêg tan ana ering |
ngiras umbag kaprawiraning durjana ||
18. Candragêni mèsêm mojar |
sarwi nyêrèt turon miring |
liyangan têkukan bantal |
pacitane rujuk-ati |
maring ing kono bêcik |
padha ngapalêna ilmu |
ngiras pêpagêr awak |
ing wêngi ngapalkên aji |
têka-bêla kêmayan sisirêp jaya ||
19. Dadya tan ana riringa |
dènnira ngapalkên aji |
Ki Kuwuk-mingkar rêrasan |
kêlawan Ki Kêndhil-wêsi |
sisirêpmu ingkang priye |
kang Kêndhil-wêsi |
nauri e èh iya |
mêngkene sisirêp mami |
si jêgod karubuhan gunung prakêmpa ||
20. Mati (n)dhase rip buntutnya |
wong sakêthi padha mati |
wong salêksa padha wuta |
wong sèwu turu kêpati |
pan ora tangi-tangi |
yèn tan sun-nangèkkên iku |
nulya sawur kêmaya |
yèn sawur tan tibèng siti |

pêsthi tan ana nglêsêd kang duwe omah ||

21. Sira piye sirêpira |
Ki Kawuk-nasak nauri |
ajiku si Begananda |
têdhuh dhipêt kapulut ing |
Naga-pasa tan osik |
jublêg mênêng kaya watu |
hêm wuta-wuta-wuta |
cat cabak satêngah mati |
aja obah molah bancèt ana ula ||
22. Nulya asawur kêmayan |
anjêthèt gêdhèg ping siji |
yèn adhêm gêdhège tandha |
kang duwe omah lir mati |
kèh linge durjanèki |
kang samya ngapalkên èlmu |
jêjapa jaya-jaya |
kadikdayan ing kasêktin |
pan sajuru jurudêmunge kang jaya ||

Jilid 9 - Kaca : 177

568 Jurudêmung

1. Ki Cèlèng bèlèk lon mojar |
dospundi kang Dhadhung-awuk |
Lêmbu-sakilan puniku |
êmèle Lêmbusakilan |
nauri mêngkene yèn sun |
ajiku Lêmbusakilan |
nèng jroning wayanganipun ||
2. Brajamara magak-magak |
mêndhak puwêr dadi banyu |
sun wruh ing jijilhamu |
hêm aku si teyang-maya |
anjêjak lêmah ping têlu |
mêgêng napas tan kumêdhap |
mêkotên wuruking guru ||
3. Lan (n)dika punapa beda |
nauri Ki Dhadhung-awuk |
yèn kula niki mëlipun |
jiku si Lêmbu-sêkilan |
tanpa kadang braja kadung |
liwang-liwung dhat clêng gêmplang |
tanpa lawan sabda ayu ||
4. Ayu-ayu tanpa kara |
-kara hêm aku si Badhur |
nylênthik pênuduh ping têlu |
sumambung Ki Bênce-lidhah |
yèn aku datan kadyèku |
ajiku si Bandung-banda |

-wasa lênga Bima cupu ||

5. Pahêm-hêm aku si Jongkot |
anake Jangêt-katêlun |
gumêtêr sunsapu lêbu |
Braja pupak tanpa sesa |
lêbur sumyur dadi banyu |
ajaling banyu turaban |
tauran sat anggalêpung ||
6. Pan sarwi amêrês tangan |
ingusapan ing sikut |
datan ambêgan ping têlu |
sumrewo Ki Watukura |
yèn sun mêngkene ajiku |
si Badhor Blabag-antolan |
mêndad kiwul braja kêthul ||
7. Kompal-kampul nora têka |
klewa-klewa hêm ya aku |
si Têgêng sarwi aidu |
ping tri ing ngèpèk-èpèknya |
dèn-usapakên ing bau |
ki Samba-ngèrèng ris mojar |
yèn pamêpêsaning bayu ||
8. Sun matêk jiku si Macan |
si Barong ingiring aku |
sang Kala-sri ngarêpku |
pinayungan Kala-cakra |
kang andulu maring aku |
pêcat biyas lêsu lupa |
limprêg-limprêg tanpa bayu ||
9. Hèn tanpa bayu si Jabang |
ki Kala-kêthèk amuwus |
niki krosan kuwat junjung |
Pênthung ruyung sandhang pucang |
rèng rêncêg sêsarah kayu |
-aking ampang têka ampang |
hêm aku si Kala-rêngu ||
10. Ki Gêmblang-serang ris mojar |
iki lèlamporanaku |
pacêl lèkêl pathok tanggul |
kancang-kancing karincingan |
atali wêsi-balitung |
tang kêbe gapura mênga |
bêdrèg gègrèg kancing runtuh ||
11. Tanpa awêr kupat-luwar |
luwar saking pangidhêpku |
Ki Prêtuyuyu amuwus |
gêgambènku Wêlut-pêthak |

- iki êmèle ajiku |
Wêlut-putih winadhaban |
ing godhong lumbu alunyu ||
12. Cot-pêrocot (m)bêsot uyah |
kinumbah ing banyu luyut |
-luyut hêm iku si Jungut |
sumambung Ki Gagak-setra |
kang sun-puputhi ismuku |
pan iya amung limunan |
wewe bang ngêmbani aku ||
13. Angaub ing kayu muna |
-muni ngalêng lap mun-amun |
ilang blas hêm laku samun |
Ki Tambak-ladhu angucap |
mung Brajamusthi ilmuku |
(ng)gêmpurkên barang tinêbak |
tangan lir gandhèn awulu ||
14. Mêngkene êmèling jaya |
tirab-tirab ing dhadhaku |
pukul-wêsi pèk-èpèkku |
kêpêlaku watu buta |
kaya gêrah suwaraku |
èh èh èh aku si Braja |
-musthi ngras tangan ping têlu ||
15. Macan-gaèng nambung sabda |
mung pêngèdhêpan agêmku |
mêngkene êmèling ismu |
ajiku suraking Kala |
angoyag jagad gumulung |
gonjid sêbit sabda idhêp |
kèdhêp marang sêbawaku ||
16. Mojar Ki Braja-lamatan |
pangagêmaningong ismu |
pan mêngkene êmèlipun |
ajiku Kidang-kêncana |
amata kumala mancur |
arikat kadya kikilat |
kêsit lir thathit hêm aku ||
17. Si Kidang-kêncana mulya |
si Bandhang-rowang amuwus |
yèn aku iki ajiku |
si Dhali-putih anyampar |
paran lêpas majat cat-cut |
trincing-cincing tinjo-maya |
dhat clêng dhat clêng dhat clêng dhat cut ||
18. Mancêlut gêlis tumêka |
ngusap dlamakan ping têlu |
Ki Branjang-kawat amuwus |

ismu gégambèn manira |
tan ana pangirub kalbu |
ajiku Si Setan-kobêr |
sun-panahkên gunung jugrug ||

19. Sun-panahkên langit bêdhah |
sun-panahkên bumi amblong |
sun panahkên ing alas gung |
liwang-liwung sirna gêmpang |
sun panahkên mênthung larut |
sun-panahkên sêgara sat |
sun-panah tine si Anu ||
20. Cabak mati kapisanan |
pêthot thêl gigal atimu |
kèrut kakukup kairup |
kodhêng dhêngglêng tanpa ngucap |
pangucapmu amung ayo |
iya ayo iya ayo |
iya yo cup indha-indhul ||

Jilid 9 - Kaca : 179

21. Ki Barèng-kècèr ris mojar |
yèn ngong mêngkene ismuku |
ajiku setan Waringut |
kêri-grisi gêrah-uyang |
srita-sritu kudu milu |
mring aku pasrah dandanan |
wising mêngkono mêngatruh ||

569 Mêngatruh

1. Pra ngawirya katri tyasnya sangêt rikuh |
diksurane durjanèki |
sêmu langar lêngguk-lêngguk |
ambêg umbak ambêdhidhig |
sapolah tingkahe rusoh ||
2. Jayèngraga jroning tyas kêlangkung rêngu |
ewa myat ing durjanèki |
Kulawirya mingat-mingut |
mring sakèhing durjanèki |
yèn dèn-wiwitana awon ||
3. Tan têngke wus rinukti jroning kalbu |
datan nêdya angoncati |
mung nganti bubukipun |
Nuripin dhêdkêt nêng wuri |
turu ngantuk mêksih lunggoh ||
4. Asênggoran Nuripin acêklak-cêkluk |
anjêglug sarira wingking |
Ki Wirya noli amuwus |
hus setan alas Nuripin |
têka bisane angorok ||

5. Sasuwene (m)bijig gigir jêglag-jêglug |
gêndhila bangêt si Baring |
tita têtên nora urus |
wus tan bisa ngampêt arib |
kudu tisna ing ciciplos ||
6. Ki Nuripin anggalêrêg sêgu matur |
inggih punika dospundi |
kewala kêdah angantuk |
ragi sangêt kraos sakit |
tan bêtah kula anjagong ||
7. Sêpuntên-dalêm kiyai nuwun maklum |
Ki Kulawirya ambêkis |
dhasar rada edan taun |
ambêgan ngêmpus Nuripin |
sêdhih atine ngêndhorok ||
8. Dadya gêring ngênês kêthêr atinipun |
myat sacaraning dur-juti |
samar tyase kêpyar-kêpyur |
tan duwe ati samênir |
mulês wêtênge kêraos ||
9. Pulintiran makênêng kêkêmpungipun |
kêbêlêt nguyuh angising |
Nuripin angling ing kalbu |
lah kêpriye mono iki |
tan mênêng kêbêlêt nguyoh ||
10. Lan kêbêlêt ngising amulês wêtêngku |
yèn mêtawa aku wêdi |
lamun tan mêtu pakewuh |
bangêt têtên sira tai |
lan sang uyoh gawe rikoh ||
11. Datan kêna ingampêt dènnira murus |
nekat Nuripin angising |
kêsamur gêdêring wuwus |
sruwal bêbêde cinincing |
ngêbrok ngompol kambi lunggoh ||
12. Pra durjana tingkahe sangsaya rusuh |
guguyon myang kang bibisik |
kang èbèr-èbèran ngilmu |
ana ingkang lèngsèr mijil |
kang catur-cinatur ngomong ||
13. Dhandhang-wiring mojar mêngkene èsmuku |
ajiku si Sêmar-kuning |
akuncung kumala murub |
nalêcêr sundhul wiyati |
cahyaku maya mênorong ||

Jilid 9 - Kaca : 180

14. Angunguwung kilat thathit ing kédhèpku |
 sun-linggih têngahing bumi |
 sakèhing wong kang andulu |
 maring aku gédhe cilik |
 tuwa anom lanang wadon ||
15. Têka wêlas asih (n)dulu sariraku |
 watêke sêlamêt bêcik |
 sênadyan wis tinalikung |
 kongsiya arêp pinatin |
 dumadakan wêlas tumon ||
16. Kadho-kadho têmahan wurung linampus |
 nauri Ki Lalêr-wilis |
 kula rumaos tan luhung |
 sapikantuk balung pêking |
 èsmu-ngong Bunglon-rêraton ||
17. Glèca-glece seje rupa sun-amulut |
 matane lare apidhir |
 pilong pangling marang aku |
 nora nyana nora dimpe |
 pan sun tan kêna tinanggoh ||
18. Watêkipun ngutil nyêlêr nyolong jupuk |
 gêgabro ngapus-apusi |
 lamun lumayu binuru |
 nalimpêt katêmu pangling |
 tan ana ngaranni ingong ||
19. Lalêr-mêngêng ngling ajiku Bila-bilu |
 ngrampêlu wong kaya ngimpi |
 wong ajaman padha bilu |
 aku dhewe kang mintêri |
 kabèh dhênglêng dhêlog-dhêlog ||

Jilid 9 - Kaca : 181

20. Lêngêr-lêngêr nora dhêngêr sakarêpku |
 rêp-sirêp tan ana wani |
 ya aku si Bila-bilu |
 ambilu sakèhing janmi |
 niku yèn kula mocung wong ||

570 Pocung

1. Pamrihipun lamun kêtrima lêstantun |
 sakathahing janma |
 samya kadya rare alit |
 dèn-bêlojodana rinêbuta gampang ||
2. Bênce-watu mojar èh dene sirèku |
 biyèn kae apa |
 dèn-blêdig akêmpis-kêmpis |
 lêhmu apa ginêbugan ing wong kathah ||

3. Gêr ginuyu samya rowangira lungguh |
Lalêr-mêngêng mojar |
dandanan wong mono lagi |
kêna ing cilaka dumadak kêcandhak ||
4. Kaya iku si Prêti-bèyès rumuhun |
anayab kêcandhak |
mèh mêtèthot dèn-gêbugi |
nyêlêr sruwal tur amoh pinè ing latar ||
5. Kèh kang (m)buru ana wong rong puluh langkung |
gumêdêr angoyak |
saplayune dèn-cêgati |
ya bah pira wong siji binut ing kathah ||
6. Yu-ginuyu gar-gêr lir wong adu sawung |
wau pra ngawirya |
sangsayewa jroning galih |
Ki Nuripin ngampêt guyu kacêmutan ||
7. Mêsêm muwus Candragêni nanging iku |
yèn mêtas kêcandhak |
nuli sok nêmu sêmbulih |
sakadare olèh gawe kajurungan ||
8. Iya êmbuh kang mawa samêrgènipun |
têka sinung gampang |
kêtrima sasolahnèki |
Prêti-bèyès njêngêngèk mêtêhthêng kandha ||
9. Dhasar sèstu lir wuwuse kyai niku |
wong sawise tiwas |
dumadakan awak-mami |
mring padesan anuju omahing dêmang ||
10. Nuju suwung ngêblak mênga lawangipun |
sêtugêl tan ana |
janma kang tunggu wismèki |
dêmange jêg krêngkêtan anèng jêro mah ||
11. Mlêbu-mêtu manira kongsi ping têlu |
tita tan na janma |
kèh prabot jarit sumampir |
ngong-rayuki sasênêngku mèt dandanan ||
12. Amba rêngkut kongsi mèh tan kêlar manggul |
kèh olèh manira |
liwat ing latar lêtari |
têtanggane siji tan ana uninga ||
13. Nambung wuwus Ki Lalêr-mêngêng yaiku |
bênêr ujarira |
tan beda kêlawan mami |

sauwise kêtawasan awak-ingwang ||

14. Nuli untung nora mênêng-mênêng nyandhung |
bêgja kêslamêtan |
lir jupuk duwèk pribadi |
pra dur tutug dènnira kandha-kinandha ||
15. Wancinipun lingsir dalu gagad bangun |
nglaras kang nglarasan |
sawise pating burisik |
angunusi lar-lêr mêtù maring jaba ||
16. Rêmbagipun angêprès têtamunipun |
kang mrabot pëndhokan |
ingincim kang dadi melik |
myang gêdhongan ngêndhukur sinandhing lênggah ||
17. Pan sinêngguh isi kèh pêngaijinipun |
wong dagang ètèran |
nyamur laku ngaku santri |
pan sêsore rinêmbug mêksih griganca ||
18. Kang tan rêmbug nanging kèh kang samya rêmbug |
anukup dhayohnya |
prabote kang dèn-mêliki |
kang wus anèng jaba kukuk abraokan ||
19. Kang alungguh ngaruh-aruhi ambêkuh |
èh cangkême padha |
ting barêngok si Kêpadhil |
ana apa kae cocode dèn-umbar ||
20. Ana wuwus ya wong akèh mono iku |
sasênênge dhawak |
cangkêm cangkême pribadi |
layak tanggung turu mulane braokan ||
21. Pan gumuyu Ki Candragêni amuwus |
marang tamunira |
wali-wali kon-aguling |
samya anauri pan wus kêtanggungan ||
22. Kang alungguh kèjêpan dadining rêmbug |
tumuntêning karya |
Candragêni angèsêmi |
mêksih sinamur nyêrèt liyangan bantal ||
23. Ing jaba sru dènnira abarung kukuk |
lir angitêr sima |
sauran pating jarêlih |
kang (m)bing kilèn lan êlor kidul myang wetan ||
24. Ngawiryu wus anyana badhe tinukup |
tan wurung blarutan |
Jêngrêsmi anênggak budi |

mapanakên plêng cêngêng sapolungguhan ||

25. Tyas sumungku cipta rahayuning laku |
muga kinuwatna |
ing coba pancabayaning |
durjana kang sêdya mrih cidra piala ||
26. Yata wau durjana kang mêksih lungguh |
Ki Braja-lamatan |
Braja-lintang Kêndhil-wêsi |
Ki Bêndha-sat Kêndhang-gumulung Jarangas ||
27. Tambak-ladhu Gêmblang-serang Dhadhung-awuk |
miwah Gagak-setra |
Kuwuk-nasak Lutung-mêngling |
Gêrèng-èntèng Sambangèrèng Sandhang-rowang ||
28. Namung kantong wong limalas ingkang lungguh |
nêmbêlas Ki Candra |
-gêni benggol durjanèki |
Ki Braja-lamatan muwus paliringan ||
29. Alas grumbul kae jêge wana sêpuh |
(m)bok padha binukak |
lowung yèn mêtu misrani |
Candragêni wus wruh lèjêm kêjèpira ||
30. Tangi lungguh dènnira nyêrèt asaguh |
mung kari sacupak |
sinêrèt plês diyan mati |
Braja-lintang tanggap wêwangsitanira ||
31. Santak muwus marang ing têtamunipun |
bagus punapa-a |
tan purun ngaturan guling |
kadipundi tégêse tan purun nendra ||
32. Botên ngingus mring jagongan sami lungguh |
myang kang duwe wisma |
kèh wuwus tan dèn-prêduli |
Jayèngrêsmi alon anauri sabda ||
33. Nêdha maklum saking ngong rêmên angrungu |
kang rêrasan jaya |
Braja-lintang angling malih |
lah baguse kang ngagêm warangka ladrang ||
34. Langkung luhung kalêrêsan kèndhitipun |
kêncêng lir sinipat |
lim-dalêm kula ningali |
Kulawirya acêngak nauri sabda ||
35. E lah niku botên suka yèn-dinulu |
anèng saba paran |

Jilid 9 - Kaca : 183

ewuh ayatan prayogi |
wontên tiyang sawiji ngupaya doran ||

36. Longanipun ginagapan paculipun |
mulêg mambu tinja |
lan uyuh langkung amoni |
priye kiye o ah arusuh ki sanak ||
37. Sarwi (n)dulu diniyanan paculipun |
pan gêlaprut tinja |
kang duwe akidih kidih |
jêligrahan kudu andurma sakala ||

Jilid 9 - Kaca : 184

571 Durma

1. Asru mojar sira Ki Braja-lamatan |
jawane (n)dika niki |
ladak ngagak-agak |
mênêng-mênêng mênnyunyang |
wontên lungan dèn-isingi |
mung tata (n)dika |
tan kongang mêtù ngising ||
2. Braja-lintang sumambung lah ulungêna |
kêrismu dèn-agêlis |
kalêbu nglarangan |
gawe sawênang-wênang |
tingkahmu kaya dipati |
ing Panaraga |
ngising ngakon nadhahi ||
3. Lah (m)bok sisan dèn-dulangakên maring wang |
Ki Sandhang-rowang angling |
dhasar wong gêndhila |
ingkang edan-edanan |
Gêmbalang-serang ngling (m)bok uwis |
sêdhêng rinêcak |
bah pira wong tri glintir ||
4. Samba-ngèrèng ngling wus ayo dhinèdhèlan |
sumambung Kêndhil-wêsi |
wong kêparat edan |
mêjanani ing kathah |
lah wis payo dèn-taboki |
tai jêjêlna |
ing cocote si anjing ||
5. Sru bramantya Ki Wuragil Kulawirya |
mojar mawinga wêngis |
e dubilah setan |
alit tumêkèng wayah |
durung tau dèn-abani |
sawiyah-wiyah |
ayonana wak-mami ||

6. Tan kudu sun-tibani krisku si Randha |
 dak-tangan bae uwis |
 sigra pra durjana |
 ambyuk parêng nêrajang |
 ting sarêdhèt ngunus kêris |
 Ki Kulawirya |
 Jèngraga Jayèngrêsmi ||
7. Sarêng ngadêg gya rinêmpak pinêrjaya |
 Kulawirya Jèngragi |
 kinarubut kathah |
 sinudukan tan-pasah |
 kang mêdhang ngêlewang nitir |
 sakèhing braja |
 kang ana kang nêdhasi ||
8. Ting barêkuh pukêt rupêg drêg-udrêgan |
 braja katangan tangkis |
 tumbuh mungsuh rowang |
 rog caruk cinarukan |
 samya rowange pribadi |
 ana kêdhotan |
 kang gunyèh gubrès gêtih ||
9. Durjana kèh ing jawi myarsa kêrêngan |
 parêng surak gora tri |
 mangrik akukukan |
 angabyag parêng mara |
 masuk jêjêl rêbut dhingin |
 datanpa rungwan |
 wor panjriting pawèstri ||
10. Ki Nuripin arsa lumayu tan bisa |
 kapêpêtan ing janmi |
 amblusuk ing longan |
 awêdi yèn kèpêdhang |
 gluthêkan wor tugêlan pring |
 tan bisa ngucap |
 ambêgan kêmpas-kêmpis ||
11. Pra durjana agidrah ulêng ulêngan |
 jogan bêt dening janmi |
 myang ambèn kèdhèkan |
 ginarêjêg ing kathah |
 dêlika tugêl dèn-ciki |
 pèdhot antholnya |
 anindhahi Nuripin ||
12. Bêngok-bêngok dèn-idêg-idêg ing kathah |
 Nuripin tan bisosik |
 jêrat-jêrit sambat |
 marang bândaranira |
 sangsaya ramening jurit |
 granggang talêmpak |

Jilid 9 - Kaca : 185

pênthung towok suligi ||

13. Ting carêngkling katangkis sami gêgaman |
caruk rog silih unghih |
ambacok bat-bêtan |
tan ana kang tumama |
mêlèsèt liyan pribadi |
myang rowangira |
priyangga kèh kang kanin ||
14. Jayèngraga raosing prang tan rêkasa |
lir sinawuran sari |
tumamèng ing ngangga |
tanpa eling kang paman |
raosing sarira kadi |
grayanging randha |
kalane (m)boborèhi ||
15. Jayèngrêsmi lan ingkang rayi Jèngraga |
ngeca-eca tan osik |
jumênêng kewala |
nabung Ki Kulawirya |
anggrêgut ngiwung tan wigih |
pan ora kêrsa |
narik kêrisirèki ||
16. Kewala mung tumandang kêlawan asta |
kang tinêpak jungkêlit |
pisêk irungira |
kang dinugang jrêkakang |
kang tinabok tibèng siti |
tan ana tahan |
kêtiban tanganèki ||
17. Pra durjana akathah ingkang kacurnan |
cangkêm gugubrah gêtih |
gogrog untunira |
myang pêcah matanira |
kèh kang kalêngêr tan eling |
bêrkat wong kathah |
mêksih parêng ngêbyuki ||
18. Angrêrêjêng tan sêla dènya marjaya |
Kulawirya tan gingsir |
rinêbut ing kathah |
iringan wingking ngarsa |
myang Jèngrêsmi Jayèngraga |
angeca-eca |
rinampog kêhing janmi ||
19. Kulawirya sangsaya (m)bêg kasudiran |
angrampêt tumbak kêris |
granggang pêdhang klewang |
berang myang arit bapang |
pêpênthung lawan suligi |

rêmak tinêmpak |
kèh gigol tibèng siti ||

Jilid 9 - Kaca : 186

20. Pra durjana tan tahan linawan tangan |
tinapuk tinêmpiling |
jinêjak dhinupak |
tinapuk tinabokan |
kang sinikut sinalênthik |
irunge timpal |
kuning manguwir-uwir ||
21. Giris giras lumayu asalang tunjang |
tan kongsi mêdal kori |
gêdhèg brol tinêbak |
rêbah katunjang kathah |
swarane gumrêdêg atri |
lir wrêksa rêbah |
sol singsal dening angin ||
22. Sirna larut sakèhing para durjana |
samy lumayu (ng)gêndring |
kang ambruk rumangkang |
rêngkêng-rêngkêng lumajar |
pêthut benggol tan na kèri |
gusis sar-saran |
siji tan ana kèri ||
23. Ki Wuragil Kulawirya sru susumbar |
baliya aywa (ng)gêndring |
eman kokokira |
jêjadhuging durjana |
abêrèt pating sarênthit |
liyangan bantal |
tan sêmbada si Baring ||
24. Ki Nuripin angririntih anèng longan |
sambat bendaranèki |
dhuh lae bândara |
nuwun tulung kawula |
tan bêtah raosing sakit |
kaidak-idak |
ing wong kathah wak-mami ||
25. Jayèngrêsmi Jayèngraga Kulawirya |
kagyat dènnya miyarsi |
sambate santrinya |
Nuripin biyang-biyang |
Kulawirya gya mring jawi |
tinon tan ana |
mirêng nèng jro wismèki ||
26. Malbèng wisma ancling nèng ngèndi (ng)gonnira |
santri matur nèng ngriki |
sigra Kulawirya |

murugi ing (ng)gyannira |
nèng longan santri Nuripin |
nulya ingêngkap |
ambène kang nindhahi ||

27. Wus kabronggang Nuripin tan bisa obah |
tinarik kinèn tangi |
Nuripin sêsambat |
ingkang alon kewala |
kawula tan bisa tangi |
langkung sakitnya |
samy gupuh nulungi ||
28. Wus mêngkana ing wanci anggagat enjang |
Jèngrêsmi ngandika ris |
kadipundi paman |
punapa lajêng lampah |
punapa rèrèh ngêntosi |
kang darbe wisma |
Ki Kulawirya tangi ||
29. Mangsa borong manira manut kewala |
Jèngraga matur aris |
yèn parêng paduka |
luhung laju kewala |
pan wus luwar ing prakawis |
tanpa damêla |
akèndêl anèng ngriki ||
30. Jayèngrêsmi ngèndika ya bènêr sira |
payo mangkat tumuli |
lah ta priye sira |
Nuripin apa bisa |
lumaku mangkat saiki |
alon turira |
lir pêksi srêngkara ris ||

Jilid 9 - Kaca : 187

572 Dhandhanggula

1. Inggih bëndara kula umiring |
nanging maklum dalêm rêrandhatan |
lumampah sapikantuke |
Jayèngrêsmi lingnya rum |
ya lon-lonan bae Nuripin |
sarwi tumingal wisma |
-nira durjanèki |
rusak kêtunjang ing kathah |
kadya binêladhah tutug kanan kering |
rêbah pating julêmpah ||
2. Nulya umangkat ngawirya katri |
janma gusis mung kari dandanan |
kang gumêlar ing wismane |
laju ing lampahipun |
wancinira ing pajar sidik |

mêdal jawining dhadhah |
pêkaranganipun |
lumampah angidul-ngetan |
nut galêngan kang pêksi asri munyènjing |
cucuwiyun branjangan ||

3. Dhècu lan srigunting cingcing-goling |
nulya anon sêndhang pinggir marga |
kayoman ing pilang pule |
arèrèn anèng ngriku |
samyang ngambil kang hèn astuti |
lajêng awêktu salat |
a-Subuh bakda wus |
pêragat pëndonganira |
samyang mucang Jayèngrêsmi ngandika ris |
lah paman Kulawirya ||
4. Inggih ta lah ing lampah puniki |
sêmunipun kening pênagihan |
kasêngka lan rubedane |
manggih pancabaya gung |
cobaning Hyang bêncanèng pati |
yèn ta tan rinêksa-a |
mring Hyang Kang Murba Gung |
sayêkti samyang pralaya |
nèng Têgarèn curês cariyosirèki |
tan wontên kang wêwarta ||
5. Langkung ngungun ingkang sinung angling |
ingkang paman mèsêm lon lingira |
iya ta lah katujune |
nora tumêkèng lampus |
ana pangrêksanya Hyang Widi |
brêkahe wong ngatuwa |
sawabing luluhur |
yèn ta padha nêdhasana |
pêsthi bae jidèng wong sêmene iki |
tan kangsi sakrêmêsan ||
6. Jayèngraga gumujêng dènnya ngling |
ngong tumingal mring paduka paman |
lir Samba pèrang tandange |
anèng Ngastina linut |
dening sata Kurawa sami |
malêdug Samba sumbar |
iki Samba bagus |
pêpradan têkan uyuhnya |
sore Samba bêdhug bangun Samba mijil |
bocah sanga wilangan ||
7. Tiba jêndhul nèng Ngastina nganjir |
pan anglera tan ana mêmadha |
nang wèk gus wèk jêlanthir wèk |
samyang asru gumuyu |

Jayèngrêsmi mèsêm lon angling |
andêlna yèn angrêngga |
cèplês amêmangun |
pamane dèn-empa Samba |
Ki Wirya gumuywangling nora kadyèki |
nging satêmêne ingwang ||

8. Ngêndi ana wong pinrêp ing jurit |
têka mundhak ilang nêpsuningwang |
padha myat lan bocah èthèng |
tan mantra-mantra nêpsu |
ngong tan nêdya anjêmalani |
nangkis-nangkis kewala |
gêgaman kang nêmpuh |
tan ngrasa kêtiban braja |
mulane tan bisa bramantya tyas mami |
lir awor rare dolan ||
9. Yèn ta ana-a ingkang nglarani |
kaya mêtû nêpsuku tekadan |
kang putra saya guyune |
Nuripin sru ngling (ng)guguk |
bilah dene saya anjinggring |
winangun mring kang putra |
lir Samba prang pupuh |
nèng Ngastina ngendralaya |
Samba putra ing Dwarawati asêkti |
pantês kang pinaraban ||
10. Botên kados Sambane wong ngriki |
punika wau tiyang durjana |
namanipun Samba-ngèrèng |
tan tàyèng jrih prang pupuh |
tan lir Samba ing Dwarawati |
kêjaba kae nayab |
sêtun ambêlurut |
dhapure wus kaya setan |
nora kaya hêndaraku Ki Wuragil |
bagus ngèntasi karya ||
11. Jayèngraga gumujêng sarya ngling |
kêjaba-a tan kêna rinasa |
Samba-ngèrèng wong grès-ugrès |
Samba wêlulang asu |
tan tinatah mung dèn-irisi |
isih wulune ngiras |
pulase bang biru |
samyâ ginaguyu suka |
Ki Wuragil gumuyu nolih Nuripin |
nudingi sarwi mojar ||
12. Lêkas muwus kênthol bagus Ripin |
gêring sêprandene anggêgarap |
lir wong prênjana wuwuse |
priye basamu mau |

endrajala mono kang êndi |
jawane kang (n)drajala |
Nuripin umatur |
kula ragi kirang priksa |
namung ilok-ilok myarsa dhalang ringgit |
mawi angendrajala ||

13. Botên sêrêp ngajêng wingkingnèki |
ngling malih jêg nganggo mau ika |
bangsa jinggring mono priye |
aku tan pati surup |
Ki Nuripin matur ngèsêmi |
e botên piyambakan |
pan kêsupèn wau |
Ki Wirya nging jêg angumpak |
anggêgarap siya-siya mring wak-mami |
dèn-padhakakên saka ||

Jilid 9 - Kaca : 189

14. Sangsaya suka paguywan sami |
Jayèngrêsmi mèsêm ngandikanya |
suwawi umangkat age |
mupung enjing mêruput |
ingkang paman nauri aris |
iya payo prayoga |
mangkat mupung esuk |
anulya samya lumampah |
Ki Nuripin samêkta gêgendhong jarit |
lumaku kariyêgan ||
15. Kulawirya gumuyu nging bêcik |
dene lêntêng-lêntêng lakunira |
dol bagus kaya pêngantèn |
ngong apa nut sirèku |
apa sira angiring mami |
Nuripin aturira |
andang pira iku |
ngong mêksih satêngah lara |
suprandene lêkas wiwit dèn-dukani |
pyayi tan têpa-têpa ||
16. Ki Wirya nging dene ngong tan sakit |
matur e lah kêjawi punika |
wus kantênan sanès-sanès |
Jayêngraga gumuyu |
sêprandene biso madoni |
Jèngrêsmi lon lingira |
ya bêcik kadyèku |
nèng paran namur paguywan |
supaya mrih bêgarêng ati ngundhaki |
ing kêsêl miwah lara ||
17. Lothung marahi kuwat sathithik |
darapon rada têngèrèng manah |
anggliyak sapêkolèhe |

Nuripin matur nuwun |
nulya laju lampahira ris |
nut lorog pègalèngan |
anjog ing mèrga gung |
tumurun ngidul-angetan |
byar raina sumirat soroting rawi |
sumunaring pracina ||

18. Andipani saliring dumadi |
sèsining rat katrapèng ujwala |
-nirèng surywa pamurbane |
nipat rum-rum sawêgung |
kasilaking Hyang Bagaspati |
mrabang lir netraning Hyang |
Kala ngrura ngejur |
marêrèng bintulu juga |
panrawunging urub bang ngidhêp-idhêpi |
tumênggi ing kanangrat ||

19. Angododi undhuking sakalir |
ngulur tang wêwayangan apanjang |
Arunènjang panipate |
ron-ron rurumput mabun |
maruntusing pupus akikis |
kadi pinarênjêman |
kacrita ring lèr bun |
mêmadu prèdapèng patra |
pakis-aji lunge ngukêl ngulêr guling |
ngarêmbyung pakis-jangan ||

Jilid 9 - Kaca : 190

20. Dhukut kalamênta lawan grinting |
tatêmbagan mêrakan lamuran |
kasrampak rumput mawa we |
ngêbêsi kang lumaku |
mawèng pagalèngan ing sabin |
bêbêran tinêgalan |
jagung myang jêwawut |
pulung asumba asinang |
papêncaran pala kasimpar ngêmohi |
janganan angayangan ||

21. Lombok terong kara lan kêcipir |
linanjaran ambiyêt wohira |
sêmangka krai tèmune |
sri pinagêran wuluh |
ririsigan dèn-ropohi ri |
ana kang wus rinêmbang |
wênèh lagya rabuk |
ngiwung nugar patêgalan |
pinggir wana têrataban gêrumbuli |
sinugat ingawugan ||

22. Kang bêrujul kêbo lawan sapi |
ingaba bo ho hir kiya-kiya |

pating sarêlèt pêcute |
miwah kang anèng gubug |
gêgambangan kèndhangan asri |
sarwi nyawèni gaga |
angukuki manuk |
Nuripin anolih mojar |
nora jamak wong kae ngayêm-yêm ati |
tunggu kambi gambangan ||

23. Sumêkèhan gagane andadi |
baya wong ngèndi kang samya gaga |
anggènggèng pinggir ginudhe |
wau ta kang lumaku |
ring pègagan wu kang kawuri |
nampak wana kêtêban |
pêjatèn wrêksa gung |
kèh pêksi munya wurahan |
pêngêlinging ulung kalangan mêlingi |
anjurudêmung raras ||

573 Jurudêmung

1. Cangak bêbayakan miwah |
manol darès jaka-wuru |
bidho dunsaka kakab rambu |
bahak bêduak gêrindan |
bango manawang mangiwung |
tumiling akêkalangan |
myang pêniyuping ngun-angun ||
2. Srigunting angungsir kaga |
kèkèt kabundhal angasut |
kèkèt ninilap sinaut |
ngênèni pêksi lap-alap |
wingwrin pinêndir lumayu |
lap-alap nilap mêngandhap |
nibani dara kêtanggul ||
3. Dara kèh ambyar sar-saran |
sasiki kêna rinawuk |
pratistha pêksi ngun-angun |
lumayu olèh mêmangsan |
pra ngawiryà sukèng kalbu |
kèndêl dènnira lumampah |
myat pêksi ngasusut sinut ||
4. Samya gumujêng asuka |
labêt luwar ing pakewuh |
wèh langèning kang kadulu |
pra pêksi lir ambubungah |
Nuripin angling gumuyu |
lèh gawe si alap-alap |
kaburu anêmu candu ||

Jilid 9 - Kaca : 191

5. Hih hih lo si alap-alap |
solahe amrih kadulu |
daleya nyangkêrêm manuk |
darane ginawe dolan |
cinulkên uga sinaut |
bok uwis digawa lunga |
mènglang-mènglèng adol bagus ||
6. Lap-alap lir wruh ing basa |
mêsat niyup ing gurda gung |
kang akèndêl gya lumaku |
umanjing wana gêrotan |
pêjatèn mêksih tumurun |
lêlêmpar angidul-ngetan |
pasitèn wêwêdhèn mawur ||
7. Lon-lonan dènnya lumampah |
maklum marang santrinipun |
Nuripin kang mêksih ngukruk |
Jèngraga alon ngandika |
sêsambèn sarya lumaku |
si Ripin iku sih lalara |
rêmus awake sakojur ||
8. Wuwuse kaya wong waras |
ukur wong lara cêlathu |
Nuripin alon umatur |
o inggih lêrês bëndara |
badan-kawula sêdarum |
bêbalung rêmêk sadaya |
Ki Kulawirya amuwus ||
9. E e biyang nora jamak |
Nuripin (n)dang pira munthuk |
dene mêmêla ulatmu |
ngalêndrêg kêmlara-lara |
kaya wong gêring sawindu |
ugungan ingeman-eman |
dak-cawuk nyênthak janggutmu ||
10. Nuripin agarundêlan |
andêlna yèn srêngên batur |
matur wong sakit sêtuhu |
dèn-ranni kêmlara-lara |
Ki Kulawirya sru muwus |
ngêndi ana wong gring bisa |
lumaku juwèh cêlathu ||
11. Samya ginuyu kang putra |
awêlas mring santrinipun |
lumakyèng wana mèh kêmput |
wisan-gawe wancinira |
rarywan pinggiring dêlanggung |
parêrêbaning alampah |

nèng soring wit trênggulun gung ||

12. Aseyub samya amucang |
Jayèngrêsmi ngandika rum |
Nuripin sira ngong dulu |
awakmu dene sangsara |
wong ribug wuwuh kabubuh |
matur o inggih punika |
dados bêbantêning kewuh ||
13. Cilaka kêtula-tula |
saking sruning manah bingung |
myating durjana angiwung |
dadya ngungsi marang longan |
têmah kêblabag ambèn gung |
kaidak-idak wong kathah |
sasat karêbahan gunung ||
14. Tan anyana manggih gêsang |
raosing badan sêkojur |
pan kados kinêpruk-kêpruk |
pisêking antol dêlika |
nindhihi badan sêdarum |
ya talah Nuripin sira |
awêlas têmên ngong (n)dulu ||
15. Umatur nuwun nor-raga |
Ki Wiryâ mêngcêp amuwus |
èh êngdene saya mumblug |
jêjèrèh wong (n)dongèng kalah |
sirike nanging ya patut |
dèn-dak-idak lir rinêncak |
jêr sira nasarkên laku ||
16. Wong dèn-pakakkên durjana |
tujune ènthèng sinangkal |
ya iku Ripin tambamu |
wong gèndhila kêlêmêngan |
tan kongang kumringkang nguyuh |
gêdhidhak dadi prakara |
mèh thithik sira ngong-bubuh ||
17. Nuripin tan bisa mojar |
Jèngrêsmi mèsêm amuwus |
lah sêwawi paman laju |
wus nipis wana kang kambah |
mênawi mangke ing ngayun |
yèn amanggih padhusunan |
kewala ananggêl laku ||
18. Maklum mring santri kang lara |
mêlarat anèng ing purug |
kang paman alon amuwus |
paran ing sakêrsanira |

Jilid 9 - Kaca : 192

manira kewala anut |
wus mêngkana gya umangkat |
alon-lonan lampahira ||

19. Pungkas wana pêjatènan |
nampak têrataban grumbul |
mêrga lêmpar wêdhèn mawug |
sarwi dulu têtanêman |
kèh dhuwêt jambu kêluthuk |
têrag tan nuju mangsa wah |
mung jali jarakcina gung ||

20. Wus cêlak ing padhusunan |
kitrine katon ngarêmbyung |
akêtêb ijo kadulu |
anapak têngal papagan |
neka-neka palanipun |
kacaryan ingkang lumampah |
wirangrongan andudulu ||

574 Wirangrong

1. Wanci Hyang Kalandaragni |
nêngah panase angobob |
tumapuk jiwangga lir tinunu |
roron lum mêtikitik |
kêtênggêl ing Hyang Surya |
saliring rat kalêsahan ||

Jilid 9 - Kaca : 193

2. Tumumpêr lir anggêsêngi |
Nuripin ngrêsula kagok |
bilah nora jamak panasipun |
gumamplêng (ng)gêdhêgi |
tan ana ub-auban |
lêmah tinapak apanas ||

3. Lêbu wêdhèn kang amawi |
lir amênnyak wedang umob |
Nuripin lampahnya agêriguh |
saking panasnèki |
kêkicatan tan bêtah |
ngalincak lèrèn sêdhela ||

4. Sinampyêng lampahirèki |
dènyarsa kampir ing dhukoh |
praptèng pinggir dhadhah nèng sor bulu |
samyã rarywan linggih |
Jêngrêsmi lon ngandika |
lan Ripin sira mèn tara ||

5. Mring pomahan dèn-agêlis |
anêmbung lèrènan kono |
Ki Kulawirya jar lo iku gus |
ywa kaya kang uwis |
yèn kongsi ko(k)pindho-a |

amêsthi bilai sira ||

6. Jèngraga gumuyu angling |
ya nèk manèh sira ngompol |
Ki Nuripin sigra maring dhusun |
angulat-ulati |
janma ingkang prayoga |
supaya ywa mêlang ing tyas ||
7. Takèn pakaumanèki |
marang wong ingkang kaprêgok |
yèn (n)dika têtanya kaumipun |
niku Ki Nurbayin |
tan wontên pangulunya |
nging Ki Nurbayin punika ||
8. Pitutuwaning desa ki |
dhik-kêdhik ragi ginuron |
maring ingakathah sami mriku |
barang kang kinapti |
Nuripin sukèng driya |
nulya marang wismanira ||
9. Tinudingan wismanèki |
Ki Nuripin mara gupoh |
praptèng wismanira amitêmbung |
nêdya nunukêri |
angandhar mula buka |
ing salampah rèh dinuta ||
10. Anauri Ki Nurbayin |
inggih prayogi kemawon |
nging ngong tan kêwasa pênêdipun |
maring (ng)gèn pêtinggi |
barang rèh tan kuciwa |
lan pênêd watêkanira ||
11. Nanging (ng)gih (n)dika-aturi |
mêriki kularsa tumon |
Ki Nuripin sigra gupuh wangsul |
praptanirèng ngarsi |
Nuripin aturira |
paduka sami ngaturan ||
12. Sami pitados tan watir |
botên kadya kang kêlakon |
punika prayogi wismanira |
nênggih Ki Nurbayin |
ingkang tinuwa-tuwa |
ragi ginuron ing kathah ||

13 (Dumugi ing dhuwun)
VI. Dumugi ing dhuwun
Longsor, para andon lampah sipêng ing griyanipun Kaum Ki Nurbayin
ingkang gadhah anak tiga, prawan kasèp, sumêngka ing asmara sami nubruk

Jayèngraga.

Dumugi ing dhusun Longsor, para andon lampah sipêng ing griyanipun Kaum Nurbayin. Dhusun Longsor punika kineringan dening sakiwa-têngênipun jalaran pêtingginipun nama Raga-mênggala sagêd srawung ing ngakathah, manahipun sae, budinipun santosa.

Dalunipun kasêgah nêdha dipun ladosi Nyi Nurbayin lan anakipun têtiga prawan kasèp, rupinipun kuciwa, nama Banêm, Banikêm lan Baniyah. Solah-tingkahipun dinamêl-damêl murih kinasihana. Pêtinggi Raga-mênggala kalihan tiyang sawatawis sami dhatêng pêrlu ngurmati tamunipun Ki Nurbayin. Para tamu dipun aturi lêtêm ing griyanipun pêtinggi, nanging sami milih ing griyanipun Nurbayin. Ki pêtinggi atur pasêgah sakalangkung pèpak. Jayèngrêsmi nyariyosakên anggènipun kêsasar, sipêng ing griyanipun benggoling durjana, sami dipun kroyok, nanging wilujêng.

Mirêng cariyos wau, ki pêtinggi lajêng kèngêtan bilih ing ngriku wontên tiyang tiga saking Têgarèn, lajêng sami dipun takèni. Aturipun, para durjana sami anukup têtamu awit saking pangajakipun Brajalamatan, Brajalintang lan Dhadhungawuk. Sanèsipun namung tumut kemawon. Tiyang tiga wau sami nandhang tatu, mila sakalangkung ajrihipun. Kulawiryana paring arta tigang reyala dhatêng para durjana ingkang sami nandhang tatu kangge tumbas jampi. Ki pêtinggi atur katrangan bilih dhusun Longsor punika kalêbêt talatah Trênggalèk Lêmbuasta. Mila tindakipun para andon lampah badhe kadhèrèkakên ki pêtinggi piyambak. Lajêng rêrêmbagan bab têtanèn mawi petang tuwin sarat sarana wiwit panggaraping sabin murih wilujêng kalis ing ama. Sadaya wau miturut tuntunanipun Ki Nurbayin.

Kaca 194 - 214.

Jilid 9 - Kaca : 194

574 Wirangrong

13. Lêga tyasira Jèngrêsmi |
sarwi angandika alon |
lah sumangga paman maring dhusun |
kang paman nauri |
lah ya payo prayoga |
anulya samya lumampah ||
14. Lon-lonan malbèng desa-ki |
mring wismanya kang tinanggoh |
tan na dangu prapta gupuh-gupuh |
kang duwe wisma wismèki |
sarya ris aturira |
sumangga tumamèng wisma ||
15. Kang ngaturan nulya aglis |
mangsuk ing wisma sinaos |
kêlasa sarya-nyar tata lungguh |
umatur Nurbayin |
karaharjaning lampah |
sarta tèmbening pagutan ||
16. Sinauran sami-sami |
sarwi pajar purwaning (n)don |
Nurbayin nor-raga sakêlangkung |
dennya jrih mring tami |
sabab wus miyarsa warta |

ki guru ing Wanamarta ||

17. Mangkya kang putra martami |
kampir dènya ngêlana (n)don |
sru sokur ing nala sugun-sugun |
mundur saking ngarsi |
akèn angrukti sêgah |
myang kinên mènèk dawêgan ||
18. Dadakan nêmbêlèh pitik |
têtêlu kang dhara babon |
binasêngèk samya tan adangu |
dènya ngrêratêngi |
wus ramut sêdayanya |
anuding mring rayatira ||
19. Miwah mring anake èstri |
têtêlu nging awon-awon |
kinên nyaosêna maring ngayun |
sigra kang tinuding |
naoskên sugata |
Nurbayin (m)bêkta dawêgan ||
20. Nèng ngarsa ngirit kang èstri |
kêlawan anake wadon |
praptèng palungguhan suguhipun |
sumaos ing ngarsi |
Nurbayin lon aturira |
sumangga ingkang punika ||
21. Sumapala anaosi |
namung sarate kalêson |
wening nyu sacrêtan mugè katur |
ring paduka sami |
Jèngrêsmi rum ngandika |
ênggèh sru pênrimaningwang ||
22. Pan sarwi samya angambil |
dawêgan sampun binolong |
nginum we sêdhêngan apikantuk |
sêgêr angganèki |
rêrêm dènya katoran |
lorot sinungkên mangandhap ||
23. Tinêlaskên mring Nuripin |
dêgan lajêng pinêlathok |
pan wus binêlungkang dêgan têtêlu |
wus têtêlas binukti |
Jèngrêsmi lon ngandika |
kalungsèn ing katambêtan ||
24. Sintên paman ranirèki |
lan ing pundi raning dhukoh |
matur kang liningan nggih sang bagus |

Jilid 9 - Kaca : 195

- kang sotah mastani |
pun Nurbayin kawula |
nèng ngriki katêmpah sêpah ||
25. Momong nak putu gêng alit |
mung kula kang dèn-dhêdhaplok |
myang nak-putu prapat dhusun-dhusun |
kang sami mêrsudi |
samyâ dhatêng mring kawula |
anggêpe sami ambapa ||
26. Dene kang dhusun puniki |
winastan dhusun ing Longsor |
pan ragi keringan dening kècu |
tan purun ngrêsahi |
Jèngrêsmi ris ngandika |
(ng)gih sokur Alkamdulilah ||
27. Ki Nurbayin matur malih |
sumanggamba turi turoh |
gya ingkang ingancaran aturuh |
sarwi ngandika ris |
lah suwawi wasisan |
sami anadhah kêmbulan ||
28. Nurbayin nuwun turnèki |
paduka nadhah sang anom |
kula wus luwaran duking wau |
yata kang abukti |
pikantuk dènya nadhah |
nutug nulya aluwaran ||
29. Cinarik sinungkên maring |
Nuripin nadhah adhokoh |
kongsi tan bisa bah langkung tuwuk |
akêdhik kang kari |
pan wus dènya amangan |
sininggahkên ajangira ||
30. Ki Wiryâ gumuyu angling |
lo Ripin olè (m)bêbadhog |
jarene kêlaran gêring ngukruk |
pêmangane bêlis |
asor yèn kêwarasan |
agawok giris tumingal ||

575 Girisa

1. Jayèngrêsmi lon ngandika |
kadipundi wau paman |
mawine dhusun kèringan |
puniku sabab punapa |
Nurbayin alon turira |
duga-dalêm ingkang mawa |
kêdah kèringan kewala |

2. Kang dados pêtinggi desa |
ing Longsor ragi keringan |
sagêd ngêmori ing kathah |
dhasar pênêd manahira |
yèn kêtêmpuh ing prêkara |
dhasar sêntosa bêlaka |
bêbanthèng ing pêgunungan |
wastane Raga-mênggala ||
3. (ng)Gih anak-anakan kula |
mêksih kêpenakan misan |
mila yèn parêng ing karsa |
mangke prayogi mangetan |
angêt datan sumêlang tyas |
inggih pun Raga-mênggala |
kêlangkung rêmên tamuwan |
wong sae ginêmatènan ||
4. Utawi tamu prayoga |
mendahipun bungahira |
punapa kang kinarsakna |
kados tan cuwa ing karsa |
lah sumangga yinêktosan |
Jayèngrêsmi ris ngandika |
(ng)gih sokur paman utama |
nging dhêdhême tyas manira ||
5. Kêdah nêng ngriki kewala |
nukêri wismane paman |
sêdalulawan sêsiyang |
anêdha-lila andika |
Ki Nurbayin lon turira |
inggih sumangga kewala |
namung ngaturi prayoga |
kang pitados ing panggenan ||
6. Jèngrêsmi nauri sabda |
inggih sapênêde paman |
mêngkana ing wancinira |
wus akir wêktu Luhurnya |
paman manira yun salat |
umatur inggih sumangga |
nulya samya marang langgar |
Nurbayin kinèn dadi man ||
7. Matur mopo mum kewala |
Jèngrêsmi ngimami salat |
antara wêktu wus bakda |
tan kundur laju nêng langgar |
Ki Nurbayin maring wisma |
nudu kèn saos dhaharan |
mring nak rabinya mring langgar |

samya naoskên nyamikan ||

8. Cinaran dhahar nyamikan |
ngawirya samya dhaharan |
wowohan myang lah-olahan |
wus antara dangunira |
ing wêktu wus manjing Asar |
sêdaya sarêng akadas |
samya salat wêktu Ngasar |
wus pêragad bakda salat ||
9. Mèksèca lênggah nèng langgar |
Ki Nurbayin marang wisma |
akèn nyaoskên dhaharan |
rabinya lan sutanira |
gupuh sêsaji mring langgar |
wus tinata anèng ngarsa |
samya mundur maring wisma |
Nurbayin nuding rowangnya ||
10. Kinèn ngaturi pra tuwa |
manggihi têtamunira |
miwah ki pêtinggi lurah |
lurah bubundhêling desa |
sarta anrukti sugata |
-nira kang badhe jagongan |
wus nyêmbêlèh bèbèk ayam |
myang angolah pêpanganan ||
11. Wus rumat dènnya parentah |
nulya Nurbayin myang langgar |
tundhuk lan para ngawirya |
saha nyarakkên dhaharan |
ingkang sinêmbrama samya |
adhahar sasênêngira |
wowohan myang lah-olahan |
nyamik sapikantukira ||
12. Nurbayin alon turira |
sang bagus amba punika |
rumaos kêlangkung bégja |
inggihi tamiyan paduka |
pêndugi-kula ing manah |
andika sampun utama |
ing ngèlmi ingkang sampurna |
pun bapa angalap bêrkah ||
13. Kula tuwa-tuwa bangka |
kakèhan taun kewala |
tan (n)dungkab babing sampurna |
ing dalêm titah ngagêsang |
kêtungkul ngèlmi nènèman |
tan dugèng ngèlmi kang tuwa |
inggihi sanguning apêjah |

Jilid 9 - Kaca : 197

mugi sang bagus asunga ||

14. Pitêdah ingkang sanyata |
Jayèngrêsmi lon ngandika |
mêne dènnya nyênyamikan |
mêksih angasta pisang mas |
saulêr sarwi anabda |
mèsêm wor ing panêmbra |
kêlangkung atêbih paman |
pêmbatanging mring manira ||
15. Lir ngincup antuping kombang |
cêpak lupute pêthèknya |
tangèh kêlêrêsaneka |
manira santri wêlaka |
mêksih winulang sudarma |
dèrèng wruh ngèlmu nèm tuwa |
yèn ngèlmi santri tan endah |
namung ngèlmi sêmbahyangan ||
16. Linulud dalu lan siyang |
gumuyu Ki Kulawirya |
i bilah dene agawat |
kang Nurbayin pitakonnya |
dene kadi wohing nanas |
mawi pinilih nom tuwa |
puniku dospundi kakang |
Ki Nurbayin mèsêm nabda ||
17. Inggih mangsa-borong samya |
ing ngriku panuwun-kula |
angalap bêrkah wuwulang |
mila ngong atur pêtanyan |
saking balilêt kawula |
dununging ngèlmi nèm tuwa |
sêsangu ginawa pêjah |
Ki Wirya sangssaya latah ||
18. Sarya ngling kaya wong lungan |
mikir sangu kang ginawa |
Jèngraga mèsêm ngandika |
lêrês man Nurbayin (ng)gènnya |
tanya ngèlmu nom tuwanya |
kang nyata pêtanyanira |
wajibing gêsang ihtiyar |
puniku apan utama ||
19. Ki Wirya malih ngandika |
(ng)gih gampil puniku kakang |
Nurbayin pêtanyan-dika |
tan susah matur anakmas |
sêkalihan miwah mring wang |
gampile andika tanya |
marang Nuripin kewala |

Jilid 9 - Kaca : 198

uningèng ngèlmi nom tuwa ||

20. Yèn kula ngèlmi punika |
kang ginawa sangu pêjah |
pênêde sangu bêrambang |
kinandhut ywa ical-ical |
niku kakang kang utama |
tinandur anèng ing dunya |
suprih thukul ing akerat |
mêkotên pêsêmonira ||
21. Kudu-kuduning agêsang |
kang tan pêgat pujinira |
lir bêrambang ingoncèkan |
tan têlas kuliting brambang |
sap-sapaning ngèlmu rasa |
Nurbayin mèsêm anjola |
matur tan pati surupan |
anyathêti kanthètira ||

576 Kinanthi

1. Ki Kulawirya amuwus |
yèn andika kang Nurbayin |
arsa wruh ingkang têtela |
(ng)gih ngriku maring Nuripin |
kang wus tinanilan mulang |
mring murid ingkang sêdyapti ||
2. Ambakna niku nyêkukruk |
tan kêna dèn-mêjanani |
Ki Nurbayin ngungak-ungak |
sarya ngling marang Nuripin |
kadospundi ngriku anak |
lajênge mungguhing ngèlmi ||
3. Nuripin nauri saguh |
(ng)gih mangke kewala gampil |
mêksih apanjang onjodnya |
tiyang wus anèng ingriki |
tan susah kasêsa-sêsa |
dêdalon kewala bêcik ||
4. Mêngkana ing wancinipun |
ancala wus tunggang wukir |
samy mudhun saking langgar |
arêbat wêktu Mahêrip |
Jèngraga kinèn dadi man |
wêwacanira dèn-apti ||
5. Nurbayin ngalêm jro kalbu |
sangsaya dènnya jrih asih |
wus bakda wêktu Mahribnya |
nuju sunatira wabin |
gya manjing angangkat Ngisa |

Jilid 9 - Kaca : 199

Jèngraga mèksih ngimami ||

6. Antaranira bakda wus |
pêragat sunat lan witiir |
samyā ngaturan mring wisma |
nulya sêdaya umiring |
wus prapta tata alênggah |
ginêlaran sarwa suci ||
7. Ki Nurbayin sigra nuduh |
mring rabi lan anaknèki |
ingkang liningan ngêpah |
êmboke nuduh mring siwi |
padha sira rêrêsika |
ngladèni dhayoh priyayi ||
8. Ing sêkadare wong dhusun |
aja nisthakakên kèksi |
anake samya agêpah |
nulya bêbraèn arêsik |
Banêm Banikêm Baniyah |
ting gadhuwêt salin jarik ||
9. Banêm tapih tuluh watu |
grusan tigas dèn-anyari |
kêmbên solok turun waspa |
gêlung munjung dèn-sêkari |
usit tanjung lan kênanga |
acucundhuk sêkar kanthil ||
10. Boborèh sari apupur |
Banikêm tapih garingsing |
mayang mèksyanyar bang-bangan |
kêkêmbên pêlangi wilis |
apupur wêdhak lamatan |
gêlung (n)dhog kagênêm jindhil ||
11. Baniyah tapih têruntum |
kêkêmbên pêlangi abrit |
ubêd kêkêndhon sumangga |
singsêt ngarêp nglokro buri |
gêgêlungan canthèl pisang |
anggon dhèl nèng githoknèki ||
12. Tanpa sekar mung cucundhuk |
kanthilan ronne sêmlêmpit |
[---] |
pupur walêr borèh kuning |
ni rara katêlu pisan |
mèh kêlungsên ing wêwanci ||
13. Prawan tuwa ting salêbug |
gadrug-gadrug durung laki |
wangun wagu kiwa-kiwa |

- ambêbêsus mêsês linthis |
nyongar-nyongor tiru bapa |
mung Banyah dhamis kêdhik ||
14. Samya irêng rada suluh |
ngungkuli sarwa sêthithik |
sawuse samya adandan |
biyange mèsêm sarya ngling |
lah ya mêngkono nakingwang |
patut kadêlêng priyayi ||
15. Wis ta mara dèn-agupuh |
ladèkna suguhmu aglis |
kang sinung ling sigra nyandhak |
pasugata maring ngarsi |
Banêm Banikêm Banyah |
(m)bêkta bucu dhulang kêndhi ||
16. Sinaoskên marang ngayun |
Banyah majêng ing ngarsi |
anjongok sarwi kandhêgan |
tangan têngên nata piring |
kiwa kuwaga siduwa |
liringe amêratani ||
17. Kêmbên kakosèr ing sikut |
marucut lukar sanisih |
bluju mêthuthuk mênthêkan |
lir wudun ngabuh-abuhi |
mêntholos ngênthos angegla |
anjingkat ni rara isin ||
18. Bênakên kêmbên kêsusu |
tangan sih nyêkêli piring |
isi ragi srundèng kacang |
byuk wutah mawut mratani |
arèngkodan solahira |
angimpun kêmbên sasisih ||
19. Têngên brukut kiwa mrucut |
gênti mênthongol kaèksi |
pra tamu nênamur tingal |
bapakne (m)bêkus ngaruhi |
hih bocah tan ngarah-arrah |
Banêm Banikêm ngèsêmi ||
20. Banyah srèwotan mundur |
mipit kêmbên kang ngêndhoni |
bug-bug lumayu mring wisma |
mêksih sarwi bêkta piring |
ni Banyah langkung merang |
kakang wus mundur sing ngarsi ||
21. Biyange mèsêm asêndhu |
bocah apa sira iki |

polahe sêmbèr lèwèran |
têmah angisin-isini |
samyã anutuh sêdaya |
biyange lan kakangnèki ||

22. Biyange ngungun andulu |
marang sutanira katri |
samyã brangta mring tamunya |
kêtara pasangring liring |
dhasar sami prawan kawak |
mêjên mulat ing têtami ||

23. Wau kang sami alungguh |
Ki Nurbayin ngancarani |
sumangga awêwanginga |
kula turi sami bukti |
prayogi mriku piyambak |
sumapala nênaosi ||

Jilid 9 - Kaca : 201

24. Anuwun sêpuntilipun |
pasugata tan prayogi |
pra ngawiryã ris ngandika |
ênggèh wus têrima-mami |
tan sagêd amangsulana |
sih andika sung kèndhuri ||

25. Pan samya sarwi têturuh |
(n)dan lêkas sarêng abukti |
pikantuk dènyã anadhah |
antara dangunirèki |
anutuk dènyã kobokan |
majêng ingkang nglêladèni ||

26. Biyange ngoso amuwus |
lo uga manèh mèndhêlis |
(m)bok sing singsêt kèkèmbênan |
Baniyah sigra ngowahi |
sih kèndho dhadhandhêmira |
tan kêna dèn-ruh-aruhi ||

27. Kèmbênan angglathik-mungub |
ngèndhog sêtugêl kang kèngis |
bèngkêr mrih mundul kinarya |
ngegla wonga-wonganèki |
Banêm Banikêm myat ewa |
rêbut dol ayu mring tami ||

28. Ni rara têlu mangayun |
sami ulate mumurih |
sarêng praptanirèng ngarsa |
Jèngraga Kulawiryèki |
ewa mènçêp ngling ing driya |
andruwèng tèmên wong iki ||

29. Wong padha lir bugêl sêmpu |
 dol ayu tan dulu dhiri |
 pangrasane yu-ayuwa |
 nuliya dèn-dhêdhêmêni |
 dhapure kaya bêdhigal |
 tan na ngrasa ulah liring ||
30. Ni rara têlu agupuh |
 anyarik ambêngirèki |
 lajêng sinungkên mêngandhap |
 kabèh mring santri Nuripin |
 adhacah rampadan tarap |
 Nuripin glis muluk nasik ||
31. Kêsusu tan kongsi wisuh |
 lapake kêpengin bukti |
 Ki Wirya anolih mojar |
 lo cêkothonge Nuripin |
 lir sorok tlethong gêdhogan |
 ambêlabak olèh kardi ||

577 Balabak

1. Ki Nuripin athêkul dènnira bukti |
 puluke |
 nora kongsi angêpêl ukur nyêkêdhung |
 tangane ||
2. Bluwa-bluwo lap-lêp tan kanthi dèn-mamah |
 sêgane |
 themal-thèmêl mangan iwak nora anggop |
 cupake ||
3. Kae Kulawirya myat marang Nuripin |
 tandange |
 ngling ambêkus dubilah Nuripin kumat |
 edane ||
4. Ambakna wong (m)bêbadhog lir tan kaupan |
 dilèngèng |
 nora jamak mamah-mumuh mangan iwak |
 cuwake ||
5. Ngaji pupung ngijèni tan na nregoni |
 jêbloge |
 pamuluke akêrêp lir asu gancèt |
 ngingkige ||
6. Nora kongsi tugêl upane pinamah |
 ge-age |
 pilang-pilang gondhange bisa ngêlêdi |
 kêrêpe ||
7. Ki Nuripin ambêkuh mêksih amangan |
 grundêle |

Jilid 9 - Kaca : 202

- èh êng jêlèh andêlna dahwène opèn |
panastèn ||
8. Saya nêmbên pêmangane mundhak sêngkut |
cêkohe |
Ki Wirya ngling lo malah druwowo bae |
edane ||
9. Matur e e lae angangkah punapa |
pamine |
yèn mundura mangsa siyosa amangan |
warêge ||
10. Wus mêngkana anutug dènnya amangan |
dangune |
ingundurkên ajange marang ni rara |
katrine ||
11. Samya mèsêm ni rara atutup lambe |
anggane |
wusnya mundur nulya naoskên dhaharan |
ge-age ||
12. Wowohan lan olah-olahan mêtêki |
kabèhe |
Ni Banyah tansah ngalang-ngalang liring |
lirike ||
13. Tan kêsaman dènnira anyangkut tingal |
sêbêle |
lir tambahing timba sinurupkên lèng dom |
pamane ||
14. Tangèh panjingira paguting pasêmon |
lèjême |
kadya sawêr dènyarsa anglèng kêbunton |
pêpête ||
15. Wusnya naoskên dhêdhaharan ni rara |
nulya ge |
samyamundur mring wisma sêmune cuwa |
atine ||
16. Ki Nurbayin matur sumangga punika |
sêsambèn |
sawontêne mamangsêgan sumapala |
nisthane ||
17. Tamunira nauri inggih ngong-trima |
ing sihe |
mapan sampun ingadhêpakên ing ngarsi |
sêlote ||

18. Tan antara kang samya êca alênggah |
dangune |
gya prapti ki pêtinggi Raga-mênggala |
alinggèh ||
19. Tur pêmbagya marang pra tamu katrinya |
rahabe |
winangsulan wilujênge sami-sami |
wuwuse ||
20. Wontên malih kang prapta pra tuwa-tuwa |
tangane |
wong pipitu pan Ki Soma Wanadrêpa |
lan malèh ||
21. Tanujaya Wrêgajaya Upagati |
Ki Moglèng |
Ki Miruda samya tinuwa ing desa |
kabèhe ||
22. Gantya-gantya atur wilujêng mring tamu |
pambêge |
winangsulan pênarimanira sami |
sojare ||
23. Samya dongong aningali mring têtamu |
baguse |
ing pasêmon mriyayi anjêtmikani |
sênênne ||
24. Samya (n)duga lamun putrane Jêng Kyai |
yêktine |
kang kêkalih kêlangkung abagus anom |
warnane ||

578 Sinom

1. Umatur Raga-mênggala |
mring sang bagus Jayèngrêsmi |
lamun pinarêng ing karsa |
paduka kula-aturi |
sarèh nêng wisma-mami |
ragi wontên ombèripun |
nèng ngriki karipêkan |
duk siyang kawula wêling |
mugi sang bagus kêrsa-a mring wismamba ||
2. Jayèngrêsmi rum ngandika |
lah ênggèh kakang prêtinggi |
asru pênarimaningwang |
tan sagêd ngong mangsuli sih |
ngriki kemawon mami |
nunukêri wismanipun |
angrêrêmakên lampah |
krana Lah ngangkah punapi |

anèng ngriki sasat nèng wismane kakang ||

3. Andhêku Raga-mênggala |
cuwa dènyarsa ngaturi |
langkung sêngsêmirèng driya |
marang sang atamu katri |
katrapan ing pangèksi |
tyasira akusung-kusung |
wus angrukti sugata |
sêkul pangananirèki |
Ki pêtinggi Raga-mênggala parentah ||

Jilid 9 - Kaca : 204

4. Mring batur kinèn ngambila |
saosan kang wus miranti |
agêpah ingkang liningan |
amundhut pasugatèki |
tan dangu nulya prapti |
rong jodhang rampadanipun |
sêkul lawan panganan |
tinaman ni rara katri |
ki pêtinggi ngling êndhuk banjur ladèkna ||

5. Banêm Banikêm Baniyah |
solahe samya kinardi |
mêsês lir ayu-ayuwa |
dol ayu dlèrènging liring |
mêjèn kêjèng ningali |
tênagane mring têtamu |
ambêdhog ngadhang ulat |
anyêgat ulat pakolih |
samya ngringêt ting pêruntus irungira ||

6. Sigra naoskên rampadan |
bubucu angêt barèsih |
sinaosakên ing ngarsa |
ni rara tri nata piring |
kabèh piring gumlêthik |
wèng-wèng tansah myat ing tamu |
mèsêm Raga-mênggala |
ngling dèn-alon nglêladèni |
ni rara tri samya mèsêm ingaruhan ||

7. Sarwi mulat ing tamunya |
lirike amêratani |
Jèngraga ewa tyasira |
ngling ing driya bocah iki |
anggigilani ati |
kêmlakarèn ing pandulu |
kaya tan kolu mangan |
ngênês gêring dening liring |
wong lir gênjik jêginik kêmedah endah ||

8. Wusnya gya mundur ni rara |
ki pêtinggi ngancarani |

sumangga ingkang punika |
kawula naosi bukti |
sêpala tan prayogi |
namung pêmancaling kêmul |
inggih maklum paduka |
kawula turi wêwanging |
Jayèngrêsmi alon wijiling wêcana ||

9. Kêlangkung pêrimaningwang |
pasihaning kang prêtinggi |
tan sagêd amangsulana |
pinagut amanggih bukti |
sarya ngling jroning ati |
kêmurahaning Hyang Agung |
dene mêngtas luwaran |
mawantu ana asung sih |
kaya-kaya tan kêwawa nadhahana ||
10. Nulya wêwanging sarya jar |
lah suwawi kang prêtinggi |
myang pra sêpuh sêdayanya |
samyak akêmbulan bukti |
têmbene sih pêpanggih |
kewala krana Lah-ipun |
sêdaya aturira |
paduka sami abukti |
botên susah anggalih ingkang omahan ||
11. Pinêksa kêmbulan nadhah |
gupuh mojar ki pêtinggi |
èh sapa kuwe kang ana |
sira mêngetana aglis |
mundhuta bucu malih |
roro sarampadanipun |
kang tinuding gya mentar |
tan dangu anulya prapti |
sinaoskên tata nêng bale-watangan ||
12. Ingancaran ngangskê kapang |
Nuripin kinèn alinggih |
ing salu royom anadhah |
tan ayun Jèngraga angling |
nuruta mèlu linggih |
konjalan kono ing salu |
Nuripin sigra minggah |
mring salu nêpungi linggih |
adan lèkas samya kêmbulan anadhah ||
13. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèki |
samyak micarèng ing nala |
owêl rahabing pêtinggi |
kêpalang kaduk bukti |
namung animbangi tanduk |

Jilid 9 - Kaca : 205

- dangu dènnira nadhah |
 pikantuk anutuk bukti |
 aluwaran samya wijik turuh asta ||
14. Ambêngira cinarikan |
 abikut ni rara katri |
 Banêm Banikêm Baniyah |
 samya angundurkên piring |
 Baniyah sikutnèki |
 pan anjarag ngêsuk dhêngkul |
 dhêngkule Jayèngraga |
 Jèngraga mêngcêrêng galih |
 hêng hêng dene andruwêng ténaganira ||
15. Ni rara bungah jro nala |
 munyung-munyung ambêdhidhig |
 mandah si yèn linawana |
 kêbêg atine glis mati |
 sêmono bae dening |
 tyase lir ambêdhah lambung |
 mêngkana sawusira |
 ambêng linorod ing wuri |
 namung kantun saênggèn kang ingantosan ||
16. Nuripin dènnira mangan |
 nênggih dangu angarèni |
 rewange kêmbulan mojar |
 wawi gus ywa isin-isin |
 prayogi kang dumugi |
 Nuripin ngling (ng)gih-(ng)gihipun |
 mangsi dadak isina |
 pan wus griya ngong pribadi |
 samya muwus lah inggih lèrês punika ||
17. Jayèngraga mèsêm mulat |
 Ki Wirya gumuyu angling |
 hi hi bilah nora jamak |
 kêh jujuluke Nuripin |
 omah kobong lan malih |
 ajujuluk kartêk rubuh |
 murade nora beda |
 sêsaka kari sawiji |
 matur tanggêl kantun sakêdhap wasisan ||
18. Wus lêpas sêkul ing ajang |
 ngling kula sampun dumugi |
 ginuyu rowangnya mangan |
 mènthèk-mènthèk Ki Nuripin |
 Ki Wirya ngling nudingi |
 wis kaya bagor auntu |
 ambêng wus ingunduran |
 gumanti dhêdharan ngarsi |
 pan cinarakakên mêmangsêganira ||

19. Jèngrêsmi mèsêm ngèndika |
alon marang ki pêtinggi |
punapi sun-walêsêna |
mring kakang myang man Nurbayin |
dene ta ginêmatin |
tan mantra têmbene tundhuk |
langkung rahab maring wang |
sêmunè tan wigih-wigih |
ki pêtinggi gumuyu anor turira ||
20. Kang botên-botên sinabda |
tan rumaos katrimèng sih |
kêtang kumêdah kawula |
ngalap bêrkah wit kêpanggih |
wus têtela kang warti |
yèn paduka putranipun |
guru ing Wanamarta |
komuk ngulama linuwih |
tan wontên lir (n)Jêng Kyai Bayi Panurta ||
21. Ginuron para ngulama |
tuwin bupati pêsisir |
masuk nêcêp samya nyabat |
mring ramanta (n)jêng kiyai |
kawula tumut mundhi |
-mundi ing barêkahipun |
ing mangkaya (n)jêng paduka |
sumasar kêrsanta kampir |
sakêlangkung kawula asuka rêna ||
22. Lamun kêparêng ing karsa |
paduka kula-aturi |
rèrèh nèng ngriki sêpasar |
sakêrsanta ngong-ladosi |
kados tan walang kapti |
Jayèngrêsmi lingira rum |
kêlangkung pênrimèngwang |
sih mulane kang pêtinggi |
angrahabi mring wong mêngtas kabêncana ||
23. Nanging tan dadya punapa |
rinêksa dera Hyang Widi |
atanggap Raga-mênggala |
umatur mring Jayèngrêsmi |
kabêncana dospundi |
kawula nuwun sumurup |
Jèngrêsmi kaduwung tyas |
pitutur kang wus kawuri |
tanpa misil anênangi têkaburan ||
24. Anolih mring arinira |
Jèngraga sumambung angling |
mêkatên lire kang Raga |
ing lampah duk winginèki |

Jilid 9 - Kaca : 206

kampir dhusun Têgarin |
sasar nèng wismaning pêthut |
kèh wastaning durjana |
benggole ran Candragêni |
samyakumpul wêtara wong satus ana ||

25. Ing dalu niyat misesa |
angècu ngrêpês ing mami |
ingêbyuk durjana kathah |
anocog gêgaman wani |
kakang-mas lawan mami |
anjêjêr kewala (n)jêtung |
mung paman Kulawirya |
kang ngrampung ing prêkawis |
dur balêdug linawan tangan kewala ||
26. Katuju rinêksèng Suksma |
kang ngècu gusis tan kèri |
byar enjing nulya umangkat |
nênanggung kampir ing ngriki |
wus rahayu lêstari |
kang myarsa samya angungun |
nyênthe Raga-mênggala |
ngling dhasar (ng)gonnê wong baring |
wong Têgarèn gambuhane gêgêmlungan ||

Jilid 9 - Kaca : 207

579 Gambuh

1. Raga-mênggala matur |
ambêg umbak prawiraning wuwus |
yèn cêcêmplon Têgarèn sami kêpadhil |
ancog-ancogên sêdarum |
sêdhusun pisan wong bandhol ||
2. Dursila gêcul kumpul |
wus damêle mêjahi dêlanggung |
ki pêtinggi anjênggèngèk angling malih |
jêgge manira andulu |
wong Têgarèn anèng kono ||
3. Sapa jênênge mau |
gupuh bature asru umatur |
wong titiga kang mriki duk wau enjing |
Jarangas lan Prêti-yuyu |
kalawan pun Mêrak-jamprong ||
4. Raga-mênggala wuwus |
lah undangên marene dèn-gupuh |
gya ingundang tan dangu wong tiga prapti |
kêmul bêtêt ting bêtêtêgus |
Raga-mênggala têtakon ||
5. Sira jare anukup |
santri anginêp anèng desamu |
kang tinakon wus mangêrti langkung ajrih |

- kang lênggah singgun-suminggun |
kèlingan prawiraning (n)don ||
6. Matur sarwi tumungkul |
botên nêdya kawula anukup |
akalipun Braja-lamatan tyang kalih |
Braja-lintang Dhadhung-awuk |
kawula katut kemawon ||
7. Botên tumut angrubut |
kula kewala lajêng lumayu |
mila tan kêdrawasan tiga puniki |
sêdaya pating garuruh |
kèh kacurnan kèh kang pekoh ||
8. Dede sêwadosipun |
kados-kados kang winastan ji-tus |
mirêng kula sambate kang sami kanin |
sajêg tan kadya puniku |
lagi puniki kêtanggor ||
9. Raga-mênggala muwus |
yèn ta sira mèlua angêbyuk |
nora wurung sira ngong bubuk saiki |
iku kaya pêngrasamu |
ko(k) kira-kira wong rèncog ||
10. Tuju sira tan mèlu |
yèn mèlua yêkti pêcah (n)dhasmu |
kang liningan kêlangkung dènnira ajrih |
Ki Kulawirya gumuyu |
sarwi mulat ing Mrak-jamprong ||
11. Kang dinulu tumungkul |
Mrak-jamprong Jarangas Prêti-yuyu |
kalimputan lir tikus pagut lan kucing |
tan kêwawa salang dulu |
Ki Kulawirya ngling alon ||
12. (ng)Gih ta lah yèn sun-gugu |
dhi pêtinggi ngong duk winginipun |
datan nêdya amêrjaya ing-ajurit |
mung nangkis braja tumêmpuh |
anJOROGakên sakèh wong ||
13. Kècu asru anggrêgud |
riwut blarut tambah rowang mungsuh |
pênthung-pinênthung lan rowange pribadi |
kêjagur tapuk-tinapuk |
ting kalêpruk kèh mêlopor ||
14. Dadya tyasingong kondur |
tan bramantya dening salang gumun |
wong kang udrêg-udrêgan lan rowangnèki |

Jilid 9 - Kaca : 208

- tan wontên ngênani ring sun |
Raga-mênggala anjomblong ||
15. Myang sakèh kang alungguh |
gawok myarsa sèstu janma luhung |
dhasar warti putraning guru linuwih |
mangkya mêngtas anrang kewuh |
atatas prawira tanggon ||
16. Sangsaya jrih kêlangkung |
kang samya myat mring sang katrinipun |
Ki Nuripin sumambung kandha duk nguni |
sarwi anggaruti jagung |
sinambi lan jênang dodol ||
17. Wuwuse nyamuk-nyamuk |
kula yèn kêngêtan wingi dalu |
duk bêndara kenthol rinêbut ing jurit |
sore tyas kula wus pyar-pyur |
myat wong kongsi wêdi nguyoh ||
18. Myarsakkên kang cinatur |
dènnya ngampak ambegal mêmandung |
linggih têpung sor jagongan duwe bayi |
tan ana liyan cinatur |
namung dènnya bêndhog nyolong ||
19. Ngapalkên jaya èsmu |
ting barisik guthite anukup |
têndho wanci lingsir wêngi ngêprès wani |
wong sadesa sarêng ambyuk |
tujune bêndara jarot ||
20. Lir ngidak-idak tandur |
lêbur tumpur kang ngrêbut byur mawur |
satêngahing gawe ngong tan duwe ati |
ngungsi mring longan amblusuk |
ngambèn dèn-grêjak sakèh wong ||
21. Dêlika antol (n)jêpluk |
ambèn ambyuk nindhihi maring sun |
lir linakar amipit ing awak-mami |
tan bisa obah sakojur |
ngong sêsambat gêmbar-gêmbor ||
22. Tujun glis balêdug |
binirat mring bêndara gya mawut |
datan ana siji ingkang mangga-pulih |
kula tinimbangan gupuh |
ngong matur sru bêngak-bêngok ||
23. Nulya bêndara gupuh |
abrengkal galar dêlikanipun |
kinèn tangi manira tan bisa osik |

Jilid 9 - Kaca : 209

kewala tinarik asru |
ngong gya rêngkêng-rêngkêng lunggoh ||

24. Sêkojur badan rapuh |
kongsi sêpriki ing sakitipun |
angrêmpiyêg ting garêgês raosnèki |
kang myarsa samya gumuyu |
anduduk dadi guguyon ||

580 Mêgatruh

1. Ki pêtinggi Raga-mênggala gêgêtun |
myarsa kandhane Nuripin |
dènnya amanggih pêkewuh |
anèng dhusun ing Têgarin |
rahayu prawiraning (n)don ||
2. Myang sakèhe kang jagongan samya ngungun |
micarèng sajroning ati |
tan wingwang putraning guru |
putra kadange linuwih |
sabdaning rama kinaot ||
3. Apan iku kaote trahing aluhung |
sèjèn pancène wong gombrik |
yèn kêtêmpuh tombok umur |
saking apêse tan yuni |
wong awon nora winongwong ||
4. Kang mêngkana osike pra sêpuh-sêpuh |
pupuji sokur ing ati |
wah jrih asihirandulu |
Ki Wiryas mèsêm dènnya ngling |
atêtanya mring Mrak-jamprong ||
5. Hèh kisanak ngong tanya marang sirèku |
rika ngaku aywa kumbi |
duk sira padha anukup |
apamu kang tiwas kanin |
wong tri tutura maring ngong ||
6. Samya matur wong têlu inggih sang bagus |
yêktose kula puniki |
tiyang tiga sami tatu |
kang sirah sami anggêtih |
kados kenging pênthung bandhol ||
7. Ki Nuripin mêtênggêng sarwi amuwus |
dene kathik tédhas wèsi |
lah aji-(n)dika si Lêmbo |
-sêkilan kadi-punèndi |
kongsi anandhang kêtaton ||
8. Nauri dandoson mêkatên puniku |
tan kenging kédah bilai |

- kawula wus niyat mantun |
 tobat-kula yèn nglampahi |
 inggih ing pëndamêl awon ||
9. Ki Nuripin nauri sarwi gumuyu |
 layak yèn (n)dika marèni |
 marine mari kabutuh |
 tuju-tujune marèni |
 wong wus kapêngkok kêpokoh ||
10. Gêr gumuyu sêdaya rowangnya lungguh |
 Kulawiryà mèsêm angling |
 (ng)gêguyu mring ulatipun |
 wong têtêlu pucat isin |
 Ki Kulawiryà agupoh ||
11. Ngrogoh kanthong mundhut têtung reyal wutuh |
 lo niki (n)dika tampani |
 nyêreyal edhang wong têtlu |
 ngong asung patiba jampi |
 rika marèni kemawon ||
12. Polah pala-cidra dursila cêlimut |
 Mrak-jamprong sigra nampèni |
 sarwi matur nuwun-nuwun |
 sêdaya ingkang alinggih |
 dènnya andêlêng malongo ||
13. Jayèngrêsmi Jèngraga mèsêm andulu |
 samya sokur tyasirèki |
 mring paman asung sih maklum |
 Nuripin ngaruh-aruhi |
 lo mêngko uga angglèmbos ||
14. Ethok-ethok marèni durjananipun |
 kêjaba andika salin |
 jêjênêng rika punika |
 tan lumrah nganèh-anèhi |
 lan jênêng salumrahing wong ||
15. Jênêng Mrak-jamprong Jarangas Prêti-yuyu |
 apa jênêng Këndhil-wêsi |
 Lutung-mènglèng Tumbak-ladhu |
 Sambang-ngèrèng Candra-gêni |
 Kêthèk-mingkar Klunthung-waloh ||
16. Jêjênêngan kabèh kang mêngkono iku |
 bangsa brêkasakan bêtis |
 thèthèkan setan lèlêmbut |
 (m)bok jênêng sing lumrah janmi |
 ywa rika jênêng mêngkono ||
17. Nauri wong tri o o inggih kêlangkung |
 sêndika angalih nami |
 jênênging tani kang patut |

Nuripin angling (ng)gih bêcik |
lan malih bènêre nganggo ||

18. Pituwase surup dadya arta ngusur |
têlung wang edhang wong katri |
sababe aku ya mèlu |
lara babaganing kanin |
ngong kêtindhian ambèn bot ||
19. Kang miyarsa sêdaya sami gumuyu |
Ki Wiryâ ambêkus angling |
kakèhan amèt si Cêblung |
wong ngêmis (n)dadak andruwis |
ya mara wis ta ing kono ||
20. Ki Ripin amung wus pundi ta ing riku |
abêgja rika pinaring |
wong têlu mèsêm sumaur |
inggih (m)bok sampun akawi |
mundhut ujuran kemawon ||
21. Inggih kula sami ngaturi nyêtangsul |
anggrisipun dinol dhingin |
benjing-enjing pênêdipun |
Nuripin anolih angling |
lo niku (n)dika pun goroh ||
22. Sinaguhan wong têlu Nuripin manthuk |
ginuyu sakèh kang mèksi |
Ki Kulawiryâ amuwus |
dhusun niki dhi pêtinggi |
kêbawah pundi ing Longsor ||
23. Desa gêdhe wiyar pêsabinanipun |
Raga-mênggala turnya ris |
ing Longsor cacah sangang jung |
pan inggih tumut nêgari |
Tabon Panaragi katong ||
24. Nging kalêbak wukir mring Trênggalèk ngriku |
Trênggalèk-wulan ngabèi |
apan cacah kalih-atus |
dèn-dêgi dêmang kêkalih |
Trênggalèk-wulan sawiyos ||
25. Ing Trênggalèk Lêmbuasta wastanipun |
ngabèine kang sawiji |
sami dêmang lênggah nyatus |
mas dêmang ingkang sawiji |
Kidang Wiracapa jarot ||
26. Sisih lan mas dêmang Wiracana nêngguh |
sêntana ing Pranaragi |
pan sami sêntosanipun |

Jilid 9 - Kaca : 211

wontên kaote sakêdhik |
bèr Wiracapa maring wong ||

27. Esmu kagyat Kulawirya myarsa wuwus |
angling sêsambèn ing kapti |
puniki mungguh ing laku |
rayinta anakmas kalih |
tinuding sudarma karo ||

28. Inggih kaka kawula (n)jêng kyai guru |
kon ngulati kang (n)don anis |
Sèh Amongraga linuhung |
ran dèrèng parêng pinanggih |
samêrga kalungsèn wêrtos ||

29. Lan angluruh karuhe (n)jêng kyai guru |
salong ingkang wus pinanggih |
mung kantong kang (n)dika tutur |
ran Kidang Wiracapèki |
manira ayun pêpanggoh ||

Jilid 9 - Kaca : 212

30. Yèn sêmbada si adhi mugè tutulung |
yèn èstu anakmas kalih |
umangkat ing besuk-besuk |
ngong nêdha rencang sawiji |
nudu mring Lêmbyasta mêngko ||

31. Jayèngrêsmi Jayèngraga nunggil wuwus |
lah inggih kakang pêtinggi |
prayoga asung pitulung |
Raga-mênggala turnya ris |
inggih sêndika kemawon ||

32. Pan kawula priyanga kang atut pungkur |
marang ing Lêmbuastèki |
mangsa ngong wratna ing laku |
pra ngawirya suka myarsi |
mring Raga-mênggala sagoh ||

33. Ki Wuragil Kulawirya malih muwus |
lah sokur adhi pêtinggi |
kalawan sanès cinatur |
pênêd bab ngrasani tani |
sami pucungan angomong ||

581 Pocung

1. Tanêm-tuwuh ngilmune barang tinandur |
mrih tulusing sawah |
sêlamêt dadining wiji |
wong tani kang tinêmu tanêmanira ||

2. Wawi ngriku paman-paman para sêpuh |
wong nganggur jagongan |
pênêd caturan kang misil |

supayane anarik budi raharja ||

3. Alon matur Raga-mênggala pra sêpuh |
nuwun jasad kula |
sêdaya yèn tiyang ngriki |
datan wontên kang nalar mung mrih lèlèran ||
4. Babing ngilmu gugunêman sami busuk |
myang kang tuwa-tuwa |
samyã bodho sadayèki |
barang kêdah tansah têtakèn kewala ||
5. Mring puniku Ki Nurbayin kang mumuruk |
sêkathahe ingkang |
pitakèn marang Nurbayin |
pan sêdhêngan kewala tinakokêna ||
6. Ananêmbur pitutur miwah nêndur |
sami atêtanya |
Ki Nurbayin mituturi |
inggih mangsa borong ing ngriku kewala ||
7. Sêmu (ng)guyu Ki Kulawirya amuwus |
kalingane kakang |
Nurbyin tunggul desèki |
kang dadya pêngangson ing nak-putu kathah ||
8. Mèsêm matur ing botên pantês kawuwus |
namung tambêl-bêtah |
kêtêmpuh sêpuh pribadi |
ilmi awèl-awèl prandene ginêga ||
9. Lingira rum Ki Wirya sami ginuyu |
sêkadar wong tuwa |
kados pundinipun malih |
inggih pantês kêjibah rêh kêwajiban ||
10. Babing kawruh maesa won pênêdipun |
ingkang pinilala |
myang mangsa tanduring wiji |
saking pundi titike ingkang prayoga ||
11. Ris umatur yèn maesa titikipun |
ingkang pancal-buntal |
wulu pandhês kang anunggu |
ingkang kêngkêng kawête bang gantangannya ||
12. Gêgêr wusu kang kiyat bubuntutipun |
kandêl lêng-lêngira |
kuping kang jamur krêna brit |
kang tan kalung kang mêmêl andhêmanira ||
13. Kulit alus kang ngêmbêr bubunguripun |
kang manggak pathaknya |

Jilid 9 - Kaca : 213

- ilat kang mobit nêlasih |
wadhuk bandhur kang ngupih landhung iganya ||
14. Tracak sungu kang mêtês utawa dhungkul |
punika winastan |
dhoyok sinom raja pèni |
kalis ngama asrêp lacake tulusan ||
15. Lingira rum Ki Wiryasami gumuyu |
lah niku prayoga |
kêduga têtêm tyas-mami |
pênêd linajêngkên kang Raga-mênggala ||
16. Saratipun têtanèn utaminipun |
supaya ywa ana |
Raga-mênggala turnya ris |
kang kêlampah tanah ing riki saratnya ||
17. Yèn ta lamun taun Alip wit mêtuku |
ing dina Jumungah |
saking kidul-wetan wiwit |
pêmlukune winêkasana ing têngah ||
18. Nêbaripun ing wiji tancêbing tandur |
kalêrês ing dina |
apênêd Jumungah Lêgi |
amanipun punika apan bang-bangan ||
19. Saratipun ampo lawan jêruk gulung |
pinêndhêm tulakan |
lamun taun Ehe wiwit |
mluku dintên Arbo saking lèr lèkasnya ||
20. Wêkasan wus ingkang lèr-kilèn puniku |
nêbar ing winihnya |
tancêbing tandur marêngi |
dintên Rêbo amane pèksi anêba ||
21. Saratipun apan pisang saba nêngguh |
pinêndhêm tulakan |
yèn Jumawal wiwitnèki |
mluku dintên Sêptu winiwitan têngah ||
22. Nêbaripun myang tancêbing wiji tandur |
Sêptu ama bugang |
lêri bungkak sambêl cabe |
jangan mênis sinajèkkên ing tulakan ||
23. Lamun taun Je dènnya wiwit mêtuku |
Kêmis ing lèr-wetan |
wêkasan kidul-kilèn wis |
nêbar winih tancêbing tandur Kêmisnya ||

Jilid 9 - Kaca : 214

24. Amanipun cèlèng kang angungsir tandur |
sarat uncêt wadhang |
kêlawan têrasi abrit |
jagung saontong pinêndhêm ing tulakan ||
25. Lamun taun Dal Nga-at wiwit mêluku |
kidul lèrês dènnya |
wêkasan lèr lèrês nênggih |
nêbar winih tandur nênggih dina Nga-at ||
26. Amanipun ulêr sarat lutung |
timah budhêng apan |
pinêndhêm tulakanèki |
yèn taun Be wit mluku dintên Sênèn-nya ||
27. Lêkasipun sing wetan wêkasanipun |
lèr kilèn yèn nêbar |
winih tandur Isnèn ugi |
amane sundêp pan saratènja jaran ||
28. Pinêndhêm tulakan lamun taun Wawu |
wit mluku Sêlasa |
saking kidul-wetan nênggih |
wêkas kidul kilèn yèn nêbar Sêlasa ||
29. Amanipun walang sarat lênga-taun |
pinêndhêm tulakan |
kêlamun taun Jimakir |
amêluku wiwit ing dintên Jumungah ||
30. Saking kidul-wetan wêkasan têngah wus |
nêbar wiwinihan |
tandur ing Jumungah ugi |
amanipun tikus bêrit sarat jênang ||
31. Baro-baro lan pêngaji sigar abu |
botên kênging nganyang |
lan salêmbar ronning wringin |
binuntêl ing ronning pisang pêronggolan ||
32. Pan tinangsul lawe wênang ubêt têlu |
tamat gotèk sarat |
têtanèn angolah sabin |
Jayèngrêsmi mèsêm aris angandika ||
33. Brêkatipun kaole kêtêmpuh sêpuh |
puniku manira |
nulat sarating têtanin |
eca lamun tinurua lir swarkara ||

582 Dhandhanggula

1. Jayèngraga nambung mring raka ris |
inggih sèstu prayogi tinulad |
kang sarat ngilmi têtanèn |
tanah paduka dangu |

ing kêrajan Wanamartèki |
dèrèng mangêrti sarat |
mluku nêbar tandur |
kang paman sumambung mojar |
iya bènêr tan ana lir kang Nurbayin |
ilmu sarating sawah ||

14 (Têngah dalu sami bibaran, Jayèngrêsmi ngaso ing langgar)
Têngah dalu sami bibaran, Jayèngrêsmi ngaso ing langgar, Kulawirya lan
Nuripin ing paningrat. Namung Jayèngraga ingkang tilêm ing griya. Ki
Nurbayin lan semahipun lumêbêt ing sênthong têrus tilêm.
Anak-anakipun Ki Nurbayin prawan têtiga sami gêgujêngan. Inggang
karêmbag anggènipun sami nginjên bapak-êmbokipun sami salulut.
Saking adrèngipun manah kêpengin pulang asmara, mila lajêng nêmpuh byat
gêntos-gêntos paripaksa nusul tilêm Jayèngraga. Kalampahan sami andon
asmara kanthi solah-tingkah niru bapak-êmbokipun.
Enjingipun bakda Subuh, para andon lampah mangkat dhatêng Trênggalèk
Lêmbuasta, kadhèrèkakên pêtinggi Raga-mênggala.
Kaca 215 - 231.

Jilid 9 - Kaca : 215

582 Dhandhanggula

2. Jayèngrêsmi anauri aris |
inggi paman prayogi ginantya |
ilmine sarat têtanèn |
utami yèn tiniru |
kojah mring sêlamête pingil |
kasab kasiling sawah |
sangêt lohungipun |
benjing yèn prapta ing wisma |
wong ing Wanamarta kang samyolah sabin |
winulangan supaya ||
3. Kawêdalan dènnira sêsabin |
kang paman manthuk mèsêm ngandika |
iya yèn besuk wus mulèh |
wong ing kana winuruk |
yata wau wancining ratri |
lingsir wêngi anggagat |
mra-têlu wit bangun |
Jayèngrêsmi lon ngandika |
kakang Raga-mênggala lan man Nurbayin |
prayogi ta luwaran ||
4. Kula nêdha sarèh anèng mèsjid |
sèmèk lêlayapan mungging langgar |
Nurbayin lan pêtinggine |
samy lon nor umatur |
yèn sêwawi kewala ngriki |
ing jrambah pasênthongan |
kawula atunggu |
nèng jawi samya lèk-lèkan |
Jèngrêsmiyang-ngling mugi sami amaklumi |
mring wang katoran lampah ||

5. Raga Mênggala lawan Nurbayin |
 samya umatur sumanggèng kêrsa |
 gupuh ngrakit gêlarane |
 Jayèngrêsmi umêtu |
 mudhun bubar kang samya linggih |
 amulih sowang-sowang |
 wau sang abagus |
 laju tangat anèng langgar |
 Kulawirya nèng paningrat lan Nuripin |
 sinaosan gêlaran ||
6. Tuwin pêsareyannya Jèngragi |
 anèng wisma priyanga pimrênah |
 nèng salu alit (m)bing kilèn |
 Ki Nurbayin wus masuk |
 mring jêro mah lan rayatnèki |
 lajêng samya anendra |
 mêngkana kang sunu |
 Banêm Banikêm Baniyah |
 wong têtêlu nèng salu sami alinggih |
 rêrasan guligikan ||
7. Guguyon ririh pating barisik |
 saking dahat mêtêk birainya |
 malah sêmada kêlungsèn |
 sami pêrawan jêbug |
 ting gadêbug durung alaki |
 dèrèng wruh rasèng priya |
 nanging sring andulu |
 bapane yèn gêgarapan |
 lan biyange lêt rong bêngi têtung bêngi |
 anginjên ing bapanya ||
8. Dènnya pulangyun kalaning ratri |
 ni rara tri pan ajak-ajakan |
 rêbutan sami anginte |
 sabên-sabên andulu |
 mring biyunge kang anèng nginggil |
 bapane lininggihan |
 ngêthêngkrêng amangku |
 jumbul-jumbul kêtinggalan |
 mring anake kang anginjên gènti-gènti |
 nyanane wus lumrahnya ||
9. Wong wadone ingkang anèng nginggil |
 wong lanange ingkang ngadhag-adhag |
 mêngkana ing pênyanane |
 saking dèrèng sumurup |
 brêkating wong durung nglakoni |
 tan wêruh ingkang mawa |
 bapane wus sêpuh |
 tan pati gurnan ngêrengkang |
 plaur mlumah kang tan sasah kongkah-kangkah |

Jilid 9 - Kaca : 216

kang uthi nyainira ||

10. Wong wus tuwa repot Ki Nurbayin |
bojonira pan mêksih nom berag |
dadya biyung kawalonne |
marang ni rara têlu |
sabên wêruh dènnya anginte |
anuju kabênêran |
biyunge nèng luhur |
bapane ingkang malumah |
lamun nuju salumrahe wong sênggami |
ni rara tan uninga ||
11. Yata ni rara katêlu sami |
ting gadhêgês sami galênikan |
nèng ngambèn sami bêbraèn |
sami kalêthêkipun |
pêngarahe mring Jayèngragi |
bisa-a sacumbana |
ni rara katêlu |
ni Banêm lon wuwusnya |
mèsêm-mèsêm mring rine ni rara kalih |
aririh bibisikan ||
12. Sainggane dhêdhayohmu iki |
ya kemase bagus Jayèngraga |
apa gêlêma kirane |
jinak sapulanging hyun |
lir sibiyoung kalane ratri |
anumpang mring si rama |
apa ta ya ayun |
priye Banikêm Baniyah |
tyasku iki nora kêna dèn-sayuti |
sru brangta mring Jèngraga ||
13. Ni rara ro anauri ririh |
iya êmbuh kono (m)bok cinoba |
gêlêm ora kêruane |
kiraku bae ayun |
wong kêpencil tan ana janmi |
diyane pinatènan |
pêtêng nora na wruh |
sarasane atinira |
padha nora beda wong têtêlu iki |
kedanan mring Jèngraga ||
14. Mèdhar wadi tan ana sin-isin |
saking padha karêpe ni rara |
jaragan tunggal karêpe |
ni Banêm lon amuwus |
lah (m)bok sira Banikêm dhisik |
salah siji sadhengah |
-neya wong ro iku |
Banikêm Baniyah mojar |
kowe bae kang Banêm dhisika bécik |

prayogane wong tuwa ||

15. Banêm jiniyat kinèn (n)dhisiki |
nglêsed anguh kêtêge dhêg-dhêgan |
angorong salit gondhange |
clêgukan ngulu idu |
gajêg mara gajêge suthik |
pinêksa mring rinira |
rara kalhipun |
gage ta payo sadhela |
ngarah apa nora nana wong liyaning |
wong wis padha kewala ||
16. Nulya mangkat Banêm wadhag-widhig |
maring gyanning kenthol Jayèngraga |
Jèngraga pan dèrèng sare |
sapolahira wêruh |
ni rara tri dènnya ting klêsik |
Banêm mara Jèngraga |
api-api turu |
diyane wus pinatènan |
praptèng gyannya sêg kêdhêkês mèlu guling |
angêkêp lambungira ||
17. Jayèngraga pi kagyat ngling aris |
sapa iki ngêkêti maring wang |
ni Banêm alon ature |
dhuh kawula sang bagus |
sangêt wiyang moyang tyas mami |
rongèh tan pandak lènggah |
saking byat tyas wuyung |
nunuwun jampyaning brangta |
mugi sang abagus paringa jêjampi |
bêndara mring kawula ||
18. Kadya pêjah sakala puniki |
yèn tanpa-sung kêrsa ring kawula |
dhuh kadipundi kemase |
wawi ta sang abagus |
kadipundi kula puniki |
èstu-èstu bêndara |
sakêdhap nuwun sung |
raose kados punapa |
saking dèrèng kawula nate nglampahi |
anunan lan wong lanang ||
19. Jayèngraga gumujêng jro galih |
ngunandika e lah iki beka |
anukup wong turu ijèn |
têmbunge dene aku |
mêndhalungan tan wasis ing ling |
kêburu karêpira |
layak durung tau |
linge gêrok pègat-pègat |

Jilid 9 - Kaca : 217

nglêd-lêd idu rênggosan ambêganèki |
mêtu ngirung kumrangsang ||

20. Pênggujêge jag-jagan agujih |
mêtu ngirèng kumrangsang |
cêlathune bêlaka tan pakra |
rupane tan menginake |
têmbung lawunge kidhung |
datan ana ingkang prak-ati |
pêrawan kongsi tuwa |
nora na angingus |
lah priye mono kiye ta |
yèn sun lawanana wong tan angrênani |
yèn tan ayun niaya ||

21. Alon muwus sira Jayèngragi |
apa sira adrêng karêpira |
ni rara inggih ature |
Jèngraga ris amuwus |
lah ya wis juputên pribadi |
sira kang wêha akal |
ya wus sêkarêpmu |
ni rara wusnya liningan |
têrataban atine anulya tangi |
alungguh gurayangan ||

22. Amimiyak nyamping mêk nêkêmi |
gêng antar ngêlekar bêlotira |
ukur-ukur madêdênge |
ni rara kagyat matur |
kula niki kadipunêndi |
Jayèngraga lingira |
lo iku ta êmbuh |
sakarêp-karêpmu dhawak |
iya kono mangsa bodhoa sirèki |
kang duwe karêp ngajak ||

Jilid 9 - Kaca : 218

23. Rara Banêm kèngêtan ing ati |
niru biyunge yèn gêgarapan |
gupuh aninding tapihe |
srèwat-srèwot arikuh |
ingunggungahan Ki Jayèngragi |
sêg sru gumèrêng awrat |
dhêngkule sidhêkus |
makèngkèng lir nunggang gajah |
ambênêri bibire nèng gigir sathim |
sathime kaangêtan ||

24. Nêng-nêng manggut-manggut saya wani |
anglêgarang kêngkêng nèng wêlakang |
lir ginanjêl gèganjile |
Banêm ngrarêngih matur |
kadospundi bagus Jèngragi |
nikine ambêlasar |

- maring pungkur nat-nut |
 Jèngraga ngédên saurnya |
 kêbangêtên sirèku lèhmu nindhihi |
 abote nora lumrah ||
25. Bokongmu iku junjungên kèdhik |
 bèn bisa mèsat kang sira arah |
 yata mara kono age |
 ni rara sigra (n)junjung |
 pan angongkang mèkongkong nyêthing |
 tangan jongok siduwa |
 ambêgane ngangsur |
 andharêdêg karêngkuhan |
 matur lah bagus kadospundi puniki |
 nulya dhogol andhêngal ||
26. Kadya sènggot kapêdhotan tali |
 Jèngraga angling kono bènakna |
 wong akal-akalmu dhewe |
 Banêm adrêng ing kayun |
 guthul mési kêpara ngarsi |
 winuntatkên akêbat |
 binênak mak bluru |
 jêbul ing wuri nglêgarang |
 tholang-tholang thothok githok gigir alis |
 kaidwan kailêran ||
27. Banêm tansah matur kadospundi |
 Jèngraga ngling ya tèlatèna |
 yèn kabênêran ênggonne |
 Jayèngraga tyasipun |
 kaangêtan dening nyêmimik |
 angaji ngarah apa |
 lohung ala nganggur |
 duk guthul mlotro amblasar |
 lèr kumêsar Jayèngraga rahi apti |
 anrêka yèn sih prawan ||
28. Nanging pupu wêntise Jèngragi |
 sru katindhah sat-ingsêt kawratan |
 ni rara rikuh dènnya mrèh |
 apan sêdangunipun |
 binênakkên wus amatitis |
 pinênêt pakênêngan |
 amlere mak bluju |
 mrucut mring ngarêp andhêngal |
 binalèkkên ing bènêre bola-bali |
 mèksa tan kabênêran ||
29. Plèsat-plèsèt marang ngarsa wuri |
 kêsêl angungsêlakên ing wokan |
 andrêrèwès kaprès umès |
 tansah nêrècès ngilu |
 angiyiti guthul wêradin |
 prandene tan lèthèh gupak |

saking gênging guthul |
kur-ukur malêm kewala |
dangu tan tumama nadyan tuwa sunthi |
mêksih dèrèng antara ||

Jilid 9 - Kaca : 219

30. Jayèngraga èsmu wlas ing ati |
mring ni rara sangêt kèthêkêran |
tan bisa ambênakake |
sang bagus ling ing kalbu |
mêsakake dene ngêthikir |
sunat ajrih utama |
muruki wong busuk |
lan tan bêtah abotira |
Jayèngraga anglawe astanya kalih |
anjêjêgakên dakar ||
31. Ingkang kanan agujêngan cêthik |
guthul ingungsêlakên ing prana |
sarwi alon andikane |
mara ta wus dèn-gupuh |
pêtêlêna aja ko[k]wahi |
ngong numbang repotira |
bangêt kangèlanmu |
lan aku sêlak kabotan |
wus ta gage sêlak mlêthêt ko[k] tindhihi |
ni rara nulya ngangkat ||
32. Cêcêthike pan wus dèn-gujêngi |
cêmèmèke uwus kaungsêlan |
Jèngraga malih dêlinge |
ngrewangana tanganmu |
kiwa têngên panthêngên iki |
dimên tan pêrucutan |
ni rara ngupuh |
tan lêngganèng saparentah |
nulya mêtêlakên madal ngandhap nginggil |
makênêng barêbêtan ||
33. Lagya nêsêl ni rara ngrongèni |
mak sut plere lèr nurut wêlakang |
Jèngraga ngling èh jêr rongèh |
wong dikon sing agupuh |
Banêm matur ragi asakit |
bok sampun punapa-a |
nauri lo durung |
lah sing akon mau sapa |
wis mêngkene tanggung arêp ngajak uwis |
mara ta balèkêna ||
34. Ngong bènakne payo ta dèn-aglis |
matur inggih malih ingangkatan |
pinapankên lir waune |
Jèngraga ngêmbong idu |
cinêkothok ing tangan kalih |

kinalumutkên dakar |
supaya mrih lunyu |
wus bènêr anèng bundêran |
nulya tanganira kalih Jayèngragi |
anyakub boyokira ||

35. Sarya ngling wis mara-ta dèn-aglis |
angsêgêna bokongmu ywa owah |
mêngko ga mak plere manèh |
ni rara ngangsgêg gupuh |
mêtêl sarwi dipun-jagani |
ring tangan nging Jèngraga |
pitaya akukuh |
dhogol dhêkêt nèng cêlangap |
pan angêkêp angape nora ngakêpi |
pinêksa pinênêtan ||

36. Amandhêlong dhêkok nganan ngering |
pesok kêsompok pêmadalira |
mêkênêng buwêng wêkane |
grêgêl blês blotong anglud |
ni rara sru pênjumbulnèki |
bêntayanan asambat |
yung-yung adhuh biyung |
ah ês êh ês lah êmpun mas |
dene sakit têmên raose puniki |
yung tan bêtah sakitnya ||

Jilid 9 - Kaca : 220

37. Jayèngraga astanya ngukuhi |
tinêtêpkên ancêpe camplêngan |
gronjalan pinêksa bae |
pinênêt nganjung ganjung |
pinrih rapih mëndhaning pêrih |
lir nyêlumbat kélapa |
piyake sêpêt sru |
kapêksa winasa-wasa |
kadya kandhi ingisèn kathahên isi |
nyênyêng pinggiranira ||

38. Gudabigan ni rara ngajak wis |
Jèngraga nauri lo mêngko ta |
yèn wus suwe penak bae |
titênana ujurku |
lara thithik bêtahna dhisik |
liwatan lara pisan |
wong lagèk bêlusuk |
mara ko bêdhêk kapenak |
Banêm sih ngrêsah-êsah kêrasa sakit |
ngêdên-ngêdên prêmbèhan ||

39. Antara rada suwe sathithik |
linaweyan ancang ancêpira |
winuruk nurut prigêle |
mayar raosing pyuh-pyuh |

saya padhang dêlênganèki |
ngilir liru rasa |
seje ada mahyun |
lar-lêre rada kaecan |
Banêm sêngkut pêngangsêgira têrampil |
agampil tan kêpangkal ||

40. Mêngkul sikut Banêm mring Jèngraga |
tan sêmbada lan wiwitanira |
mêringis mangke mêtêngès |
ngrasa pakolih ing yun |
wus tan mawi dipun-jagani |
anglawèhi priyangga |
Jèngraga amuwus |
lèhmu ngancangi kêrosan |
nèk mak plere manèh dadi gawe mangkin |
sing kêrêp lon kewala ||

41. Ya mêngkono wis sêdhêngan iki |
karo rasakna ngêsês-ngêsêsa |
apa ra penak ta kiye |
Banêm gumuyu matur |
ihi ês (ng)gih keca sakniki |
lah ya sinèh mara ta |
kono sing krêp baut |
ni rara Banêm glis bisa |
don-adone lèthèh cêthat-thêthêt muni |
klécêkan kalicikan ||

42. Jayèngraga sinêntor pakolih |
kaogêk rongèh ing tingkah |
anggadhêdhêr sakojure |
guthul (m)badênêng kaku |
tan sêranta rasanya mijil |
angglêgêg ngudal-udal |
yiyit lubèr wangsul |
dlèwèr mring rawis landhungan |
Jayèngraga gêrêng-gêrêng angling ririh |
lah uwis glis mudhuna ||

Jilid 9 - Kaca : 221

43. Matur taksih ajêng kula niki |
mangke mawon kula gèk pakènak |
kula raose kang suwe |
Jèngraga ngling ambêkus |
èh anggayêr nora rêp uwis |
kowe sing tan bêngkayang |
mêngkono ujarmu |
mung tadhah hèn bae sira |
ngong adate yèn wis mêtù iya uwis |
ngur mêngko manèh ngangkat ||

44. Matur mêtù montên kados pundi |
nauri èh wong dhêglo mono ta |
iya ning mêlopor kuwe |

- Banêm malih umatur |
 lo de kêndho niki dospundi |
 nauri kêndho pisan |
 wong wis mukok mêtû |
 ni rara ingsad-ingsêdan |
 kokodhoke nganggak ngangkêk anjêrindhit |
 dhêt-dhêtan raosira ||
45. Nora dhêngêr lamun mêtû mani |
 sru kumêsar mêrkiding mêngkarag |
 anjingkat sru pangêsêse |
 mêrkurung niba ambruk |
 ngêdên mak hêk dènnya ngrungkêbi |
 gumrèwèl guthulira |
 gêmbok mring kékêmpung |
 kêmputunge Jèngraga gubras |
 lèthèh kêprèh kêyiyidan amratani |
 Jèngraga kêsukêran ||
46. Bêkah-bêkuh sêdhih angling (m)bêkis |
 èh èh i biyang wong wis kabotan |
 (n)dadak ngêbruki Di-lèngèng |
 ta wis mêngko dèn-gupuh |
 aja kono ngêbot-êboti |
 dèn-glimpangkên gumlebag |
 awake sih kaku |
 ngêdêr-êdêr pangkêrêdan |
 sabab dèrèng tate kawêdalan mani |
 tanbuh-tanbuh rasanya ||
47. Durung dhêngêr yèn nganggo mêtûni |
 namung kèn mêngkarag anjêgrak |
 wulu mêrinding anyabe |
 mêksih dhêt-dhêtan mêtû |
 wusnya tungtas pyuh badanèki |
 kêmputus unjal-ambêgan |
 theklok tulang kêju |
 anggarêsan lungkrah payah |
 Jèngraga ngling hus banjur dhêrok wong iki |
 lah kiye usapana ||
48. Kang mêlèdrak nèng kêmputungku iki |
 gage kêsutèn ing jaritira |
 ni rara ngusapi age |
 ayit plikêt lir ancur |
 dèn-kêsuti ing kêmputunèki |
 kêmputung rawis landhungan |
 wêlakang myang pupu |
 guthul kang klumut kinêsat |
 wus samya king kékêmputun lir dèn-sêkuli |
 Banêm mathêm abungah ||
49. Nêkêm guthul tansah dèn-ambungi |
 ni rara Banikêm Baniyah |
 sasuwene ngrungokake |

swarane ting balêkuk |
myang krêngkiting ambèn ngramèni |
samyang ngilêr cas-cèsan |
ngilu ngisor(n)dhuwur |
Banikêm ngling èh Baniyah |
dene mênêng swarane kang klêcat-klêcit |
pa wis apa durunga ||

Jilid 9 - Kaca : 222

50. Yo Baniyah padha dèn-paranni |
layak gélêm dèn-jak non-anonan |
lir mangan kêcap ramene |
nauri ya yo gupuh |
sêlak yèn (n)tèk dèn-dhèdhèwèki |
anulya samya mara |
rarih barêng nguwuh |
kang Banêm priye kowe ta |
aku mèlu warahana wong ro iki |
to kang Banêm priye ta ||
51. Banêm nauri asêntak ririh |
lo lo hus èh ja mreng tan kêrsa |
dèn-dukani mring kemase |
adhine karo muwus |
ih saugêk nganggo dukani |
sirèku dene nora |
bêcik bae iku |
dhasare wong rada-rada |
ês ta mara priye maune sirèki |
ta priye ta priye ta ||
52. Nging (m)buh mau wiwitane lali |
bingung tan eling nora karuwan |
êm biyang kathik kêlalèn |
ngong mêngko mundhak nêsu |
Jayèngraga mèsêm ing ati |
myarsa kang rêrêbatan |
angling jroning kalbu |
e lah rada kabêncanan |
dèn-abyag ing prawan arsa andhodhosi |
dhoso-dhoso tingkahnya ||
53. Prawan jêbug ting gèdêbug iki |
gèdhêm-gèdhêm arahe angarah |
Jèngraga kèngêtan tyase |
yèn mèksih sami kêncur |
ragi dhangman melik kumêncing |
mèksih rêkasèng mêngga |
Jèngraga amuwus |
iki kang dèn-padu apa |
wong wis èntèk tan kêna pinikir malih |
wa-mêngkono mara ta ||
54. Grayangên yèn sih kêna pinikir |
ni rara ro samya ngling gligikan |

kathik êntèk iku priye |
kakang Banêm tanganmu |
iku apa sing ko[k] cêkêli |
tak lênge êndi kakang |
angling hèn aja thuh |
tangan winêngkang tan kêna |
rêrêjêngan kakange dèn-krubut kalih |
rêbutan guthul nglèmprak ||

55. Jayèngraga ngling gèligik ririh |
hus sing tuwa iku (m)bok ya ngalah |
kêdheha kudu rêp dhewe |
ta gèntèn lan adhimu |
sêdaya-daya krêbèn uwis |
sakarêpmu priyanga |
kono ala nganggur |
kang liningan bungah-bungah |
mojar e lah dhèkku kemase nglilani |
ta mêngko sun sêdhela ||

Jilid 9 - Kaca : 223

56. Banikêm Baniyah rêbut dhingin |
Banêm mojar Banikêm dhisika |
Baniyah nom mêngko bae |
sêdhêng ngêrti adhimu |
lan wus Nikêm munggaha aglis |
cincingên tapihira |
konokan dhêngkulmu |
gèk anune ampêlêna |
nèng bènêre undêamu dèn-amidih |
pênêtana dèn-kêna ||
57. Nulya angêthêngkrêng anèng nginggil |
aniru lir kakange waunya |
dènya ngakahi mêkèkèh |
guthul mêksih ngêlelur |
dèn-adêgkên mêksih ngêndhoni |
bênêr prênahing prana |
pênjathoke mupuk |
ka-angêtan ing cèwèknya |
sêntuk-sêntuk ambêbêdêng kêngkêng malih |
anunggak lir sêlumbat ||
58. Anyundhul dhêl kombul kang nindhihi |
kadya êmpyak kacuwak ing cagak |
angling e lo priye kiye |
nyêngkal têmên lir kayu |
kathik pègêl rasane iki |
Jèngraga lon lingira |
lah Banêm adhimu |
durung tau bènêrêna |
aja kongsi mêlèrè mindho-gawèni |
mumpung bisa bêngkayang ||

59. Mangsa bodho sira kang nuwani |
 sarwi niwêl-niwêl payudara |
 mring wong ro kiwa têngêne |
 kakag sih kiyal gêmuh |
 mangkah sengah ta panti mundri |
 dadi jalar pênggagas |
 ring tyasira ayun |
 kang cinêthot pêngkêrdan |
 ngêmu kringêt sumuk panas awaknèki |
 Jèngraga sukèng driya ||
60. Dèn-têtangi guthul saya mêsi |
 mêdhok bulêde lir paron gangsa |
 tinumpangan cêpuk sêlèn |
 ngrêrêngih kang mrih ing yun |
 wus tan mêngèng bènêring puki |
 tangane Jayèngraga |
 mêtêlkên pok pupu |
 Banêm mênêt bokongira |
 sarwi mojar lah wis tangan asru aglis |
 têtêpèna priyanga ||
61. Nulya mênêt sarwi dèn-jagani |
 boyok pupu pinêtêl rêkasa |
 pinêksa ancêp anjinge |
 guthul nyundhul pêpênthul |
 amêkênêng brêbêt mêrkinting |
 Banikêm ngrengang ngêsah |
 sambat athuh yung yung |
 kang Banêm dene ku lara |
 ah yang uwis wis aja kang Banêm wis wis |
 lara têmên tan bêtah ||
62. Pinêksa sru grêgêl blês anjondhil |
 anggronjal-gronjal pan kinukuhan |
 Banêm ngling bêtahna bae |
 lumrah lagèk lara sru |
 mêngko suwe thithik ya mari |
 mara ko rasakêna |
 dhèk penak trèmbèlmu |
 nauri sing tutur sapa |
 dene kiye larane kêpati-pati |
 ah wis ah wis ta aja ||
63. Ginêlurkên alon pinêkolih |
 rada rapih lar-lur lakêtêpan |
 ting palêthèt cêthat-cêthèt |
 Banêm ngling guyu-guyu |
 lah dang pira dene ta iki |
 unine acêthitan |
 wis nora lara sru |
 (m)badhèk rasane kapenak |
 Banikêm nauri êng èh penak thithik |

Jilid 9 - Kaca : 224

ijèh kur-ukur lara ||

64. Wis kang aku aja ko[k] jagani |
tanganmu karo wis lungakêna |
ya tak arah-arah dhewe |
Banêm ngling èh hus kêpruk |
ngrasakake pênak wong iki |
andhene mau (n)dadak |
dol ayu si Dhatuk |
Banikêm mangkag gagêgan |
sêlot krasan ras-arasên lumuh uwis |
krêkêsan nyêrot napas ||
65. Saya lèthèh drês ilêrirèki |
lir wong lumaku nèng balêthokan |
bisa mrênahkên rorongèh |
Jèngraga siking kalbu |
yèn tutugêna wong iki |
kaya sawêngi bêtah |
bae nora uwus |
lamun kongsi ngong wêtokna |
kuwi mêngko sijine anggugjêg wani |
kene ta nora kongang ||
66. Dèn-kêkêndho ethok mijil mani |
anggêdêdêr lir amêtu rasa |
binangêtkên panêtêpe |
nulya guthul gèlèlur |
ingangkêgan nora ngêncêngi |
ikut ngatut kewala |
Banikêm amuwus |
lo lah priye kiye kakang |
dene seje dhèk mau karo saiki |
têka êmpuk kewala ||
67. Banêm nauri nèkne wis mijil |
kowe priye apa wis mêtù ta |
ngling mêtù mono ta priye |
ya apane kang mêtù |
ngling tan dhèngêr mono ya uwis |
iki kêtaranira |
wus êmpuk ngêlumpruk |
Jayèngraga mèsêm myarsa |
dènnya rasan balilu durung mangêrti |
yêkti kênya wêlaka ||
68. Guthul rada nut-nut arêp tangi |
saking dènnya rêrasan cêrmêdan |
kêdut mogèl bêbogèle |
Banikêm ngling gumuyu |
e kang Banêm lo dene iki |
kènèke nganggo obah |
Jèngraga amuwus |
wus ta digage mudhuna |

Jilid 9 - Kaca : 225

- ni Banikêm mudhun sangêt cuwanèki |
bibisik mring kakangnya ||
69. De si biyung kae yèn kadyèki |
suwe lèhe nunggangi si bapa |
kiyi sadhela ya gene |
angling ih dêlahamu |
seje wonge ko[k] ranni sami |
Baniyah nambung ujar |
aku priye iku |
kang Banêm aku ta mara |
lah dèn-age sêlak penginku kêpati |
his ta kang wurukana ||
70. Banêm angling e biyang wong iki |
tênagane kèrogan lir jarau |
cangkême kumrêsêg bae |
wis ta mara dèn-gupuh |
mungguh sarya cincinga tapih |
Baniyah sigra nyèngklak |
dhêngkule sidhêkus |
mak srêg linggih nora tata |
Jayèngraga kagyat abot dèn-tindhihi |
sarya nglinggi i biyang ||
71. Bocah kiye guthul dèn-tindhihi |
Banêm adhimu iki bènêrna |
wong têtêlu abot dhewe |
Banêm Banikêm gupuh |
ting guligik wong roro sami |
(m)bênêrkên adhinira |
adhine kêsusu |
kidhung solahe krikuhan |
tapihira kêbêthêng ing dhêngkulnèki |
rêkètèk tapih suwak ||
72. Ginuyu mring kakangnya kêkalih |
kang duwe tapih ora anyana |
suwèk sakilan tapihe |
Baniyah pupunipun |
jinaganan ing kanan kèri |
Jèngraga ngadhag-ngadhag |
kinarubut têtlu |
guthule kang katindhihan |
wus binênggang bokonge jinunjung inggil |
dhogole tinêkêman ||
73. Dinumuk-dumukkên ing cêmimik |
karugêtan sumuke wêlakang |
ambêdhêdhêg guguthule |
akadung gondhal-gandhul |
ing prênahe undêranèki |
ngêt lir toya sumawah |
tap-têp maring guthul |
guthule andhêngal cêngkal |

tinêkêm rong têkêm langkung thothoknèki |
pinapankên ing wokan ||

Jilid 9 - Kaca : 226

74. Jayèngraga mèsêm jroning ati |
kandêl mêmêle lêlawehira |
sirku rada onjo dhewe |
durung bris mêksih alus |
beda lawan kakange kalih |
wus jumêbêng kuwêlan |
angrêangka rungkud |
pêndugaku si Baniyah |
kaya bangêt ramening tingkahe pimrih |
mêksih wangkal kêkawal ||
75. Dadya mêmêng tyase Jayèngragi |
Baniyah arsa winalik dadah |
kinurêban ing mêngkone |
alon dènnira muwus |
lah ati-atinên kang bêcik |
ywa kongsi kasisipan |
bênêring prananduk |
Banêm Banikêm atanggap |
(m)bênakake bokong sikile sarya ngling |
tanganmu karo pisan ||
76. Panthêngên kang sru ing kanan keru |
mara tak bênêrne kang mapan |
wus rinêjêng amêkèkèh |
tangane karo ngayut |
bibir kanan kering pinêndir |
amrih dhangon pinapan |
wawênganing pintu |
Banêm Banikêm anulya |
anjagani jêjêging guthul mring comris |
mupuk tan ka-angapan ||
77. Nanging wus bênêr nora anilib |
nulya tinêtêpakên boyoknya |
Baniyah tan solah dhewe |
sarwi mrêmbèh amuwus |
e e lo lo mêngko ta dhisik |
rasane kathik lara |
pêdhês pêngêl asru |
kang Banêm Nikêm mêngko ah |
ora sida wis aja kok pêksa mami |
ah wis kang aja aja ||
78. Kakange karo nauri ririh |
hus cangkême cêrèwèt gêmporan |
iki ya dèn-lon-lon bae |
mênênga bae busuk |
mêngko apa norandang mari |
mara ta titènana |
mêngko bêdhok êdhul |

kêliwatan lara pisan |
durung manjing kalêbu lagèk sathithik |
bêtahèna sadhela ||

79. Aku mau ya kaya sirèki |
kongsi mëndèlik mëlirik kera |
kari-kari eca-ece |
Baniyah dhoso muwus |
(m)buh lah êmbuh aja cêriwis |
sing tutur penak sapa |
de kiye dhuh biyung |
larane tan lumrah-lumrah |
lo lo wis lo aja kok pêtêlkên mami |
wong tan sêdhêng pinêksa ||
80. Aku wus tan kéduga nglakoni |
wong gêdhene saëndhoging banyak |
salêngênku myang dawane |
paran mêngane mangsuk |
pênyanaku nora kadyèki |
dhuh wis nora kêcongah |
wis ta(ng)ko tak-mudhun |
ta kang tanganmu lapana |
lah sidakna nono sing kaduddi sami |
aku nora kéduga ||
81. La gèk mêngkene lara kêpati |
mandah si kongsiya babar-pisan |
baya modar aku mêngke |
lir kêtunggak anuku |
kantèk lêkok wlakangku iki |
sih durung paja-paja |
sêdhênga mring nyunyung |
wis wis ta aja ko[k] pêksa |
lara-lara mundhak kowe tak-pisuhi |
maring wong siya-siya ||
82. Jayèngraga saya drênging kapti |
ing crêmède mamrih ing paprêman |
dadya pênggalaking gobèr |
guthul mênthêng mêthunthung |
mêdhok thothokira angêjring |
kêngkêng kêlang bêngkayang |
kaya pênthung ruyung |
Jèngraga awèh sasmita |
mring ni rara ro kinèn ngancêp tumuli |
ni rara wruh ing cipta ||
83. Nulya ingangkah lajunirèki |
Banêm Banikêm kiwa têngênnya |
Baniyah akongah-kangèh |
anulya pinêksa sru |
pathênthêngan guthul mêngkuhi |
makênêng barêbêtan |

Jilid 9 - Kaca : 227

nyènyèng nyunyungipun |
malêthok rèh pinalêkah |
angaluwing buwêng wêwêngkoning pinggir |
rêkasa winisesa ||

84. Kadya wakul pêsat jêjêtnèki |
wêlar wêngkune anam nêrancang |
kaya yèn cêpak jêbole |
dhogol garêgêl anglud |
sêrêt mak brêt rada kêtêmbing |
ngurêd-urêd blês tuk pok |
Baniyah anjêpluk |
sêsambat dhuh yung lah tobat |
sru anglumba gêronjal niba ngrubuhi |
ring kakange kalihnya ||

85. Tan sita-sita dènnya ngoncati |
saking tan bêtah rasaning lara |
samyak kagèt pêngrajuke |
guthul cêpot cumêpluk |
dènnya niba blêg sigra tangi |
lumayu karêngkêngan |
biyung numbuk-numbuk |
ambèn dèn-aranni lawang |
wêwatone ginèndèng sinêngguh kori |
lumayu golèk lawang ||

86. Sarwi sambat dhuh yung aku mati |
Banêm Banikêm sat-sêt angundang |
e lo bocah apa kuwe |
Niyah mreneya kêpruk |
nglubuk kaya pitik digêdhig |
Jèngraga mèsêm mojar |
lo priye adhimu |
dene nganggo nunjang-nunjang |
mêsakake maningan wong lagi-lagi |
dèn-grêjêg winisesa ||

Jilid 9 - Kaca : 228

87. Undangên ge sigra kinèn bali |
Baniyah ge dèn-mêngakakên lawang |
bug-bug mlayu mring tanggane |
kakang roro gumuyu |
kênèng sibat dadak alari |
Jèngraga kadung ing tyas |
alon dènnya muwus |
layak dhimu yèn jêpata |
kae mau rada kêsusu sirèki |
ajune kasisipan ||

88. Wong anêmbe kêpêlak anêmbing |
tujune tan klêngêr pira-pira |
kêdêdêl dudu bènêre |
lah priye mono iku |
dene cuwa rasaning ati |

- arêp dak walik dadah |
 (n)dadak kawus mlayu |
 Banêm Banikêm turira |
 walik dadah mêkatên kadi punêndi |
 ngling sing lanang nungganga ||
89. Samya matur bok inggih suwawi |
 kawula niki nèk walik dadah |
 sarwi nêkêm guguthule |
 wong ro arêbut pucuk |
 dhogol mêksih jonggol amêsi |
 Jèngragane adhangan |
 dhêp-idhêp la nganggur |
 angling lah ya wis mara ta |
 kono padha wuda-a aja na tapih |
 sing jèjèr dhadhêkêtan ||
90. Gya ni rara ro acukul tapih |
 ambalêjêd mlumah ngadhag-adhag |
 Jèngraga tangi nulya ge |
 andhêkêtkên kang mujur |
 dhêdhêsêkan wus adu cêthik |
 Jayèngraga asinggah |
 mapanakên pupu |
 jèngkèng tandange agagah |
 pupune Banêm tumumpang poking wêntis |
 patute nyuthang walang ||
91. Tangan mêngakakên kanan kèring |
 wus samêkta rakiting atadhah |
 gya tumanduk ring wokane |
 mêksih dèdêl kadudul |
 blusuk pantog manjing tan luwih |
 Banêm mêksih gêronjal |
 labête akudhup |
 kinêsut pangêlurira |
 Banêm (m)bêkuh ngling bah biyang sundhul ati |
 mundhak gèdhe adawa ||
92. Wus saonjot cinopot angalih |
 mring Banikêm winêngkang sinunggar |
 blêbêg blês sru pènggronjale |
 guthul mêksih alumut |
 datan pati gêmbok nyêrêti |
 mangang-mangang pinêksa |
 pèngakêpe kukuh |
 (m)bêthêthêng tan ana gonggang |
 pan ginêlur ginêjêg lar-lur pèkolih |
 Banikêm karêkêtan ||
93. Jayèngraga wiraga prayogi |
 prawira kinaro maring rara |
 lincak gagak pamlèmbange |
 suka bonangan susu |

irung gosok rêbaban pipi |
kêthuk wudêl dhêkêtan |
kêcèr slèng-wèr gupruk |
sêkala kalangkung suka |
yèn malembang ginondhèlan tan wèh ngalih |
wong ro arêbut enak ||

94. Kang tuwa wus ngêrti pratingkahing |
kat-angkatane wêtuning rasa |
panuju anèng dhèwèke |
wau sêdangunipun |
ngaping pitu edhang ginanti |
Jèngraga rêna marang |
Banêm ingkang sêpuh |
awèt kêncênge ginarap |
sinrêg kêrêp Banêm nimbangi nglawèhi |
kêkèjèk lir kêpinjal ||
95. Samya anggantêr kalihe sami |
pêngkêrêdan kumêsar |
gringgingên balung sumsume |
solahira samya sru |
mèh cumêprol wijiling gati |
nulya adhine nyandhak |
mring Jèngraga gupuh |
kêsuwèn pêngrasanira |
lagya ngangkah ngacêcêng sinêndhal wani |
brol mukok sok nèng (n)jaba ||
96. Andêlèwèr kècèr ngocar-acir |
pupu papat kêcipratan kama |
samya mêtù dhewe-dhewe |
kalihe ting barêkuh |
hi hi hu hêm lah priye iki |
blaèran anèng (n)jaba |
yung sukêr akêthuh |
Banikêm iku wong apa |
durung idhêp ing tata grewal nunggangi |
dadi padha kapiran ||
97. Banêm mrasa-masru murang-muring |
sarwi ngêsês ngrasakkên yêr-yêrnya |
kênèng sibat si-dilojèh |
ngrusuhi si di-kêpruk |
lagèk penak ngêgol-êgoli |
cuwa tèmên tyas-ingwang |
(n)dadak dludar dludur |
Banikêm nauri ujar |
gene mau aku ya kok sêndhal wani |
kathik srêngên geneya ||
98. Wong wus padha dene anglakoni |
sasuwene ya gèntèn kewala |
Jèngraga mèsêm wuwuse |
lah wis aja na padu |

wong wus nora nana (n)duwèni |
aku dhewe sing tuna |
(n)tèk kabèh wutah byuk |
tan kêna kagarap pisan |
si Banikêm matur kawula dos-pundi |
wawi ta maring kula ||

99. Lêrêsipun kula kang ngantuni |
tibanipun wisan anèng kula |
kawon toh kathah-kêdhike |
Jayèngraga amuwus |
mau mula ingong-tuturi |
wis êntong babar-pisan |
lo kiye anglêlur |
Banikêm nangis prêmbèyan |
yata wanci ing ratri wus bangun enjing |
Jèngraga nulya mêdal ||

Jilid 9 - Kaca : 230

100. Maring sêndhang sêdyanya anganti |
jinabad laju ing wêktu salat |
jênêk nèng sêndhang pupujèn |
kang tinilar sru wuyung |
taksih padha pating barêkis |
yata kang anèng langgar |
dènnya nendra wungu |
laju ngambil toya kadas |
Kulawirya Nuripin wus samya tangi |
laju marang paheran ||

101. Ngambil toya wulu myang Nurbayin |
wusnya kadas Ki Nuripin adan |
wusnya sunat pupujine |
anulya ngangkat pêrlu |
Jayèngrêsmi ingkang ngimami |
surat wusing Patekah |
Sujada asujud |
rêkangat lir surat Kasar |
iktidale abêngal wus dèn-Kunuti |
antara nulya bakda ||

102. Pragat pupujiyanira sami |
sêsalaman Jèngrêsmi ris nabda |
paman Nurbayin ngong mangke |
arsa laju lélaku |
rêbut mangkat mupung aenjing |
mung kang Raga-mênggala |
punapi saèstu |
tumuturing lakuningwang |
Ki Nurbayin umatur lamun marêngi |
mangke kêdhik yèn siyang ||

103. Kawularsa saos sarap ènjing |
Jayèngrêsmi aris saurira |
paman wus sun tédha sihe |

Jèngrêsmi dugèng kalbu |
wruh lègède ri Jayèngragi |
malih andikanira |
paman lamun sèstu |
putranta Raga-mènggala |
tumuluh ring sun lah sèngganana dèn-aglis |
Ki Nurbayin asigra ||

104. Andhatèngkèn marang ki pètinggi |
Raga-mènggala anulya gèpah |
marèk prapta ing ngarsane |
Jèngrêsmi ris amuwus |
kakang Raga-mènggala mangkin |
kularsa lumajuwa |
mring Lèmbuastèku |
mènawa dhangang kang Raga |
manira yun umangkat mupung sih enjing |
Raga-mènggala turnya ||

105. Punapinggih botèna ngèntosi |
pasugata sèsèmèkan enjang |
Jayèngrêsmi lon dèlinge |
baya kang mupung esuk |
langkung bègja mangke ing margi |
matur inggih sakèdhap |
ngong mantuk karuhun |
lèngsèr prapta wismanira |
angrèrukti bubucu wus amiranti |
sinarang tapak-dara ||

Jilid 9 - Kaca : 231

106. Dandan mrabot wanan kotang silir |
sruwal kombor bèbèd jijigrangan |
bènting sarwa lingsèt kabèh |
kalung klewang abènthu |
srigak kokok jadhug (n)dèsèki |
wus rumat sèdayanya |
nudu wong tètèlu |
ambèkta sèsangunira |
kang sawiji mandhi talèmpakirèki |
nulya marèk ing ngarsa ||

107. Maksih rêmèng-rêmèng saput siti |
Jayèngrêsmi myat Raga-mènggala |
tan mènghèng kasaguhane |
ngalèmbanèng jro kalbu |
angandika marang Nurbayin |
wus man ngong madal pasilan |
pasilan lumaju |
andum basuki kewala |
nulya sèsalaman Nurbayin turnya ris |
andhèrèkkèn raharja ||

108. Jayèngrêsmi Ki Kulawiryèki |
sawusira samya sèsalaman |

adan umangkat lampaha |
 Raga-mênggala gupuh |
 amêncalang anèng ing ngarsi |
 kang tinilar sungkawa |
 cuwa manahipun |
 yata kang samya lumampah |
 turut dhadhah wau ta Ki Jayèngragi |
 nèng sêndhang maskumambang ||

583 Maskumambang

1. Mèthuk marga wus tundhuk lampahira ris |
 nut ing pagalêngan |
 asri kang pêksi munyènjing |
 cingcing-goling branjangannya ||
2. Myang pangwuhing sawung kêluruk kapyarsi |
 kang mèthoki kèndhang |
 banène rarywa ngon tangi |
 wènèh kang masang rakitan ||
3. Mèh raina Hyang Aruna mamêdhari |
 sumirat bang wetan |
 ima mawêr anglulungsir |
 pulas pulasing awiyat ||
4. Lir manjêthi raras kumitir sumampir |
 tirah tuturutan |
 seta rêkta pita wilis |
 dadu paul kapuranta ||
5. Byar Hyang Andakara ujwala marmani |
 sèsining kanangrat |
 mulêlêng kadi netraning |
 Hyang Kala-bintulu raja ||

15 (Lampah tumuju dhatêng Lêmbuasta, nglangkungi kèdhung Bagong)
 VII. Para andon lampah tumuju dhatêng Lêmbuasta, nglangkungi kèdhung Bagong. Ing Lêmbuasta katampi Ki Kidang Wiracapa kanthi sukarêna, kawêjang bab filsafatipun topèng, gangsa, gèndhing, wayang tuwin dhalang. Lampahipun Jayèngrêsmi sakanthinipun kadhèrèkakên ki pêtènggi Raga-mênggala tumuju dhatêng Lêmbuasta. Nglangkungi pasabinan sarta dhusun, lare-lare angèn ing dhusun Padakan sami rêbat pangenan kalihan lare-lare ing dhusun Munggur, wasana sami campuh kanthi balang-balangan sela, bandhil lss. Malah têtayang sêpuh ugi lajêng campuh sami tiyang sêpuh kanthi sanjata sarta pênthung saengga wontên ingkang tatu lan dumugi ing tiwas. Dhusun kêkalih wau wiwit rumiyinipun tansah mêmêngsahan kadi satru bêbuyutan. Lampahipun dumugi ing kèdhung Bagong ingkang kathah sangêt ulamipun, nanging sakalangkung wingit. Ing ngriku asring kaping swantêning gangsa, manguyu-uyu, swantêning tiyang ngringgiti lss.
 Ki Raga-mênggala kengkenan murugi Ki Wijakêrti ing Trênggalèk-wulan. Ki Jakêrti dhatêng ambêkta pasêgah pêpak. Miturut Ki Jakêrti kèdhung Bagong punika rumiyin nama têtalaga Sasi, papan lêlangênipun rajaputra Singasari, Banyak-wulan ngantos Menak Sopal ingkang akiripun muksa, musna ing têtalaga wau. Sadalu sami sipêng ing kèdhung Bagong.
 Kaca 232 - 252.

583 Maskumambang

6. Kêdran mega kasorot kadya ngidhêpi |
tumênggi kasunar |
nirkên lamuking sêkalir |
pêdhut mirut kamarutan ||
7. Pan anglela rênggêding patra kinardi |
lawaking lêlêbak |
rêngating kisma maèksi |
rurumput kêbês kêbunan ||
8. Kasêrampat ing pada dadya ngêbêsi |
jangkrik bêring jongkang |
angêrik ramya angiring |
sari rurungwaning enjang ||
9. Myang sêlèting pêcut mêngawe ngabani |
mesa lêmibunira |
asantak (m)bêkisirèki |
hir bo ho ho iya kiya ||
10. Datan ana anglêbar mangsaning sabin |
gaga myang sorotan |
patêgalan palanya sri |
srênti mangsèng pasabinan ||
11. Kang (m)bêrujul anggaru bubak anamping |
kang nêbar rumêgag |
gumundha myang mêmping kuning |
mêrkatak kang pêpanènan ||
12. Miwah kang nêng gubug anggobyak sêsawi |
karak ginoprakan |
asêntak panggusah pêksi |
prit-aking gêlathik nêba ||
13. Akukukan sarêntèn pating jalêrit |
anggonjèng kêncangan |
wênèh nêng gubug miranti |
rêbaban kêndhang gambangan ||
14. Gêndhot gêndhing Onang-onang dèn-sindhèni |
sarwi sinênggakan |
gubug kiwa têngênèki |
ting balêrèk bêbêkikan ||
15. Ki pêtinggi Raga-mênggala ngaruhi |
hus-hus oyah-oyah |
polahane tunggu pari |
(n)dadak nganggo gagêndhotan ||
16. Nora ilok nèk bogang parimu joprit |
bocah gal-ugalan |

- cêblung ngêndi tunggu pari |
padha mênçul popocolan ||
17. Jêge bocah Cangkal sapa kae lali |
nauri baturnya |
pun Gronang lawan pun Kucir |
pun Santa lawan pun Lundha ||
18. Gêndhotipun pun Cêpèr rare ing Sênting |
gagêncèhanira |
mring rare sêkawan sami |
tan kêna sah dalu siyang ||
19. Ki pêtinggi gumuyu sarwi nauri |
lonthene cah edan |
cilik kuwat dèn-kapati |
pilang-pilang nora jêbat ||
20. Samya suka gumuyu sêdayanèki |
Kulawiryâ latah |
angling marang Ki Nuripin |
kae Pin kalimanana ||
21. Nèkne awèh wong ika ingkang mapati |
mara ta mronoa |
mèsêm matur maleroki |
prayoganipun paduka ||
22. Kang kèringan lan pantês ingkang jêlanthir |
kula tan keringan |
ajrih yèn dipun-kapati |
athuk lumampah sêkeca ||
23. Ginaguyu sêdaya pating guligik |
Nuripin samêrga |
tansah noli angaruhi |
hih enak têmên pinirsa ||
24. Krasa têmên atiku mêngkene iki |
rasa tumindaka |
kudu lèrèn tan lumaris |
krungu gêndhing ginêndhèngan ||
25. Jayêngraga msêm noli mring Nuripin |
sarwi ris ngandika |
cêdhak têmên ujar iki |
Nuripin masang kabisan ||
26. Nuripin mêngngès nyakot ilatnèki |
ngungkrêd gulunira |
Ki Wirya ngagagi bithi |
Ki Ripin mingkar glêgêsan ||

Jilid 9 - Kaca : 233

27. Angaruhi wong gambangan lyan (ng)gonnèki |
e lo kae sapa |
sing (ng)gambang ngêjor-êjori |
sing jamak kaya mêngkana ||
28. Nora ethor anggambang kudu anggêndhing |
ande bêtah (ng)gambang |
Jèngraga Kulawiryèki |
gumujêng sarwi ngandika ||
29. Kaya e wong (ng)gambang kêpriye Nuripin |
tan enak piniyarsa |
gêndhing apa kae Ripin |
puniki lamun pokro-a ||
30. Pan Lung-gadhung nanging Lung-gadhung pênyakit |
limrahe wong (ng)gambang |
lêt sêkawan gêmbyangnèki |
nika lêt tiga tiniga ||
31. Sêdangune mêkatên tan salin-salin |
nukêri talingan |
pêngrasane wus ngluwihi |
tan bisa kudu anggambang ||
32. Ki Kulawiryaya latah sarwi nudingi |
Jèngrêsmi Jèngraga |
gumujêng dènnya myarsa ngling |
ya bènêr bleroning gambang ||
33. Dene sira pintêr anitèni uni |
lir tau anggambang |
Ki Kulawiryaya nambungi |
dhasar wus sok (m)barang gambang ||
34. Angacêmut matur duk napa nglampahi |
sadhêglo aneya |
inggih sagêd anitèni |
panabuhe lèd sakawan ||
35. Jayèngrêsmi angling ya bènêr Nuripin |
angugêmi adad |
pêkolèh rasaning angling |
salirning adad tan owah ||
36. Yata kang samya mahawèng ngêmu enjing |
kathah tiningalan |
wus tan ngambah wana wukir |
naruntun kanthining desa ||

Jilid 9 - Kaca : 234

584 Kinanthi

1. Wus lèpas ing lampahipun |
ngidul ngetan urut mêrgi |
wanci wus wisaning karya |

- nampak palêstrèning kali |
kali Longsor urutira |
ing ngandhap kang dèn-sabrangi ||
2. Nètèr ing palêstrèn laju |
kewala dènnya lumaris |
ararywan pinggiring sêndhang |
kayoman pinggiring mêrgi |
ing wanci têngahe surya |
rarywan anèng sor waringin ||
3. Papane kêlangkung seyub |
gayam pilang asêm têkik |
sèngon wani lan mandera |
mêlatar kêlangkung rêsik |
sêndhang Baga watanira |
palêrênan wong lumaris ||
4. Nèng ngriku pan sami adus |
pikantuk angaring-arang |
Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèki |
samyã siram anèng sêndhang |
sêdaya ingkang umiring ||
5. Kasêgêran dènnya adus |
nèng sêndhang Baga awêning |
sawusnya dènnya asiram |
lajèng ngambil toyastuti |
samyã wêktu anèng sêla |
kumalasa lus arêsik ||
6. Kang lagya awêktu Luhur |
Jayèngrêsmi Jayèngragi |
Kulawiryã lan santrinya |
Raga-mênggala pêtinggi |
angrukti sêsangunira |
bucu dhêdharan sinaji ||
7. Kang wêktu Luhur bakda wus |
tata dènnira alinggih |
nèng tlacaring oyot wrêksa |
numpang padhas atos rêsik |
Ki Raga-mênggala gêpah |
nyaoskên saosanèki ||
8. Ki pêtinggi sigra nuduh |
mring desa ngambil woh tiris |
lan lantingan kang prayoga |
sokur lan békêle prapti |
kang tinuduh sigra mentar |
marang dhusun Wanasari ||
9. Tan antara praptanipun |
dawêgan katur lan kèndhi |

Raga-mênggala ris sojar |
dene ku gocone prapti |
lah Wiranangga muliha |
sa-ananê turêna glis ||

10. Kang tinuduh gupuh-gupuh |
ngambil susuguhirèki |
nyamikan kang pala-pala |
tan antara praptèng ngarsi |
Raga-mênggala turira |
sumangga paduka bukti ||
11. Kang ngaturan gya tuturuh |
Ki Wirya mèsêm sarya ngling |
gaco mêkatên punapa |
matur wus caranya ngriki |
gaco inggih bêkêl desa |
Nuripin gumuyu angling ||
12. Tèsèke kang pundi niku |
punapa bendha kêmiri |
bisa agawe bêbasan |
sanak-sanak kene iki |
Raga-mênggala saurnya |
wus tatane tiyang ngriki ||
13. Yata kang samya tuturuh |
pikantuk dènnira bukti |
èsmu kadi kêlantihan |
enjing praptèng surya lingsir |
samya tan ana riringa |
nèng satêpining we wêning ||
14. Wus antaranira nutug |
luwaran dènnira bukti |
Raga-mênggala agêpah |
nyarik sinungkêm pamburi |
dhêdharan lumadyèng ngarsa |
wowohan kang manis-manis ||
15. Ginawe nyamikanipun |
pêmangsêg pangusap amis |
lorodan samya tinadhah |
royoman mangan pênyarik |
pêtinggi sarowangira |
tanapi santri Nuripin ||
16. Ting kucapah rêbut puluk |
sêmada kêncot kalingsir |
nutug warêg dènnya mangan |
wisan Nuripin ngèrèni |
sêkul ulame bêbasan |
Nuripin mêksih (ng)gêmêti ||

Jilid 9 - Kaca : 235

17. Upa nèmpele kang nèng janur |
 pinuluk labêting rahi |
 Kulawirya ngling anêntak |
 hus hus bêgêjil Nuripin |
 sêmangsane yèn amangan |
 lèhmu dudu wong kêpati ||
18. Lir su bunting nglêthak balung |
 wis tan mikir isan-isin |
 ana ngalas ana ngomah |
 nora dèn-marèn-marèni |
 nisthakake pêtinkahnya |
 ngong myat kudu sok anggêdhig ||
19. Wasisan janure iku |
 mamahên aja na kèri |
 Ki Nuripin kumarèngkang |
 ngacêmut grunêngan angling |
 nora kêna wong mêmangan |
 apora sawarêgnèki ||
20. Mangan karèn kari balung |
 kur ijèn klapruting daging |
 batur pangane sêpira |
 gung gawe sok dèn-dukani |
 samya ginuyu ing kathah |
 Ripin binêndon tan ajrih ||
21. Jayèngrêsmi ngandika rum |
 kadipundi kang pêtinggi |
 ingkang pinaran ing lampah |
 punapi mêksih atêbih |
 ing kêrajan Lêmbuasta |
 paran wus cêlak sing riki ||
22. Ki Raga-mênggala matur |
 inggih sadintên dumugi |
 lamun lampah sinampyênga |
 tan kantos suruping rawi |
 sumangga kêrsaning lampah |
 kawula dhatêng umiring ||
23. Jèngrêsmi malih amuwus |
 sèngganipun kang pêtinggi |
 lampah nêanggung kewala |
 pundi pênganpirannèki |
 ki pêtinggi aturira |
 yèn mêkatên kêrsanèki ||
24. Inggih wontên ingkang mungguh |
 prayogi yèn dèn-ampiri |
 ngrika ing Trênggalèk-wulan |
 kèdhunging lèpèn Kêlampih |
 kèdhung Bagong wastanira |

Jilid 9 - Kaca : 236

ulamipun anglangkungi ||

25. Kathah gêng-agêng kadulu |
ulam nêng kêdhung jro kèksi |
Jèngrêsmi kêlangkung suka |
angling lah inggih prayogi |
anulya laju umangkat |
anjurudêmung ing margi ||

585 Jurudêmung

1. Lingsir kulon wayahira |
dènnira samya ruruntung |
anèng pègalêngan (n)dulur |
turut pagêr patimunan |
nulya (n)jog tirah mêrga gung |
kathah dhusun kang kamêrgan |
desa sri langên kadulu ||
2. Kanan kering pêsabinan |
têgal pagagan atulus |
ing wanci wus rara ngucul |
samya ngon mring ara-ara |
anunggang maesa lêmbu |
pêcute asêsêlêtan |
gêdrah bungah anglilindhung ||
3. Sêsindhèn mêlang-mêlungan |
gêng alit rare akumpul |
pating jarêlèh akukuk |
golongan ajak-ajakan |
kumpulan sarowangipun |
samya arêbut pangonan |
bandhilan surung-sinurung ||
4. Rarywa-ngon samya pèrangan |
aramya balangan watu |
ana kang kêtuju buncur |
surake asru gêr-gêran |
bocah prangan dangu-dangu |
saya kèh dadi wong tuwa |
tulung mring nak putunipun ||
5. Aramya gacar-ginacar |
sikêp gêgaman prang pupuh |
granggang towok sligi pênthung |
talêmpak pèdhang kalewang |
kêrbin pistol myang darêbus |
saya sru surake gummyah |
kang curna ginawa mundur ||
6. Kang samya mahawèng mêrga |
randhat ngrêrangu andulu |
mring wong prangan ramya umyung |
rog-rinog anèng pangonan |

- Raga-mênggala amuwus |
andêlna wong ing Pandakan |
wis mungsuhe lan wong Munggur ||
7. Wong padha sok dhêmên prangan |
têkan bocah isih kuncup |
gêsau bandhilan watu |
sok prangan wiwitan bocah |
Ki Kulawirya amuwus |
(ng)gih ta-lah niku wong prangan |
punapi ingkang rinêbut ||
8. Rinèwang godrès ludira |
Raga-mênggala umatur |
duka-dalêm mawenipun |
mung isin kasoran êdak |
datan lêt satêngah taun |
mèh tan wontên wulan bêlang |
asring prang busur binusur ||
9. Pêpêjah pating jalèmpah |
prandene tan kawus-kawus |
dhasare sami kapaung |
uh mara ta kowe modar |
sapa kae kang kaburu |
jêg wong Padhakan sing kalah |
nauri rowange muwus ||
10. Yèn mêksih Ki Malangrana |
Malangjaya Ki Mêrdadu |
wong Pandhakan tan sor pupuh |
mila gantya ramya gacar |
de jêjadhuging wong Munggur |
kêmase Jayawirota |
Wirataka Matang ganjur ||
11. Wus tandhing duk maksih jabang |
wong Pandhakan lan wong Munggur |
bubar-bubar prang yèn surup |
bature pating galobrah |
samyatatu kadhang lampus |
wit bandhilan jarak cina |
samyat bocah nulya sêpuh ||
12. Mati muspra tanpa kara |
Nuripin gumuyu muwus |
lah inggih niku prèhipun |
dèn-rewangi kraya-raya |
tan etung ing lara lampus |
pêribasan kae ana |
kumriwik dadi gumrujug ||
13. E e kae kêpriye ta |
wong siji dèn-krubut pitu |
sinosog baya jur mumur |

o lah sida katiwasan |
pêsthi kae banjur lampus |
bilah saya rame ika |
tan ana kêdhotan têguh ||

14. Kêjaba kae nyambata |
marang (n)dara kenthol bagus |
Wuragil Kulawiryèku |
iba kaya apa mana |
Ki Wirya mèsêm amuwus |
Pin kowe bae nampung |
têngahana ing prang pupuh ||

Jilid 9 - Kaca : 238

15. Tantangên kabèh wong ika |
sêdhengah dadi mungsuhmu |
Nuripin mlongo mêtucu |
sarya ngling we uwe bilah |
dede pèbênan puniku |
(m)bok sampun susah kèn mrika |
ngriki kemawon (ng)gih êmpun ||

16. Pinênthung sêg tan kêtawan |
alêstari lulus mujung |
botên ngathahi pêkèwuh |
yèn mawi mrika dah-neya |
iba-iba raosipun |
gêgaman ingkang tumiba |
ting wikana sakitipun ||

17. Pêjah botên têtaka pêjah |
ing pêjahe kintênipun |
ngèwèg-èwèg raosipun |
samyakinuyu ing kathah |
Jêngraga mèsêm amuwus |
mati thithik yèn sêmoa |
kacèk nganggo titir umyung ||

18. Rinayap marang wong kathah |
Nuripin marèngès matur |
(m)botên kêpengin alampus |
kadhang bau suku ical |
ting cêruwil salong kantun |
adho sêmua punapa |
sêmuane ajur mumur ||

19. Sangsaya dadya paguywan |
Jêngrêsmi mèsêm amuwus |
Nuripin bisa sumaur |
mati bae-bae sungkan |
apa ya Ripin kadyèku |
umatur langkung nor-raga |
o inggih-inggih saèstu ||

20. Yata laju lampahira |
 turut tirahing mêtga gung |
 kang paprangan wus kêtungkur |
 kalingan ing desa-desa |
 parandene mêksih kêtêthuk |
 samya anonton paprangan |
 rare wong tuwa andulur ||
21. Praptèng ing Trênggalèk-wulan |
 turut pèdhadhahanipun |
 nikung mawèng ngetan laju |
 nampak ing têtgal pègagan |
 kali Kêlampih (n)jogipun |
 ing kêtung Bagong wus prapta |
 samya rarywan amumucung ||

586 Pocung

1. Wancinipun ing wêktu Ngasar wus edhum |
 nèng pinggir narmada |
 turuting kali Kêlampis |
 samya sukarêna dènnira araryan ||
2. Apikantuk anèng sandhaping wrêksa gung |
 trênggulun mandira |
 têtik pilang lan kêsambi |
 amêlatar rêsik kadya sinaponan ||
3. Pinggir kêtung Bagong watu kumlasa lus |
 langkung sri kawuryan |
 Jayèngrêsmi Jayèngragi |
 katri lawan Ki Wuragil Kulawirya ||
4. Samya (n)dulu ulam saisining kêtung |
 gêng-gêng akathah |
 tan carub golonganèki |
 tambra pulung rêng-arêng papar parêmas ||
5. Gênti munggut abêbayakan ruruntung |
 kang oyak-oyakan |
 sêtatane kadya janmi |
 samya ngambang pamèran amrih kêtungal ||
6. Èsthinipun kadi nêmbra mring tamu |
 ingkang lagya prapta |
 katêmbèn dènnya ningali |
 yèn jalma-a samyarsa atur pèmbagya ||
7. Ting kêtubug tandhikan milar asêlur |
 molah wiyah-wiyah |
 abyakan sabilik-bilik |
 pra ngawirya suka dènnira tumungal ||
8. Solahipun ulam kang nèng jroning kêtung |
 lir ingon majanma |

Jilid 9 - Kaca : 239

Jayèngrêsmi ngandika ris |
iya bènêr tuture Raga-mênggala ||

9. Yèn ing kêdhung Bagong ulame kêlangkung |
gêng-agêng akathah |
iwak lanangan lan èstri |
sakèh iwak tan ana kang mangkonoa ||
10. Gêng-gêngipun lan lêmu-lêmuné iku |
lir ingon rinêksa |
pinakan ing sabên ari |
dospundi puniku kang Raga-mênggala ||
11. Punapiku tan pinèt sêlaminipun |
de langkung akathah |
Raga-mênggala turnya ris |
inggih botên wontên kang purun mundhuta ||
12. Yèn ing kêdhung Bagong agung ulamipun |
wus kuna-makuna |
minane sêdaya wingit |
tan kenging pinêndhêt sadhengahing janma ||
13. Inggih sampun mêkatên la-ilanipun |
angkêre kêliwat |
ing kêdhung Bagong puniki |
dêlah ucêng saimêt tan kêna ngalap ||
14. Gotèkipun pra sêpuh kang wau-wau |
lèpèn (ng)Galèk-wulan |
ing kêdhung Bagong puniki |
warti ingon-ingonipun Menak Sopal ||
15. Milanipun dêlasan mangke kêlangkung |
gêng-agêng akathah |
tan purun sami mên dhêti |
yèn pinêndhêt mêlarati tan kuwawa ||
16. Pan ginunggu kang mara-bumi ing kêdhung |
gring laju pralaya |
padha sakala tan urip |
wènèh wontên kang mên dhêti edan angomyang ||
17. Manahipun kêdah anyêmplung ing kêdhung |
kêlêm tan kumambang |
pêjah buthuk anêng kali |
apan lajêng minangga ing ulam kathah ||
18. Botên dangu têlas tan wontên kang kantun |
giris kang miyarsa |
katêlah dêlasan mangkin |
tiyang têbah sumawana ingkang cêlak ||

Jilid 9 - Kaca : 240

19. Lingira rum Jèngrêsmi mring arinipun |
miwah ingkang paman |
lêrês ujare pralami |
watak ciri bumi desa mawa cara ||
20. Nêgara gung mawa tata wus saèstu |
e mêtotên paman |
kadosta kadhung puniki |
wus labêtêng kabuyutan ila-ila ||
21. Tiyangipun sami musthi amituhu |
mring kandha kang wus mau |
mantêping têt angluluri |
dadya angkêring papan rêh sininggahan ||
22. Anor wuwus kang paman myang arinipun |
malih angandika |
ênggèh layak kang pêtinggi |
tan maido ingong ring pitutur (n)dika ||
23. Lon umatur inggih sawêg wartosipun |
umum ing akathah |
duka-dalêm yêktinèki |
pan mêtatên gotèkipun kang kawêntar ||
24. Myat ing batur ki pêtinggi nulya muwus |
e lah ngong kêtlingan |
ya bènêr undhangêna glis |
kaki Wijakêrti ya ing Galèk-wulan ||
25. Kang tinuduh sigra-sigra mentar gupuh |
Jèngrêsmi kacaryan |
mulat mina nèng we wêning |
lir wirangrong ulame saking pangrongan ||

587 Wirangrong

1. Langkung sukanirèng galih |
myat mina nèng kêdhung Bagong |
Ki Kulawiryà jar yèn sun-gugu |
kang padha dera ngling |
iwak angkêr mêngkana |
gotèke Rangka-mênggala ||
2. Jaman jèdhèking duk nguni |
Menak Sopal kang ngon-ingon |
ijab laminira prang taun |
mêksih anglabêti |
bêtèking kawingitan |
tan ana wani anyamah ||
3. Linge kangmasmu Jèngrêsmi |
gèsèh lan graitaningong |
suwene rêrasan kang sun-dulu |
ulate si Ripin |

Jilid 9 - Kaca : 241

- lir kucing myat jinada |
andêlêng ulam ngêlobak ||
4. Thêk-thêkan kudu amancing |
atine kêcangkol-cangkol |
jrih ujare kojah lamun iku |
iwak mawa wingit |
yèn aja-a anakmas |
ingkang nambungi wirayat ||
5. Gèbès bae dèn-kandhani |
watak pas ngandêl ujar wong |
katênta kalunta wus kêpatuh |
gawene sok mancing |
kongsi lali sêmbahyang |
arang-arang Luhur Ngasar ||
6. Kang dèn-pêrlokkên mung mancing |
karêm adhêm kèrêm gathok |
ing besuk yèn modar dadi wrêgul |
lingsêng krandhahnèki |
dhapure wus kêtara |
wis mèmper blêg wrêgul lingsang ||
7. Gumujêng kang putra kalih |
myang gurunya sêdayèng wong |
Nuripin anjola amalêruk |
kêdumêlan angling |
ah ah lae ya talah |
wong kapanja sabên dina ||
8. Jèngraga ngêndika ris |
Ripin apa ya mêngkono |
lir sojare paman dhêmênamu |
karêm amêmancing |
Nuripin aturira |
rêmên-kula timur mila ||
9. Nêntak Ki Kulawiryèki |
e e si Dipangan-potho |
dene awikrama cêlathumu |
angrêrêngga dhiri |
dèn-ajèni priyangga |
dèn-timur-timurkên dhawah ||
10. Kacêmut mèsêm Nuripin |
umatur marang sang anom |
alêrês ramanta yêktosipun |
kawula ningali |
ulam kêdhung punika |
owêl yèn tan pinancingan ||
11. Yèn sampuna kawula jrih |
ing kojah mlarati yêktos |
Ni Wiryâ ris mojar wawi ngriku |

kenthol Bagus Ripin |
gogo kono sira |
ing kêdhung Bagong kèh iwak ||

Jilid 9 - Kaca : 242

12. Nora susah moncang-mancing |
cêkêlana bae kono |
Nuripin anglungsar pinggir kêdhung |
ngula-ula ngagir |
sikile kêthawêlan |
nguling-uling tungkakira ||
13. Sarwi kêdumêlan ririh |
wong dèn-akon nyêmplung gogo |
(m)bok dhèwèke dhawak asilulup |
bèn pinangan dhêmit |
lah iku mari ladak |
Ki Wirya gumuyu mojar ||
14. Apa kang kok-wuwus hèh Pin |
cêlumikan kathik mencos |
lir wong kasurupan amêcucu |
ngagir pinggir kali |
Nuripin aturira |
e botên thol piyambakan ||
15. Sawêg rêmên aningali |
ulam kang nèng kêdhung Bagong |
agêng dhugal-dhugal ting kêcubuk |
yèn tiyange kadi |
Ki Kulawirya mojar |
kadi priye kadi sapa ||
16. Bacute kêpriye Ripin |
lir sampeyan pa mêngkono |
Nuripin turira sanèsipun |
pan botên kadyèki |
kadi anu ih klepyan |
kaya-pa ing mau ika ||
17. Ki Kulawirya ambêkis |
dhasar bandholên dudu wong |
sida kêpanjangan dhêmit kêdhung |
sing padha nyurupi |
cêlathune kandhuan |
de mina ngran dhugal-dhugal ||
18. Matur lah niku lamnèki |
kang sami bancol mêncolot |
wong ulam têmênan anèng kêdhung |
dèn-sêngguh nyêmoni |
mrih sisip wong kewala |
dhasar andhahari duka ||

19. Hêng e dhasar wong kêpadhil |
 êndi ana wong mêngkono |
 wong dèn-ranni dhugalan sirèku |
 iya (n)dhugal êndi |
 wong caturan lan ingwang |
 sêmbari ngagir angula ||
20. Cokore dèn-uling-uling |
 kêthawèan numpang bokong |
 bangêt le gêndhila edan taun |
 dêksura si Joprit |
 sarwi ngambil kêrakal |
 watu sêpongge kinarya ||
21. Ambalang marang Nuripin |
 kêni poloke mak kêplok |
 Nuripin anglumba tangi lungguh |
 andamoni sikil |
 matane kaca-kaca |
 Ki Kulawirya alatah ||
22. I bêcik têmên si Ripin |
 lir kirik kêtiban banon |
 ngrajug kêlèngkèngan muwêr bingung |
 mak kringkêl le apik |
 dhêmên têmên ngong mulat |
 kang putra suka kalihnya ||
23. Sêdaya gumuyu mèksi |
 Ki Kulawirya ngling alon |
 sakake mêningan lah apamu |
 kang kêna ing krikil |
 dene kongsi sêmuwa |
 blêg kaya wong arêp modar ||
24. Ki Ripin guyu-guyu ngis |
 matur ih tan wêlas mring ngong |
 wong watu sakluwak banggalipun |
 jare sakêrikil |
 lah puniki watunya |
 mak gamplêng polok kawula ||
25. Kêmiri lèrês kang kêni |
 biru èrêm amênyonyong |
 sakit tan jamak kantos bingung |
 mak pêt konang mijil |
 pêtêng tan priksa tiyang |
 wong kulit balung kewala ||
26. (ng)Gèning tipis botên daging |
 tan wande ing lampah bèjog |
 sampeyan punika damêl butuh |
 guyon sok nglarani |
 Jayèngrêsmi wlas mulat |

Jilid 9 - Kaca : 243

sinamun kasmarèng ulam ||

588 Asmaradana

1. Karênan dènnya ningali |
Jayèngrêsmi Jayèngraga |
nèng têngbinge kêdhung Bagong |
ulam gêng-agêng liwêran |
lumarap têtèrèpan |
bayakan atutut-tutut |
tandhikan awijah-wijah ||
2. Jayèngrêsmi ngandika ris |
punika paman kaecan |
myat ulam nèng kêdhung Bagong |
mèh kakirên wêktu Ngasar |
pijêr mojar lèlahan |
suwawi paman awêktu |
gupuh kang samya liningan ||
3. Samya ngambil toyastuti |
mêngandhap ing pakêdhungan |
pèrènging bang-bing kang èpèh |
sawusnya dènnira kadas |
samya awêktu Ngasar |
antara dangu bakda wus |
pêragat praboting sunat ||
4. Kang tinuding wau prapti |
Jakêrti ing Galèk-wulan |
sarta sutanira gaco |
ambêkta samêktèng sêgah |
myang tumpêng pakan iwak |
rong jodhang pisuguhipun |
rampadan ulam dhêdharan ||
5. Raga-mênggala agipih |
anguwuh kinèn mangarsa |
Ki Wijakêrti wor lunggoh |
kêpara lungse ing tuwa |
pênganggone gênengan |
cara kuna sarwa kusud |
mung tékên tanpa gégaman ||
6. Jayèngrêsmi ngancarani |
kang kinèn kêparêng ngarsa |
lan ingong kang cêlak bae |
Ki Wijakêrti agêpah |
anyakap sêsalaman |
Jèngraga Kulawiryèku |
wèh salam mring kae tuwa ||
7. Umatur atur pêmbagi |
raharjaning pêngampiran |
nimpar anèng kêdhung Bagong |

Jilid 9 - Kaca : 244

- wontên kang pinujèng basa |
ing wingking kawiryanta |
ingkang kasêdya ing kayun |
pun kaki nuwun sinabda ||
8. Lan pun kaki nênaosi |
sêkul lawuh sumapala |
mung parêrêming kalantih |
sêtêtès wening dawêgan |
myang upakramèng ulam |
puniku sumangga katur |
dêlape pun kaki nistha ||
9. Jayèngrêsmi ngandika ris |
ênggèh kaki ngong-têrima |
kusunging sih pamulene |
mring wong tirakat kêsrakat |
ran gus santri kewala |
dene sasanèng-ngong pungkur |
ing kêrajan Wanamarta ||
10. Lêlana sêja ngulati |
saking patudinging bapa |
kinèn ngupaya jênêke |
kadang tuwa nimpas paran |
maha nis tan bayinat |
dadya ing lampah kêlantur |
sêjèngsun mring Lêmbuasta ||
11. Mantuk sêmbèn ngampir-ampir |
mrih kêkaruh anèng paran |
supaya kathah sunate |
Ki Wijakêrti duk myarsa |
tyas marma lon turira |
lamun parêng sang abagus |
mugi rèrèh ing wismamba ||
12. Jayèngrêsmi ngandika ris |
kaki aywa susah-susah |
sun-tarimèng sadèrènge |
wus kasêdya ing driyarsa |
wruha wrananing ulam |
ing kêdhung Bagong kêlangkung |
gêng-agêng ulame kathah ||
13. Sarta tan kêna ingêpik |
kaki punapi marmanya |
mênawi wontên gotêke |
ki pêtinggi nambung basa |
kaki rika matura |
(n)dika bêrkat tiyang sêpuh |
kandhane kang kina-kina ||
14. Ki Jakêrti matur aris |
inggih kandhane punika |

ulame ing kêdhung Bagong |
mila angkêre kêlintang |
tan kenging dan-alappa |
kêdhung Bagong duking dangu |
kina-kinane têtaga ||

15. Winastan têtaga Sasi |
pêtamanan sri kawuryan |
lêlangêning putra katong |
ing Singasari narendra |
Harya di Banyakwulan |
tumêrah sêlaminipun |
têkèng Harya Menak Sopal ||

Jilid 9 - Kaca : 245

16. Jênêk nêng têtaga Sasi |
sêsanèng taman mêtapa |
sih mring ngon-ingon ulam loh |
tambra bancèr wira soca |
rêng-arêng lan giligan |
papar cakul bèkèl palang |
tanapi ulam lanangan ||

17. Harya Menak Sopal nênggih |
tinêka dènnya mêtapa |
barang kang kinêrsan dados |
kali Kêlampih pinudya |
anjog maring têtaga |
lajêng dados sirahipun |
kang bènawi pêlabuhan ||

18. Satêngah wontên mastani |
sirah plabuhan punika |
sing ardi Jalêr clèrènge |
wetaning Kêdhiri praja |
tuture lèpèn Ujang |
angubêngi ardi Kêlut |
prênah salèr-kilènnira ||

19. Duka-dalêm kang sayêkti |
lèpèn Kêlampih lan Ujang |
rêbat yêkti panêrkane |
Ki Kulawiryâ ris mojar |
ing mangke punapa-a |
kêdhung Bagong namanipun |
kadi-punêndi marmanya ||

20. Ki Wijakêrti turnya ris |
inggih sawêg kula pajar |
duk Menak Sopal waune |
kukuwu anèng têtaga |
Sasi ngalama-lama |
nis marang dêlahanipun |
mèngkrat sampurnèng têtaga ||

21. Musna lan salangènnèki |
 ngumara anèng têtalaga |
 tan ewah kadya sabène |
 kluruking sawung abènan |
 sênguk mêtlunging gêmak |
 swarèng gamêlan anguyu-uyu |
 ngrangin pan piniyarsa ||
22. Cêngkunging kêmput yèn ratri |
 swabawaning wong amayang |
 kadhang lir suka rêramèn |
 pangliking sindhèn sinênggak |
 sênjata barondongan |
 myang surake tri gumuruh |
 kadya nalikane karya ||
23. Mêkatên sêlaminèki |
 wartining kang kina-kina |
 sadaya tiyang Trênggalèk |
 yèn wontên kang darbe karya |
 mêmantu rowan-rowan |
 anambut gamêlan sinung |
 sêrancak rong rancak angsal ||
24. Miwah praboting patani |
 wastra kêtling sêsampiran |
 asêsaji ing sontène |
 enjing pinaran samêkta |
 nèng pinggiring narmada |
 binêkta sêkaliripun |
 myang dhalang anilih wayang ||
25. Tan wontên susahing janmi |
 mêmantu nyilih gamêlan |
 samya mriki pangungsène |
 sadhengah kang siniliha |
 apan antuk kewala |
 raja-putrèn pan sinung |
 kewala tan kacupêtan ||
26. Milane dipun-wastani |
 têtalaga Sasi punika |
 winastanan kêdhung Bagong |
 dadya panêbaning gangsa |
 myang sinung ulam kathah |
 kèh-kèhing tiyang sênambut |
 wontên kang mêtlik culika ||
27. Pinêndhêt barang sinilih |
 kang culika tutumpêsan |
 katêlah dêlasan mangke |
 tan wontên wong pinitayan |
 mutung wus cinukêngan |
 mring kang mara-bumi kêdhung |

sêpriki tan kadya kina ||

28. Mèkatên gêgotèknèki |
duk jênênge Menak Sopal |
inggih kala jaman cothèk |
ngluluri ka-angkêrannya |
ing mangkya (ng)gih têrkadhang |
tiyang kang kalilan sinung |
amêndhêt ulam punika ||
29. Yèn tan sinung datan kenging |
nêrajang apêsing badan |
kathah kang janma wurung wong |
Jèngrêsmi suka ing driya |
Jèngraga Kulawirya |
myarsa andharing pitutur |
agênah pênggotèkira ||
30. Ki Kulawirya ngling aris |
lah kaki saèngganira |
mèt iwak sawiji bae |
punapi tan dadi bahya |
Ki Wijkêrti turnya |
duka-dalêm kang puniku |
sumanggèng kêrsa kewala ||
31. Jayèngraga lon dènnya ngling |
manira ngalap yuwana |
iwake ing kêdhung Bagong |
cinoba lamun sinungan |
lah mara Ripin sira |
ngambila iwak dèn-gupuh |
Ki Wirya nambungi sabda ||
32. Ya bènêr Ripin dèn-aglis |
santri Nuripin aturnya |
kadospundi pamêndhête |
cinêpêng mangsi kenginga |
damêl pancing punapa |
coba pinakan karuhan |
manawi kenging cinandhak ||
33. Yèn wontên ulam kang minggir |
mangka ginêdhig kewala |
ingkang gampil masalahe |
Jèngrêsmi alon ngandika |
kakang Raga-mênggala |
rika pakane dèn gupuh |
ingkang liningan asigra ||
34. Amakan ulame warih |
amrutah tumpêng sêkawan |
ngawirya tri nulya ge |
samyam amakani ulam |
suka dènnira tumingal |

gêmbira ulam sakêdhung |
samyâ rêrêbut ing pakan ||

35. Koyol yêl-uyêlan tandhik |
amijah milar ngêlobak |
byah kabèh mêtû saking rong |
carub mor marupa-rupa |
gêng alit tanpa wilang |
tan kongsi kandhas kang sêkul |
pinangane ing ulam kathah ||
36. Pan wontên ulam kêkalih |
amindu tan obah-obah |
sarupa nora anggape |
antêng wadêr wira soca |
[. . .] |
Jèngrêsmi mèsêm andulu |
ring wadêr ingkang dyatmika ||
37. Angandika rum amanis |
kaki Jakêrti marmanya |
kang wadêr wira soca ro |
beda lawan ulam kathah |
antêng tan obah-obah |
sadaya samya andulu |
marang wadêr wira soca ||
38. Dangu-dangu dèn-tingali |
kang wadêr ro wira soca |
sêkala salin warnane |
badhèr bang sisik kêncana |
mêncorong tiningalan |
sêdaya samya angungun |
kadya angêmu wahana ||
39. Nulya ngambang wadêr kalih |
alon lèr awak tan obah |
antara musna tan katon |
sêdaya gawok tumingal |
nis-e kang wira soca |
Ki Kulawirya amuwus |
dospundi kaki punika ||
40. Umatur Ki Wijakêrti |
inggih prayogi punika |
kados wontên wahanane |
kang lir sasmitaning ulam |
sawêg dugi-kawula |
langkung-langkung bêgjanipun |
enggal lamining kêpanggya ||
41. Apan pênêd kang pinanggih |
kang samya andon tirakat |
idayat nêng kêdhung Bagong |

Jilid 9 - Kaca : 247

- sukur angsal kanugrahan |
 samya alon ngandika |
 kaki pandonganirèku |
 kang muga manggya raharja ||
42. Jèngrêsmi mèsêm ngling aris |
 Nuripin ngambila ulam |
 ing kêdhung mênawa olèh |
 iwak padha dhêdhawêtan |
 Ki Wirya nambung sabda |
 lah mara ta dèn-agupuh |
 kinèn amèt minèng toya ||
43. Apa gogo apa mancing |
 sakarêpmu dèn-sêngaja |
 prayoga nyêmplunga bae |
 Nuripin sêmu kèwuhan |
 rada jrih angkêrira |
 dadya tingkah ala nganggur |
 mancing pancinge cêngkolak ||
44. Pinakanan ing wak pitik |
 cinêmplungakên ing toya |
 Ki Wirya sêndhu wuwuse |
 edan Nuripin gêndhila |
 têka (n)dadak sêmbrana |
 dèdolanan ala nganggur |
 sun banggal cocotmu nyênthak ||
45. Nuripin kumrengkang ajrih |
 pancinge cinaplok mina |
 ing palung kêlangkung gêdhe |
 Ki Nuripin gugup sigrak |
 sinêndhal mak cakèkal |
 sru alok hah olèh palung |
 gêdhe tènèh mak gudêbag ||
46. Samya gumuyu ningali |
 iwak pinancing ing wilah |
 gawok de têka kênane |
 Ki Wirya gumuyu latah |
 bilah dene digdaya |
 kenthol Nuripin sirèku |
 saiki mari gêndhila ||
47. Jayèngrêsmi Jayèngragi |
 suka tyasira tumingal |
 tan nyana kêlamun olèh |
 palung pinancing ing wilah |
 Ki Kulawirya sigra |
 muwus lah pancingmu iku |
 kêbangêtên nora pakra ||

48. Dak-dandanane sing bêcik |
 pancinge nora prayoga |
 kênuke bêcik di-oyod |
 bèn aja pêdhot sinêndhal |
 wus dadya dinandanan |
 ênya Pin iki wis kukuh |
 cobanên manèh yèn angsal ||
49. Nuripin mringis nampani |
 pakane nulya pinasang |
 cinêmplungakên pancinge |
 laju sinarap ing mina |
 sinêndhal gumalebog |
 mêngkana sêdangunipun |
 jêkak-jêkèk angsal mina ||
50. Tan kongsi nyêndhal ping kalih |
 sabên nibakkên sinarap |
 pêpak olèh sawêrnane |
 sisikan miwah lanangan |
 Jèngrêsmi lon lingira |
 uwis Nuripin ywa banjur |
 wus akèh kang sira alap ||
51. Nuripin mêksih amancing |
 dèn-prênah-prênah ing mina |
 sawiji tan ana nyenggol |
 angalih minggir mantêngah |
 Ki Wirya mojar nêntak |
 hus wong edan (n)dadak (m)bêrung |
 su buntung kêparat edan ||
52. Dinukan tan idhêp wêdi |
 andimêr wangkal apugal |
 mrêrêm katon iwak bae |
 Jayèngraga mèsêm nabda |
 nyata dhêmên mèt iwak |
 layake pusak sirèku |
 dene srêpan amèk mina ||
53. Kang paman aris nauri |
 wus karuhan iku pusak |
 malah kakèhan pusake |
 alis idêpe ya pusak |
 alis dhe-sih sisihan |
 jenggote muwêr lir jêmbut |
 jumêbêng pating salewar ||
54. Iya kenthol bagus Ripin |
 mulane jênêng si Pusak |
 dene kèh bêng-ubêngane |
 gêr ginuyu ing kathah |
 Ki Nuripin anjola |
 jinangkar jênenganipun |

angêcêmut palèrokan ||

55. Ki Kulawirya ngling malih |
hèh Ripin dhèk biyèn ika |
kowe dèn-lolohi lele |
marang (n)jêng kyai genea |
Nuripin aturira |
o inggih kala rumuhun |
kawula duk mêksih bocah ||
56. Kêlawan Ki Basarodin |
kala dèrèng dados ibah |
mêksih nama Dulrajak-e |
dados lurah athak-athak |
lurah botên mumulang |
rèhning kasihan ing guru |
kêrênge botên kêjamak ||
57. Mung mêthès santri kon ngêmis |
sadintên sontên yèn prapta |
kinumpulkên sal-angsale |
tinêdha sadayanira |
kadhang santri tan uman |
myang santri kinèn nêlawu |
suwakan ngayap misaya ||
58. Kula sring kinèn amancing |
mring lèpèn miwah bêtumbang |
lamun angsal janji paron |
tan kaur ngaji sêmbahyang |
pijêr amêndhêt ulam |
pêngulu tan milu-milu |
mung nênggani anèng wuntat ||
59. (n)Jêng Kyai rêmênèki |
ningu lam dene Ki Basar |
doyananipun iwak loh |
kula sring kinèn mancinga |
bêtumbang linarangan |
marang (n)Jêng Kiyai guru |
bêtumbang masjid punika ||
60. Kathah angsal-kula mancing |
sabên kula tinimbalan |
datan kêpanggah-kêpanggèh |
puniku nuju konangan |
(n)Jêng Kyai langkung duka |
kaya têngkèk bocah iku |
nglêburi iwak bêtumbang ||
61. Dulrajak lumayu gêndring |
(n)Jêng Kyai nuduh mring kanca |
kinèn nyêpêng mring kula ge |
tinubruk tiyang sêkawan |

Jilid 9 - Kaca : 249

- (n)Jêng Kyai angandika |
lèhe iwak lele iku |
jujokna cangkême pisan ||
62. Tan ngaji kêtungkul mancing |
gya kanca santri angrêncak |
sêkawan samya angêbyok |
tan nyana lamun têmênan |
kula sêngguh gethokan |
kawula ginrêjêg purun |
linolohan lele mêngtah ||
63. Bancolipun kanca santri |
(n)dadak nglolohi têmênan |
lelene amatil tênggok |
camêprut kula anjêngat |
butul maring gorokan |
sru ambêngok biyang-biyung |
(n)Jêng Kyai wêlas tumingal ||
64. Gupuh-gupuh kèn-ngulapi |
lelene kang anèng têtak |
kongsi butul matil tênggok |
lajêng rinogoh kewala |
lele miring nèng têtak |
dinudut patil kang butul |
sishipun cêngkrok têtak ||
65. Anyênthak kula anjêlih |
lelene enggal sinêndhal |
ilat cêthak sami kèkrèk |
gogodrès ngêmu ludira |
(n)Jêng Kyai timbalannya |
modar kowe karêpamu |
bocah (m)bêlêr kaya lingsang ||
66. Mila katêlah samangkin |
gèthèke tênggok kawula |
kang myarsa gumuyu kabèh |
Jayèngrêsmi lon ngandika |
Nuripin iwakira |
iya lèhmu mancing iku |
bakarên bae lawaran ||
67. Raga-mênggala agipih |
lan gaco ing Galèk-wulan |
gupuh dhodhok sabature |
dadèk gêni manggang ulam |
sadya binakaran |
wus matêng sêdayanipun |
Ki Wijakêrti turira ||
68. Sumangga amba-aturi |
anadhah kang sumapala |

- kang ingaturan nulya ge |
 samya wanting wiwijikan |
 anadhah pasugata |
 kêmbul bukti katrinipun |
 ulam anyaran dhinahar ||
69. Kêlangkung pikantuk bukti |
 raosing ulam kêbina |
 anyir wus kadya binumbon |
 mèh têlas satugêl sèwang |
 saking ing raosira |
 antara samya anutug |
 luwaran dènnya anadhah ||
70. Raga-mênggala Nuripin |
 sami anyarik pisêgah |
 sêdaya linorodake |
 sinung pra pawingkingan |
 kupêng nadhah lorodan |
 dadya kalih (ng)gon akêmbul |
 dènnya mangan ting kucapah ||
71. Anêmên pêmanganèki |
 kabèh ngrasakkên ing iwak |
 sinambi mangan angomong |
 ya talah nora kêjamak |
 rasane luwih enak |
 lan sakèhing kang iwak luh |
 kali kalèn kana-kana ||
72. Gurihe lir dèn-bumboni |
 ambakna ngong Galèk-wulan |
 lagya ku wêruh rasane |
 ing kêdhung Bagong iwaknya |
 enake tanpa timbang |
 kaya mokahêna untu |
 samya gumuyu kang mangan ||
73. Wong rolas samya ngijèni |
 lali lawuh saking desa |
 anungge ulam loh bae |
 anutug dènnira mangan |
 warêg kongsi tan têlas |
 samya kuwarêgên nyêmpluk |
 wadhuke kang padha mangan ||
74. Nuripin mêksih nêmêni |
 sisane kang sami mangan |
 sêga myang kêlaprutane |
 krowot rinakut pinangan |
 carup srundèng lan upa |
 ramut ri ngalêthak balung |
 Ki Kulawiryasru mojar ||

75. Hus kêblak cicir Nuripin |
 thèthèkan nglèthêg thèthèlan |
 wis pancène nisthakake |
 lir sajêge tan kaopan |
 anggêmêti rèwètan |
 bacot ngiras dadi kèlut |
 rêsiki upa kang gêdrah ||
76. Gumuyu kang samya myarsi |
 Ki Wijakêrti ris mojar |
 (ng)gih pênêd tinêlasake |
 tanggêl owêl dados sisa |
 sampun isin nèng têba |
 wong warêg watêpuk kètu |
 arosa lumakwèng paran ||
77. Nauri (ng)ghipun inggih |
 yèn ta sampun drawoloa |
 jrih dinukan mêtthi ngêlèh |
 niku kenthol Kulawirya |
 sok (n)dukani wong mangan |
 nora nglumuhi batur |
 balung usus otot ilat ||
78. Ki Wirya gumuyu angling |
 pa wis gêmês lèhmu (n)dilat |
 lan apa enak iwake |
 umatur pan inggih eca |
 anyir tanpa sêsama |
 sajêg ngong nêdha ulam luh |
 tan lir punika raosnya ||
79. Ki Kulawirya nauri |
 ya wong mono kowe setan |
 wong wong-wongan dudu uwong |
 sêdaya gumuyu suka |
 Nuripin ginaguywan |
 Jèngrêsmi ngandika arum |
 paman suwawi asalat ||
80. Sampun manjing wêktu Mahrib |
 anulya samya akadas |
 Nuripin adan tumlawong |
 wusnya sunat nulya kamad |
 antara pêrlunira |
 bakda wabin lajêng wêktu |
 Ngisa antara wus bakda ||
81. Atota dènnira linggih |
 nyamikan lumadyèng ngarsa |
 samya ngalap sasênènge |
 pinurutah marang wong kathah |
 karya cagak lèk-lèkan |
 mêngkana sêdangunipun |

Jilid 9 - Kaca : 251

wus dalu samya karipan ||

82. Atata pating gulinting |
Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryane |
adhikir kêlangkung rahab |
Nuripin sore mula |
dènnira turu anglugur |
ngalindur bêngok gêmboran ||
83. Kang turu kagyat atangi |
ting jêngèlèk samya tanya |
niku napa-a baguse |
ingoyog ginugah-gugah |
gya tangi guragapan |
Ki Wirya gumuyu muwus |
Ripin iku katon apa ||
84. Umatur inggih kaèksi |
tiyang gêng alit kèh prapta |
briga-brigi yun ambêlèh |
kang arsa mênthung anjambak |
ngagag (m)bithi anêkak |
manah kula kagum-kagum |
nêdha tulung tan bisobah ||
85. Ki Kulawiry ngling (m)bêkis |
wong jêblog tan kira-kira |
mundhak bêtah (n)dhêkok ngorok |
wis ta mêlèka kewala |
matur (ng)gih pun tilêman |
ngêliyêp malih anglindur |
angrêruntuh bêraokan ||
86. Ginugah nulya nauri |
mêksih mêlêlêng anendra |
Ki Kulawiry têtakon |
krêp tindhihên ana apa |
Nuripin aturira |
kêtingal tiyang gumuyu |
gêng alit sêpirang-pirang ||
87. Ngajak guyon ngilik-ilik |
lajêng bêngka badan-kula |
mripat kula mêlak-mêlèk |
e lah sirèku bakalana |
kalap kapundhut danyang |
kèndêl sadhela anglindur |
gêro-gêro gêragapan ||
88. Ki Wirya gumuyu (m)bêkis |
hus Cêblung kêparat edan |
ambakna nglindur anglênyèh |
ijèh nyêngoh amêncangah |
têkan nglindur tan lumrah |

lumrahe wong nglindur turu |
iku wong mëlèk warasan ||

89. Tindhiehên sru angrêrintih |
umatur inggih wikana |
akathah têmên kang katon |
mêngkana sawêngi pisan |
nèng sela kumalasa |
tan lêt sadhela anglindur |
Nuripin kaku tyasira ||
90. Kêrêpên dènnya kathindhieh |
tan milih mëlèk turua |
Ki Ripin nangis (ng)gêlolo |
angalih panggonan mêksa |
kêtindhiehên kewala |
akêbut nêbut (n)dharudhut |
tindhiehên adêg-adêgan ||
91. Sêdaya tan antuk guling |
(ng)guguyu mring Ripin dènnya |
tindhiehên tan ana lête |
samyâ (ng)guyu-guyu samar |
mênawa kêbanjura |
anglamong kêna ing kêdhung |
Bagong angganggu wong anyar ||
92. Ing wanci wus bangun enjing |
Jayèngrêsmi lon ngandika |
suwawi paman a-Suboh |
utami mupung sih awal |
lan Nuripin supaya |
mêndha dènnira anglindur |
kêlangkung kawêlas-arsa ||
93. Kang paman miwah kang rayi |
samyâ trangginas akadas |
wus ngambil hêr astutine |
mêngkana kang cinarita |
Nuripin wusnya kadas |
matane mari bariwut |
nulya adan angalikan ||
94. Kang sunat gya angamati |
angangkat pêrluning salat |
Subuh antara bakdane |
anutug puji dhikirnya |
pêragad numpa donga |
sêlawat sêsalaman wus |
Jayèngrêsmi angandika ||
95. Lah wus kaki Wijakêrti |
lawan kang Raga-mênggala |
kewala wangsulèng kene |

Jilid 9 - Kaca : 252

manira yun lumaksana |
marang ing Lêmbuasta |
kang liningan lon umatur |
lir kukila andon wohan ||

589 Dhandhanggula

1. Lamun parêng kawula umiring |
ing saparan kédah atumuta |
marang ing Lêmbuastane |
Jèngrêsmi lon amuwus |
pan wus sangêt têrima-mami |
mungguh laku tirakat |
prayogi kang samun |
tan sigug rasaning lampah |
panguntape lampah wus têrima mami |
sakèhing kang sih-marma ||
2. Lan wus pêdhak kang kasêdyèng kapti |
ingkang liningan sumanggèng kêrsa |
tan lênggana sapakone |
Jèngrêsmi malih muwus |
kang pêtinggi kaki Jakêrti |
sami andum waluya |
kewala ngong laju |
nulya samya sêsalaman |
gantya-gantya wusnya (n)dan mangkat tumuli |
sah saking pakêdhungan ||

16 (Pêpisahan kalihan Ki Raga-mênggala tuwin Ki Jakêrti)
Enjingipun pêpisahan kalihan Ki Raga-mênggala tuwin Ki Jakêrti, lajêng sami nglajêngakên lampah dhatêng Lêmbuasta. Sowan Ki Dêmang Ngabèi Kidang Wiracapa, katampi saha semah, Ni Widaryati lan rayi-rayinipun Wirabancana, Wirangkara tuwin Wirabaja. Kidang Wiracapa nyariyosakên lèlampahanipun nalika nem-neman sêsarêngan Ki Bayi Panurta engga dados dêmang anut lampahing kapriyayèn. Anggènipun jêjodhoan kaparingan putra èstri satunggal nama Rêtna Ginubah, nanging botên salimrahing tiyang. Tansah saba ing wana, namung kala-kala kemawon mantuk. Katingal nggrantêsing manahipun Ni Wadaryati, mila kasigêg. Jayèngrêsmi ngaturakên kawontênan ing Wanamarta ngantos dumugi linggaripun Sèh Amongraga ingkang kaluru. Minangka pakurmatan dhatêng tamunipun, kawontênakên kalênengan.
Gangsa, niaga saubarampenipun mila sampun sumadhiya awit saking bêrkahing gêsang dados priyayi. Jayèngrêsmi sarayi lan pamanipun kadhawuhan tumut nabuh.
Kidang Wiracapa ngandharakên kuwajibanipun tiyang dados priyayi, nanging botên kédah tilar agami, jêr ing ngagêsang wajib ngudi jumbuhing donya lan akerat. Katranganipun têrkadhang nyrèmpèt-nyrèmpèt carêmêdan.
Kaca 253 - 278.

Jilid 9 - Kaca : 253

589 Dhandhanggula

3. Mèh rahina wanci pajar sidik |
mabang silaking Hyang Arunèngjang |
masinjang ima awênge |
lulungsiran kadulu |

dadu pita rêkta arangdhi |
marêngga tuturutan |
mêrêm rêmu-rêmu |
lir tasiking dyah tipisan |
mega malang nêrantang ganthêng ngênthèngi |
angrêmuk ima krêsna ||

4. Tap masungsung amêrdapèng wèni |
lir sisinoming dyah mincis anjrah |
linuding pipidih adèn |
kasilakan asuluh |
silih solah kasilo dening |
Hyang Suryarsa mamadhar |
duk amungup-mungup |
ngatirah praba majingga |
andhêpani salire sèsining bumi |
katrapèng adakara ||
5. Sumaringah kabèh pra kirnaning |
kadya kagringan manggih usada |
duk ratri praptèng arine |
kakaywan yag lir mahyun |
suka kèngêl katubing angin |
antara kawistara |
baskara ring esuk |
tan wun langêning akirna |
kang mahawan anabrang kali Kêlampah |
ngidul-ngetan mèt mêrga ||
6. Wus kèpungkur kang sêdya umiring |
nèng kèdhung Bagong wus asowangan |
samyah mulih dhewe-dhewe |
yata ingkang lumaku |
padhadhahan dhusun ing Wadi |
anampak patêgalan |
pala sri dinulu |
gumantung pëndhêm kêsimpar |
kacang gudhe kècipir kara kêrai |
timun lawan sêmangka ||
7. Jagung jêwawut kêtela linjik |
lombok terong dhuku jarak kapas |
tompulu kasumba wijèn |
samyah tulus tinandur |
pêsabinan tan anglêbari |
gaga miwah tadhahan |
sorotan tan uwun |
tan mangsa tigas ing gagang |
ana panèn mêrkatak amêmping kuning |
mapak mlêncut gumundha ||
8. Inggang lagya tandur myang anglilir |
nyêbar angurit kang lagya mêka |
nênampingi miwah anglèr |
inggang (ng)garu mëluku |

malik ningkal lêbaring dami |
kêbone rupa-rupa |
kêbo jamur lamus |
dhari ngantih dhungkul ranggah |
ting balêkèr anggantêr pêcut ngabani |
bo o o hêr kya kiya ||

Jilid 9 - Kaca : 254

9. Akanthêngan gêgalêng tinamping |
ngêmbong tulakan liraping toya |
sri kasêrêng ing srêngenge |
silaking ombak banyu |
de didan ing angin maringin |
nampèl galêng kaplikan |
ngapyuk ing lèng yuyu |
yuyune yayah asuka |
nèng panglèngan ayêm lir mangun kamuktin |
dening gyan kabêngbêngan ||
10. Kaboloting rurumbut kang minggir |
ingadhêgan bango pêcak cagak |
balêkok kuntul trinile |
anrakêt anèng ranu |
kadya puspa mênur mênuhi |
panjrah nèng patilêman |
sumawur ing kasur |
tustha kang pêksi putihan |
mamrih mangsa ambêncèt bêncèt malêcit |
cat kêna kadhang tuna ||
11. Pêcak caruk rêbut mucuk cacing |
sulambêran mencok pagalêngan |
miwah angacob ing warèh |
ngangsir canthuka cundhuk |
Ki Nuripin mèsêm ngaruhi |
kanca ing pacangkalan |
bisa anênangguh |
yèn lagi wong anglèr sawah |
glis anjêproh sikuntul putih asuci |
anisil prêcil kongkang ||
12. Tan sêmbada pasêmone putih |
Ki Wuragil Kulawirya mojar |
lo lah milua dèn-age |
sira bangsaning kuntul |
namung putih wulunirèki |
sira mung jènggodira |
kêlawan jênêngmu |
Nuripin jênêng putihan |
badhoganmu tan kêna balung kêmlithik |
mêntah-mêntah pinangan ||
13. Tan etung mung (m)buru warêgnèki |
mungguh pasang sêmu santri kombang |
gêsêng lir matêng jabane |

jêrone mêngtah lugu |
durung kambon gêni sapêlik |
mêngtah sêkojur pisan |
iku yèn candramu |
Nuripin mlênggèh turira |
dene ngaya yèn kados kuntul nèng sabin |
sasat sagêd angingkrang ||

14. Nèng pêpalang palon kandhang sapi |
Ki Kulawirya ambêkuh mojar |
hi bilah Ripin dilènggèng |
bangêt lèh edan taun |
anggêgarap wong si Pênnyakit |
jinorogakên ing sawah |
mak jêgug gèlaprut |
Nuripin tibèng lèlèran |
mèh kêpacul doranne lagi ambabit |
marêngi gacrokira ||

Jilid 9 - Kaca : 255

15. Kang macul kagèt sarya sru angling |
hi mèh bae kurang sêthithik kêna |
prèhipun niku baguse |
Ki Wirya sru gumuyu |
(ng)gih raine niku Nuripin |
kèn nampingi têng (n)dika |
rêgêd dimèn alus |
sing alus kaya galêngan |
tinampingan turene niku kêpengin |
lamun (n)dika pacula ||
16. Kang macul (ng)guguyu mring Nuripin |
mlerok mèsêm Nuripin lon mojar |
ya talah awakku dhewe |
lah maha ngaru biru |
jare wong dènranne kêpengin |
tan kaprah ing wong kathah |
wong dhêmên dipacul |
sarwi mêngtas mring galêngan |
Jayèngrêsmi Jèngraga gumujêng mèksi |
Ki Kulawirya latah ||
17. Ngling hi Ripin lir wong-wongan glali |
jêg loro-boyo gawe kucingan |
gèlaprut êndhut janggude |
wis ta adusa gêmblung |
Ripin ngagag ngrangkul Ki Ragil |
Ki Wirya ngling ya iya |
tak-parung lambemu |
sêdaya suka tumingal |
ingkang dadi paguywan samêrgi-mêrgi |
Nuripin masuh sinjang ||
18. Pine ngiras nganggo ing lumaris |
nut mêngga gung ngetan sring papagan |

wong sêpasaran mring (ng)Galèk |
jalu èstri asêlur |
ngawiryà tri kêrasèng ati |
kèngêtan ing kêrajan |
ing Wanamartèku |
kêlangkung arjaning desa |
ing Trênggalèk dhusun dhêkêt adu sabin |
pêpasar kèh pinangka ||

19. Wisan-gawe wayahirèng ari |
Ki Nuripin kinèn atêtanya |
dhusun ing Lêmbuastane |
kang liningan agupuh |
ngandhêg laku janma ing mêrgi |
têtanya pundi ingkang |
dhusun prênahipun |
kang winastan Lêmbuasta |
kang tinakèn nauri kidul puniki |
lêt rong dhusun kewala ||

20. Kajêng rau agêng kang anganjir |
Ki Nuripin wus narimèng warah |
umatur mring bêndarane |
Ki Kulawiryà muwus |
lah dhingina ngidul Nuripin |
sira atêtakona |
ing pawismanipun |
Kae Kidang Wiracapa |
iya mangsa-bodhoa sira Nuripin |
bêlabaka bêlaka ||

Jilid 9 - Kaca : 256

590 Balabak

1. Kang liningan Nuripin matur sêndika |
nulya ge |
andhingini ing lampah kinèn têtakon |
wismane ||
2. Mas Dêmang Kidang Wiracapa ing Lêmbu |
-astane |
Ki Nuripin wus prapta ing pêdhadhahan |
dhusune ||
3. Langkung agêng anggênggêng karang kitrine |
kirnane |
kinubêngan ing pring ori têtung gêlang |
dhadhahe ||
4. Mujur ngulon kêrajane Lêmbuasta |
banjênge |
tinuruting jagang jro wiyar atêtung |
-gêlange ||
5. Ingkang prênah pêlawangane dèn-wodi |
jagange |

- mêrgi agêng ngubêngi jagang mring kori |
jujuge ||
6. Ki Nuripin praptêng lawang paregolani |
kandhêge |
ngadhani janma wêtu saking jro sawiji |
tinakèni ||
7. Aturira kula jrihi matur mas dêmang |
têmêne |
wontêni malih tinanyani sami kewala |
saure ||
8. Kang sawiji malih tinakèni mrayoga |
saure |
yèni prêkara mêkotêni (n)dika kêpangguh |
lan lêbe ||
9. Mring Kauman Ki Pêngulu Asradênta |
adate |
nika kang wus pinitayani mring mas dêmang |
sabêne ||
10. Ki Nuripin manthuk-manthuk anauri |
arise |
lah kang pundi wismani Ki Asradênta |
prênahe ||
11. Tinudingani la nika cêlaking mêsjid |
êlore |
nauri yèni mêkotêni pênêd ngong panggih |
lan lêbe ||
12. La (ng)gèh sampun ki sanak ngong témonane |
kaume |
ingginggihan Nuripin nulya lumampah |
ge-age ||
13. Tan antara prapta wismani pêngulu |
kêpangguh |
sêsalaman Nuripin lan Asradênta |
nèng ngèmpèr ||
14. Rogok-rogok asradênta gêdhe dhuwur |
dêdêge |
gumapula kapara akèh kang putèh |
rambute ||
15. Jenggot jêmropok agabrès bruwès atêpung |
godhêge |
netra kêdhop aloyop milulu lambe |
amdumble ||

Jilid 9 - Kaca : 257

16. Awak irêng kurang daging kadhuwurên |
dêdêge |
gondhokira (ng)gendhol sagembol |
gêdhene ||
17. Ki Nuripin mèsêm ngling sajroning ngati |
wong kuwe |
iba-iba bêndara lamun wêruha |
mring kowe ||
18. Mendah (ng)gonne amoyok Ki Kulawirya |
(n)tèk amèk |
wong mêngkono (n)dadak ginawe pêngulu |
ya gene ||
19. Amit têmbung Nuripin mring ki pêngulu |
sojare |
anjêjêrèh (n)jarwani kang mula-buka |
jatine ||
20. Mugi kyai pêngulu anglarapêna |
kature |
mring bêndara mas-bèi ing Lêmbuasta |
nuntêne ||
21. Ki Pêngulu Asradênta anaguhi |
têmbunge |
(ng)gèh nak-bagus yèn mekatên kula matur |
pênêde ||
22. Lah suwawi lumêbêt kula kang ngirid |
lampahe |
Ki Nuripin nyauri inggih sumangga |
andhèrèk ||
23. Nulya samya lumampah Nuripin wuri |
(ng)garêndhèl |
kacumêtan (ng)guguyu mring Asradênta |
batine ||
24. gêdhe dhuwur andhoyok ngêthimil rindhik |
lakune |
tan antara praptèng jro kae pêngulu |
kêpanggèh ||
25. Nèng pëndhapa Kidang Wiracapa tanya |
wuwuse |
ana paran Sradênta sira agati |
dêlênge ||
26. Alon matur têtètèh katur sêdaya |
bukane |
manthuk-manthuk ki dêmang rada kèlingan |
dangune ||

27. Alon mojar ki dê mang mring Ki Pêngulu |
wuwuse |
anèng ngèndi samêngko kang sira pojar |
ênggonne ||
28. Asradênta anolih marang Nuripin |
tangcape |
Ki Nuripin umatur mêksih nèng wuri |
arèrèn ||
29. Sangandhaping wrêksa gêng ranu anganjir |
katrine |
angling malihe hèn Asradênta sirèki |
dèn-age ||
30. Aturana prayogi kang andon-langip |
lakune |
kang liningan lèngsèr Nuripin tan kari |
undure ||
31. Angaturi marang kang sêdya mêrdhatèng |
gupuhe |
anèng ngarsa Nuripin ngirid pêngulu |
lakune ||
32. Jayèngrêsmi Jayèngraga Kulawirya |
katrine |
dènnya rarywan anganti ingkang tinuduh |
wangsule ||
33. Gya kêtingal Nuripin pan tinutwuri |
lakune |
ragi pêdhak Ki Kulawirya andulu |
karone ||
34. Sapa kae rowange dene adhuwur |
dêdêge |
kêdhuwurèn ngarêp kèndhèkên kêpara |
kêpèrè ||
35. Hi hi gondhok agêdhe lambe andoblèh |
andouble |
kaya apa dene iku mêmêdèni |
dhapure ||
36. Gêdhe tèmên godhèke sak krungan gêmak |
gêdhene |
lir gantangan mlêngkung kabotên kurungan |
nyêngklunge ||
37. Ingkang putra gumujêng myarsa kang paman |
wuwuse |
tan adangu Nuripin prapta ing ngarsa |

Jilid 9 - Kaca : 258

- karone ||
38. Asradênta ngadhêpêg matur angglêrêg |
swarane |
gêdhe nglokor gumrênggêng kadya barênggi |
grênggênge ||
39. Punapinggih paduka ingkang mêrtamu |
badhene |
Ki Wuragil nauri ênggih mêkotên |
kyaine ||
40. Inggih kula punika kinèn ngaturi |
lajênge |
maring rama ijêngandika bêndara |
kêrsane ||
41. Lah sumangga sang bagus kula umiring |
ngiride |
Jayèngrêsmi alon dènnira ngandika |
mring lêbe ||
42. Rika niku punapi ênggèh pêtinggi |
lungguhe |
utawa yèn mambu sêntananira mring |
dêmange ||
43. Asradênta umatur kula punika |
yêktose |
awon-awon inggih dinamêl pêngulu |
ing mangke ||
44. Jayèngrêsmi mèsêm angandika aris |
mring lêbe |
lah (n)dawêg ingriki sami sêsalaman |
ki lêbe ||
45. Ki pêngulu gupuh nyakup astanipun |
salame |
nulya Jayèngraga Kulawirya gantya |
rahabe ||
46. Ki Wuragil Kulawirya mèsêm (n)dulu |
mring lêbe |
sasmita ring kang putra myang mring Nuripin |
liringe ||
47. Jayèngrêsmi ngandika suwawi pamun |
lumade |
nulya samya tyasira angraras driya |
katrine ||

1. Pra ngawirya katri wus kairid |
lampahira alon |
Asradênta lumakyèng ngarsane |
Kulawirya tansah abibisik |
marang Jayèngragi |
samyang angguguyu ||
2. Mring pêngulu Asradênta dening |
dhuwur kuru gondhok |
iya ta lah ki pêngulu kuwe |
wong mêngkono dèn-gawe mêngkoni |
pêngulu lir pêksi |
pêcuk gondhok susah ||
3. Jayèngraga mèsêm tutup lathi |
kang pinoyok munggo |
Nuripin mëlêt-mëlêt èncêpe |
jêr iku apa bènêr pêthèk-mami |
kadya wong madadi |
nêmu tike candu ||
4. Ki Wirya ngling apa kang dera ngling |
Nuripin acêlor |
ingih piyambakan anêlame |
tan antara lampahira prapti |
paregolanèki |
kèndêl samya ngantu ||
5. Asradênta matur dalêm nganti |
nèng ngriki kemawon |
kula matur mring bëndara mangke |
ênggèh paman manira anganti |
sakêdhap nèng ngriki |
sigra ki pêngulu ||
6. Tur uning mring bëndaranirèki |
Ki Wirya duk anon |
ngling ya ta lah pênguluning kene |
apa saking alime ing ngèlmi |
wong kaya mêmêdi |
digawe pêngulu ||
7. Wong irêng blêng jenggod kèh kang putih |
angrongkop ing gondhok |
nurut uwang têtung ing godhège |
kaya kèndhil kèdlèwèran tajin |
lan êndhasirèki |
gêdhe gondhokipun ||
8. Tan sêmbada dhuwure kru aking |
balung ting pëndhosol |
layak kabotan dening gondhoke |
gondhok mêdhok angingkuti daging |
nglumpuk dadi siji |

mring gondhok milulu ||

9. Miyut-miyut lakune tênganging |
kabandhulan gondhok |
ginuyu mring kang putra kalihe |
Ki Nuripin angglêgês sarya ngling |
andêlna (n)Jêng Kyai |
kenthol yèn amangun ||
10. Walah mêksih kurang papanèki |
isih luwih poyok |
Asradênta kang atur uninga |
kae Kidang Wiracapa angling |
(ng)gêgêlara aglis |
lampit kêlasa lus ||
11. Sigra rinumatan wus miranti |
palinggihan dhayoh |
lon dènya ngling lah turana age |
Asradênta gupuh angaturi |
marang sang tamu tri |
kang angantu ing pintu ||
12. Turira ris paduka ngaturi |
mring ramanta gupoh |
kang ingaturan kerid lampahe |
Jayèngrêsmi lawan Jayèngragi |
Ki Kulawiryèki |
Nuripin tan kantun ||
13. Kae Kidang Wiracapa mungging |
pêndhapa tambing lor |
ingadhêp dening kulawangsane |
sêntana kêlawan magêrsari |
tarap anèng wuri |
samyasaguh-saguh ||
14. Sangkêp supacaraning ngabèi |
epok lan paidon |
anèng lante lan pawong rencange |
samyambêkta pêdhang miwah tamsir |
têlêmpak myang bêdhil |
panguthik lan suduk ||
15. Arinira katri anèng ngarsi |
(n)dêl-andêling kewoh |
Wiranjara lan Wirangjarane |
wuragile Ki Wirabrajèki |
samyangayumi |
bawah tabonipun ||
16. Lêbak-wukir ing Lêmbuastèki |
anyapara-têlon |
pra kenthol tri dadya wat-awate |

Jilid 9 - Kaca : 260

- kang raka wus angudanèni |
 rampung rinira tri |
 kinarya bêbau ||
17. Yata wau ingkang amêrtami |
 lampahira alon |
 praptèng natar tritis pëndhapane |
 Kidang Wiracapa duk ningali |
 mring kang wau prapti |
 sênênne sumunu ||
18. Gupuh-gupuh mêthuk angadêgi |
 sarya lingira lon |
 lah sumangga anakmas alinggèh |
 matur inggih nulya angabêki |
 Wiracapa linggih |
 lan pra arinipun ||
19. Jayèngrêsmi Jèngraga Ki Ragil |
 samya tata lunggoh |
 Jèngrêsmi mangarsa tur salame |
 Kae Kidang Wiracapa aglis |
 pasalam ngrahabi |
 wa barakal-lahu ||
20. Sarwi anêmbrama ing pambagi |
 karaharjèng lakon |
 mangsuli basukiyèng kramine |
 wusnya nulya manjing ganti-ganti |
 sêsalaman sami |
 gya mring pra rinipun ||
21. Samya rahabira tundhuking sih |
 -ira têmebe tumon |
 wusnya sêsalaman sêdayane |
 amrayogi dènnya samya linggih |
 langkung among krami |
 kajatmikanipun ||
22. Kidang Wiracapa angabèi |
 wijiling sabda lon |
 punapinggih anakmas putrane |
 kakang Kae Bayipanurtèki |
 wastane ing nguni |
 mas Arundayèku ||
23. Inggang pundi pêmbayuning siwi |
 kang tuwa kang anom |
 pintên sêdaya panunggilane |
 sapa sintên kang sinambat ing sih |
 anak-ingong katri |
 pundi ingkang sêpuh ||

Jilid 9 - Kaca : 261

24. Jayèngrêsmi aturira aris |
 paduka tannèngko |
 rakanta (n)Jêng Kyai susunune |
 namung titiga pambayun èstri |
 kang jalu kêkalih |
 kawula kang sêpuh ||
25. Ingkang anèm punika kang adhi |
 wondene kang wadon |
 Tambangraras (m)bok-ayu wastane |
 kula sinungan pun Jayèngrêsmi |
 punika ri mami |
 Jèngraga rannipun ||
26. Satunggil paman Kulawiryèki |
 kang wuragil anom |
 gangsal sêdaya panunggilane |
 ingkang sêpuh rakanta (n)Jêng Kyai |
 tumuntên rinèki |
 Suwarja pêngulu ||
27. Wiradhustha pêndhadhanirèki |
 gya Panuksma rêke |
 Panamar lan Ki Kulawiryane |
 inggih punika kang muragili |
 sêdhèrèk nêm nunggil |
 sayayah saibu ||
28. Kidang Wiracapa duk miyarsi |
 nauri sabda lon |
 yèn mèkotên anakmas kalihe |
 putranipun (n)Jêng kakang Kiyai |
 Ki Kulawiryèki |
 wragile Ki Guru ||
29. Inggih sokur alkamdulilahi |
 karsaning Hyang Manon |
 nakmas pêpanggih ing ingong rêke |
 tuwin pun adhi Kulawiryèki |
 prayogi dhi ragil |
 kang kêparêng ngayun ||
30. Cêcêlakan lan arinta katri |
 supaya mrih pundhoh |
 kang liningan lèngsèr gya nulya ge |
 têtung dhêngkul lan Wirabrajèki |
 pra kadang ngingsêri |
 samya sukèng kalbu ||
31. Kae Kidang Wiracapa angling |
 pundhuha padha nom |
 manira biyèn duk maksih anèm |
 lan Ki Guru ing Wanamartèki |
 wus saeka kapti |

32. Arinira katri anor-ragi |
malih ngandika lon |
lah undangên rubiyah-ngong Nikèn |
Widaryati Asradênta aglis |
ngaturi (n)Jêng Nyai |
Widaryati gupuh ||
33. Praptèng ngarsa kang raka ngling aris |
wruhanira rêko |
sira kêdhayohan ya sutane |
Kae Guru Bayi Panurtèki |
kang ro iku siwi |
siji ku sêdulur ||
34. Kang sring ngong-tuturkên ing sirèki |
duk mêksih samya nom |
wong sêsanga iya panunggale |
mas Rundaya lawan |
miwah Ekawêrdi |
lan Wargasastrèku ||
35. Malarsipta Carikputra tuwin |
Carikmudha kang wong |
Danumaya kêsangane dhèwèk |
mêngko tan ana panggih pinanggih |
bagèkna tumuli |
dhimu myang alomu ||
36. Nikèn Widaryati nêmbamani |
arjaning apanggoh |
ingkang putra kalih nor-ragane |
myang kang Wuragil Kulawiryèki |
wêcananira ris |
amangsuli nuwun ||
37. Kidang Wiracapa angling malih |
ing nguni ngong anon |
santrine mas Arundaya biyèn |
sawiji tan kêna sah kikinthal |
si Bawuk rannèki |
wus amulucumbu ||
38. Jayèngrêsmi mèsêm matur aris |
sèstuning patakon |
inggih mêksih pun Bawuk ing mangke |
kinarya pêngulu angibahi |
ing Wanamartèki |
sawawêngkonipun ||
39. Wasta Ki Pêngulu Basarodin |
gênging sih kinaot |
lan kang para kadang sêdayane |

Kidang Wiracapa gumuywangling |
mring Asradêntaki |
kancamu si Bawuk ||

40. Jênênge saiki Basarodin |
mêngko ibahing wong |
Asradênta mêlongo winartèn |
angling malih niku adhi Ragil |
Asradênta niki |
ngong karya pêngulu ||

41. Bêrkat milu lara lapa kinthil |
lit milya milyèng ngong |
baya wus binage ing takdire |
wusanèngsun tinitah ngabèi |
sêkadar malês sih |
mring Asradêntèku ||

42. Sami lan pun Bawuk Basarodin |
niku ran si Dhogol |
gêr ginuyu marang sêdayane |
Kulawiryaya latah duk miyarsi |
mojar olèh tandhing |
kang Pêngulu Bawuk ||

Jilid 9 - Kaca : 263

43. Lan kang Asradênta (m)buh pinilih |
kari angêtombol |
sangsaya gêr-gêran ing guyune |
Kulawiryaya tan wangwang maliring |
watak (m)bibisani |
yèn anjurudêmung ||

592 Jurudêmung

1. Kae Kidang Wiracapa |
pangandikanira arum |
marang ing rubiyahipun |
Widaryati arakita |
pasugatane tamumu |
mumulenên sutanira |
saiki mupung apangguh ||

2. Uwus manira tan bisa |
têtêmu lan ramanipun |
sutanta bae lan rimu |
prêsasat kakang Rundaya |
mêrene sinihan pangguh |
marêm dene pulunanta |
Nikèn Widaryati gupuh ||

3. Alon lèngsèr maring wisma |
nudu pawong rencangipun |
pawohan wedang panganan |
kinèn nyaoskên mangayun |
kang nênapa ngadi-warna |

sapênganggone pinatut ||

4. Nikèn Widaryati agya |
ngirid pagulan mangayun |
kêpering raka alungguh |
sugata sumajèng ngarsa |
wusnya ngladèni gya mundur |
tap laku kadya wong kutha |
parigêl sasolahipun ||
5. Kae Kidang Wiracapa |
nyarakkên sugatanipun |
sumanggèng kêrsa ing riki |
sami anadhah nyamikan |
ywa taha-taha ing kalbu |
utami kêrana Allah |
tan wêrana siku-siku ||
6. Sarwi nyandhak pacawanan |
wedang ron balimbing-wuluh |
gula sakar arèn luhung |
mara ta ing kono sira |
Wiranjara lan adhimu |
Wirangkara Brajawira |
angrahabana sirèku ||
7. Alomu manawa ringa |
kang liningan samya gupuh |
nêmbrama manis ing wuwus |
Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèku |
samya ngalap nginum wedang |
kang wedang balimbing-wuluh ||
8. Lalabe gula-rèn sakar |
adhahar nyamikanipun |
sasênêngira amundhut |
wowohan myang lah-olahan |
Ki Wiracapa amuwus |
lamun kêparêng ring driya |
dhi Ragil nakmas puniku ||
9. Prayogi kèndêl sêpasar |
supaya ing sih tyas nutug |
marêma marma andulu |
marang sang bagus katrinya |
Jèngrêsmi alon turipun |
pangandikanta kang dhawah |
inggih kêlangkung kasuhun ||
10. Inggang sih-marma paduka |
asangêt kawula nuwun |
sumanggèng kêrsa lumuntur |
marmanipun tur-kawula |

- ri-paduka yêktosipun |
ing lampah katri punika |
dhapur ingutus angruruh ||
11. Mring Kae Sèh Amongraga |
sah nis ing sêsaminipun |
jênaka dèrèng saèstu |
swami Nikèn Tambangraras |
kêlangkung kawêlas-ayun |
karya runah yayah rena |
myang kulawangsanipun ||
12. Mila ing lampah-kawula |
kalunta andon anglangut |
aniti nitik tan antuk |
mahas wana pawukiran |
ing mangkya prapta ing ngayun |
kawula panggoh paduka |
pan punika wiyosipun ||
13. Kae Kidang Wiracapa |
duk miyarsa aturipun |
kang putra angrês tyasipun |
kêgagas wlas sêmu waspa |
Widaryati nut wêtu luh |
myarsa ature kang putra |
anutur sêduluripun ||
14. Angarang tinilar priya |
ing têpa sariranipun |
Kae Wiracapa muwus |
(ng)gih Allah kang pinapajar |
dene kabèh kawlas-ayun |
manira lawan bibinta |
puwara tumutur wuyung ||
15. Saking kandhêhan miyarsa |
lapake datan susunu |
puniku bibinirèku |
myat mring anakmas kalihnya |
lir tan kêna sah andulu |
kula puniki anakmas |
pati branakan tuwuh ||
16. Susuta èstri sajuga |
tankaprah limrah ing sunu |
Jayèngrêsmi lon umatur |
liripun kadya punapa |
de mawi tan limrahipun |
Ki Wiracapa lingira |
rinta wit duk jêbèng pinjung ||
17. Tan kêna rinrèh ing karya |
akarêm saba wana gung |
sêpisan pindho ping têlu |

sabên lunga ginolèkan |
ibune milu angluruh |
kêpanggih têngahing wana |
tan jênêk nêng wismanipun ||

18. Tita ing ngalama-lama |
pan dadi pêrawan jêbug |
wancine wayah mêmantu |
kêdurus tan karsa krama |
namung karêm ambuburu |
anundhung kidang mênjangan |
andaka jawi andanu ||
19. Sumawana ngitêr sima |
solah bawane lir kakung |
sikêp prajuritanipun |
tan pisah turangganira |
parigêl angêmbat lawung |
kukuwu ing dalu siyang |
nêng wana tan mantuk mantuk ||
20. Yèn purun mantuk mring wisma |
sring angsal ambêkta lawuh |
winot ing turangganipun |
nuwuki sampè sawulan |
bagine wus takdiripun |
kadhanyangan ing wanarga |
dadya grêma tuwalauru ||
21. Ni rara kêtnaginubah |
karya ran pribadinipun |
ngong bibinta tan wèh juluk |
wikan ingkang asung aran |
ngung wus narimèng tyas muwus |
bibinta myat ring anakmas |
prawirèng krama abagus ||
22. Kêlangkung kêpenginira |
yèn bisa darbe susunu |
lamine panggih kramèngsun |
babêle namung sapisan |
sutrèstri punika wau |
prêsasat datan sêsuta |
tan kêwasa mêngku sunu ||
23. Puniki wus pëndhak dina |
rinta tan kêdulu mantuk |
ênggèh tan kêna binastu |
ni rara Rêtna Ginubah |
wus kuwu nêng sêsananira |
wit anom tumêkèng sêpuh ||

Jilid 9 - Kaca : 265

1. Sêdangunira rêrasan |
Ki Kidang Wiracapèki |
sasmita ngungun mring garwa |
sira Nikèn Widaryati |
kêrasa inanèki |
tiwas tan na tuwasipun |
ngêmbêng waspa marwayan |
sinamun lêbu ngalilip |
tyas kepengin puputra lir tamunira ||

2. Kae Kidang Wiracapa |
ngling mring garwa Widaryati |
wis aja kèh kang rinasa |
sêpuluh lagi pinasthi |
darbe suta sawiji |
tan kêna tinêkêm ucul |
kamanon anèng wana |
pinulung kang marabumi |
ya nakira ni rara Rêtna Ginubah ||

3. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèki |
myat maring kang darbe wisma |
sêmu sungkawa myang rabi |
sih-marma mring têtami |
katri samya nor tumungkul |
ngungun ring sojarira |
sutane èstri kadyèki |
sira Kae Dêmang Kidang Wiracapa ||

4. Nging aris mring garwanira |
lah wus sira Widaryati |
tata-tata-a madhangan |
sêdhênge têngange ari |
baya katoran mêrgi |
kêlantih pulunanamu |
Widaryati agêpah |
mring wisma nuduh parèstri |
kang rêrakit rampadan kinèn prayoga ||

5. Kae Kidang Wiracapa |
ningali tamunira tri |
ragi sêlayèng wahana |
ing wangun pasêmonèki |
pan-samya amrayayi |
sawiji sêntosèng ngèlmu |
tyas mêrtiyambêg ngumala |
kang kalih lugu mriyayi |
tyas ngumalambêg rêmên langêning praja ||

6. Aris dènnira ngandika |
won nganggur inggih dhi Ragil |
pakurmat sunat lélahan |
kêjibah bumi priyayi |

sacaraning nêgari |
pênêd wontên gong cumêngkung |
anglang gama sarak |
sêkêdhik cara priyayi |
kang liningan samya umatur sumangga ||

7. Ngling malih mring arinira |
lah Wirabraja dèn-aglis |
pêpêkên niyaganira |
wêtokna gamêlan-mami |
sêlendro si Bèr-manis |
ing kono bae (m)burimu |
Wirabraja agêpah |
manggil niyaga kèn ngambil |
gamêlan si Bèr-manis tinatèng ngarsa ||
8. Tan antara pra niyaga |
rumat sêkala miranti |
Kae Dêmang mèsêm mojar |
Camaya ngrêbaba bêcik |
sing anggambang si Prawit |
si Cakrêma kêndhangipun |
si Caguna ngromonga |
si Cawèya kang anyuling |
si Calêngki prayoga angêndèrana ||
9. Iya bènêr Wirabraja |
(m)bok ngundang têtêdhèk siji |
kang abêcik swaranira |
ing Bèndha si Grèpèt bêcik |
undangên sêdhela glis |
Ki Wirabraja anuduh |
ngundang ronggèng mring Bèndha |
Ki Wiracapa ngling aris |
wis sênggrèngên rêbabmu pathêt sêsanga ||
10. Nuli lêkas unèkêna |
Rondhon kang sêmada ririh |
agupuh ingkang liningan |
sêmênggrèng ngèg wus pêkolih |
nême sasêndhon apti |
akêjêr tutupanipun |
samya sajak nêgara |
pêthikan ing Pranaragi |
kang sasêndhon pathêt sanga rum araras ||
11. Nutug lih-ulihanira |
gya laju talu anggêndhing |
munya Rondhon sèsènggolan |
pênabuhe ukur (n)jawil |
satangkêping aringgit |
kalanya durung anjantur |
rampak imbal ngêpinjal |
ngêmanak bêkakanèki |

nganyut-anyut Bèr-manis arum araras ||

12. Sêdhêng lêganing irama |
Jèngraga mèsêm miyarsi |
asasmita ring kang paman |
Kulawiryà amangguti |
tansah noli h ningali |
mring niyaga kang nènabuh |
cèngkoke tan sêlnya |
Bèrmanis ngrantêg ngrêrangin |
srining dhusun kadêmangan Lêmbuasta ||
13. Ni Widaryati mangarsa |
matur ing rakanirèki |
paduka kèn-angruktiya |
sêsaji sugata tami |
kang raka ngling ko thithik |
sêdhêng têka ronggèngipun |
Jèngraga Kulawiryà |
mèsêm kéduga ing ati |
wus antara kang (ng)gèndhing Rondhon aminggah ||

Jilid 9 - Kaca : 267

14. Yata wau kang ingundang |
têlèdhèk si Grèpèt prapti |
anèng ngarèping niyaga |
anêsèg unggahing gèndhing |
ngèndhèlong dèn-salahi |
asuwuk gamêlanipun |
Ke Kidang Wiracapa |
ngandika mring garwanèki |
lah wus mara ladèkna lèladènira ||
15. Kang garwa lèngsèr sing ngarsi |
anuduh padhêke èstri |
agupuh kang inujaran |
nampambèng dhulang tup-saji |
kobokan lan kèndhi |
pinere dhêdharanipun |
sêkul ulam rampadan |
akupèng tinatèng ngarsi |
ing ambèngan kabèh priyangga-priyangga ||
16. Ngling wawi ngriku anakmas |
prayogi sami wêwanging |
gupuh kang sami cinaran |
tuturuh sarya ngling malih |
mring niyaganirèki |
unèkna gamêlanamu |
La-èla lon kewala |
padha krasa ukur (n)jawil |
gupuh para niyaga anulya buka ||
17. Cumèngkling arum araras |
rarase angraras ati |

angapti panabuhira |
baud rêbut mrih kaèksi |
adan lêkas abukti |
kang sami nadhah pikantuk |
kasumyar ing gamêlan |
La-êla alon angêlik |
binarungan ingkang gêndhing ginêndhèngan ||

18. Mèthit mèrit muluh rêmak |
pupunton rêbab lan suling |
tungtung ngês lan wilêtira |
rêbut yakmakaning gêndhing |
ambyantu ririh ricik |
munya rum anganyut-anyut |
Jèngraga Kulawirya |
rongèh sring alihan linggih |
Kidang Wiracapa mèsêm langkung suka ||

19. Tumingal mring tamunira |
Jèngraga Kulawiryèki |
ki dêmang aris wêcana |
mring kang putra Jayèngrêsmi |
(ng)gih anakmas puniki |
pakurmatan warninipun |
sajaking maksiyatan |
tan mupangat ing agami |
sêdaya wus tatanira alyèng praja ||

20. Kula kèlawan ramanta |
bagi wus ganjaranèki |
kakang Rundaya tinitah |
ngulamèng ngilmu linêwih |
sun tinitah ngabèi |
pan beda ganjaranipun |
maklumipun anakmas |
sarèhning sukur ing kapti |
tan nyupêna anakmas panggih pun bapa ||

21. Myang dhi Ragil Kulawirya |
tumungkul kang sinung angling |
wus antara dènya nadhah |
luwaran samya wêwanting |
ambêng nulya cinarik |
sinungkên pêmburinipun |
Nuripin Asradênta |
wong roro samya abukti |
angrêrantêg gêndhing La-êla aniba ||

Jilid 9 - Kaca : 268

22. Rêbut bêsus sêdayanya |
ngungalkên ngês wilêtnèki |
antara babakanira |
ngêndhêlong suwuk kang gêndhing |
nulya sinungan bukti |
niyaga kapang atêpung |

- amangan ting kucapah |
Asradênta lan Nuripin |
Asradênta wus dangu pangantinira ||
23. Andulu pêmulukira |
nut nênga tumungkul mèksi |
Nuripin mêksih amangan |
Ki Kulawirya anolih |
sarwi muwus ambêkis |
tawêkal têmên si Buntung |
dhèk gëndhing durung niba |
kongsi suwuk mêksih ngêmil |
olèh gawe tirah lambe anèng paran ||
24. Ambêrung lir wêdhus saba |
ing pakacangan ngrêmusi |
nora miris binênturan |
ya kêjaba dipênthungi |
sing muncrat polonèki |
ingkang kaya uwong iku |
gumuyu Asradênta |
anglêrêg lir têkèk muni |
anèng gawok anggogok sru agêrokan ||
25. Nuripin jrih nulya wisan |
takêre lagi nêngahi |
cuwa tan tutug amangan |
wêdi dinukan Ki Ragil |
wusnya wisuh Ki Ripin |
Ki Asradênta agupuh |
sisane sêkul ulam |
rampadan misih kèh kèri |
binrêkatan mring Asradênta sêdaya ||
26. Binuntêl kacune amba |
anuli ginawa mulih |
ambêntoyong (ng)gawa brêkat |
lajêng sininggahkên aglis |
anjêngèk Ki Nuripin |
gêrundêlan amarêngguk |
pêngulu kênèng lara |
wruha yèn dibrêkat mulih |
tak êntèkna mau tur warêg amangan ||
27. Ki Wirya mèsêm têtanya |
riri anolih mring wingking |
apa Pin dene grundêlan |
Nuripin umatur riri |
sawêg cilaka mami |
puniku kyai pêngulu |
tan nyana lamun (m)brêkat |
sêdaya binêkta mulih |
binuntêlan ing kacu wiyar plipitan ||

28. Ambêntoyong gulunira |
 (m)bêntoyong tanganirèki |
 uninga yèn mèkatèna |
 ngong têlaskên sêdayèki |
 jêr (n)dadak dèn-dukani |
 wong amangan durung tutug |
 lèrês (ng)gèn-kula nyêngka |
 inggih dèlênge acicik |
 Asradênta pêmbrekate dadi drêmba ||
29. Wong nadhah sawêg satêngah |
 sêlak sampeyan-dukani |
 Ki Kulawirya asuka |
 angglikik gumuyu ririh |
 sarwi atuding-tuding |
 Jèngraga mèsêm andulu |
 mêngkana wus luwaran |
 nyamikan sumadyèng ngarsi |
 Kae Dêmang Wiracapa nulya mojar ||
30. Prayogi sêsangat salat |
 wancine wêktu umanjing |
 Jèngrêsmi gèpah turira |
 nulya samya maring masjid |
 Kidang Wiracapèki |
 mring pahèran samya wulu |
 sawusira akadas |
 ki dêmang kang angimami |
 wus antara ing wêktu Luhur bakdanya ||
31. Pragat puji dhikirira |
 sêlawat salaman sami |
 mudhun saking pêlanggaran |
 kang putra ari ingirid |
 langkung dening ngrêsèpi |
 Ki Kidang Wiracapèku |
 tamu kêtiga pisan |
 wangsul mring pêndhapa malih |
 wus satata dènnira alêlênggahan ||
32. Dhadharan asri nèng ngarsa |
 ki dêmang angancarani |
 sumanggèng riku anakmas |
 won kèndêl sêsambèn bukti |
 paran kang dèn-kêrsani |
 kang putra samya tur nuwun |
 malih alon wêcana |
 kula puniki dhi Ragil |
 mung kêcanthèl wêktu tan pitaya tilar ||
33. Sinambi mêngku parentah |
 cèwèng caraning agami |
 baya wus ganjaraning Hyang |
 mungguh ahlining ulami |

Jilid 9 - Kaca : 269

bibar sêdaya kêndhah |
dening langêning acêngkung |
kêburu kêbèragan |
sapraboting kaprayayin |
ragi bênggang cacêgah pakoning Allah ||

34. Wrating wong lumakyèng karya |
sêdasa-dasa dospundi |
brêkate mêngku wong kathah |
akathah ingkang pinikir |
Jèngraga lan Ki Ragil |
umatur sarwi gumuyu |
punika kasinggihan |
inggih kadospundi malih |
tiyang dados priyayi mêngku prakara ||
35. Myang langên tataning praja |
ngangge sêcaraning nagri |
solah-bawaning kamuktyan |
wus sasat bangsa priyayi |
ki dêmang anganthuki |
inggih mêkatên dhi Wruju |
inggih botên ambucal |
ing sarak sarengat Nabi |
inggih burêt katimpah tingkah maksiyat ||
36. Wahyu cathêting wardaya |
gampilanipun dhi Ragil |
ngèlmi gêgeyonganing tyas |
mungguh ngagêsang puniki |
[. . .] |
anggêr pênêd batosipun |
lamun pênêd nêng donya |
(ng)gih pênêd akeratnèki |
ing agêsang mung ambujêng kapênêdan ||
37. Ki wuragil Kulawirya |
anêsêg dènnya alinggih |
myang kang putra sakalihnya |
sukèng driya miyarsa ngling |
Ki Ragil nambung aris |
inggih kadospundi wau |
mênggah pênêd punika |
liripun kadi-punêndi |
basa pênêd apênêd dhatêng punapa ||
38. Kae Kidang Wiracapa |
gumuyu anggêdhêg wêntis |
dhi Wuragil Kulawirya |
mung pênêd kalih prakawis |
mênêdi sapucuking |
ilat lan pucuking guthul |
Ki Kulawirya latah |
gêr gumuyu sêdayèki |

Jilid 9 - Kaca : 270

39. Kae dêmang malih mojar |
bangsa punika dhi Ragil |
kêlangkung dening dêksura |
balêjêd ngisin-isini |
nanging puniku wiji |
wijiling ilmi binrukut |
lêring nalar tar wêntar |
minangka urating ilmi |
milanipun dakar ingaranan urat ||
40. Pasênêtanning duryat |
ayat martabating jinis |
janase sampun kaênas |
tamjis lan najis pan jais |
kadi ta lapal kadis |
dhikir lan dakar puniku |
mungguh makna tan beda |
sami kasuciyanèki |
pon kang sipat ajali abadi tunggal ||
41. Mungguh murat cara jawa |
têpunging lapal lan jawi |
dakar ingaranan kalam |
kalam maknanipun angling |
kêlawan ilat tratil |
puniku paworing pucuk |
pucuking kalam dakar |
lan pucuking kalam uni |
namung ngriku gêgeyonganing ngagêsang ||
42. Anèng enak lan pakenak |
enake nandhang abukti |
pakenak layaping nendra |
lan ruruning rasa jati |
yèn sampun anyukupi |
kalih prakawis puniku |
tan kirang sandhang tadhah |
tan kirang rahabing rabi |
(ng)gih puniku kang wus prayogi ing titah ||
43. Sampurnaning dalêm dunya |
sampurna ing dalêm akir |
punapa pulasing dunya |
inggih pupulasing akir |
dunya wit nganamnami |
ngakerat dadining wakul |
tumbu tampah tampira |
puniku ingkang supami |
malah tikêl sêdasa tikêl atusan ||
44. Barang tabyate nèng donya |
tabyat ala tabyat bêcik |
sarwa tikêl samadaya |

nut dhorènge nèng donyèki |
lamun nèng donya miskin |
tikêl satus miskinipun |
yèn sarwa sarwi donya |
tikêl satus sarwa-sarwi |
pêrtandhaning bab pênêd wontên sêksinya ||

45. Sêksine pênêd punika |
dhi Ragil tigang prakawis |
bênêr wuwuse tan gothang |
pêrcaya datan kêwatir |
angandêlan ngèmêngi |
nirnakkên tri pêrkarèku |
tan labêt dora-cara |
tan pitênah ing sêsami |
datan ngumpêt mêtêt panggawe raharja ||

46. Arjanèng wong ahli donya |
angèsthi kalih prakawis |
kalam dhikir kalam dakar |
wus sampurna uripnèki |
wah mêkatên dhi Ragil |
kaelokaning Hyang Agung |
kang tan kêrana donya |
anrangbaya ing arungsit |
tan kaduli ing sandhang kalawan pangan ||

Jilid 9 - Kaca : 271

47. Tan sotah ing rajah tamah |
puniku ahli otadi |
tan pae lan ahli donya |
lir têtêng lawan jêladri |
alun ahli donyèki |
têtêng ahli akiripun |
tan beda jatinira |
alun lan têtêng jêladri |
ahli donya ahli akerat wus timbang ||

48. Ahli donya ya wus bisa |
nyamuti dhirinirèki |
ing enak lawan pakenak |
kang ahli akerut yèn wis |
enak datan abukti |
pakenak datan aturu |
lir kudhuping puspita |
tan ana gatraning rujit |
saking dening wungkule pinguling dênta ||

49. Kang ahli donya upama |
puspa wigar angganda mrik |
saking ambabar ihtiyar |
mêkar angambar tulya-sri |
kang puniku dhi Ragil |
sadhengah ingkang pinupu |
gampil angèle datan |

prabeda lamun inapti |
Jayèngrêsmi Jayèngraga Kulawirya ||

50. Kajuming driya wiyoga |
kaparas rasan hakiki |
kikise nora kikiban |
sami micarèng ing kapti |
labêt randhan ngulami |
muradi basa kang saru |
tan ana rubedanya |
nora sêmbada witnèki |
wêkasannya murade awirangrongan ||

594 Wirangrong

1. Ki Ragil Kulawiryèki |
raosing tyasira condhong |
liningane gampang gathak-gathuk |
galêthêking ngilmi |
tan ngêkahkên upama |
apêsaja cara Jawa ||
2. Ke Kidang Wiracapèki |
gumuyu sarya ngling alon |
adhi Kulawirya kintênipun |
badhèk wignyèng gêndhing |
Ki Wiryas ris turira |
sarwi gumuyu alatah ||
3. Anjawi putranya niki |
anakmas kang sampun gamboh |
tan kèwêdan raras ing kêlangun |
anggêndhing rêspati |
mèsêm ingkang liningan |
tan pati sagêd turira ||
4. Ki dêmang suka ing galih |
lir punagi tyasnya tumon |
ngling mring arinira kang wêruju |
hèh Wirabrajèki |
ngundanga têtanggapan |
kang êndi prayoganira ||
5. Têtanggapan mêngko bêngi |
apa wayang apa gambyong |
apa bêbagoran têlu iku |
êndi kang prayogi |
salah siji sêdhengah |
Ki Wirabraja turira ||
6. Inggih sumangga (n)Jêng Kyai |
kêrsa kang pundi siniyos |
kang raka linigira mungguh aku |
bagor bae bêcik |
lakonne Narawangsa |

Jilid 9 - Kaca : 272

yèn ora Jayakusuma ||

7. Dha-padha wong kene iki |
dhêmênane kang tinonton |
amung totopèngan kèh wong (n)dulu |
tinimbang lan ringgit |
tlèdhèk karucil purwa |
topèng gèdhening tontonan ||
8. Dospundi ngriku dhi Ragil |
kêrsane ingkang tinonton |
Ki Wiryra turira sumanggèng yun |
kang dipun-kêrsani |
Ke Kidang Wiracapa |
nudu mring ari katrinya ||
9. Lah Wiranjara sirèki |
ngong patah gawening wadon |
sira tuturana (m)bok-ayumu |
lah-olahan ngratèngi |
kudur kudu wadonan |
dadakan bae kang rumat ||
10. Ya sira kang ngêpalani |
sakèh pènggawening wadon |
de si Wirangkara ya sun-tuduh |
mêragata sapi |
gudèl kêlawan menda |
samawana bèbèk ayam ||
11. Mangsa bodhoa sirèki |
cukup kurange ing mêngko |
de sira Wirabraja pakaryamu |
ngong-tuduh sirèki |
angulêm-ulêmana |
nakmu dêmang Wirancana ||
12. Ing (ng)Galèk kulon dèn-brêsih |
manca-pat kidul wetan lor |
para bundhêl desa goco umbul |
jêjênggul pêtènggi |
bêkêl pandhêsêl gêbrag |
konên rakit pêsamowan ||
13. Undangên si Nayakênthi |
lan sarowange pra bagor |
pèpakên sêdaya wong atapuk |
aywa na kang kèri |
sigra ingkang liningan |
para kêtiga pisan ||
14. Jayèngrêsmi Jayèngragi |
katri Kulawiryra non |
marang Kae Dêmang krasèng kalbu |
samyra ngling ing galih |

kèngêtan ingkang rama |
jêng kyai Bayi Panurta ||

15. Duk-kala wit darbe kardi |
mêmatah kadang tuwa nom |
kumênyut tyasira duk ing dangu |
panggihe rakèstri |
(m)bok Nikèn Tambangraras |
lawan Ki Sèh Amongraga ||
16. Puwara nis sah lan swami |
ing mangke dadya lèlakon |
pangupayèng paran angrururuh |
rèh kapugutan sih |
kumêmbêng ngêmu waspa |
sinamun iribanira ||
17. Ke Kidang Wiracapèki |
mulat mring kang putra karo |
sêmune sungkawa wus kawêngku |
saraosing galih |
nglèlèjar wuwusira |
dhi Wuragil Kulawirya ||
18. (m)Bok swawi adhi anggêndhing |
lan anakmas ingkang anom |
punapa winignyan langênipun |
Ki Kulawiryèki |
gumuyu naur sabda |
prayogi lawan paduka ||
19. Lan jêngandika jarwani |
sampurnaning wong angêngong |
sabab wontên kojah kaolipun |
sami amastani |
makruh gêng malah karam |
tunggal babagan lan wayang ||
20. Liripun kadi-punêndi |
kawula angalap kawroh |
ki dêmang anjola sru gumuyu |
hi bilah dhi Ragil |
angêgol anggêrewal |
ngajak barak bèbèrèkan ||
21. Latah Ki Kulawiryèki |
botên ta mêkatên ngêgol |
ngong ngalap barêkah ingkang mungguh |
botên muta-watir |
galate wong lèlahan |
ngling Ke Kidang Wiracapa ||
22. (ng)Gih-inggih mangke dhi Ragil |
kula jarwani kang gathok |

Jilid 9 - Kaca : 273

sampurnaning cêgah karamipun |
wong gêndhèngan gêndhing |
sarat kédah cinoba |
jarwa purwa-kanthinira ||

595 Kinanthi

1. Wiwita sami anabuh |
mangkya dhi kula jarwani |
Ki Kulawiryà anggagrag |
ngling mèsêm mring Jayèngragi |
lah ta wis payo nak-êmas |
ngrêbaba ingong kêndhangi ||
2. Kae dê mang sru gumuyu |
mring niyaga ngandika ris |
êndi rêbabmu Camaya |
turnèng anakmas Jèngragi |
kêndhangmu Cakrêma turna |
mring adhi Kulawiryèki ||
3. Êndi mrènèkna dêmungmu |
manira mèlu anggêndhing |
dêmunge imbal lèlamban |
barung panrus imbal Pathi |
agupuh ingkang liningan |
tur rêbab kêndhangirèki ||
4. Nulya tinampanan sampun |
Jèngraga Kulawiryèki |
Ki Kidang Wiracapojar |
wawi anakmas anggêndhing |
dimèn tinelad niyaga |
wilêting Jêpara Pathi ||
5. Ki Jayèngraga agupuh |
anggamêl rêbab rêspati |
rêbabe langkung prayoga |
watangan pinonthang gadhing |
kosok pinatra pinrada |
bathok jamangan balênggin ||
6. Kawat tinênthêng nê mipun |
sinènggrèng ngèk wus pêkolih |
lan nêming gèndèr myang gambang |
ênêming suling nyamlèngi |
Jèngraga miranggèng rêbab |
pacêt jatmika amanjing ||
7. Angangkang kinosèr muput |
santêne akarya uni |
kèngkèng wêwangkisanira |
sêdayanipun sarwa-pik |
gya sasèndhon pathêt sanga |

Jilid 9 - Kaca : 274

jarinya gêtêr awiwil ||

8. Lir kêtonggèng masang antup |
tumèmbèl tutupanèki |
angingat angêmbat kawat |
mèt wilêt cengkok pinipil |
angêntul pangêlusira |
mègo raras ngrês mrih manis ||
9. Anglela pênunggulipun |
pênuduh amupus pakis |
jênthik nyikiling gang-anggang |
klilinganira têrampil |
kosok muput anglêr lomba |
yèn rangkêp alus lêstari ||
10. Ngêcêg ngikik ngêlik ngungkung |
barung gèndèr gambang suling |
tapis rarasing yakmaka |
wilête anglulut ati |
tutupe awiwilahan |
acêtha rata amathis ||
11. Ingapti pangrêbabipun |
amêsês bêsus awasis |
wêntise akalêsêdan |
sad-ingsêd saradanèki |
laming tan lir punika |
tinungtungakên angênting ||
12. Êntong atine kang nabuh |
sitong tan ana maoni |
anjomblong para niyaga |
mlompong mulat ing Jènragi |
andongong pan kêngawokan |
ngêtonggong mitênggêng mèksi ||
13. Dènnira sêsêndhon nutug |
wali lih-ulihanèki |
gya Sarayuda sabêman |
êgong nglêgakakên ati |
Sawusira pêpathêtan |
rêbabe dèn-ling-ilingi ||
14. Ki Kidang Wiracapèku |
suka gumuyu sarya ngling |
dubilah dene kêpenak |
amarasakên wong gêring |
wong sêmene mêjên mulat |
mring anakmas Jayènragi ||
15. Kang inunjaran nor lungguh |
Ki Kulawirya ngèsêmi |
Kae Kidang Wiracapa |

Jilid 9 - Kaca : 275

- nolih mring niyaga angling |
 jamak mêngkono Camaya |
 wong ngrêbab enak pinyarsi ||
16. Mara ta tirunên iku |
 tutupe kosokanèki |
 arêsik nora sêlaya |
 wiwilahane amêsthi |
 camplêng tan salir samêndhang |
 cènthênge tutup pakolih ||
17. Wiwilêtane asurup |
 dadi ngês kabèh amanis |
 pra niyaga nor turira |
 inggih kêlangkung dènyyawig |
 niyaga tan mêtotêna |
 kadya putranta awasis ||
18. Lah iya tirunên busuk |
 samya tumungkul sinung ling |
 ngling malih mring Kulawirya |
 mungguh surasaning gêndhing |
 wus têlas nêng pêpathêtan |
 sêsêndhon yakmakèng gêndhing ||
19. Widayakaning atêmbung |
 têmbung têmbinging agêndhing |
 gandhang gêdhuging kokondhang |
 sêsêndhon kang mawa wingit |
 pantês langêning kusuma |
 mêmangun langên kamuktin ||
20. Umatur inggih saèstu |
 makètên kakang ngabèi |
 kang kadi pangrêbabira |
 putranta Ki Jayèngragi |
 anglêjarakên tyas susah |
 anggagas kamuktyan singgih ||
21. Adi-adining langên rum |
 tan wontên liyaning gêndhing |
 sumêrêp lan ginêndhèngan |
 Ke Kidang Wiracapèki |
 gumuyu suka sarya jar |
 wawi anakmas anggêndhing ||
22. Wawi anakmas kang sêpuh |
 prayogi kêrsa anggêndhing |
 matur tan patos wagêdan |
 tan kados yayi Jèngragi |
 kawula dêmung kewala |
 anurut gênhing kang gampil ||
23. Jroning tyas tan pati kudu |
 namung sarat angecani |

rèhning tamu kawisesa |
maring kang darbe wismèki |
lamun datan mêngkonoa |
kuciwa tan bisa mor-sih ||

24. Kae dêmang sukèng kalbu |
naoskên kédémungnèki |
ngandika marang niyaga |
èndi gèndèrmu Calêngki |
anggriming mênawa bisa |
gèndèr ingaturkên aglis ||
25. Nulya Ki Jayèngragèku |
anyèngrèng rêbabira glis |
angapti sèndhon pathêtan |
laju buka Gambirsawit |
tibaning nêm dhèming kèndhang |
tibaning lima dèn-gongi ||
26. Gya ricik ambyong biyantu |
rèmpêg panabuhe ririh |
sajanturaning awayang |
ukur (n)jawil angrêrangin |
nulya gèndhing ronggèngira |
anjêririt muluh rujit ||
27. Soring sêrèng barung arum |
pupunton gèndhèng lan gèndhing |
tan ana sèlayèng raras |
awilêtan ing amanis |
atungtum padha rêkasa |
rarase ngrês-rêsi ati ||
28. Angêlulut nganyut-nganyut |
sêmbada parikanèki |
puspa citra munggèng wastra |
ambabagi ing abranti |
kêdhung alit panuratan |
angot moyang wong kêkalih ||
29. Baskara kang mèdhar dalu |
mung (n)dika sun-kawulani |
patêmbayan manggis jênar |
aja mêleca ing janji |
balung jagung kakang lurah |
namung (n)dika kang (n)janggêli ||
30. Kathok widhe wong abagus |
kêna-a ngong pèk-èpèki |
kang sela pènglawêt ganda |
nunuwun sêpisan iki |
pitik bontit bantal dawa |
guguling sun wolak-walik ||

Jilid 9 - Kaca : 276

31. Mamrih pintêr cêngkir wungu |
 sun sinau amawali |
 kawuk citra pêlêm ganda |
 sarira sapa (n)duwèni |
 busana rinênggèng basa |
 wong bagus angadi-adi ||
32. Mèjên kang samya nê nabuh |
 kècan myarsa gèndhing gèndhing |
 atangkêb mulêt wilêt nya |
 lumakêt iramèng gèndhing |
 kèndhang kinosèk walikan |
 aniba risik nêsêgi ||
33. Sangsaya angikal bêsus |
 olah yakmakaning gèndhing |
 wong nonton asalang tunjang |
 jalwèstri myang rare alit |
 wong pawon kang olah-olah |
 ting (n)dêdongok tilar kardi ||
34. Kèh gosong gorènganipun |
 katungkul myat kang anggèndhing |
 wong akèh mung Jayèngraga |
 kang samya dèn-titingali |
 abagus bisa angrêbab |
 ngik-ingik anganyut ati ||
35. Singa kang liniring wuyung |
 ngowahi kêm bènirèki |
 ulate gègèr tan gênah |
 manike akocak-kacik |
 pêngrasane wus sêmayan |
 lan sang bagus Jayèngragi ||
36. Ing antaranira dangu |
 ntutug pangolahing gèndhing |
 wilêt ing sindhèn nut rêbab |
 cengkoking rêbab ngènthèngi |
 misah ngumpuling irama |
 kosok kêsit tutup trampil ||
37. Kèkèndhangane angguguk |
 bêm sêbah kêmpyang ngèpipik |
 kosèkan raras ciblonan |
 akipyah dènnya ngèndhangi |
 ke dêmang panggèndèrira |
 gêmbyangan tan pati wasis ||
38. Nanging wus rêmênanipun |
 anggèndèr sabèn anggèndhing |
 Ki Jayèngrêsmi dènnira |
 ngadêmung lèlamban ririh |
 wus antara dangunira |

Jilid 9 - Kaca : 277

gya nêsêg iramanèki ||

39. Kinandhêlongakên suwuk |
laju sêsêndhon angêlik |
nutuk lih-ulihanira |
Sarayuda sabêman wis |
Kae Dêmang Wiracapa |
gumuyu anggêdhêg wêntis ||
40. Ya telah têmênan bagus |
nyata prênjana ing gêndhing |
wasis lungiting yatmaka |
ngênorkên wong juru-gêndhing |
tan mambu putrèng ngulama |
wignya langêning pakêrti ||
41. Nanging dhi Ragil puniku |
mungguh wong kang olah rawit |
dadya cêgah ing agama |
ing têmah amêmalati |
mêlarat donya akerat |
tanpa iman ing agami ||
42. Sabab wong gêndhing puniku |
atine mangeran gêndhing |
tan ana liyan kacipta |
namung rasaning ing gêndhing |
sinungku sajroning nala |
nalika lakuning gêndhing ||
43. Kodhêng andhêndhêng gumêndhêng |
kang dèn-dhêng-êdhêng mung gêndhing |
sarta ginêndhèngan gandhang |
tinondheya tanpa tandhing |
tan duwe eling samêndhang |
kang sinandhang kang sinandhing ||
44. Mung gêndhing dèn-undhung-undhung |
kêkandhangan nora dhong-dhing |
raina wengi angadhang |
-adhang wong anangap gêndhing |
mring agama nora dhang |
katêndhang tundhunging gêndhing ||
45. Lir duwe kumêndhung-kêndhung |
yèn nuju lagi anggêndhing |
puniku dhi Kulawirya |
halate wong olah gêndhing |
tan eling marang Pangeran |
kang karya pati lan urip ||
46. Angganjar aniksa iku |
ing dunya prapta ing akhir |
mulane para niyaga |

Jilid 9 - Kaca : 278

dadya sor-soring pakêrti |
sêdaya wong nambut-karya |
kasabe lawan prihatin ||

47. Nanêdha maring Hyang Agung |
untunge anambut-kardi |
sinêntor lawan ngibadah |
mumuji marang Hyang Widhi |
mayare saking kangèlan |
ngupaya sandhang lan bukti ||
48. Yèn niyaga tan kadyèku |
angêgungkên maring gêndhing |
dadya kandhuan gêndhila |
angêgondhèl ngodhal-adhil |
luludrug gêndhèng lan dhalang |
andhulêng mêlênging gêndhing ||
49. Puniku pangkating lacut |
mêrucut maring agami |
gumampang animpang sarak |
kêsarik tan wruh ing bêcik |
bacêg-bacêg tan utama |
mung mumucung-mucung gêndhing ||

596 Pocung

1. Kang puniku dhi Ragil Kulawiryèku |
mungguh gêgêndhingan |
mrih sampurnaning awaril |
kêdah (n)dunungakên ing ngilmu rasanya ||
2. Ungêlipun gamêlan srancak puniku |
pan unining gangsa |
tan dadya wrêdining ngèlmi |
mung gêndhinge dhi Ragil kang dadya rasa ||
3. Yèn tinabuh siji kewala tan patut |
gong êgong kewala |
kênong kewala tan bêcik |
miwah saron sawilah datan prayoga ||
4. Myang sêdarum makatên sêsaminipun |
dèrèng kapanjangan |
kaklimahaning kang gêndhing |
gêndhing yèn wus manjing ricik wiwilahan ||

17 (Nêrangakên dunungipun ngèlmu rasa anut surasaning gêndhing)
Kidang Wiracapa nêrangakên dunungipun ngèlmu rasa anut surasaning
gêndhing. Ki Kulawiryana dalah para putra sakalangkung kapranan dhatêng
katranganipun Kidang Wiracapa. Lajêng sami salat dhatêng ing langgar.
Kasambêt Kidang Wiracapa nêrangakên filsafatipun topèng, gangsa,
gêndhing, wayang tuwin dhalang cundhukipun kalihan panêmbah dhatêng
Kang Maha Kawasa. Sasampunipun salat Mahrib dumugi Ngisa, lajêng
wangsul dhatêng griya, sadaya sampun samapta badhe wontênipun bêbagoran
minangka pakurmatan dhatêng para tamu.

589 Dhandhanggula

3. Mèh rahina wanci pajar sidik |
 mabang silaking Hyang Arunèngjang |
 masinjang ima awênge |
 lulungsiran kadulu |
 dadu pita rêkta arangdhi |
 marêngga tuturutan |
 mêmêm rêmu-rêmu |
 lir tasiking dyah tipisan |
 mega malang nêrantang ganthêng ngênthengi |
 angrêmuk ima krêsna ||

4. Tap masungsung amêrdapèng wèni |
 lir sisinoming dyah mincis anjrah |
 linuding pipidih adèn |
 kasilakan asuluh |
 silih solah kasilo dening |
 Hyang Suryarsa mamadhar |
 duk amungup-mungup |
 ngatirah praba majingga |
 andhêpani salire sèsining bumi |
 katrapèng adakara ||

5. Sumaringah kabèh pra kirnaning |
 kadya kagringan manggih usada |
 duk ratri praptèng arine |
 kakaywan yag lir mahyun |
 suka kèngêl katubing angin |
 antara kawistara |
 baskara ring esuk |
 tan wun langêning akirna |
 kang mahawan anabrang kali Kêlampah |
 ngidul-ngetan mèt mêmga ||

6. Wus kêpungkur kang sêdya umiring |
 nèng kèdhung Bagong wus asowangan |
 samya mulih dhewe-dhewe |
 yata ingkang lumaku |
 padhadhahan dhusun ing Wadi |
 anampak patêgalan |
 pala sri dinulu |
 gumantung pèndhêm kêsimpar |
 kacang gudhe kêcipir kara kêrai |
 timun lawan sêmangka ||

7. Jagung jêwawut kêtela linjik |
 lombok terong dhuku jarak kapas |
 tompulu kasumba wijèn |
 samya tulus tinandur |
 pêsabinan tan anglêbari |
 gaga miwah tadhahan |
 sorotan tan uwun |

tan mangsa tigas ing gagang |
ana panèn mêrkatak amêmping kuning |
mapak mlêncut gumundha ||

8. Ingkang lagya tandur myang anglilir |
nyêbar angurit kang lagya mêka |
nênampingi miwah anglèr |
ingkang (ng)garu mêluku |
malik ningkal lêbaring dami |
kêbone rupa-rupa |
kêbo jamur lamus |
dhari ngantih dhungkul ranggah |
ting balêkèr anggantêr pêcut ngabani |
bo o o hêr kya kiya ||

Jilid 9 - Kaca : 254

9. Akanthêngan gêgalêng tinamping |
ngêmbong tulakan liraping toya |
sri kasêrêng ing srêngenge |
silaking ombak banyu |
de didan ing angin maringin |
nampèl galêng kaplikan |
ngapyuk ing lèng yuyu |
yuyune yayah asuka |
nèng panglèngan ayêm lir mangun kamuktin |
dening gyan kabêngbêngan ||
10. Kaboloting rurumbut kang minggir |
ingadhêgan bango pêcak cangak |
balêkok kuntul trinile |
anrakêt anèng ranu |
kadya puspa mênur mênuhi |
panjrah nèng patilêman |
sumawur ing kasur |
tustha kang pêksi putihan |
mamrih mangsa ambêncèt bêncèt malêcit |
cat kêna kadhang tuna ||
11. Pêcak caruk rêbut mucuk cacing |
sulambêran mencok pagalêngan |
miwah angacob ing warèh |
ngangsir canthuka cundhuk |
Ki Nuripin mèsêm ngaruhi |
kanca ing pacangakan |
bisa anênangguh |
yèn lagi wong anglèr sawah |
glis anjêproh sikuntul putih asuci |
anisil prêcil kongkang ||
12. Tan sêmbada pasêmone putih |
Ki Wuragil Kulawirya mojar |
lo lah milua dèn-age |
sira bangsaning kuntul |
namung putih wulunirèki |
sira mung jènggodira |

kêlawan jênêngmu |
Nuripin jênêng putihan |
badhoganmu tan kêna balung kêmlithik |
mêntah-mêntah pinangan ||

13. Tan etung mung (m)buru warêgnèki |
mungguh pasang sêmu santri kombang |
gêsêng lir matêng jabane |
jêrone mêntah lugu |
durung kambon gêni sapêlik |
mêntah sêkojur pisan |
iku yèn candramu |
Nuripin mlêngèh turira |
dene ngaya yèn kados kuntul nêng sabin |
sasat sagêd angingkrang ||

14. Nêng pêpalang palon kandhang sapi |
Ki Kulawiryâ ambêkuh mojar |
hi bilah Ripin dilêngèng |
bangêt lèh edan taun |
anggêgarap wong si Pênyakit |
jinorogakên ing sawah |
mak jêgug gêlaprut |
Nuripin tibèng lèlèran |
mèh kêpacul doranne lagi ambabit |
marêngi gacrokira ||

Jilid 9 - Kaca : 255

15. Kang macul kagèt sarya sru angling |
hi mèh bae kurang sêthithik kêna |
prèhipun niku baguse |
Ki Wiryâ sru gumuyu |
(ng)gih raine niku Nuripin |
kèn nampingi têng (n)dika |
rêgêd dimèn alus |
sing alus kaya galêngan |
tinampingan turene niku kêpengin |
lamun (n)dika pacula ||

16. Kang macul (ng)guguyu mring Nuripin |
mlerok mèsêm Nuripin lon mojar |
ya talah awakku dhewe |
lah maha ngaru biru |
jare wong dènranî kêpengin |
tan kaprah ing wong kathah |
wong dhêmên dipacul |
sarwi mêntas mring galêngan |
Jayèngrêsmi Jèngraga gumujêng mèksi |
Ki Kulawiryâ latah ||

17. Ngling hi Ripin lir wong-wongan glali |
jêg loro-boyo gawe kucingan |
gêlaprut êndhut janggude |
wis ta adusa gêmlung |
Ripin ngagag ngrangkul Ki Ragil |

Ki Wirya ngling ya iya |
tak-parung lambemu |
sêdaya suka tumingal |
ingkang dadi paguywan samêrgi-mêrgi |
Nuripin masuh sinjang ||

18. Pine ngiras nganggo ing lumaris |
nut mêrga gung ngetan sring papagan |
wong sêpasaran mring (ng)Galèk |
jalu èstri asêlur |
ngawirya tri kêrasèng ati |
kèngêtan ing kêrajan |
ing Wanamartèku |
kêlangkung arjaning desa |
ing Trênggalèk dhusun dhêkêt adu sabin |
pêpasar kèh pinangka ||

19. Wisan-gawe wayahirèng ari |
Ki Nuripin kinèn atêtanya |
dhusun ing Lêmbuastane |
kang liningan agupuh |
ngandhêg laku janma ing mêrgi |
têtanya pundi ingkang |
dhusun prênahipun |
kang winastan Lêmbuasta |
kang tinakèn nauri kidul puniki |
lêt rong dhusun kewala ||

20. Kajêng rau agêng kang anganjir |
Ki Nuripin wus narimèng warah |
umatur mring bêndarane |
Ki Kulawirya muwus |
lah dhingina ngidul Nuripin |
sira atêtakona |
ing pawismanipun |
Kae Kidang Wiracapa |
iya mangsa-bodhoa sira Nuripin |
bêlabaka bêlaka ||

Jilid 9 - Kaca : 256

590 Balabak

1. Kang liningan Nuripin matur sêndika |
nulya ge |
andhingini ing lampah kinèn têtakon |
wismane ||
2. Mas Dêmang Kidang Wiracapa ing Lêmbu |
-astane |
Ki Nuripin wus prapta ing pèdhadhahan |
dhusune ||
3. Langkung agêng anggènggèng karang kitrine |
kirnane |
kinubêngan ing pring ori têtung gèlang |

dhadhahe ||

4. Mujur ngulon kêrajane Lêmbuasta |
banjênge |
tinuruting jagang jro wiyar atêpung |
-gêlange ||
5. Ingkang prênah pêlawangane dèn-wodi |
jagange |
mêrgi agêng ngubêngi jagang mring kori |
jujuge ||
6. Ki Nuripin praptèng lawang paregolan |
kandhêge |
ngadhang janma wêtu saking jro sawiji |
tinakèn ||
7. Aturira kula jrih matur mas dêmang |
têmêne |
wontên malih tinanyan sami kewala |
saure ||
8. Kang sawiji malih tinakèn mrayoga |
saure |
yèn prêkara mêkotên (n)dika kêpangguh |
lan lêbe ||
9. Mring Kauman Ki Pêngulu Asradênta |
adate |
nika kang wus pinitayan mring mas dêmang |
sabêne ||
10. Ki Nuripin manthuk-manthuk anauri |
arise |
lah kang pundi wismane Ki Asradênta |
prênahe ||
11. Tinudingan la nika cêlaking mêsjid |
êlore |
nauri yèn mêkotên pênêd ngong panggih |
lan lêbe ||
12. La (ng)gèh sampun ki sanak ngong têmonane |
kaume |
ingginggihan Nuripin nulya lumampah |
ge-age ||
13. Tan antara prapta wismane pêngulu |
kêpangguh |
sêsalaman Nuripin lan Asradênta |
nèng ngèmpèr ||
14. Rogok-rokok asradênta gêdhe dhuwur |
dêdêge |
gumapula kapara akèh kang putèh |

15. Jenggot jêmropok agabrès bruwès atêpung |
godhège |
netra kêdhop aloyop milulu lambe |
amdumble ||
16. Awak irêng kurang daging kadhuwurên |
dêdêge |
gondhokira (ng)gendhol sagembol |
gêdhene ||
17. Ki Nuripin mèsêm ngling sajroning ngati |
wong kuwe |
iba-iba bëndara lamun wêruha |
mring kowe ||
18. Mendah (ng)gonne amoyok Ki Kulawirya |
(n)tèk amèk |
wong mêngkono (n)dadak ginawe pêngulu |
ya gene ||
19. Amit têmbung Nuripin mring ki pêngulu |
sojare |
anjêjêrèh (n)jarwani kang mula-buka |
jatine ||
20. Mugi kyai pêngulu anglarapêna |
kature |
mring bëndara mas-bèi ing Lêmbuasta |
nuntêne ||
21. Ki Pêngulu Asradênta anaguhi |
têmbunge |
(ng)gèh nak-bagus yèn mekatên kula matur |
pênêde ||
22. Lah suwawi lumêbêt kula kang ngirid |
lampahe |
Ki Nuripin nyauri inggih sumangga |
andhèrèk ||
23. Nulya samya lumampah Nuripin wuri |
(ng)garêndhèl |
kacumêtan (ng)guguyu mring Asradênta |
batine ||
24. gêdhe dhuwur andhoyok ngêthimil rindhik |
lakune |
tan antara praptèng jro kae pêngulu |
kêpanggèh ||
25. Nèng pëndhapa Kidang Wiracapa tanya |
wuwuse |

- ana paran Sradênta sira agati |
dêlênge ||
26. Alon matur têtêtèh katur sêdaya |
bukane |
manthuk-manthuk ki dêmang rada kèlingan |
dangune ||
27. Alon mojar ki dêmang mring Ki Pêngulu |
wuwuse |
anèng ngèndi samêngko kang sira pojar |
ênggonne ||
28. Asradênta anolih marang Nuripin |
tangcape |
Ki Nuripin umatur mêtèsih nèng wuri |
arèrèn ||
29. Sangandhaping wrêksa gêng ranu anganjir |
katrine |
angling malihe hèn Asradênta sirèki |
dèn-age ||
30. Aturana prayogi kang andon-langip |
lakune |
kang liningan lèngsèr Nuripin tan kari |
undure ||
31. Angaturi marang kang sêdya mêtèdhatêng |
gupuhe |
anèng ngarsa Nuripin ngirid pêngulu |
lakune ||
32. Jayèngrêsmi Jayèngraga Kulawirya |
katrine |
dènyanya rarywan anganti ingkang tinuduh |
wangsule ||
33. Gya kêtèngal Nuripin pan tinutwuri |
lakune |
ragi pèdhak Ki Kulawirya andulu |
karone ||
34. Sapa kae rowange dene adhuwur |
dêdêge |
kêdhuwurèn ngarêp kèndhèkèn kêpara |
kêpèrè ||
35. Hi hi gondhok agêdhe lambe andoblèh |
andouble |
kaya apa dene iku mêmêdèni |
dhapure ||

Jilid 9 - Kaca : 258

36. Gêdhe têmên godhèke sak krungan gêmak |
gêdhene |
lir gantangan mlêngkung kabotên kurungan |
nyêngklunge ||
37. Inggang putra gumujêng myarsa kang paman |
wuwuse |
tan adangu Nuripin prapta ing ngarsa |
karone ||
38. Asradênta ngadhêpêg matur angglêrêg |
swarane |
gêdhe nglokor gumrênggêng kadya barênggi |
grênggênge ||
39. Punapinggih paduka inggang mêrtamu |
badhene |
Ki Wuragil nauri ênggih mêkotên |
kyaine ||
40. Inggih kula punika kinèn ngaturi |
lajênge |
maring rama ijêngandika bêndara |
kêrsane ||
41. Lah sumangga sang bagus kula umiring |
ngiride |
Jayèngrêsmi alon dènnira ngandika |
mring lêbe ||
42. Rika niku punapi ênggèh pêtinggi |
lungguhe |
utawa yèn mambu sêntananira mring |
dêmange ||
43. Asradênta umatur kula punika |
yêktose |
awon-awon inggih dinamêl pêngulu |
ing mangke ||
44. Jayèngrêsmi mèsêm angandika aris |
mring lêbe |
lah (n)dawêg ingriki sami sêsalaman |
ki lêbe ||
45. Ki pêngulu gupuh nyakup astanipun |
salame |
nulya Jayèngraga Kulawirya gantya |
rahabe ||
46. Ki Wuragil Kulawirya mèsêm (n)dulu |
mring lêbe |
sasmita ring kang putra myang mring Nuripin |
liringe ||

47. Jayèngrêsmi ngandika suwawi pamun |
lumade |
nulya samya tyasira angraras driya |
katrine ||

Jilid 9 - Kaca : 259

591 Mijil

1. Pra ngawirya katri wus kairid |
lampahira alon |
Asradênta lumakyèng ngarsane |
Kulawirya tansah abibisik |
marang Jayèngragi |
samya angguguyu ||
2. Mring pêngulu Asradênta dening |
dhuwur kuru gondhok |
iya ta lah ki pêngulu kuwe |
wong mêngkono dèn-gawe mêngkoni |
pêngulu lir pêksi |
pêcuk gondhok susah ||
3. Jayèngraga mèsêm tutup lathi |
kang pinoyok munggo |
Nuripin mëlêt-mëlêt èncêpe |
jêr iku apa bènêr pêthèk-mami |
kadya wong madadi |
nêmu tike candu ||
4. Ki Wirya ngling apa kang dera ngling |
Nuripin acêlor |
inggih piyambakan anêlame |
tan antara lampahira prapti |
paregolanèki |
kèndêl samya ngantu ||
5. Asradênta matur dalêm nganti |
nèng ngriki kemawon |
kula matur mring bëndara mangke |
ênggèh paman manira anganti |
sakêdhap nèng ngriki |
sigra ki pêngulu ||
6. Tur uning mring bëndaranirèki |
Ki Wirya duk anon |
ngling ya ta lah pênguluning kene |
apa saking alime ing ngèlmi |
wong kaya mêmêdi |
digawe pêngulu ||
7. Wong irêng blêng jenggod kèh kang putih |
angrongkop ing gondhok |
nurut uwang têtung ing godhège |
kaya kèndhil kèdlèwèran tajin |
lan êndhasirèki |

gêdhe gondhokipun ||

8. Tan sêmbada dhuwure kru aking |
balung ting pêndhosol |
layak kabotan dening gondhoke |
gondhok mêdhok angingkuti daging |
nglumpuk dadi siji |
mring gondhok milulu ||
9. Miyut-miyut lakune tênganging |
kabandhulan gondhok |
ginuyu mring kang putra kalihe |
Ki Nuripin angglêgês sarya ngling |
andêlna (n)Jêng Kyai |
kenthol yèn amangun ||
10. Walah mêksih kurang papanèki |
isih luwih poyok |
Asradênta kang atur uninga |
kae Kidang Wiracapa angling |
(ng)gêgêlara aglis |
lampit kêlusa lus ||
11. Sigra rinumatan wus miranti |
palinggihan dhayoh |
lon dènya ngling lah turana age |
Asradênta gupuh angaturi |
marang sang tamu tri |
kang angantu ing pintu ||
12. Turira ris paduka ngaturi |
mring ramanta gupoh |
kang ingaturan kerid lampahe |
Jayèngrêsmi lawan Jayèngragi |
Ki Kulawiryèki |
Nuripin tan kantun ||
13. Kae Kidang Wiracapa mungging |
pêndhapa tambing lor |
ingadhêp dening kulawangsane |
sêntana kêlawan magêrsari |
tarap anèng wuri |
samyasaguh-saguh ||
14. Sangkêp supacaraning ngabèi |
epok lan paidon |
anèng lante lan pawong rencange |
samyambêkta pêdhang miwah tamsir |
têlêmpak myang bêdhil |
panguthik lan suduk ||
15. Arinira katri anèng ngarsi |
(n)dêl-andêling kewoh |
Wiranjara lan Wirangjarane |

Jilid 9 - Kaca : 260

- wuragile Ki Wirabrajèki |
 samya angayumi |
 bawah tabonipun ||
16. Lèbak-wukir ing Lèmbuastèki |
 anyapara-tèlon |
 pra kenthol tri dadya wat-awate |
 kang raka wus angudanèni |
 rampung rinira tri |
 kinarya bêbau ||
17. Yata wau ingkang amêrtami |
 lampahira alon |
 praptèng natar tritis pëndhapane |
 Kidang Wiracapa duk ningali |
 mring kang wau prapti |
 sênênne sumunu ||
18. Gupuh-gupuh mêtuk angadêgi |
 sarya lingira lon |
 lah sumangga anakmas alinggèh |
 matur inggih nulya angabêki |
 Wiracapa linggih |
 lan pra arinipun ||
19. Jayèngrêsmi Jèngraga Ki Ragil |
 samya tata lunggoh |
 Jèngrêsmi mangarsa tur salame |
 Kae Kidang Wiracapa aglis |
 pasalam ngrahabi |
 wa barakal-lahu ||
20. Sarwi anêmbrama ing pambagi |
 karaharjèng lakon |
 mangsuli basukiyèng kramine |
 wusnya nulya manjing ganti-ganti |
 sêsalaman sami |
 gya mring pra rinipun ||
21. Samya rahabira tundhuking sih |
 -ira tèmbe tumon |
 wusnya sêsalaman sêdayane |
 amrayogi dènnya samya linggih |
 langkung among krami |
 kajatmikanipun ||
22. Kidang Wiracapa angabèi |
 wijiling sabda lon |
 punapinggih anakmas putrane |
 kakang Kae Bayipanurtèki |
 wastane ing nguni |
 mas Arundayèku ||

Jilid 9 - Kaca : 261

23. Inggang pundi pêmbayuning siwi |
 kang tuwa kang anom |
 pintên sêdaya panunggilane |
 sapa sintên kang sinambat ing sih |
 anak-ingong katri |
 pundi inggang sêpuh ||
24. Jayèngrêsmi aturira aris |
 paduka tannèngko |
 rakanta (n)Jêng Kyai susunune |
 namung titiga pambayun èstri |
 kang jalu kêkalih |
 kawula kang sêpuh ||
25. Inggang anèm punika kang adhi |
 wondene kang wadon |
 Tambangraras (m)bok-ayu wastane |
 kula sinungan pun Jayèngrêsmi |
 punika ri mami |
 Jèngraga rannipun ||
26. Satunggil paman Kulawiryèki |
 kang wuragil anom |
 gangsal sêdaya panunggilane |
 inggang sêpuh rakanta (n)Jêng Kyai |
 tumuntên rinèki |
 Suwarja pêngulu ||
27. Wiradhustha pêndhadhanirèki |
 gya Panuksma rêke |
 Panamar lan Ki Kulawiryane |
 inggih punika kang muragili |
 sêdhèrèk nêm nunggil |
 sayayah saibu ||
28. Kidang Wiracapa duk miyarsi |
 nauri sabda lon |
 yèn mêtôtên anakmas kalihe |
 putranipun (n)Jêng kakang Kiyai |
 Ki Kulawiryèki |
 wragile Ki Guru ||
29. Inggih sokur alkamdulilahi |
 karsaning Hyang Manon |
 nakmas pêpanggih ing ingong rêke |
 tuwin pun adhi Kulawiryèki |
 prayogi dhi ragil |
 kang kêparêng ngayun ||
30. Cêcêlakan lan arinta katri |
 supaya mrih pundhoh |
 kang liningan lèngsèr gya nulya ge |
 têtung dhêngkul lan Wirabrajèki |
 pra kadang ngingsêri |

samya sukèng kalbu ||

31. Kae Kidang Wiracapa angling |
pundhuha padha nom |
manira biyèn duk maksih anèm |
lan Ki Guru ing Wanamartèki |
wus saeka kapti |
tan sêlayèng kayun ||
32. Arinira katri anor-ragi |
malih ngandika lon |
lah undangên rubiyah-ngong Nikèn |
Widaryati Asradênta aglis |
ngaturi (n)Jêng Nyai |
Widaryati gupuh ||
33. Praptèng ngarsa kang raka ngling aris |
wruhanira rêko |
sira kêdhayohan ya sutane |
Kae Guru Bayi Panurtèki |
kang ro iku siwi |
siji ku sêdulur ||
34. Kang sring ngong-tuturkên ing sirèki |
duk mêksih samya nom |
wong sêsanga iya panunggale |
mas Rundaya lawan |
miwah Ekawêrdi |
lan Wargasastrèku ||
35. Malarsipta Carikputra tuwin |
Carikmudha kang wong |
Danumaya kêsangane dhèwèk |
mêngko tan ana panggih pinanggih |
bagèkna tumuli |
dhimu myang alomu ||
36. Nikèn Widaryati nêmbamani |
arjaning apanggoh |
ingkang putra kalih nor-ragane |
myang kang Wuragil Kulawiryèki |
wêcananira ris |
amangsuli nuwun ||
37. Kidang Wiracapa angling malih |
ing nguni ngong anon |
santrine mas Arundaya biyèn |
sawiji tan kêna sah kikinthal |
si Bawuk rannèki |
wus amulucumbu ||
38. Jayèngrêsmi mèsêm matur aris |
sèstuning patakon |
inggih mêksih pun Bawuk ing mangke |

Jilid 9 - Kaca : 262

kinarya pêngulu angibahi |
ing Wanamartèki |
sawawêngkonipun ||

39. Wasta Ki Pêngulu Basarodin |
gênging sih kinaot |
lan kang para kadang sêdayane |
Kidang Wiracapa gumuywangling |
mring Asradêntaki |
kancamu si Bawuk ||
40. Jênênge saiki Basarodin |
mêngko ibahing wong |
Asradênta mêlongo winartèn |
angling malih niku adhi Ragil |
Asradênta niki |
ngong karya pêngulu ||
41. Bêrkat milu lara lapa kinthil |
lit milya milyèng ngong |
baya wus binage ing takdire |
wusanèngsun tinitah ngabèi |
sêkadar malês sih |
mring Asradêntèku ||
42. Sami lan pun Bawuk Basarodin |
niku ran si Dhogol |
gêr ginuyu marang sêdayane |
Kulawiryana latak duk miyarsi |
mojar olèh tandhing |
kang Pêngulu Bawuk ||

Jilid 9 - Kaca : 263

43. Lan kang Asradênta (m)buh pinilih |
kari angêtombol |
sangsaya gêr-gêran ing guyune |
Kulawiryana tan wangwang maliring |
watak (m)bibisani |
yèn anjurudêmung ||

592 Jurudêmung

1. Kae Kidang Wiracapa |
pangandikanira arum |
marang ing rubiyahipun |
Widaryati arakita |
pasugatane tamumu |
mumulenên sutanira |
saiki mupung apangguh ||
2. Uwus manira tan bisa |
têtêmu lan ramanipun |
sutanta bae lan rimu |
prêsasat kakang Rundaya |
mêrene sinihan pangguh |
marêm dene pulunanta |

Nikèn Widaryati gupuh ||

3. Alon lèngsèr maring wisma |
nudu pawong rencangipun |
pawohan wedang panganan |
kinèn nyaoskên mangayun |
kang nênampa ngadi-warna |
sapênganggone pinatut ||
4. Nikèn Widaryati agya |
ngirid pagulan mangayun |
kêpering raka alungguh |
sugata sumajèng ngarsa |
wusnya ngladèni gya mundur |
tap laku kadya wong kutha |
parigêl sasolahipun ||
5. Kae Kidang Wiracapa |
nyarakkên sugatanipun |
sumanggèng kêrsa ing riki |
sami anadhah nyamikan |
ywa taha-taha ing kalbu |
utami kêrana Allah |
tan wêrana siku-siku ||
6. Sarwi nyandhak pacawanan |
wedang ron balimbing-wuluh |
gula sakar arèn luhung |
mara ta ing kono sira |
Wiranjara lan adhimu |
Wirangkara Brajawira |
angrahabana sirèku ||
7. Alomu manawa ringa |
kang liningan samya gupuh |
nêmbrama manis ing wuwus |
Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèku |
samya ngalap nginum wedang |
kang wedang balimbing-wuluh ||
8. Lalabe gula-rèn sakar |
adhahar nyamikanipun |
sasênêngira amundhut |
wowohan myang lah-olahan |
Ki Wiracapa amuwus |
lamun kêparêng ring driya |
dhi Ragil nakmas puniku ||
9. Prayogi kèndêl sêpasar |
supaya ing sih tyas nutug |
marêma marma andulu |
marang sang bagus katrinya |
Jèngrêsmi alon turipun |
pangandikanta kang dhawah |

10. Inggang sih-marma paduka |
asangêt kawula nuwun |
sumanggèng kêrsa lumuntur |
marmanipun tur-kawula |
ri-paduka yêktosipun |
ing lampah katri punika |
dhapur ingutus angruruh ||
11. Mring Kae Sèh Amongraga |
sah nis ing sêsaminipun |
jênaka dèrèng saèstu |
swami Nikèn Tambangraras |
kêlangkung kawêlas-ayun |
karya runah yayah rena |
myang kulawangsanipun ||
12. Mila ing lampah-kawula |
kalunta andon anglangut |
aniti nitik tan antuk |
mahas wana pawukiran |
ing mangkya prapta ing ngayun |
kawula panggoh paduka |
pan punika wiyosipun ||
13. Kae Kidang Wiracapa |
duk miyarsa aturipun |
kang putra angrês tyasipun |
kêgagas wlas sêmu waspa |
Widaryati nut wêtu luh |
myarsa ature kang putra |
anutur sêduluripun ||
14. Angarang tinilar priya |
ing têpa sariranipun |
Kae Wiracapa muwus |
(ng)gih Allah kang pinapajar |
dene kabèh kawlas-ayun |
manira lawan bibinta |
puwara tumutur wuyung ||
15. Saking kandhêhan miyarsa |
lapake datan susunu |
puniku bibinirèku |
myat mring anakmas kalihnya |
lir tan kêna sah andulu |
kula puniki anakmas |
pati branakan tuwuh ||
16. Susuta èstri sajuga |
tankaprah limrah ing sunu |
Jayèngrêsmi lon umatur |
liripun kadya punapa |

de mawi tan limrahipun |
Ki Wiracapa lingira |
rinta wit duk jêbèng pinjung ||

17. Tan kêna rinrèh ing karya |
akarêm saba wana gung |
sêpisan pindho ping têlu |
sabên lunga ginolèkan |
ibune milu angluruh |
kêpanggih têngahing wana |
tan jênêk nèng wismanipun ||
18. Tita ing ngalama-lama |
pan dadi pêrawan jêbug |
wancine wayah mêmantu |
kêdurus tan karsa krama |
namung karêm ambuburu |
anundhung kidang mênjangan |
andaka jawi andanu ||
19. Sumawana ngitêr sima |
solah bawane lir kakung |
sikêp prajuritanipun |
tan pisah turangganira |
parigêl angêmbat lawung |
kukuwu ing dalu siyang |
nèng wana tan mantuk mantuk ||
20. Yèn purun mantuk mring wisma |
sring angsal ambêkta lawuh |
winot ing turangganipun |
nuwuki sampè sawulan |
bagine wus takdiripun |
kadhanyangan ing wanarga |
dadya grêma tuwalauru ||
21. Ni rara kêtnaginubah |
karya ran pribadinipun |
ngong bibinta tan wèh juluk |
wikan ingkang asung aran |
ngung wus narimèng tyas muwus |
bibinta myat ring anakmas |
prawirèng krama abagus ||
22. Kêlangkung kêpenginira |
yèn bisa darbe susunu |
lamine panggih kramèngsun |
babêle namung sapisan |
sutrèstri punika wau |
prêsasat datan sêsuta |
tan kêwasa mêngku sunu ||
23. Puniki wus pêndhak dina |
rinta tan kédulu mantuk |

Jilid 9 - Kaca : 265

ênggèh tan kêna binastu |
ni rara Rêtna Ginubah |
wus kuwu nèng sêsananira |
wit anom tumêkèng sêpuh ||

593 Sinom

1. Sêdangunira rêrasan |
Ki Kidang Wiracapèki |
sasmita ngungun mring garwa |
sira Nikèn Widaryati |
kêrasa inanèki |
tiwas tan na tuwasipun |
ngêmbêng waspa marwayan |
sinamun lêbu ngalilip |
tyas kepengin puputra lir tamunira ||

2. Kae Kidang Wiracapa |
ngling mring garwa Widaryati |
wis aja kèh kang rinasa |
sêpuluh lagi pinasthi |
darbe suta sawiji |
tan kêna tinêkêm ucul |
kamanon anèng wana |
pinulung kang marabumi |
ya nakira ni rara Rêtna Ginubah ||

3. Jayèngrêsmi Jayèngraga |
katri Ki Kulawiryèki |
myat maring kang darbe wisma |
sêmu sungkawa myang rabi |
sih-marma mring têtami |
katri samya nor tumungkul |
ngungun ring sojarira |
sutane èstri kadyèki |
sira Kae Dêmang Kidang Wiracapa ||

4. Nging aris mring garwanira |
lah wus sira Widaryati |
tata-tata-a madhangan |
sêdhênge têngange ari |
baya katoran mêrgi |
kêlantih pulunanamu |
Widaryati agêpah |
mring wisma nuduh parèstri |
kang rêrakit rampadan kinèn prayoga ||

5. Kae Kidang Wiracapa |
ningali tamunira tri |
ragi sêlayèng wahana |
ing wangun pasêmonèki |
pan-samya amrayayi |
sawiji sêntosèng ngèlmu |
tyas mêrtiyambêg ngumala |
kang kalih lugu mriyayi |

6. Aris dènnira ngandika |
won nganggur inggih dhi Ragil |
pakurmat sunat lêlahan |
kêjibah bumi priyayi |
sacaraning nêgari |
pênêd wontên gong cumêngkung |
anglang gama sarak |
sêkêdhik cara priyayi |
kang liningan samya umatur sumangga ||
7. Ngling malih mring arinira |
lah Wirabraja dèn-aglis |
pêpêkên niyaganira |
wêtokna gamêlan-mami |
sêlendro si Bèr-manis |
ing kono bae (m)burimu |
Wirabraja agêpah |
manggil niyaga kèn ngambil |
gamêlan si Bèr-manis tinatèng ngarsa ||
8. Tan antara pra niyaga |
rumat sêkala miranti |
Kae Dêmang mèsêm mojar |
Camaya ngrêbaba bêcik |
sing anggambang si Prawit |
si Cakrêma kêndhangipun |
si Caguna ngromonga |
si Cawèya kang anyuling |
si Calêngki prayoga angêndèrana ||
9. Iya bènêr Wirabraja |
(m)bok ngundang têtêdhèk siji |
kang abêcik swaranira |
ing Bèndha si Grèpèt bêcik |
undangên sêdhela glis |
Ki Wirabraja anuduh |
ngundang ronggèng mring Bèndha |
Ki Wiracapa ngling aris |
wis sênggrèngên rébabmu pathêt sêsanga ||
10. Nuli lêkas unèkêna |
Rondhon kang sêmada ririh |
agupuh ingkang liningan |
sêmênggrèng ngèg wus pêkolih |
nême sasêndhon apti |
akêjêr tutupanipun |
samya sajak nêgara |
pêthikan ing Pranaragi |
kang sasêndhon pathêt sanga rum araras ||
11. Nutug lih-ulihanira |
gya laju talu anggêndhing |

munya Rondhon sèsènggolani |
pênabuhe ukur (n)jawil |
satangkêping aringgit |
kalanya durung anjantur |
rampak imbal ngêpinjal |
ngêmanak bêkakanèki |
nganyut-anyut Bèr-manis arum araras ||

12. Sêdhêng lêganiing irama |
Jèngraga mèsêm miyarsi |
asasmita ring kang paman |
Kulawirya amangguti |
tansah nolihi ningali |
mring niyaga kang nê nabuh |
cèngkoke tan sêlnya |
Bèrmanis ngrantêg ngrêrangin |
srining dhusun kadêmangan Lêm buasta ||

13. Ni Widaryati mangarsa |
matur ing rakanirèki |
paduka kèn-angruktiya |
sêsaji sugata tami |
kang raka ngling ko thithik |
sêdhêng têka ronggèngipun |
Jèngraga Kulawirya |
mèsêm kéduga ing ati |
wus antara kang (ng)gêndhing Rondhon aminggah ||

Jilid 9 - Kaca : 267

14. Yata wau kang ingundang |
têlèdhèk si Grèpèt prapti |
anèng ngarêping niyaga |
anêsêg unggahing gèndhing |
ngèndhêlong dèn-salahi |
asuwuk gamêlanipun |
Ke Kidang Wiracapa |
ngandika mring garwanèki |
lah wus mara ladèkna lêladènira ||

15. Kang garwa lèngsèr sing ngarsi |
anuduh padhêke èstri |
agupuh kang inujaran |
nampambèng dhulang tup-saji |
kobokan lan kèndhi |
pinere dhêdharanipun |
sêkul ulam rampadan |
akupêng tinatèng ngarsi |
ing ambèngan kabèh priyanga-priyanga ||

16. Ngling wawi ngriku anakmas |
prayogi sami wêwantiing |
gupuh kang sami cinaran |
tuturuh sarya ngling malih |
mring niyaganirèki |
unèkna gamêlanamu |

- La-êla lon kewala |
 padha krasa ukur (n)jawil |
 gupuh para niyaga anulya buka ||
17. Cumêngkling arum araras |
 rarase angraras ati |
 angapti panabuhira |
 baud rêbut mrih kaèksi |
 adan lêkas abukti |
 kang sami nadhah pikantuk |
 kasumyar ing gamêlan |
 La-êla alon angêlik |
 binarungan ingkang gêndhing ginêndhèngan ||
18. Mêthit mêrit muluh rêmak |
 pupunton rêbab lan suling |
 tungtung ngês lan wilêtira |
 rêbut yakmakaning gêndhing |
 ambyantu ririh ricik |
 munya rum anganyut-anyut |
 Jèngraga Kulawirya |
 rongèh sring alihan linggih |
 Kidang Wiracapa mèsêm langkung suka ||
19. Tumingal mring tamunira |
 Jèngraga Kulawiryèki |
 ki dêmang aris wêcana |
 mring kang putra Jayèngrêsmi |
 (ng)gih anakmas puniki |
 pakurmatan warninipun |
 sajaking maksiyatan |
 tan mupangat ing agami |
 sêdaya wus tatanira alyèng praja ||
20. Kula kêlawan ramanta |
 bagi wus ganjaranèki |
 kakang Rundaya tinitah |
 ngulamèng ngilmu linêwih |
 sun tinitah ngabèi |
 pan beda ganjaranipun |
 maklumipun anakmas |
 sarèhning sukur ing kapti |
 tan nyupêna anakmas panggih pun bapa ||
21. Myang dhi Ragil Kulawirya |
 tumungkul kang sinung angling |
 wus antara dènya nadhah |
 luwaran samya wêwanging |
 ambêng nulya cinarik |
 sinungkên pêmburinipun |
 Nuripin Asradênta |
 wong roro samya abukti |
 angrêrantêg gêndhing La-êla aniba ||

22. Rêbut bêsus sêdayanya |
 ngungalkên ngês wilêtnèki |
 antara babakanira |
 ngêndhêlong suwuk kang gêndhing |
 nulya sinungan bukti |
 niyaga kapang atêpung |
 amangan ting kucapah |
 Asradênta lan Nuripin |
 Asradênta wus dangu pangantinira ||
23. Andulu pêmulukira |
 nut nênga tumungkul mèksi |
 Nuripin mêksih amangan |
 Ki Kulawirya anolih |
 sarwi muwus ambêkis |
 tawêkal têmên si Buntung |
 dhèk gêndhing durung niba |
 kongsi suwuk mêksih ngêmil |
 olèh gawe tirah lambe anèng paran ||
24. Ambêrung lir wêdhus saba |
 ing pakacangan ngrêmusi |
 nora miris binênturan |
 ya kêjaba dipênthungi |
 sing muncrat polonèki |
 ingkang kaya uwong iku |
 gumuyu Asradênta |
 anglêrêg lir têtèk muni |
 anèng gawok anggogok sru agêrokan ||
25. Nuripin jrih nulya wisan |
 takêre lagi nêngahi |
 cuwa tan tutug amangan |
 wêdi dinukan Ki Ragil |
 wusnya wisuh Ki Ripin |
 Ki Asradênta agupuh |
 sisane sêkul ulam |
 rampadan misih kèh kèri |
 binrêkatan mring Asradênta sêdaya ||
26. Binuntêl kacune amba |
 anuli ginawa mulih |
 ambêntoyong (ng)gawa brêkat |
 lajêng sininggahkên aglis |
 anjênggèk Ki Nuripin |
 gêrundêlan amarêngguk |
 pêngulu kênèng lara |
 wruha yèn dibrêkat mulih |
 tak êntèkna mau tur warêg amangan ||
27. Ki Wirya mèsêm têtanya |
 ririh anolih mring wingking |
 apa Pin dene grundêlan |
 Nuripin umatur ririh |
 sawêg cilaka mami |

puniku kyai pêngulu |
tan nyana lamun (m)brêkat |
sêdaya binêkta mulih |
binuntêlan ing kacu wiyar plipitan ||

28. Ambêntoyong gulunira |
(m)bêntoyong tanganirèki |
uninga yèn mêkatêna |
ngong têtaskên sêdayèki |
jêr (n)dadak dèn-dukani |
wong amangan durung tutug |
lêrês (ng)gèn-kula nyêngka |
ingguh dëlênge acicik |
Asradênta pêmbbrêkate dadi drêmba ||

29. Wong nadhah sawêg satêngah |
sêlak sampeyan-dukani |
Ki Kulawirya asuka |
anggligik gumuyu ririh |
sarwi atuding-tuding |
Jêngraga mèsêm andulu |
mêngkana wus luwaran |
nyamikan sumadyèng ngarsi |
Kae Dêmang Wiracapa nulya mojar ||

Jilid 9 - Kaca : 269

30. Prayogi sêsangat salat |
wancine wêktu umanjing |
Jêngrêsmi gêpah turira |
nulya samya maring masjid |
Kidang Wiracapèki |
mring pahèran samya wulu |
sawusira akadas |
ki dêmang kang angimami |
wus antara ing wêktu Luhur bakdanya ||

31. Pragat puji dhikirira |
sêlawat salaman sami |
mudhun saking pêlanggaran |
kang putra ari ingirid |
langkung dening ngrêsêpi |
Ki Kidang Wiracapèku |
tamu kêtiga pisan |
wangsul mring pêndhapa malih |
wus satata dènnira alêlênggahan ||

32. Dhadharan asri nêng ngarsa |
ki dêmang angancarani |
sumanggèng riku anakmas |
won kèndêl sêsambèn bukti |
paran kang dèn-kêrsani |
kang putra samya tur nuwun |
malih alon wêcana |
kula puniki dhi Ragil |

mung kêcanthèl wêktu tan pitaya tilar ||

33. Sinambi mêngku parentah |
cèwèng caraning agami |
baya wus ganjaraning Hyang |
mungguh ahlining ulami |
bibar sêdaya kêndhih |
dening langêning acêngkung |
kêburu kêbèragan |
sapraboting kaprayayin |
ragi bênggang cacêgah pakoning Allah ||
34. Wrating wong lumakyèng karya |
sêdasa-dasa dospundi |
brêkate mêngku wong kathah |
akathah ingkang pinikir |
Jèngraga lan Ki Ragil |
umatur sarwi gumuyu |
punika kasinggihan |
inggih kadospundi malih |
tiyang dados priyayi mêngku prakara ||
35. Myang langên tataning praja |
ngangge sêcaraning nagri |
solah-bawaning kamuktyan |
wus sasat bangsa priyayi |
ki dêmang ananthuki |
inggih mêkatên dhi Wruju |
inggih botên ambucal |
ing sarak sarengat Nabi |
inggih burêt katimpah tingkah maksiyat ||
36. Wahyu cathêting wardaya |
gampilanipun dhi Ragil |
ngèlmi gêgeyonganing tyas |
mungguh ngagêsang puniki |
[. . .] |
anggêr pênêd batosipun |
lamun pênêd nêng donya |
(ng)gih pênêt akeratnèki |
ing agêsang mung ambujêng kapênêdan ||
37. Ki wuragil Kulawirya |
anêsêg dènnya alinggih |
myang kang putra sakalihnnya |
sukèng driya miyarsa ngling |
Ki Ragil nambung aris |
inggih kadospundi wau |
mênggah pênêd punika |
liripun kadi-punêndi |
basa pênêd apênêd dhatêng punapa ||
38. Kae Kidang Wiracapa |
gumuyu anggêdhêg wêntis |

dhi Wuragil Kulawirya |
mung pênêd kalih prakawis |
mênêdi sapucuking |
ilat lan pucuking guthul |
Ki Kulawirya latah |
gêr gumuyu sêdayèki |
Jayèngrêsmi tumungkul Jèngraga suka ||

39. Kae dêmang malih mojar |
bangsa punika dhi Ragil |
kêlangkung dening dêksura |
balêjêd ngisin-isini |
nanging puniku wiji |
wijiling ilmi binrukut |
lêring nalar tar wêntar |
minangka urating ilmi |
milanipun dakar ingaranan urat ||
40. Pasênêtanning duryat |
ayat martabating jinis |
janase sampun kaênas |
tamjis lan najis pan jais |
kadi ta lapal kadis |
dhikir lan dakar puniku |
mungguh makna tan beda |
sami kasuciyanèki |
pon kang sipat ajali abadi tunggal ||
41. Mungguh murat cara jawa |
têpunging lapal lan jawi |
dakar ingaranan kalam |
kalam maknanipun angling |
kêlawan ilat tratil |
puniku paworing pucuk |
pucuking kalam dakar |
lan pucuking kalam uni |
namung ngriku gêgeyonganing ngagêsang ||
42. Anèng enak lan pakenak |
enake nandhang abukti |
pakenak layaping nendra |
lan ruruning rasa jati |
yèn sampun anyukupi |
kalih prakawis puniku |
tan kirang sandhang tadhah |
tan kirang rahabing rabi |
(ng)gih puniku kang wus prayogi ing titah ||
43. Sampurnaning dalêm dunya |
sampurna ing dalêm akir |
punapa pulasing dunya |
inggih pupulasing akir |
dunya wit nganamnami |
ngakerat dadining wakul |
tumbu tampah tampira |

puniku ingkang supami |
malah tikêl sêdasa tikêl atusan ||

44. Barang tabyate nèng donya |
tabyat ala tabyat bêcik |
sarwa tikêl samadaya |
nut dhorènge nèng donyèki |
lamun nèng donya miskin |
tikêl satus miskinipun |
yèn sarwa sarwi donya |
tikêl satus sarwa-sarwi |
pêrtandhaning bab pênêd wontên sêksinya ||

45. Sêksine pênêd punika |
dhi Ragil tigang prakawis |
bênêr wuwuse tan gothang |
pêrcaya datan kêwatir |
angandêlan ngèmêngi |
nirnakkên tri pêkarèku |
tan labêt dora-cara |
tan pitênah ing sêsami |
datan ngumpêt mêtêt panggawe raharja ||

46. Arjanèng wong ahli donya |
angèsthi kalih prakawis |
kalam dhikir kalam dakar |
wus sampurna uripnèki |
wah mêkatên dhi Ragil |
kaelokaning Hyang Agung |
kang tan kêrana donya |
anrangbaya ing arungsit |
tan kaduli ing sandhang kalawan pangan ||

Jilid 9 - Kaca : 271

47. Tan sotah ing rajah tamah |
puniku ahli otadi |
tan pae lan ahli donya |
lir têtêng lawan jêladri |
alun ahli donyèki |
têtêng ahli akiripun |
tan beda jatinira |
alun lan têtêng jêladri |
ahli donya ahli akerat wus timbang ||

48. Ahli donya ya wus bisa |
nyamuti dhirinirèki |
ing enak lawan pakenak |
kang ahli akerut yèn wis |
enak datan abukti |
pakenak datan aturu |
lir kudhuping puspita |
tan ana gatraning rujit |
saking dening wungkule pinguling dênta ||

49. Kang ahli donya upama |
puspa wigar angganda mrik |
saking ambabar ihtiyar |
mêkar angambar tulya-sri |
kang puniku dhi Ragil |
sadhengah ingkang pinupu |
gampil angèle datan |
prabeda lamun inapti |
Jayèngrêsmi Jayèngraga Kulawirya ||

50. Kajuming driya wiyoga |
kaparas rasan hakiki |
kikise nora kikiban |
sami micarèng ing kapti |
labêt randhan ngulami |
muradi basa kang saru |
tan ana rubedanya |
nora sêmbada witnèki |
wêkasannya murade awirangrongan ||

594 Wirangrong

1. Ki Ragil Kulawiryèki |
raosing tyasira condhong |
liningane gampang gathak-gathuk |
galêthêking ngilmi |
tan ngêkahkên upama |
apêsaja cara Jawa ||

2. Ke Kidang Wiracapèki |
gumuyu sarya ngling alon |
adhi Kulawirya kintênipun |
badhèk wignyèng gêndhing |
Ki Wirya ris turira |
sarwi gumuyu alatah ||

3. Anjawi putranya niki |
anakmas kang sampun gamboh |
tan kèwêdan raras ing kêlangun |
anggêndhing rêspati |
mèsêm ingkang liningan |
tan pati sagêd turira ||

4. Ki dêmang suka ing galih |
lir punagi tyasnya tumon |
ngling mring arinira kang wêruju |
hèh Wirabrajèki |
ngundanga têtanggapan |
kang êndi prayoganira ||

5. Têtanggapan mêngko bèngi |
apa wayang apa gambyong |
apa bêbagoran têlu iku |
êndi kang prayogi |
salah siji sêdhengah |

Jilid 9 - Kaca : 272

Ki Wirabraja turira ||

6. Inggih sumangga (n)Jêng Kyai |
kêrsa kang pundi siniyos |
kang raka linigira mungguh aku |
bagor bae bêcik |
lakonne Narawangsa |
yèn ora Jayakusuma ||
7. Dha-padha wong kene iki |
dhêmênane kang tinonton |
amung totopèngan kèh wong (n)dulu |
tinimbang lan ringgit |
tlèdhèk karucil purwa |
topèng gêdhening tontonan ||
8. Dospundi ngriku dhi Ragil |
kêrsane ingkang tinonton |
Ki Wirya turira sumanggèng yun |
kang dipun-kêrsani |
Ke Kidang Wiracapa |
nudu mring ari katrinya ||
9. Lah Wiranjara sirèki |
ngong patah gawening wadon |
sira tuturana (m)bok-ayumu |
lah-olahan ngratêngi |
kudur kudu wadonan |
dadakan bae kang rumat ||
10. Ya sira kang ngêpalani |
sakèh pênggawening wadon |
de si Wirangkara ya sun-tuduh |
mêragata sapi |
gudèl kêlawan menda |
samawana bèbèk ayam ||
11. Mangsa bodhoa sirèki |
cukup kurange ing mêngko |
de sira Wirabraja pakaryamu |
ngong-tuduh sirèki |
angulêm-ulêmana |
nakmu dêmang Wirancana ||
12. Ing (ng)Galèk kulon dèn-brêsih |
manca-pat kidul wetan lor |
para bundhèl desa goco umbul |
jêjênggul pêtinggi |
bêkèl pandhêsèl gêbrag |
konên rakit pêsamowan ||
13. Undangên si Nayakênthi |
lan sarowange pra bagor |
pêpakên sêdaya wong atapuk |
aywa na kang kèri |

sigra ingkang liningan |
para kêtiga pisan ||

14. Jayèngrêsmi Jayèngragi |
katri Kulawirya non |
marang Kae Dêmang krasèng kalbu |
samyang ngling ing galih |
kèngêtan ingkang rama |
jêng kyai Bayi Panurta ||

15. Duk-kala wit darbe kardi |
mêmatah kadang tuwa nom |
kumênyut tyasira duk ing dangu |
panggihe rakèstri |
(m)bok Nikèn Tambangraras |
lawan Ki Sèh Amongraga ||

Jilid 9 - Kaca : 273

16. Puwara nis sah lan swami |
ing mangke dadya lèlakon |
pangupayèng paran angrururuh |
rèh kapugutan sih |
kumêmbêng ngêmu waspa |
sinamun iribanira ||

17. Ke Kidang Wiracapèki |
mulat mring kang putra karo |
sêmune sungkawa wus kawêngku |
saraosing galih |
nglèlèjar wuwusira |
dhi Wuragil Kulawirya ||

18. (m)Bok swawi adhi anggèndhing |
lan anakmas ingkang anom |
punapa winignyan langênipun |
Ki Kulawiryèki |
gumuyu naur sabda |
prayogi lawan paduka ||

19. Lan jêngandika jarwani |
sampurnaning wong anggèngong |
sabab wontèn kojah kaolipun |
sami amastani |
makruh gêng malah karam |
tunggal babagan lan wayang ||

20. Liripun kadi-punèndi |
kawula angalap kawroh |
ki dêmang anjola sru gumuyu |
hi bilah dhi Ragil |
anggêgol anggêrewal |
ngajak barak bèbèrèkan ||

21. Latah Ki Kulawiryèki |
botèn ta mêkatèn ngêgol |

ngong ngalap barêkah ingkang mungguh |
botên muta-watir |
galate wong lèlahan |
ngling Ke Kidang Wiracapa ||

22. (ng)Gih-inggih mangke dhi Ragil |
kula jarwani kang gathok |
sampurnaning cêgah karamipun |
wong gèndhèngan gèndhing |
sarat kédah cinoba |
jarwa purwa-kanthinira ||

595 Kinanthi

1. Wiwita sami anabuh |
mangkya dhi kula jarwani |
Ki Kulawiryà anggagrag |
ngling mèsêm mring Jayèngragi |
lah ta wis payo nak-êmas |
ngrêbaba ingong kèndhangi ||
2. Kae dêmang sru gumuyu |
mring niyaga ngandika ris |
èndi rêbabmu Camaya |
turnèng anakmas Jèngragi |
kèndhangmu Cakrêma turna |
mring adhi Kulawiryèki ||
3. Èndi mrènèkna dêmungmu |
manira mèlu anggèndhing |
dêmunge imbal lèlamban |
barung panrus imbal Pathi |
agupuh ingkang liningan |
tur rêbab kèndhangirèki ||

Jilid 9 - Kaca : 274

4. Nulya tinampunan sampun |
Jèngraga Kulawiryèki |
Ki Kidang Wiracapojar |
wawi anakmas anggèndhing |
dimèn tinelad niyaga |
wilèting Jèpara Pathi ||
5. Ki Jayèngraga agupuh |
anggamèl rêbab rêspati |
rêbabe langkung prayoga |
watanan pinonthang gadhing |
kosok pinatra pinrada |
bathok jamangan balènggin ||
6. Kawat tinènthèng nèmipun |
sinènggrèng ngèk wus pèkolih |
lan nèmung gèndèr myang gambang |
ènèmung suling nyamlèngi |
Jèngraga miranggèng rêbab |

pacêt jatmika amanjing ||

7. Angangkang kinosèr muput |
santêne akarya uni |
kêngkêng wêwangkisanira |
sêdayanipun sarwa-pik |
gya sasêndhon pathêt sanga |
jarinya gêtêr awiwil ||
8. Lir kêtonggèng masang antup |
tumèmbèl tutupanèki |
angingat angêmbat kawat |
mèt wilêt cengkok pinipil |
angêntul pangêlusira |
mègo raras ngrês mrih manis ||
9. Anglela pênunggulipun |
pênuhuh amupus pakis |
jênthik nyikiling gang-anggang |
klilinganira têrampil |
kosok muput anglêr lomba |
yèn rangkêp alus lêstari ||
10. Ngêcêg ngikik ngêlik ngungkung |
barung gèndèr gambang suling |
tapis rarasing yakmaka |
wilête anglulut ati |
tutupe awiwilahan |
acêtha rata amathis ||
11. Ingapti pangrêbabipun |
amêsês bêsus awasis |
wêntise akalêsêdan |
sad-ingsêd saradanèki |
laming tan lir punika |
tinungtungakên angênting ||
12. Êntong atine kang nabuh |
sitong tan ana maoni |
anjomblong para niyaga |
mlompong mulat ing Jèngragi |
andongong pan kêngawokan |
ngêtonggong mitênggêng mèksi ||
13. Dènnira sêsêndhon nutug |
wali lih-ulihanèki |
gya Sarayuda sabêman |
êgong nglêgakakên ati |
Sawusira pêpathêtan |
rêbabe dèn-ling-ilingi ||
14. Ki Kidang Wiracapèku |
suka gumuyu sarya ngling |
dubilah dene kèpenak |

Jilid 9 - Kaca : 275

- amarasakên wong gêring |
wong sêmene mêjên mulat |
mring anakmas Jayèngragi ||
15. Kang inunjaran nor lungguh |
Ki Kulawirya ngèsêmi |
Kae Kidang Wiracapa |
nolih mring niyaga angling |
jamak mêngkono Camaya |
wong ngrêbab enak pinyarsi ||
16. Mara ta tirunên iku |
tutupe kosokanèki |
arêsik nora sêlaya |
wiwilahane amêsthi |
camplêng tan salir samêndhang |
cènthênge tutup pakolih ||
17. Wiwilêtane asurup |
dadi ngês kabèh amanis |
pra niyaga nor turira |
inggih kêlangkung dènyyawig |
niyaga tan mêkotêna |
kadya putranta awasis ||
18. Lah iya tirunên busuk |
samyatunungkul sinung ling |
ngling malih mring Kulawirya |
mungguh surasaning gêndhing |
wus têlas nèng pêpathêtan |
sêsêndhon yakmakèng gêndhing ||
19. Widayakaning atêmbung |
têmbung têtbinging agêndhing |
gandhang gêdhuging kokondhang |
sêsêndhon kang mawa wingit |
pantês langêning kusuma |
mêmangun langên kamuktin ||
20. Umatur inggih saèstu |
makètên kakang ngabèi |
kang kadi pangrêbabira |
putranta Ki Jayèngragi |
anglêjarakên tyas susah |
anggagas kamuktyan singgih ||
21. Adi-adining langên rum |
tan wontên liyaning gêndhing |
sumêrêp lan ginêndhèngan |
Ke Kidang Wiracapèki |
gumuyu suka sarya jar |
wawi anakmas anggêndhing ||
22. Wawi anakmas kang sêpuh |
prayogi kêrsa anggêndhing |

matur tan patos wagêdan |
tan kados yayi Jènragi |
kawula dêmung kewala |
anurut gênhing kang gampil ||

23. Jroning tyas tan pati kudu |
namung sarat angecani |
rèhning tamu kawisesa |
maring kang darbe wismèki |
lamun datan mêngkonoa |
kuciwa tan bisa mor-sih ||

24. Kae dêmang sukèng kalbu |
naoskên kédémungnèki |
ngandika marang niyaga |
èndi gèndèrmu Calêngki |
anggriming mênawa bisa |
gèndèr ingaturkên aglis ||

Jilid 9 - Kaca : 276

25. Nulya Ki Jayèngragèku |
anyènggrèng rêbabira glis |
angapti sèndhon pathêtan |
laju buka Gambirsawit |
tibaning nèm dhèming kèndhang |
tibaning lima dèn-gongi ||

26. Gya ricik ambyong biyantu |
rèmpêg panabuhe ririh |
sajanturaning awayang |
ukur (n)jawil angrêrangin |
nulya gèndhing ronggèngira |
anjêririt muluh rujit ||

27. Soring sêrèng barung arum |
pupunton gèndhèng lan gèndhing |
tan ana sèlayèng raras |
awilêtan ing amanis |
atungtum padha rêkasa |
rarase ngrês-rêsi ati ||

28. Angêlulut nganyut-nganyut |
sêmbada parikanèki |
puspa citra munggèng wastra |
ambabagi ing abranti |
kêdhung alit panuratan |
angot moyang wong kêkalih ||

29. Baskara kang mêdhar dalu |
mung (n)dika sun-kawulani |
patêmbayan manggis jênar |
aja mêleca ing janji |
balung jagung kakang lurah |
namung (n)dika kang (n)janggêli ||

30. Kathok widhe wong abagus |
 kêna-a ngong pèk-êpèki |
 kang sela pênglawêt ganda |
 nunuwun sêpisan iki |
 pitik bontit bantal dawa |
 guguling sun wolak-walik ||
31. Mamrih pintêr cêngkir wungu |
 sun sinau amawali |
 kawuk citra pêlêm ganda |
 sarira sapa (n)duwèni |
 busana rinênggèng basa |
 wong bagus angadi-adi ||
32. Mêjên kang samya nê nabuh |
 kècan myarsa gêndhing gêndhing |
 atangkêb mulêt wilêtnya |
 lumakêt iramèng gêndhing |
 kêndhang kinosèk walikan |
 aniba risik nêsêgi ||
33. Sangsaya angikal bêsus |
 olah yakmakaning gêndhing |
 wong nonton asalang tunjang |
 jalwèstri myang rare alit |
 wong pawon kang olah-olah |
 ting (n)dêdongok tilar kardi ||
34. Kèh gosong gorènganipun |
 katungkul myat kang anggêndhing |
 wong akèh mung Jayèngraga |
 kang samya dèn-titingali |
 abagus bisa angrêbab |
 ngik-ingik anganyut ati ||
35. Singa kang liniring wuyung |
 ngowahi kêmbênirèki |
 ulate gègèr tan gênah |
 manike akocak-kacik |
 pêngrasane wus sêmayan |
 lan sang bagus Jayèngragi ||
36. Ing antaranira dangu |
 ntutug pangolahing gêndhing |
 wilêtting sindhèn nut rêbab |
 cengkoking rêbab ngênthêngi |
 misah ngumpuling irama |
 kosok kêsit tutup trampil ||
37. Kêkêndhangane angguguk |
 bêm sêbah kêmpyang ngêpipik |
 kosèkan raras ciblonan |
 akipyah dènnya ngêndhangi |
 ke dêmang panggêndèrira |

Jilid 9 - Kaca : 277

gêmbyangan tan pati wasis ||

38. Nanging wus rêmênanipun |
anggêndêr sabên anggêndhing |
Ki Jayèngrêsmi dènnira |
ngadêmung lèlamban ririh |
wus antara dangunira |
gya nêsêg iramanèki ||
39. Kinandhêlongakên suwuk |
laju sêsêndhon angêlik |
nutuk lih-ulihanira |
Sarayuda sabêman wis |
Kae Dêmang Wiracapa |
gumuyu anggêdhêg wêntis ||
40. Ya telah têtênan bagus |
nyata prênjana ing gêndhing |
wasis lungiting yatmaka |
ngênorkên wong juru-gêndhing |
tan mambu putrèng ngulama |
wignya langêning pakêrti ||
41. Nanging dhi Ragil puniku |
mungguh wong kang olah rawit |
dadya cêgah ing agama |
ing têtah amêmalati |
mêlarat donya akerat |
tanpa iman ing agami ||
42. Sabab wong gêndhing puniku |
atine mangeran gêndhing |
tan ana liyan kacipta |
namung rasaning ing gêndhing |
sinungku sajroning nala |
nalika lakuning gêndhing ||
43. Kodhêng andhêndhêng gumêndhêng |
kang dèn-dhêng-êdhêng mung gêndhing |
sarta ginêndhèngan gandhang |
tinondheya tanpa tandhing |
tan duwe eling samêndhang |
kang sinandhang kang sinandhing ||
44. Mung gêndhing dèn-undhung-undhung |
kêkandhangan nora dhong-dhing |
raina wengi angadhang |
-adhang wong ananggap gêndhing |
mring agama nora dhang |
katêndhang tundhunging gêndhing ||
45. Lir duwe kumêndhung-kêndhung |
yèn nuju lagi anggêndhing |
puniku dhi Kulawirya |

Jilid 9 - Kaca : 278

halate wong olah gëndhing |
tan eling marang Pangeran |
kang karya pati lan urip ||

46. Angganjar aniksa iku |
ing dunya prapta ing akir |
mulane para niyaga |
dadya sor-soring pakêrti |
sêdaya wong nambut-karya |
kasabe lawan prihatin ||
47. Nanêdha maring Hyang Agung |
untunge anambut-kardi |
sinêntor lawan ngibadah |
mumuji marang Hyang Widhi |
mayare saking kangèlan |
ngupaya sandhang lan bukti ||
48. Yèn niyaga tan kadyèku |
angêgungkên maring gëndhing |
dadya kandhuan gëndhila |
anggêgondhèl ngodhal-adhil |
luludrug gëndhèng lan dhalang |
andhulêng mêlênging gëndhing ||
49. Puniku pangkating lacut |
mêrucut maring agami |
gumampang animpang sarak |
kêsarik tan wruh ing bêcik |
bacêg-bacêg tan utama |
mung mumucung-mucung gëndhing ||

596 Pocung

1. Kang puniku dhi Ragil Kulawiryèku |
mungguh gêgëndhingan |
mrih sampurnaning awaril |
kêdah (n)dunungakên ing ngilmu rasanya ||
2. Ungêlipun gamêlan srancak puniku |
pan unining gangsa |
tan dadya wrêdining ngèlmi |
mung gëndhinge dhi Ragil kang dadya rasa ||
3. Yèn tinabuh siji kewala tan patut |
gong êgong kewala |
kênong kewala tan bêcik |
miwah saron sawilah datan prayoga ||
4. Myang sêdarum makatên sêsaminipun |
dèrèng kapanjangan |
kaklimahaning kang gëndhing |
gëndhing yèn wus manjing ricik wiwilahan ||

